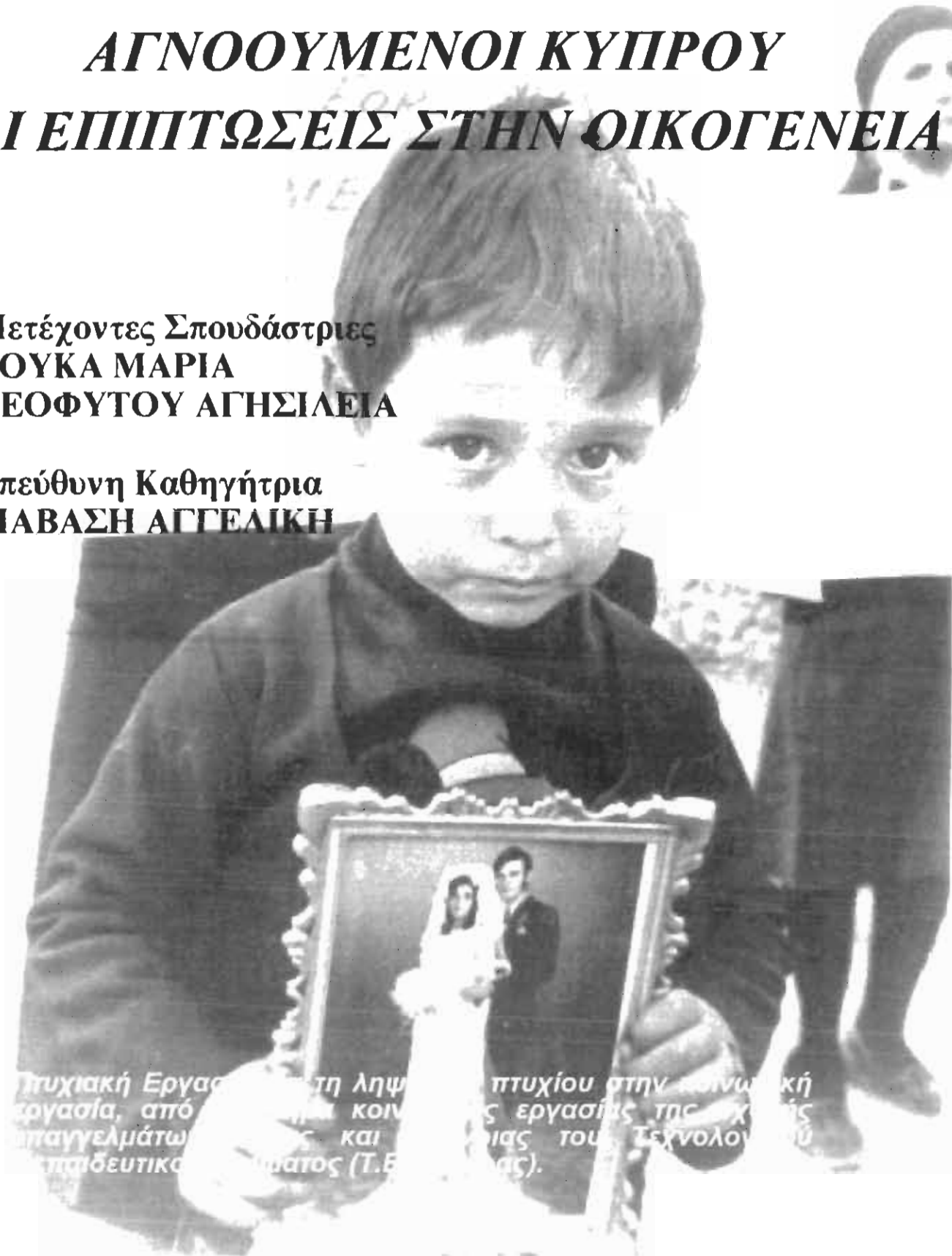

202
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΚΥΠΡΟΥ **ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ**

Μετέχοντες Σπουδάστριες
ΛΟΥΚΑ ΜΑΡΙΑ
ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΑΓΗΣΙΛΕΙΑ

Υπεύθυνη Καθηγήτρια
ΓΙΑΒΑΣΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

Πτυχιακή Εργασία που αφορά τη ληψη του πτυχίου στην Κοινωνική
Εργασία, από την Εργασία των κοινών εργασιών της Χημείας
Επαγγελματίων και της Κοινωνίας του Τεχνολογικού
Εκπαιδευτικού Ιδρυματος (Τ.Ε.Ι. Πάτρας).

ΠΑΤΡΑ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1996

Στο εξώφυλλο, η φωτογραφία που έκανε το γύρω του κόσμου. Στο παιδικό πρόσωπο αποτυπώνεται όλο το δράμα των συγγενών των αγνοούμενων.

Ξέρετε τι σημαίνει «αγροούμενος»;

Μια μάκα αγροουμένου λέει:

«Ένας αγροούμενος είναι ένας ζωντανός χωρίς σώμα. Μία φωτιά που δεν ακούγεται αλλά είναι πάντοτε παρούσα. Μια ακάμηση που αρκείται να φύγει».

Παγκύπρια επιτροπή συγγενών

Αδελώτων Αιχμαλώτων και

Αγροουμένων

Η Τριμελής Επιτροπή Για την Έγκριση της Πτυχιακής

Γιαβάση Αγγελική

Καθηγήτρια Εφαρμογών

Ζαφειροπούλου Γεωργία

Καθηγήτρια Εφαρμογών

Γεωργίου Κωνσταντίνα

Καθηγήτρια Εφαρμογών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	II
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	V
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	VI
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I	I
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	2
ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	3
ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II	8
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	8
ΕΡΕΥΝΕΣ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΕ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟ ΜΕΛΟΣ	11
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III	36
ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑΣ	37
α) Κουλτούρα	37
β) Θρησκεία	38
ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑΣ	38
α) Κουλτούρα	39
β) Θρησκεία	39
Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΣΥΓΓΕΝΗ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟ	42
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	46
Η ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ ΠΟΡΕΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΗΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΥΡΕΣΗ ΤΗΣ ΤΥΧΗΣ ΤΩΝ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΩΝ	52

<i>Αγνοούμενοι Κύπρου και Επιπτώσεις στην Οικογένεια</i>	III
ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΠΟΥ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΟΥΝ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΩΝ ΕΝ ΖΩΗ	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV	93
ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΚΥΠΡΟΥ	93
Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΥΣ	101
<i>α. Ειδική Επιτροπή</i>	101
<i>β. Διαχείριση της περιουσίας του Αγνοουμένου</i>	101
<i>γ. Κήρυξη νεκρού</i>	104
<i>δ. Οικονομικά βοηθήματα</i>	106
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΥΣ	107
<i>A. Κήρυξη Άφαντου</i>	107
<i>B. Περιουσιακά στοιχεία του άφαντου</i>	108
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V	110
ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΑΤΟΜΟ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟ	110
ΜΕΡΟΣ Α	110
A. ΣΤΑΔΙΑ ΚΟΙΝΑ ΠΟΥ ΠΕΡΝΟΥΝ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΝΘΟΥΣ	110
<i>1. Συμπτωματολογία του φυσιολογικού πένθους</i>	111
<i>2. Η διεργασία του πένθους</i>	112
<i>α) Εκδήλωση ψυχικών βιωμάτων</i>	112
<i>β) Στάδιο συνειδητοποίησης του μόνιμου</i>	113
<i>3. Προσπάθεια ψυχοκοινωνικής ανασυγκρότησης</i>	116
B. Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΦΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΛΕΥΡΑΣ ΠΟΥ ΠΕΡΝΟΥΝ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟ ΜΕΛΟΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	117
<i>1. Κοινή Αδράνεια</i>	118
<i>2. Παθιασμένη Έρευνα</i>	119

<i>Αγνοούμενοι Κύπρου και Επιπτώσεις στην Οικογένεια</i>	IV
3. Συλλογική δράση	120
Γ. ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΝΑ ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΟΤΑΝ ΧΑΝΕΙ ΤΟΝ ΕΝΑ Η ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ	122
Δ. Η ΠΑΤΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	129
Β' ΜΕΡΟΣ	134
ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟ ΜΕΛΟΣ	134
Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	134
Β. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	138
Γ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	140
Γ ΜΕΡΟΣ	147
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ	147
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI	150
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	150
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	158
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	160
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	155

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Έχοντας ολοκληρώσει την πτυχιακή μας εργασία, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε, όλους εκείνους που συνέβαλαν στην ολοκλήρωσή της.

Συγκεκριμένα θέλουμε να ευχαριστήσουμε:

- Τους γονείς μας, που μας βοήθησαν ηθικά και υλικά για την περάτωση του έργου μας.
- Την Κα Γιαβάση Αγγελική καθηγήτρια εφαρμογών, υπεύθυνη για την πτυχιακή μας, τόσο για την εύστοχη καθοδήγηση που μας πρόσφερε, όσο και για τον ζήλο, και την ευαισθησία που έδειξε για το θέμα μας.
- Τον Αιδ. Οικονόμου Χριστόφορο
- Την Κα Χριστοφόρου Μάρθα Κοινωνική Λειτουργό
- Αυτούς που δέχτηκαν να μας μιλήσουν για το πρόβλημά τους
- Τις Υπηρεσίες - Οργανώσεις:
 - α. Το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών (P.I.O) Λευκωσίας
 - β. Το παράρτημα του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας Πατρών.

Λουκά Μαρία

Νεοφύτου Αησιίλεια

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η μελέτη αυτή πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής μας εργασίας με θέμα: «Αγνοούμενοι Κύπρου, και Επιπτώσεις στην Οικογένεια».

Σκοπός της μελέτης υπήρξε τόσο ο εντοπισμός και η μελέτη των ψυχοκοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων στα μέλη της οικογένειας που έχει αγνοούμενο μέλος /λη όσο και η ευαισθητοποίηση - ενημέρωση των σπουδαστών του τμήματος της κοινωνικής εργασίας και της κοινής γνώμης ευρύτερα, συμπεριλαμβανομένου και των ειδικών, για τις διαστάσεις αυτού του προβλήματος.

Η ανάλυση της μελέτης αρχίζει με μια αναφορά στην Κυπριακή Κουλτούρα και στην θρησκεία της. Γίνεται επίσης αναφορά στην Τουρκική Κουλτούρα, και περιγραφή της ιστορικής πορείας, που ακολουθήθηκε για την διερεύνηση της τύχης των αγνοουμένων. Η μελέτη σκιαγραφεί επίσης μέρος των αρχών του αδιαίρετου και της οικουμενικότητας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την νομική υπόσταση του θέματος. Αναφέρεται ακόμα στην Κύπρια γυναίκα, που έχει άμεση σχέση με αγνοούμενο πρόσωπο, καθώς επίσης και στον ρόλο που παίζει ο κοινωνικός λειτουργός για τον λεπτό χειρισμό αυτού του προβλήματος, αναφέρεται επίσης και σε άλλες έρευνες που έγιναν σχετικά με το θέμα.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται, στις μαρτυρίες, που υπάρχουν για την ύπαρξη στη ζωή αγνοουμένων, μετά το τέλος των εχθροπραξιών, στο κομμάτι που αναφέρεται στις ψυχοκοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις

στην οικογένεια που έχει αγνοούμενο μέλος καθώς επίσης και στα συμπεράσματα και τις προτάσεις.

Για τη μελέτη αυτή χρησιμοποιήθηκε μια «αντιπροσωπευτική ομάδα», που έχει άμεση σχέση με αγνοούμενο πρόσωπο (μητέρα, σύζυγος, παιδί, αδελφή), ώστε να δοθεί μια «σφαιρική εικόνα» του συναισθηματισμού αυτών των ανθρώπων, που έχουν αγνοούμενο μέλος στην οικογένειά τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Εισαγωγή

Σε καιρό πολέμου επιβάλλεται από τις δύο αντιμαχόμενες δυνάμεις, η κατακράτηση αιχμαλώτων, μέχρι και το τέλος των εχθροπραξιών. Τι έγινε όμως με την περίπτωση της Τουρκικής εισβολής της Κύπρου το 1974; Η Τουρκική πλευρά αναιρεί κάθε αρχή που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα, συλλαμβάνουν αιχμαλώτους πολύ μετά την λήξη των εχθροπραξιών, και εξακολουθεί να αρνείται 22 χρόνια μετά, κάθε συνεργασία για την εξακρίβωση της τύχης τους.

Με την εργασία αυτή γίνεται τόσο προσπάθεια ευαισθητοποίησης - ενημέρωσης των σπουδαστών του τμήματος της Κοινωνικής Εργασίας και της κοινής γνώμης ευρύτερα συμπεριλαμβανομένου και των ειδικών για τις διαστάσεις αυτού του προβλήματος, όσο και η προσπάθεια εντοπισμού και μελέτης των ψυχοκοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων στα μέλη της οικογένειας που έχει αγνοούμενο πρόσωπο /πα.

Μετά από προέρευνα διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει άλλη πτυχιακή εργασία με το θέμα αυτό. Επειδή όμως και οι δύο συγγραφείς αυτής της πτυχιακής εργασίας έχουν προσωπικό ενδιαφέρον για το θέμα αποφασίστηκε η εκπόνηση, του συγκεκριμένου θέματος.

Το πρόβλημα

Αναμφίβολα αναφέρει ο Κονής (1984) «Καμία κοινωνία δεν έχει ακόμη βρει τον μηχανισμό για την αντιμετώπιση του δράματος της οικογένειας του αγνοουμένου. Πιο ρεαλιστικά και εφικτά αντιμετωπίζεται το πρόβλημα γι' αυτόν που οριστικά και αμετάκλητα έχει χάσει τον δικό του, γιατί τουλάχιστο στην περίπτωση αυτή υπάρχει η γνωστή και τελεσίδικη κατάσταση κατά την οποία ο εσωτερικός ψυχικός κόσμος αυτού που χάνει τον δικό του άνθρωπο, καλείται και συνήθως ανταποκρίνεται να προσαρμοστεί και να αυτοαμυνθεί ενάντια στην αποστέρψη και τη δυστυχία».

Η ύπαρξη αγνοούμενου μέλους σε μια οικογένεια για πολλά συνεχόμενα έτη, χωρίς την ακριβή εξακρίβωση της τύχης του, εναποθέτει πολλαπλά ψυχοκοινωνικοοικονομικά προβλήματα, με άμεσους δέκτες τα μέλη της οικογένειας αυτού που αγνοείται.

Είναι γεγονός ότι η αγωνία, το άγχος και τα ανάμεικτα συναισθήματα ελπίδας και απαισιοδοξίας είναι αναπόφευκτα.

Πολλά είναι επίσης και τα προβλήματα που καλούνται οι ειδικοί κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι κ.α. να αντιμετωπίσουν, όπως: η ομαλή ψυχοκοινωνικοοικονομική λειτουργία των μελών που μένουν πίσω, η αντιμετώπιση του «χωρισμού», η στάση αβεβαιότητας που αντιμετωπίζουν τα μέλη κ.α.

Σκοπός της Μελέτης

Σκοπός της μελέτης υπήρξε, τόσο ο εντοπισμός και η μελέτη των ψυχοκοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων στα μέλη της οικογένειας που έχει αγνοούμενο μέλος /λη, όσο και η ευαισθητοποίηση - ενημέρωση των σπουδαστών του τμήματος της κοινωνικής εργασίας, και της κοινής γνώμης ευρύτερα, συμπεριλαμβανομένου και των ειδικών, για τις διαστάσεις αυτού του προβλήματος.

Ως επιμέρους στόχοι της μελέτης έχουν τεθεί:

1. Η αναφορά στην Κυπριακή - Τουρκική νοοτροπία
 2. Η μαραθώνιος πορεία που ακολουθήθηκε για την διερεύνηση της τύχης των αγνοουμένων.
 3. Η παρουσίαση μαρτυριών, που αποδεικνύουν την ύπαρξη αγνοουμένων εν ζωή.
 4. Η αναφορά στη συνεχιζόμενη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που υφίστανται οι συγγενείς των αγνοουμένων από την Τουρκική Εισβολή του 1974.
 5. Η αναφορά στην Κυπριακή - Ελληνική νομοθεσία για τους αγνοούμενους
 6. Η μελέτη των επιπτώσεων στην οικογένεια, που έχει αγνοούμενο μέλος:
 - (α) Ποια είναι τα στάδια, που περνούν τα άτομα, που βρίσκονται σε κατάσταση πένθους
-

- (β) Ποια η εξελικτική πορεία των φάσεων, από ψυχολογικής πλευράς που περνούν τα άτομα, που βρίσκονται σε κατάσταση πένθους
- (γ) Ποια είναι τα στάδια, που περνούν τα παιδιά, που έχουν αγνοούμενο πατέρα
- (δ) Ποιες οι κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις στην οικογένεια, που έχει αγνοούμενο μέλος.
-

Ορισμοί Όρων

A. ΜΕΡΟΣ

- 1. Αγνοούμενος ή εξαφανισθείς:** Σημαίνει τον Έλληνα Κύπριο, που εξαφανίσθηκε συνεχώς για μία περίοδο τουλάχιστον έξι μηνών, λόγω: α) της Τουρκικής εισβολής της 20^{ης} Ιουλίου του 1974, β) των περιστάσεων, που δημιουργήθηκαν, εξαιτίας των οποίων η κυβέρνηση της Δημοκρατίας δεν έχει οποιαδήποτε δετική πληροφορία ότι αυτός βρίσκεται στη ζωή (Λ. Λουκαΐδη σελ. 259).
 - 2. Αιχμαλωσία:** (από το αιχμή=ξίφος+άλωση) η σύλληψη κάποιου από τον εχθρό (Κ. Ιωαννίδη, «Λεξικό της γλώσσας μας», σελ. 23)
 - 3. Αδήλωτοι Αιχμάλωτοι:** Οι αγνοούμενοι έλληνες του ΑΤΤΙΛΑ από τα πολεμικά γεγονότα του 1974, είναι αδήλωτοι αιχμάλωτοι πολέμου (Ι.Γ.Βαρνάκος, 1995, σελ. 88)
 - 4. Εισβολή:** Το αποτέλεσμα του εισβάλλω, είσοδος εχθρικού στρατού σε κάποια χώρα, επιδρομή. (Χ. Γιοβάνης, «Νέο Λεξικό», σελ. 1183).
-

B. ΜΕΡΟΣ

- 1. Οικογένεια:** Μία μικρή ομάδα ανθρώπων, που είναι στενά δεμένοι μεταξύ τους και ζουν μέσα στο ίδιο σπίτι. (Κ. Ιωαννίδη, «Λεξικό της γλώσσας μας», σελ. 392).
 - 2. Εκτεταμένη Οικογένεια:** Η εκτεταμένη οικογένεια περιλαμβάνει τρεις ή περισσότερες γενιές. Η εκτεταμένη οικογένεια μπορεί να έχει ως πυρήνα της μια συζυγική οικογένεια και στενούς συγγενείς των συζύγων, όπως π.χ. επιζώντες γονείς, αδελφούς, τέκνα προαποβιωσάντων αδελφών, μπορεί όμως να αποτελείται και από περισσότερες αυτοτελείς αλλά συγγενικές οικογένειες, όπως λ.χ. συζυγική οικογένεια γονέων και συζυγικές οικογένειες τέκνων (γονείς και τέκνα τους). (Δ.Γ. Τσαούσης, 1987, σελ. 441).
 - 3. Μονογονεϊκή οικογένεια:** Η μονογονεϊκή οικογένεια περιλαμβάνει έναν ενήλικα και τα ανήλικα τέκνα του. Η μονογονεϊκή οικογένεια μπορεί να είναι μητροκεντρική που είναι και η συνηθέστερη περί-
-

πτωση, πατροκεντρική - ανάλογα με το ποιος από τους δύο γονείς αποτελεί τον αρχηγό της οικογένειας (Δ.Γ. Τσαούσης, 1987, σελ. 443).

- 4. Κρίση:** Ο Howard J. Parad προσδιορίζει την κρίση σαν διαταραχή μιας σταθερής κατάστασης. Ο Larry L. Smith συμπληρώνει, ότι η κρίση υπάρχει όταν το άτομο αντιμετωπίζει ένα πρόβλημα που θεωρεί σοβαρό και που δεν υπάρχει άμεση λύση. Συχνά το πρόβλημα δείχνει να είναι απελπιστικό διότι το άτομο δεν μπορεί να αντιμετωπίσει την κρίσιμη κατάσταση με τους συνηθισμένους προσαρμοστικούς μηχανισμούς που χρησιμοποιεί για να επιλύει προβληματικές καταστάσεις (σημειώσεις από τις παραδόσεις του μαθήματος ΚΕΑ του Ε΄ Εξαμήνου).
-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Π

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το θέμα της παρούσας - μελέτης, ερευνήθηκε βιβλιογραφικά. Στην μελέτη αυτή παρουσιάζονται οι ψυχολογικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις που δημιουργούνται στην οικογένεια που έχει αγνοούμενο μέλος.

Δίνεται επίσης μια γενική εικόνα όλων των πτυχών που περιπλέκουν το πρόβλημα. (Ιστορικό, νομικό κ.α.)

Η αναζήτηση των βιβλίων έγινε στις παρακάτω βιβλιοθήκες και οργανισμούς:

- Σεβέριος Βιβλιοθήκη Λευκωσίας
 - Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεμεσού
 - Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου
 - Βιβλιοθήκη Τ.Ε.Ι. Πατρών
 - Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών (Ρ.Ι.Ο) Λευκωσία
 - Υπουργείο Παιδείας Λευκωσία
 - Τμήμα Στατιστικής Λεμεσού
 - Παγκύπρια Επιτροπή Γονέων Συγγενών Αδήλων Αιχμαλώτων και Αγνοουμένων
 - Εθνική Επιτροπή Αγώνα για τους αγνοούμενους
-

- Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας Πατρών
- Ελληνικό Τμήμα της Unicef - Αθήνα
- Κεντρικό Γραφείο Ευημερίας Λευκωσία

Πραγματοποιήθηκαν επίσης συναντήσεις, με τους παρακάτω αρμόδιους:

- Τον Πρόεδρο της Παγκύπριας Οργάνωσης Αποκατάστασης Παθόντων και Ανάπηρων Πολέμου
- Δύο νομικούς, με σκοπό την ενημέρωση για την Κυπριακή/Ελληνική νομοθεσία για τους αγνοούμενους αντίστοιχα.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η μελέτη αυτή στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στη βιβλιογραφική έρευνα ωστόσο ένα μικρό μέρος της βασίστηκε σε συνεντεύξεις από μια «αντιπροσωπευτική ομάδα» ατόμων που έχουν άμεση σχέση με αγνοούμενο πρόσωπο. (μητέρα, σύζυγο, παιδί, αδελφή). Αυτό οφείλεται στους παρακάτω λόγους:

Πρώτον, στην ιδιαιτερότητα του θέματος, και γενικότερα στην ιδιαιτερότητα των Κυπρίων. Πολλοί από αυτούς αρνήθηκαν να εκφράσουν το πρόβλημα τους, παρόλη την προσπάθεια που κάναμε.

Δεύτερον, οι τελευταίες δηλώσεις του Ντενκτάς, ότι οι αγνοούμενοι δολοφονήθηκαν, «Έν υυχρώ» από την Τουρκική πλευρά δισχέρννε το έργο μας.

Τρίτον, στο γεγονός ότι θελήσαμε να φανεί ο συναισθηματισμός αυτών των ανθρώπων που θέλησαν να μας μιλήσουν για το πρόβλημα τους επιδιώξαμε μέσα από τις συνεντεύξεις να δούμε, πως κατάφεραν

αυτοί οι άνθρωποι να συνεχίσουν τη ζωή τους, μετά από αυτό το γεγονός.

Πιστεύουμε ότι μερικές φορές οι συνεντεύξεις είναι αρκετές ώστε να αντικαθιστούν εξίσου τα πορίσματα μιας έρευνας.

Κατά την διάρκεια της συλλογής των στοιχείων συναντήσαμε και ορισμένα προβλήματα. Το βασικότερο πρόβλημα ήταν ότι δεν πραγματοποιήθηκε, καμιά μελέτη τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ελλάδα, σχετικά με τις ψυχολογικές - κοινωνικές επιπτώσεις στην οικογένεια που έχει αγνοούμενο μέλος. Η ανεύρεση βιβλιογραφίας υπήρξε αρκετά δύσκολη. Επίσης δεν έχουν δημοσιευτεί σε περιοδικά, αρκετά άρθρα σχετικά με το θέμα.

Επιπρόσθετα ένα μέρος της συλλογής βασίστηκε στην μετάφραση κάποιων άρθρων σχετικά με τις τελευταίες έρευνες - αναφορές που έγιναν πάνω στο θέμα μας στο εξωτερικό. Και τέλος στη δική μας πρωτοβουλία να αγοράσουμε έναν αριθμό πρόσφατων βιβλίων που δεν υπήρχαν στις βιβλιοθήκες.

ΕΡΕΥΝΕΣ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΕ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟ ΜΕΛΟΣ

Αν και το πολύ τραγικό και πάνω από όλα ανθρώπινο δέμα των αγνοουμένων της Κυπριακής Τραγωδίας του 1974 δεν αποτέλεσε γόνιμο έδαφος για μελέτες, εντούτοις, έγιναν κάποιες αξιόλογες έρευνες.

Η μία από τις έρευνες αυτές έγινε από τους Andrea C. Orphanides και James V. P. του τμήματος ψυχολογίας του πανεπιστημίου του Τορόντο στον Καναδά. Η έρευνα είχε τίτλο «Ψυχολογικά Προβλήματα στα παιδιά των Ελληνοκυπρίων προσφύγων» και πραγματοποιήθηκε το 1988. Αν και η έρευνα αυτή αναφερόταν στις οικογένειες των προσφύγων ωστόσο ένα μέρος της αφορούσε και τα παιδιά των αγνοουμένων, αναφέρεται στην συνέχεια:

Η αρχική υπόθεση της έρευνας ήταν ότι τα Κυπριόπουλα που είχαν αγνοούμενο πατέρα σαν αποτέλεσμα της Τουρκικής Εισβολής στην Κύπρο το 1974, είχαν περισσότερα ψυχολογικά προβλήματα από ότι τα παιδιά που δεν είχαν αγνοούμενο πατέρα.

Οι Andrea C. Orfanides και James V.P. αναφέρουν επίσης ότι τα παιδιά που είχαν αγνοούμενο πατέρα, αλλά δεν ήταν πρόσφυγες επηρεάστηκαν λιγότερο από την τουρκική εισβολή του 1974, από ότι τα παιδιά που είχαν αγνοούμενο πατέρα και ήταν πρόσφυγες. Οι ερευνητές έδωσαν γι' αυτό δύο πιθανές εξηγήσεις: (α) Η κυβέρνηση της Κύπρου, και η Πανγκύπρια Επιτροπή γονέων και συγγενών αδήλων αιχμαλώτων και αγνοουμένων έδωσαν προτεραιότητα στην βοήθεια των άμεσα πληγέντων. Οι υπόλοιποι βοηθήθηκαν

μεταγενέστερα. (β) Ένας δεύτερος λόγος είναι ότι η εκτενής οικογένεια στην Κύπρο έπαιξε ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην αντικατάσταση του πατρικού μοντέλου από μία άλλη αντρική φιγούρα.

Οι ερευνητές στην μελέτη τους, αυτή αναφέρθηκαν και στα πορίσματα των Lamers όπου το 1977 έκαναν παρόμοια έρευνα. Οι Lamers υποδεικνύουν ότι οι επιδράσεις των παιδιών που είχαν αγνοούμενο πατέρα, εξαρτώνται από ορισμένες μεταβλητές όπως: Η ηλικία του παιδιού, η σχέση του πατέρα με το παιδί πριν την απουσία, οι επιδράσεις της απουσίας του πατέρα στην μητέρα και ο χρόνος που η σχέση πατέρα - παιδιού διακόπηκε.

Επίσης οι James V και Andreas C. Orfanides διαπίστωσαν ότι οι γυναίκες που είχαν αγνοούμενο πατέρα ήταν περισσότερο ανήσυχες από τις γυναίκες που δεν είχαν αγνοούμενο πατέρα.

Οι ερευνητές τονίζουν στην μελέτη τους αυτή πόσο σημαντικό ρόλο, έπαιξε η οικογένεια και ο πολιτισμός της Κύπρου στην αντικατάσταση του βιολογικού πατέρα, από μια άλλη αντρική φιγούρα, οποιαδήποτε και αν είναι αυτή, είτε οποιοδήποτε άλλο μέλος της εκτεταμένης Κυπριακής οικογένειας. Η αντικατάσταση του πατρικού μοντέλου μπορεί να «αναπληρώσει» την απουσία του πατέρα και επιπλέον μπορεί να απαλύνει τις ψυχολογικές επιδράσεις που η απουσία του πατέρα μπορεί να έχει στα παιδιά.

Ως εκ' τούτου η Διεθνούς Αμνηστία στο βιβλίο της «Οι εξαφανιζόμενοι» αναφέρεται σε μια έρευνα που έγινε σε μια ψυχιατρική κλινική στο Σαντιάγο, από το τέλος του 1973 μέχρι τις αρχές του 1977 με 203 παιδιά ηλικίας κάτω των 12 από οικογένειες

που είχαν συγγενείς είτε εξαφανιζόμενους είτε πολιτικούς κρατούμενους. Παρατηρήθηκε ότι από τα 203 παιδιά τα 78 υπέφεραν από συμπτώματα κοινωνικής απομόνωσης, 70 παιδιά υπέφεραν από κατάθλιψη και 78 υπέφεραν από εντάσεις και γενικό φόβο που προκαλείται από συγκεκριμένο περιβάλλον. (π.χ. σειρήνες, στη θέα κάποιου ενήλικα με στολή και ο ήχος από τα μηχανάκια την νύχτα).

Μισά από τα παιδιά που μελετήθηκαν παρουσίασαν συμπτώματα όπως χάσιμο της όρεξης και βάρους, προβλήματα ύπνου, επιθετική συμπεριφορά, ελάττωση στις σχολικές επιδόσεις και υπέρμετρη εξάρτηση από τις μητέρες.

Οι πιο αυστηρές περιπτώσεις σχετίζονται με τους νεότερους. 65 από τα 203 παιδιά, ήταν κάτω των 6 και είχαν υποφέρει πολύ κατά την διάρκεια της τραυματικής κατάστασης την απομόνωση από τους συγγενείς και φίλους.

Άλλη κλινική μελέτη που αναφέρεται στο βιβλίο της Διεθνούς Αμνηστίας «Οι Εξαφανιζόμενοι» έγινε με παιδιά που ο ένας ή και οι δύο γονείς τους είχαν σκοτωθεί ή είχαν εξαφανισθεί.

Παρατηρήθηκαν λοιπόν διάφορες επιδράσεις όπως η ξαφνική διακοπή της μυχολογικής τους ανάπτυξης. Ο φόβος ήταν το επικρατέστερο συναίσθημα που επηρέαζε όλες τις προσωπικές σχέσεις.

Αισθήματα υπερβολικής ευαισθησίας και παράλυσης εισέβαλαν στις ζωές τους, καθώς και αισθήματα φόβου για κατάρρευση της

προστασίας και της ασφάλειας. (Περίληψη από το βιβλίο της Διεθνούς Αμνηστίας «Disappearances»)

Τέλος γίνεται μια αναφορά σε μια άλλη μελέτη που έγινε από την Unicef. Η Unicef αναφέρει ότι σε μια προσπάθεια να καταλάβουν οι ψυχολόγοι στο Σουδάν πως αυτά τα παιδιά αντεπεξέρχονται σε αυτήν την κατάσταση που επικρατεί δηλαδή στον συνεχιζόμενο πόλεμο τα ενθαρρύνει να γράφουν μια έκθεση για τις εμπειρίες, τους φόβους και τις ελπίδες τους. Από τις εκθέσεις και τις συνεντεύξεις που πήραν από αυτά τα παιδιά φάνηκε ότι αυτό που τους τρομάζει περισσότερο είναι το γεγονός ότι νιώθουν να απειλούνται από τη συνεχή αναστάτωση της οικογένειας και ιδιαίτερα όταν δεν ξέρουν που βρίσκεται ο ένας από τους δύο γονείς τους. Τέλος όταν ρωτήθηκαν για το ποιες είναι οι ελπίδες τους στο μέλλον πολλά παιδιά άρχισαν τις εκθέσεις τους με τα εξής λόγια: «Αν δεν είμαι νεκρός» ή «Αν ζω μέχρι το 2000» (Unicef, 1994, σελ. 30).

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Στη συνέχεια γίνεται παρουσίαση ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος των συνεντεύξεων που πάρθηκαν από άτομα που έχουν αγνοούμενο μέλος στην οικογένεια (μητέρα, σύζυγο, παιδί, αδελφή). Οι συνεντεύξεις είναι αυτούσιες, γραμμένες με στοιχεία της Κυπριακής Διαλέκτου. Μέσα από αυτές φαίνεται όσο είναι κατορθωτό μια γενική εικόνα της τραγωδίας των αγνοουμένων, πως καθημερινά την βιώνουν τα άτομα που έχουν αγνοούμενο μέλος στην οικογένεια τους. Ποιο συγκεκριμένα διακρίνεται όσο είναι δυνατό, ο πόνος, η καρτερικότητα και η απογοήτευση συγχρόνως αυτών που μένουν πίσω.

Ερωτώμενη: Μητέρα 2 αγνοουμένων.

Ηλικία: 72 ετών, χήρα

ΕΡ.: Κυρία Μ. ποια η σχέση σας με το πρόσωπο που αγνοείται;

ΑΠ.: Εν τα θκύο που τα παιδικιά μου κόρη μου, γιατί έχω ακόμα 3 παιδικιά.

ΕΡ.: Ποια η σημερινή ηλικία των παιδιών σας;

ΑΠ.: Ο Α... μου εν σήμερα 52 χρονών, τζαί ο Κ... μου εν 54 χρονών.

ΕΡ.: Έχει προλάβει κάποιο από τα αγνοούμενα παιδιά σας, να δημιουργήσει τη δική του οικογένεια;

ΑΠ.: Οϊ κόρη μου, δυτυχώς γιατί αν είσιεν κανένας οικογένεια που τους θκυό, ήταν να μαραζώνουσιν ούλη μέρα τζι'ούλη νύχτα όπως εγώ τζαί ο μακαρίτης ο άντρας μου.

ΕΡ.: Πως πληροφορηθήκατε το γεγονός ότι τα παιδιά σας, συμπεριλαμβάνονται στον κατάλογο Αδήλωτων Αιχμαλώτων;

ΑΠ.: Ήρτασιν πίσω πολλοί χωρκανοί, αλλά τα παιδικιά μου εμέναν οϊ. Εγώ όμως έχω τη δύναμη μου στο θεό, τζαί περιμένω τους να τους δω πρώτα τζαί μετά να κλείσω τα μάθκια μου, γιατί ζιούσιν. Ο θεός έδωκεν μου το κακό τούτο, αλλά έδωκε μου τζαί τη δύναμη, το θάρρος να τους καρτερώ. Τον Κ... μου εκαλέσαντον την Παρασκευή τζαί επήεν. Την άλλη μέρα επήεν που μόνος του τζαί ο Α... για να υπηρετήσει. (Στο σημείο αυτό η κ. Μ... δακρύζει και συνεχίζει...) ... «πάω μανά» λαλεί μας, τζαί εσείς χωστείται πούποτε. «Εγώ εν να πάω να έβρω τους αρφούες μου». (στον πόλεμο υπηρέτησε και ένα από τα υπόλοιπα παιδιά της κ. Μ..., που ευτυχώς όμως δεν είχε την ίδια τύχη με τους άλλους δύο) τζαί ο λόος που λαλεί, έβαλε το παντελόνι του μες την αυλή. Ένας χωρκανός κόρη μου, είπεν μας, πως είδεν τον Α... πληγωμένο, τζαί για τούτον επήαμεν με τον μακαρίτη τον άντρα μου στον Ερυθρό Σταυρό, τζαί ερωτήσαμεν αν είχασιν το όνομά του στους νεκρούς. Η απάντηση του Ερυθρού Σταυρού ήταν πως εν'είχασιν δηλωμένο κανέναν με έτσι όνομα. Για τον Κ... μου, εν εμάδαμεν ποτέ τίποτε, τζαί ύστερας που οι Τούρτζοι αφήκασιν τους αιχμαλώτους που εκρατούσασιν, κανένα που τα παιδικιά μας εν ήρτεν ζανά έσσω μας.

ΕΡ.: Ποιος είναι ο προβληματισμός σας πάνω στο καυτό ερώτημα αν ζουν ή όχι οι αγνοούμενοι;

ΑΠ.: Πολλές φορές βλέπω τους στον ύπνο μου τζαί λαλούν μου: «*μανά ερκούμαστεν*». Για τούτο τζαί μόνο, εγώ πιστεύω πως ζιούσιν. Καλύτερα οι περιουσίες να πάσιν χαλάλιν, τζαί να έρτουν τα παιδικιά μας πίσω κοντά μας.

ΕΡ.: Ένα από τα βασικά ερωτήματα αναφορικά με το θέμα των αγνοουμένων είναι: «Γιατί οι Τούρκοι τους κράτησαν;», Τι έχετε να πείτε πάνω στο συγκεκριμένο;

ΑΠ.: Εγώ νομίζω εν για ν' ανταλλάξουν οι Τούρτζοι με περιουσίες κόρη μου, τζαί θέλουν να βρουν την κατάλληλην ευκαιρία να το κάμουν, πού να θέλουν τζι' είναι. Τωρά λαλλούσιν πως εσκοτώσαν τα παιδικιά μας, αλλά ύστερα εν να πούσιν άλλα. Το μόνον που θέλουμεν που την κυβέρνηση ένι, να μεν ακούει του «κόσμου» πως εν πεδαμένοι. Έντζαι ζητούμεν πολλά. Θέλουμεν τα παιδικιά μας, οϊ τες περιουσίες μας.

ΕΡ.: Ποια και πόση νομίζετε είναι η ευθύνη της Διεθνούς Κοινωνίας για την εξυχνίαση της τύχης των αγνοουμένων;

ΑΠ.: Εγώ κόρη μου έντζαι ξέρω που τούτα ούλα, αλλά πιστεύω, πως αν εδέλασιν τζιείνοι που έχουν τη δύναμη στα σσιέρκα τους, ήτουν να ήταν κοντά μας, τα παιδικιά μας.

ΕΡ.: Γνωρίζετε αν υπάρχουν κάποιες οργανωμένες επιτροπές, με στοχο την ανεύρεση της τύχης των αγνοουμένων; Αν ναι κατονομάστε.

ΑΠ.: Ναι. Η μία εν η επιτροπή του Σεργίδη, τζαί η άλλη του παπά Ασέν καλά τζαί οι θκυό, εβοηθήσαν μας πολλά. Πολλές φορές εβρεθήκαμεν μαζί τζαί εκλάγαμεν προπαντός με τον Σεργίδη που εντζαί χωρκανός μας. Τώρα ενιζέρω αν εν'ο Νίκος ή ο Κόκος Σεργίδης υπεύθυνος.

ΕΡ.: Ποια υποστήριξη είχατε από τις κρατικές κοινωνικές υπηρεσίες ή άλλες υπηρεσίες;

ΑΠ.: Στην αρχήν, μετά που εμάδαμεν πως τα παιδικιά μας ήταν μέσα σε τζιείνους, που τους εκρατούσαν οι Τούρτζοι χωρίς να λαλούν τα ονόματά τους, ήρτασιν που τον Ερυθρό Σταυρόν έσσω μας, τζαί εμαζέγασιν στοιχεία... Ύστερα η κυβέρνηση εβοήδαν μας οικονομικά επιάναμεν, £58 τζαί τωρά πιάνουμεν £171 τζαί για τα θκυό τα παιδικιά μας. Πριν πεθάνει ο άντρας μου επιάναμεν ξεχωριστόν τσιέκιν, αλλά τωρά έσειει 3 μήνες που πέθανεν ο μακαρίτης ο άντρας μου, έρκεται ένα για μέναν... Άλλη βοήθεια κόρη μου ενδυμούμαι να σου πώ ούτε αν έρκετουν κανέννας που το γραφείον.

ΕΡ.: Ποια υποστήριξη είχατε από το συγγενικό - οικογενειακό σας περιβάλλον;

ΑΠ.: Που να χουν τες εφτζιές μου ούλοι, τζαί τα παιδικιά μου, τζαί οι άλλοι συγγενείς μας εβοηθήσαν μας σ' ότι εμπορούσασιν. Στεναχωρκούνται τζαί τούτοι πολλά. Ο μεγάλος μου ο γιος έφκαλεν, τζαί τα ονόματα τους, στα παιδικιά του (στο σημείο αυτό η κ. Μ... δάκρυσε και πάλι)... Τούτο, ήταν η μεγαλύτερη

εφκαρίστηση τζαί για μένα τζαί για τον μακαρίτη τον άντρα μου.

ΕΡ.: Ποιες δυσκολίες είχατε να αντιμετωπίσετε;

ΑΠ.: Ετραθήσαμεν πολύν μαράζιν τζαί εγώ, τζαί ο άντρας μου. *(Είναι εξίσου σημαντικό να αναφερθεί ότι η κ. Μ... έχασε ακόμη ένα παιδί από ατύχημα που είχε στην δουλειά του ο οποίος άφησε πίσω του την σύζυγο και τα παιδιά του)*. Ο αφέντης μου ο θεός έπρεπε να τον αφήσει άλλο λία χρόνια να δει τα παιδικιά του, να τα χαρεί... Αχ πόσον, τους αγάπαν μάνα μου, τζαί που το μαράζιν του το πολύν εν'εμπόρε να κλάγει. Επεράσαμεν τα όμως τούτα μαζί με τον άντρα μου. Εν που τζιείνο που έπιαεν ζάχαρι ο μακαρίτης.

ΕΡ.: Στην πιθανή ερώτηση των εγγονιών σας: «Γιαγιά πότε θα γυρίσουν οι δειόι μου» ποια ήταν η δικής σας θέση;

ΑΠ.: Τα μωρά ζέρουσιν πως οι θκειούς τους, επίασην στον πόλεμο, να πολεμήσουν για την Κύπρο μας, τζαί εν εστραφήκασιν ακόμα αλλά συνέχεια ρωτούσιν, τζαί περιμένουντους, όπως τζαί, μεις πως μια μέρα ενάρτουσιν πίσω.

Ερωτώμενη: Σύζυγος Αγνοουμένου

Ηλικίας: 47 χρονών

ΕΡ.: Ποια η σχέση σας με το πρόσωπο που αγνοείται;

ΑΠ.: Αγνοούμενος είναι ο σύζυγός μου.

ΕΡ.: Ποια η σημερινή ηλικία του συζύγου σας;

ΑΠ.: Ο άντρας μου είναι σήμερα 60 χρονών.

ΕΡ.: Έχετε αποκτήσει παιδιά με τον αγνοούμενο σύζυγό σας; Αν ναι πόσα παιδιά έχετε και ποια ηλικία έχουν;

ΑΠ.: Έχουμε δυο κόρες ηλικίας 26 τζαί 23 χρονών.

ΕΡ.: Πως πληροφορηθήκατε το γεγονός ότι ο σύζυγος σας, περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Αδύλων Αιχμαλώτων;

ΑΠ.: Έφυεν που το σπίτι μας, το Σάββατο το πρωί θυμούμαι, τζαί που τότες εν εγύρισεν... ένας είπεν μου, πως είδεν στο Σεράγιο της Τουρκίας, κάποιον με το ίδιο όνομα, τζαί έτσι εν έμεινεν πόρτα που να μεν ρωτήσω. Ύστερα επήα στον Ερυθρό Σταυρό, τζαί έγγραμα τον ως αγνοούμενο.

ΕΡ.: Ποιος ο προβληματισμός σας, για το αν ζούν ή όχι αγνοούμενοι;».

ΑΠ.: Πιστεύετε με, ποττέ μου εν είπα μέσα μου πως επέθανεν αλλά πιστεύω πως οι Τούρτζοι εν ἔθα τους αφήσουσιν ποττέ να γυρίσουν πίσω. Να σας πω επίσης, πως τούτο εν το νοιώθω μόνο εγώ, αλλά τζαί πολλές άλλες γυναίκες που έχουν σύζυγο αγνοούμενο; Συγκεκριμένα μια φίλη μου έκαμνεν για κάμποσο Τζαιρό μνημόσυνο, του αγνοούμενου άντρα της, αλλά μετά κάτι της ελάλε μέσα της, πως έπρεπε να σταματήσει να του κάμνει.

ΕΡ.: Ένα από τα βασικά ερωτήματα αναφορικά με το θέμα των αγνοουμένων είναι: «Γιατί οι Τούρκοι τους κράτησαν;» Τι έχετε να πείτε πάνω στο συγκεκριμένο;

ΑΠ.: Νομίζω πως εν'καθαρά για πολιτικές σκοπιμότητες που το κάμνουν τούτο μόνον τζαί μόνον για να μην γυρίζει η κοινή γνώμη εναντίον τους.

ΕΡ.: Ποια και πόση νομίζετε είναι η ευθύνη της Διεθνούς Κοινωνίας για την εξουχίαση της τύχης των αγνοουμένων;

ΑΠ.: Η ευθύνη εν'πολλά μεγάλη αλλά προπάντων της Αμερικής τζαί της Αγγλίας... Βλέπεις αν είχαμε τζαί'μεις πετρέλαιο, όπως το Κουβέιτ, να δεις ήντα βοήθεια εν'να είχαμεν...

ΕΡ.: Γνωρίζετε εάν υπάρχουν κάποιες οργανωμένες επιτροπές, με στόχο την ανεύρεση της τύχης των αγνοουμένων; Αν ναι κατονομάστε;

ΑΠ.: Να σας πω... Πάντα απέφευκα να είμαι δημόσια, σε εκδηλώσεις για τους αγνοούμενους ή να ζητώ βοήθεια. Εν'νξέρω αν τούτον που λαλώ εν'εγωϊστικό, αλλά ήθελα πάντα που μόνη μου να κάμνω ότι μπορώ. Το μόνον που ξέρω είναι πως έσειε θκυό επιτροπές... Ήταν μια πρώτα αλλά ενι ξέρω γιατί εχωριστηκασιν.

ΕΡ.: Ποια υποστήριξη είχατε από τις κρατικές Κοινωνικές Υπηρεσίες ή άλλες Υπηρεσίες;

ΑΠ.: Όσον αφορά την οικονομική βοήθεια, εκτός που την επιταγήν που πιάνω τζαί εν μπορώ να πω, πως εν ικανοποιητικών το ποσό εν είχα άλλου είδους οικονομική βοήθεια. Ομολογώ όμως, πως

είχα μεγάλην ηθική συμπαράσταση από κάποιους κοινωνικούς λειτουργούς του γραφείου ευημερίας, γιατί ο δρόμος που επέλεξα να ακολουθήσω ήταν αρκετά δύσκολος τζαί έτσι είχα πραγματικά την ανάγκη κάποιας ηθικής στήριξης (*εδώ η κύρια Χ. εννοεί πως σύναγε δεσμό και αυτό για τα «κυπριακά δεδομένα» ήταν μεγάλο βήμα*).

ΕΡ.: Ποια υποστήριξη είχατε από το συγγενικό - οικογενειακό σας περιβάλλον;

ΑΠ.: Τα πρώτα 4 χρόνια είχα κάποια σχετική βοήθεια που τον αρφό μου. Οι γονιοί μου, τζαί τα πεθερικά μου, εμπήκαν στα χρόνια, τζαί έτσι εδέλασιν πιο πολύν βοήθειαν που μένα. Ο μόνος που μου συμπαραστάθηκε που με στήριζε... είναι ο... (*εδώ εννοεί τον κύριο που σύναγε δεσμό*) που τον θεωρώ και σύζυγο μου πλέον γιατί δεν είναι το στεφάνι μόνον, που ενώνει ένα ζευγάρι.

ΕΡ.: Ποιες δυσκολίες είχατε να αντιμετωπίσετε κατά την ανατροφή των παιδιών σας;

ΑΠ.: Οι δυσκολίες ήταν πάρα πολλές, προπάντων, για μένα που ᾤξερα μόνο για τον φλόκκο τζαί τα θκυό μου τα μωρά. Σιγά - σιγά όμως οι δυσκολίες που αντιμετώπισα εκάμαμαι πολλά δυνατή. Οι κόποι, οι στερήσεις τζαί οι αγωνίες αναγνωρίστηκαν γιατί εσπούδασα, επαντρέμα... προπάντων έκαμα παιδικιά νούσιμα.

ΕΡ.: Κατά πόσο πιστεύετε πως η απουσία του πατέρα, επηρέασε την ανάπτυξη του παιδιού σας;

ΑΠ.: Πολλές φορές η μεγάλη μου η κόρη ερώταμαι: «Πότε μάμμα εν νάρτει ο παπάς μου», γιατί ήταν σε ηλικία που εδυμάτουν ακόμα, πολλά πράματα σε αντίθεση με την μιτσιάν μου την κόρη που δεν θυμάται καθόλου τον παπά της. *(Στο σημείο αυτό επεμβαίνει στην συζήτηση και η μικρότερη κόρη αφού προηγουμένως δεν ήταν παρόν)...* «Εγώ πάντος εν'εκατάλαβα ότι μου λείπει γιατί για'μένα παπάς είναι πάντα ο..., εγώ τούτον εγνώρισα για παπά μου...» και η κυρία Χ. συμπληρώνει: το μεγαλύτερο λάθος μου που έκαμα τζαί ομολόγω το, ήταν ότι δεν είπα ποττέ στις κόρες μου, πως μπορεί να μεν έρτει ποττέ του, πίσω ο παπάς τους. Πάντα έλεα τους: «ο παππάς σας εν'νάρτει μια μέρα, τζαί έτσι τα μικρά ήταν πάντα με την ιδέαν πως κάποτε κάποια μέρα εν' νάρτει πίσω ο παππούς τους, τζαί προπάντων τούτο επιστεύκεντω η μεγάλη μου η κόρη. Ποττέ εν θα συγχωρέσω τον εαυτό μου για τούτον που έλεα στα μωρά μου, γιατί η μεγάλη μου η κόρη κάποια στιγμή αντέδρασεν πολλά έντονα για τούτο που την έκαμα να πιστεύκει.

Ερωτώμενη: Για την προκειμένη περίπτωση είναι σύζυγος αγνοουμένου, γιατί εκτός από τον σύζυγό της, αγνοούμενος είναι επίσης ο πατέρας της, ο θείος της, οι δύο γαμπρούδες της, και ο εξάδελφός της.

Ηλικίας: 45 ετών.

ΕΡ.: Κυρία Μ. ποια η σχέση σας με το πρόσωπο που αγνοείται;

ΑΠ.: Είναι ο σύζυγός μου.

ΕΡ.: Ποια η σημερινή ηλικία του συζύγου σας;

ΑΠ.: Ο άντρας μου είναι 47 χρονών.

ΕΡ.: Έχετε αποκτήσει παιδιά με τον αγνοούμενο σύζυγό σας; Αν ναι, πόσα παιδιά έχετε και ποια ηλικία έχουν;

ΑΠ.: Έχουμε δυο παιδιά, μια κόρη τζαί ένα γιο. Ηλικίας 24 τζαί 23 χρονών.

ΕΡ.: Πως πληροφορηθήκατε το γεγονός ότι ο σύζυγός σας περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Αδήλων Αιχμαλώτων;

ΑΠ.: Τον άντρα μου επιάσαν τον μπροστά στα μάθκια, οϊ μόνον τα δικά μου, αλλά τζαί των δικών μου. Επιάσαν τον μπροστά μας... στις 21 Ιουλίου το 1974, ζωντανό χωρίς καμιά στακοιάν γαίμα νάσει πάνω του.

ΕΡ.: Ποιος είναι ο δικός σας προβληματισμός πάνω στο καυτό ερώτημα, αν ζουν ή όχι οι αγνοούμενοι;

ΑΠ.: Σίγουρα πιστεύω πως ζιούσιν, ανεξάρτητος με τις τελευταίες δηλώσεις του Ντενκτάς, αλλά το πόσοι τζαί πως ζιούσιν ένας θεός το ξέρει...

ΕΡ.: Ένα από τα βασικά ερωτήματα αναφορικά με το θέμα των αγνοουμένων είναι: «Γιατί οι Τούρκοι τους κράτησαν;» Τι έχετε να πείτε πάνω στο συγκεκριμένο;

ΑΠ.: Εγώ πιστεύω πως ο μοναδικός λόγος που κρατούν τους ανθρώπους μας για τόσα χρόνια, εν ο εκβιασμός που θέλουν να μας κάμουν όποτε το θελήσουν, σε περίπτωση λύσης του Κυπριακού.

ΕΡ.: Ποια και πόση νομίζετε είναι η ευθύνη της διεθνούς κοινωνίας για την εξυχνίαση της τύχης των αγνοουμένων;

ΑΠ.: Ενέκαμεν πιστεύω τίποτε το ουσιαστικό. Τζαί προπάντων η Αμερική. Αν ενδιαφέρονταν πραγματικά χωρίς να ελάμβανεν υπόψη μόνο τα δικά της, τα συμφέροντα ενθά είχαμεν τούτον το πρόβλημα.

ΕΡ.: Γνωρίζετε αν υπάρχουν κάποιες οργανωμένες επιτροπές με στόχο την ανεύρεση της τύχης των αγνοουμένων; Αν ναι κατονομάστε.

ΑΠ.: Ναι. Τώρα έσσει θκυό επιτροπές. Παλιά ήταν μία επιτροπή, αλλά για λόγους που εν τους ξέρω, εχωριστήκασιν. Η μία συγκεκριμένα είναι του Σεργίδη, τζαί η άλλη του Αιδ. Οικονόμου Χριστόφορου.

ΕΡ.: Ποια υποστήριξη είχατε από τις Κρατικές Κοινωνικές Υπηρεσίες ή άλλες υπηρεσίες;

ΑΠ.: Είχαμεν παν' από όλα την ηδική συμπαράσταση που ήταν πραγματικά πολλά μεγάλη βοήθεια από κοινωνικό λειτουργό του Γραφείου Ευημερίας, αλλά τζαί συγχρόνως, είχαμεν τζαί εξακολουθούμεν να έχουμε κάποιαν οικονομική βοήθεια. Η οικονομική βοήθεια ήταν είτε από ιδιώτες Κυπρίους, ή

Ελλαδίτες, τζαί από το Υπουργείο Οικονομικών μέσω της Παγκύπριας Επιτροπής Αποκατάστασης, παθόντων και αναπήρων πολέμου. Ποττέ μας όμως δεν ήμασταν ευχαριστημένοι με την βοήθεια που επέρναμεν που την επιτροπή γιατί τα χρήματα ήταν πολλά λϊα, τζαί δεν τα ᾽φκαλαμέν πέρα, εστράντισεν το γαίμα της καρκιάς μας ώσπου να καταφέρουμεν να καλύτερέγουν μερικά πράματα, όπως η αύξηση του επιδόματος, η τήρηση ειδικών κριτηρίων σε μερικές κυβερνητικές εξετάσεις, η μείωση της στρατιωτικής θητείας τουλάχιστο για το πρώτο παιδί μας.

ΕΡ.: Ποια υποστήριξη είχατε από το συγγενικό - οικογενειακό σας περιβάλλον; (όπως αναφέρθηκε, εκτός από τον σύζυγο της κυρίας Μ. αγνοούνται και άλλα μέλη της οικογένειάς της).

ΑΠ.: Η πραγματικότητα ενι, πως πάντα ούλοι στην οικογένεια εστηρίζαμεν τζαί εξακολουδούμεν να στηρίζουμεν ο ένας τον άλλο. Προπάντων εγώ τζαι οι αρφάες μου, εκαταλαμβαίνουμεν πάντα η μια τον πόνο της άλλης, τζαί προπαντός στις φτώσιες μας.

ΕΡ.: Ποιες δυσκολίες είχατε να αντιμετωπίσετε κατά την ανατροφή των παιδιών σας;

ΑΠ.: Για μένα η απουσία του ανδρός μου, έδωκε μου τη δύναμη, να καταφέρω μόνη μου, πολλά πράματα, γιατί όταν ο άνδρας μου, ήταν μαζί μας, ούλα σχεδόν, επερνούσαν που λέου του. Ούτε στον μπακάλι που λαλεί ο λόος εν επίενα πριν, γιατί είχα τα μωρά, τζαί τες δουλειές του σπιδικιού. Οι δυσκολίες όμως εκάμαμαι πιστεύκω, πολλά δυνατή. Επέρασα πολλά.... τα μωρά

μου που αρρωστούσασιν συνέχεια τζαί εδέλασιν τζαί το έναν... τζαί το άλλο... Αμα αναγιόνεσαι τζαί αναγιόνεις με χριστιανικές αρχές εν έσεις να βοηθείς τίποτε.

ΕΡ.: Κατά πόσο πιστεύετε πως η απουσία του πατέρα, επηρέασε την ανάπτυξη του παιδιού σας;

ΑΠ.: Τούτον νομίζω, πως πρέπει να σας το απαντήσουν καλύτερα τα ίδια τα παιδικιά μου, αλλά πιστεύω πως εγώ προσπάθησα να αναπληρώσω τον παπαν τους. Είμουν τζαί μάνα τζαί παπάς μαζί. Είμουν τζαί εξακολουθώ να είμαι πάντα κοντά τους, τζαί στους συλλόγους, στα σχολεία τους, τζαί παντού, παντού... Κάποιες φορές όμως η κόρη μου, ελάλεν μου, πως επειδή συνήθως οι μανάες αγαπούν πιο πολλά τους γιούες, πως αγαπώ τον γιο μου πιο πολλά... τούτο εν'το ένοιωσα ποττέ μου, γιατί τζαί τα θκυό παιδικιά μου αγαπώ τα το ίδιο. Κάποιες άλλες φορές που ταν μιτσής πάλε ο γιός μου ερώταν με: «Μα γιατί εσύ μάμμα διάς μου μόνο 5 σελίνια τζαί του Χ... η μάμμα του διά του πιο πολλά;»... Άλλες φορές ελάλεν μου, πως στο λούνα παρκ έβλεπεν τα άλλα μωρά που επιένασιν με τον παπάν τους κ.α.

ΕΡ.: Στην πιθανή ερώτηση του παιδιού σας: «Μάμμα πότε θα γυρίσει ο δικός μου ο πατέρας», Ποια ήταν η δικής σας θέση πάνω σ' αυτό;

ΑΠ.: Που μωρά ακόμα εξέρασιν την αλήθεια πως έγινε η εισβολή τζαί ο παπάς τους ήταν στρατιώτης, στον πόλεμο... ότι μπορεί να μεν γυρίσει ποττέ του...(στο σημείο αυτό συμμετέχει στην συζήτηση και ο γιός της Κυρίας Μ., αφού προηγουμένως δεν

ήταν παρόν) και συμπληρώνει στα λεγόμενα της μητέρας του: ... Από μικρός προσαρμόστηκα, στην ιδέα της απουσίας του παπά μου, ή μάλλον επιδίωκα να προσαρμοστώ, αλλά οι υπόλοιποι δεν μ'εβοηθούσαν όσον έπρεπε, γιατί πολλές φορές εβλέπαν με, με διαφορετικό μάτι. Όταν για παράδειγμα σε κάποιες συζητήσεις ήταν αναπόφευκτο να αναφερθούμε στον πατέρα έλεαν μου το χαρακτηριστικό: «Μεν μαραζώνεις»... τζαί τότε ήταν που ένοιωθα άσιημα.

Ερωτώμενος: Γιος αγνοουμένου

Ηλικία: 33 χρονών

ΕΡ.: Ποια η σχέση σας με το πρόσωπο που αγνοείται;

ΑΠ.: Είναι ο πατέρας μου. (ν'αναφερθεί επίσης πως αγνοούμενο πρόσωπο στην οικογένεια, είναι και ο τότε 21χρ. αδελφός της μητέρας του).

ΕΡ.: Ποια η ηλικία του ατόμου που αγνοείται;

ΑΠ.: Το 1974 ήταν ηλικίας 35 ετών.

ΕΡ.: Από πόσα μέλη αποτελείται η πατρική σας οικογένεια.

ΑΠ.: Είμαστε επταμελής οικογένεια. Έχω άλλα 4 αδέρφια. Ο Λ... είναι του 63 η Μ... είναι του 64, εγώ του 66 ο Σ... του 68 τζαί η Κ... του 71.

ΕΡ.: Πως πληροφορηθήκατε το γεγονός ότι το πρόσωπο που σας αφορά περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Αδήλων Αιχμαλώτων;

ΑΠ.: Κατά τη δεύτερη εισβολή στις 14 Αυγούστου 1974, ο παπάς μου τζαί 3 άλλα άτομα, ήταν κατά κάποιο τρόπο, η πολιτική άμυνα του χωρκιού, τζαί έτσι εμνήσκασιν σε ένα κρυσφύγετο... ένας που τζϊεινους επίεν στην Κονταια. Όταν εστρέφετουν στο κρυσφύγετο, είδαντον οι Τούρτζοι... Μέχρι το 1977, είχαμεν πληροφορίες από κάποιο Τουρκοκύπριοι ότι τον έφεραν στην Δετσέλια.

ΕΡ.: Ποιος είναι ο προβληματισμός σας, πάνω στο καυτό ερώτημα, αν ζουν ή όχι οι αγνοούμενοι;

ΑΠ.: Για τούτον εν' μπορώ να εκφέρω γνώμη. Αν με ρωτάς όμως, «προτιμώ να μεν ζει, τζαί να βασανίζεται μέρα νύχτα». Αν ρωτήσεις τη μάνα μου, ένα σου πει: «σίγουρα ζει νοιώθω το».

ΕΡ.: Ένα από τα βασικά ερωτήματα αναφορικά με το θέμα των αγνοουμένων είναι: «Γιατί οι Τούρκοι τους κράτησαν;» Τι έχετε να πείτε πάνω στο συγκεκριμένο;

ΑΠ.: Πιστεύω πως αφού από την αρχή η Τουρκία αρνήθηκε ότι του επήρε ζωντανούς ότι δηλαδή εν τους έσειε στα σκιέρια της, τζαί τα χρόνια επερνούσασιν, τωρά εν θέλει νάρτει αντιμετώπη με την διεδνή κοινότητα.

ΕΡ.: Ποια και πόση νομίζετε είναι η ευθύνη της Διεθνούς Κοινωνίας, για την εξυχνίαση της τύχης των αγνοουμένων;

ΑΠ.: Πρώτα ρίχνω το φταίξιμο στην δική μας την κυβέρνηση γιατί ενέκαμεν τζαί μεγάλη διαφώτιση για το θέμα, τόσο στην Κύπρο, όσο τζαί εκτός Κύπρου. Το θέμα επίασαντο «ζεστά» πριν 2-3 χρόνια.

ΕΡ.: Γνωρίζετε αν υπάρχουν κάποιες οργανωμένες επιτροπές, με στόχο την ανεύρεση της τύχης των αγνοούμενων; Αν ναι κατονομάστε.

ΑΠ.: Ναι. Υπάρχουν 2 επιτροπές, αλλά πιστεύω, πως εν τζαί οι θκυό για το «φίτσιο» για να σάζουν τα δικά τους συμφέροντα. Στην αρχή ήταν μια επιτροπή, αλλά τα τελευταία χρόνια εχωριστήκαν σε θκυό. Και οι δύο έχουν ευθύνες. Το μεγάλο λάθος επίσης κατά μένα είναι ότι σε κάποια πόστα εδιοριστήκαν άτομα που εν έχουν άμεση σχέση με τους αγνοούμενους, τζαί έτσι εν έχουν τον ίδιο πόνο με μας.

ΕΡ.: Ποια υποστήριξη είχε η οικογένεια σας από τις κρατικές κοινωνικές υπηρεσίες ή άλλες υπηρεσίες;

ΑΠ.: Αμέσως μετά την εισβολή εμείναμεν 2 εβδομάδες στην Ορμίθκια, τζαί ετζοιμούμασαν θυμούμαι εφτά άτομα πάνω σε ένα πάπλωμα ολοκίτρινο. Μετά επίαμεν σε ένα καταβλυσμό, τζαί εμεινίσκαμεν μέσα σε ένα τσιατήρι..., έδα ξεχάσω ποττέ πως μια μέρα εφίσισεν τζαί έπεσεν κάτω. Ως το 1977, εμυνίσκαμεν σε ένα συνοικισμό στην Τσακυλερή, τζαί μετά στις Καμάρες, στην Λάρνακα. Εκτός δηλαδή που το συσσίτιο που επέρναμεν που την κυβέρνηση τζαί που το χαμηλό επίδομα κανένας εν ήζερε εν ενδιαφέρτικεν αν ετζοιμούμασαν την νύχτα νησιτζίοί ή οϊ.

ΕΡ.: Ποια υποστήριξη είχατε από το οικογενειακό σας περιβάλλον;

ΑΠ.: Υποστήριξη, είχαμεν πολύν που τα αδέρφια του παπά μου που μας εσταθήκασαν πολλά, τζαί τους δικούς της μάνας μου. Στον γάμο μου μάλιστα εσουνόδευσε με ο θείος μου.

ΕΡ.: Ποιες άλλες δυσκολίες αντιμετώπισατε κατά την πάροδο των χρόνων;

ΑΠ.: Η αλήθεια εν πως το μεγάλο σκόρσο ετράβισεν το ο Λ., (ο μεγαλύτερο αδελφός του ερωτώμενου) γιατί εν επίεν κανονικά σχολείο όπως του υπόλοιπους. Εγώ από 12 χρονών εδούλεφκα στις οικοδομές, τζαί η μάνα μας εκένταν κεντήματα τζαί επούλαν. Τα χρόνια επερνούσασαν, τζαί στην αρχή ελπίζαμεν πως εν'ναρτεί ζανά πίσω. Εδυμούμασαν ούλοι μαζί πράματα που μας ελάλεν ο τζίρης μας, τζαί πότε εγελούσαμεν τζαί πότε εκλαίαμεν, αλλά σχεδόν κρυφά που την μάνα μας. Η Σ...(η μικρότερη αδελφή του ερωτώμενου) εγνώρισεν τον που' μάς. Η αλήθεια εν πως στο πρόσωπο του θκειού μου έβλεπεν πάντα τον παπά μου.

Ερωτώμενη: Αδελφή Αγνοουμένου

Ηλικίας: 50 ετών

ΕΡ.: Ποια η σχέση σας με το πρόσωπο που αγνοείται;

ΑΠ.: Είναι ο πιο μικρός από τα άλλα 6 αδέρφια μου.

ΕΡ.: Ποια η ηλικία του ατόμου που αγνοείται;

ΑΠ.: Τον τζαιρό της εισβολής ήταν 31 χρονών.

ΕΡ.: Έχει προλάβει να κάνει την δική του οικογένεια.

ΑΠ.: Οϊ ευτυχώς που την μιάν, τζαί δυστυχώς που την άλλη, εν επρόλαβε να κάμει την δική του οικογένεια γιατί σίγουρα εν να άφηνε πίσω του πολλούς να δυστυχήσουν.

ΕΡ. Πως πληροφορηθήκατε το γεγονός ότι το πρόσωπο που σας αφορά περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Αδήλωτων Αιχμαλώτων;

ΑΠ.: Ο αρφός μου έφυεν που το σπίτι κατά την 6΄ φάση της εισβολής του 1974, τζαί που τότες εχάσαμεν τα ίχνη του. Μετά που τζαιρόν εμάδαμεν πως επιάσαντον με άλλα 24 κοπέλια «ζωνταντόν» στο Καράκομη.

ΕΡ.: Ποιος είναι ο προβληματισμός σας, πάνω στο καυτό ερώτημα αν ζούν ή όχι οι αγνοούμενοι;

ΑΠ.: Μετά το τέλος της εισβολής οι γονιοί μας εμίνασιν για 1 χρόνο ως εγκλωβισμένοι στα κατεχόμενα, τζαί μια μέρα μια τουρκοκύπρια είπεν τους πως ξέρει πως ζιούσιν οι αγνοουμένοι... Η μάνα μου επέδανεν με τούτον τον καημό... ο Α... εν΄φτιστός με τον μεγάλο μας αρφό τζαί στο πρόσωπο του εβλέπασιν τον αρφό μας που εχάθηκεν τζαί ελπίζασιν τζαί ο τζίρης μας ακόμα εν με τούντι ελπίδα. Εγώ όμως πιστεύκω πως εν ζιούσιν γιατί εν να πεδάνασιν είτε που τα βασανιστήρια τα πολλά που τους έκαμναν είτε που την μεγάλη ηλικία που μπορεί να είχαν. Αλλά ασχέτως με τούτον οι Τούρτζοι πρέπει να μας πουν που τους εδάγασιν.

ΕΡ.: Ένα από τα βασικά ερωτήματα αναφορικά με το θέμα των αγνοουμένων είναι: «Γιατί οι Τούρκοι τους κράτησαν;» Τι έχετε να πείτε πάνω στο συγκεκριμένο;

ΑΠ.: Οι Τούρτζοι μάνα μου εν'λαός απολίτιστος, που αρέσκειται να βλέπει τον άλλο να υποφέρει τζαί που τούτον να σιέρεται. Έτσι πιστεύω πως τους επιάσασιν για να τους δουλεύουν μούχτι μέρα νύχτα. Επίσης μπορεί να τους επιάσασιν τζαί για απειλή. Για να μας έχουν πάντα στο σιέρι με την λύση του Κυπριακού.

ΕΡ.: Ποια και πόση νομίζετε είναι η ευθύνη της διεθνούς κοινωνίας για την εξυχνίανση της τύχης των αγνοουμένων μας;

ΑΠ.: Ρωτάτε για ευθύνη... Άμα θέλουν οι Αμερικάνοι να λυθεί το πρόβλημα, μπορεί να λυθεί τζαί αύριο, γιατί τζείνοι τα εκάμασιν ούλα...

ΕΡ.: Γνωρίζετε αν υπάρχουν κάποιες οργανωμένες επιτροπές, με στοχο την ανεύρεση της τύχης των αγνοουμένων; Αν ναι κατονομάστε.

ΑΠ.: Ξέρω πως έσκει δκυό επιτροπές, υπεύθυνες για το θέμα των αγνοουμένων, αλλά εμείς επαίναμεν στον ερυθρό σταυρό, τζαί ερωτούσαμεν,

ΕΡ.: Ποια υποστήριξη είχαν οι γονείς σας κυρίως από τις κρατικές κοινωνικές Υπηρεσίες ή άλλες υπηρεσίες (οι γονείς έμεναν μόνοι, γιατί τα υπόλοιπα παιδιά τους έφτιαζαν την δική τους οικογένεια).

ΑΠ.: Τα πρώτα χρόνια που ήταν τζαί τα πιο δύσκολα εν επέρνασιν καμιά βοήθεια, ούτε οικονομική αλλά ούτε είχαν τζαί κανέναν ειδικό να τους στηρίζει όπως εγίνετουν σε άλλους. Ύστερα όμως

επιάνασιν κανονικά επίδομα που την κυβέρνηση, τζαί από όσον θυμούμαι έρκετουν μία υπεύδυνη που το γραφείο τζαί έβλεπεν τους (έδω η ερωτώμενη εννοεί την υπεύδυνη κοινωνική λειτουργό, από το γραφείο ευημερίας).

ΕΡ.: Ποια υποστήριξη είχαν οι γονείς σας από το συγγενικό - οικογενειακό σας περιβάλλον;

ΑΠ.: Ούλοι οι συγγενείς μας επαριορούσαν τζαί τους γονιούς μας τζαί μας. Η μάνα μας όμως, που το μαράζιν το πολύν εν άντεξεν επέδανεν... Ούλη μέρα τζαί ούλη νύχτα εμοιρολόαν. Η μεγάλη χαρά των γονειών μας ήταν που ούλοι μας, εφκάλαμεν του τζαί το όνομα του. Εγώ έφκαλα την κόρη μου. Εσιεί όμως τζαί πολλούς συγγενείς μας, που μας ελαλούσασιν να του κάμουμεν μνημόσυνο, γιατί ύστερα που τόσα χρόνια αποκλείεται να ζει... τούτον όμως εντο εκάμαμεν γιατί ήταν σαν να σκοτώνουμεν τον τζίρη, τζαί την μάνα μας.

ΕΡ.: Ποιες άλλες δυσκολίες είχαν να αντιμετωπίσουν οι γονείς σας, κατά την πάροδο των χρόνων, με την απουσία του παιδιού τους;

ΑΠ.: Η αλήθεια ενί πως επειδή ο Α... ήταν ο πιο μιτής μας, τζαί ο μόνος ελεύθερος εμείνισκεν μαζί τους. Ήταν ο μόνος που τους έσαζεν πιο πολλά που ούλους μας. Τζαί οι μόνον τους γονιούς μας, αλλά τζαί όποιον άλλον έζηταν που λέου του την βοήθειαν του στο χωρκόν. Η απουσία του εβαριφάνηκεν τους πολλά. Ποττέ εν εγελάσασιν, τζαί προπάντων την μέρα της γιορτής του.

Γραμματικοί κανόνες κυπριακής διαλέκτου

1. Συνήθως μπροστά από κάθε λέξη μπαίνει το γράμμα Ε. Επίσης γίνεται αποβολή και ανάπτυξη μερικών συμφώνων όπως το γράμμα γ π.χ. εφυέν- έφυγε, γαίμα-αίμα.
 2. Η κατάληξη γ' πληθυντικού προσώπου οριστικής ενεστώτα σχηματίζεται σε - ούσιν π.χ. ζούνε - ζούσιν.
 3. Αρκετά ρήματα σχηματίζουν το γ' πρόσωπο πληθυντικού με την κατάληξη - άσιν και παίρνουν στην αύξηση το Ε π.χ. χωρίστηκαν - εχωριστήκασιν.
 4. Σχεδόν όλες οι λέξεις έχουν το τελικό ν
 5. Συνήθως προηγείται το ρήμα και μετά η αντωνυμία π.χ. του αρέσει - αρέσκει του, ερώταν με - ρωτούσε.
-

Λεξιλόγιο

αρφούες = αδελφοί
 αρφάες= αδελφές
 αρκήν= αρχή
 αναγιόνεις= ανατρέφεις
 άσιημα= άσχημα

είσιεν= είχε
 έσειει= έχει
 εν = δεν
 έσσω μας = σπίτι μας
 έρτει= έρθει
 εμινίσκασιν= έμενα
 έντζαι= δεν
 έρκετουν= ερχόταν
 εφτζιές= ευχές
 έφκαλες= έβλαλεν
 εφκαρίστηση= ευχαρίστηση
 εν που τζεινο= από εκείνο
 ένει= είναι
 εν νάρτει= θα επιστρέψει
 έδα = δεν θα
 έππεσεν = έπεσε
 ετράβισεν το= το υπαίσκει
 εν φπιστός = ο ίδιος
 εγίνετουν= γινόταν
 επιάναςιν= επέρναν
 έρκετουν= ερχόταν
 έσαζε= φρόντιζε
 έστραντζισεν= στέγνωσε

ήτουν= ήταν
 ήντα= τι

θκυό= δύο
 θκείος= δείος

κάμποσο= αρκετό
 καρκιάν= καρδιά

λαλούσιν= λένε

λαλώ=λέω
 λόος=λόγος

μισίς= μικρός
 μούχτι= δωρεά
 μάθκια= μάτια
 μεν=μη

νούσιμα= φρόνιμα, λογικά
 νησιτζοί= νησιτικοί

ούλα = όλα
 ούλοι = όλοι
 οϊ= όχι

ποττέ = ποτέ
 πολύν= αρκετό
 πάσιν= πηγαίνουν
 πούποτε=οπουδήποτε
 παιδικιά= παιδιά
 παπάς= μπαμπάς
 πολέου του= από εκείνον

στακσιά= σταγόνα
 σπιδικιού= σπιτιού
 σιέρεται= χαίρεται
 σιέρι= χέρι

τσιατήρι= σκηνή
 τσέκκιν= επιταγή
 τζίρης= ο πατέρας
 τες= τις
 τζαί= και
 τωρά= τώρα
 τζαιρό= καιρό.
 Τούτι= μ'αυτή
 τζεινοί= εκείνοι
 Φλόκκος= σφουγγαρίστρα
 Φκάλαμεν πέρα = βγάζαμε πέρα
 χωστείται= κρυφτείται
 χωρκανοί= χωριανοί
 χωρκόν= χωριόν

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑΣ

Βρισκόμενη στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων και στο σημείο συνάντησης μεγάλων πολιτισμών, η Κύπρος ανέπτυξε και διατήρησε για χιλιάδες χρόνια το δικό της πολιτισμό, αφομοιώνοντας διάφορες επιδράσεις, παραμένοντας κέντρο του ελληνικού πολιτισμού και διατηρώντας ως σήμερα σταθερά και οριστικά τον ελληνικό της χαρακτήρα.

Ο φυσικός πλούτος της Κύπρου έλκυσε πολλούς κατακτητές παρόλα αυτά η ελληνική γλώσσα, η θρησκεία και τα έθιμα κατάφεραν να διατηρηθούν κάτω ακόμη και από αντίξοες συνθήκες στην Κύπρο.

α) Κουλτούρα

Οι κάτοικοι της Κύπρου είναι φιλικοί και γνωστοί σε όλους για την φιλοξενία τους προς τους ξένους. Γνωστό σε όλους είναι επίσης πόσο ισχυρός είναι ο δεσμός της οικογένειας και ιδιαίτερα της εκτενής οικογένειας. Αυτός είναι και ένας από τους κύριους λόγους όπου η μικρή κοινωνία της Κύπρου κατάφερε να επιβιώσει κάτω από αντίξοες συνθήκες. Η εκτενής οικογένεια με όλα τα κύρια χαρακτηριστικά της γίνεται φανερό πως μπορεί να προσφέρει πολλά στις χήρες και τα ορφανά, σαν άμεσο υποστηρικτικό κοινωνικό περιβάλλον στις δύσκολες στιγμές. Είναι γνωστή η ανθεκτικότητα και το σθένος της εκτεταμένης κυπριακής οικογένειας. Τρανή απόδειξη γι' αυτό είναι η ανθεκτικότητα των κατοίκων στους διάφορους

βαρβάρους κατακτητές που γνώρισε η Κύπρος και κυρίως η ανθεκτικότητα που έδειξε απέναντι στην Τουρκική Εισβολή του 1974. Παρ' όλες τις καταστροφικές συνέπειες αυτής της εισβολής, η κυπριακή εκτενής οικογένεια όχι μόνο επιβίωσε αλλά κατάφερε τις πιο πολλές φορές να χειριστεί μόνη της τα προβλήματά της.

β) Θρησκεία

Σημαντικό ρόλο στην ζωή των Κυπρίων παίζει και η θρησκεία. Οι κάτοικοι είναι στην πλειοψηφία τους Χριστιανοί ορθόδοξοι. Ο τρόπος ζωής τους και η σκέψη επηρεάζονται άμεσα από τα θρησκευτικά τους πιστεύω. Θα λέγαμε ότι όλοι σχεδόν οι μεγάλοι κοινωνικοί δεσμοί της Κύπρου γεννήθηκαν μέσα από την θρησκεία. Η δικαιοσύνη, η εκπαίδευση και γενικά ο τρόπος ζωής και σκέψης των ανθρώπων της Κύπρου πηγάζει μέσα από την θρησκεία. Αξίζει να σημειωθεί ότι ανεξάρτητα από τους κατακτητές που γνώρισε η Κύπρος κατά την μακράν ιστορία της, η ορθόδοξη χριστιανική πίστη κατάφερε να διατηρηθεί αναλλοίωτη μέχρι τις μέρες μας. Η ορθόδοξη χριστιανική πίστη αποτελεί πηγή δύναμης και ελπίδας για την μαρτυρική Κύπρο.

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑΣ

Ανέκαθεν η Τουρκία σε όποια πολεμική σύγκρουση είχε με οποιαδήποτε χώρα, κρατούσε αιχμαλώτους, έτσι η Ελλάδα και η Κύπρος σαν γειτονικές χώρες της Τουρκίας και κυρίως λόγω των πολέμων που διεξήχθησαν με την Τουρκία δεν μπορούσαν να αποτελούν εξαίρεση, φυσικό λοιπόν ήταν η Τουρκία να κατακρατεί

αιχμαλώτους, από όποια πολεμική σύγκρουση είχε με την Ελλάδα και την Κύπρο. Αιχμάλωτους τους οποίους κρατούσε για πάντα.

α) Κουλτούρα

Γιατί όμως η Τουρκία πάντα συνήδιζε να κρατά αδήλωτους αιχμαλώτους; η απάντηση αυτού του ερωτήματος βρίσκεται στην κουλτούρα του τουρκικού λαού γενικά. Όπως υποστηρίζει ο Βάρνακος, στο βιβλίο του οι 1619 αγνοούμενοι του 1974 «ο νομαδικός χαρακτήρας των Σελτζούκων Τούρκων δηλαδή: οι συνεχείς μετακινήσεις, οι πρόσκαιρες κατακτήσεις και οι σφαγές δεν επέτρεπαν την ανάπτυξη σταθερών αξιών όπως η οικιστική ανάπτυξη των χωριών, η ιδιοκτησία, η καλλιέργεια γης, οι τέχνες κτλ.» (Βάρνακος, 1995, σελ. 198).

Ο Κυπριακός λαός βιώνει, όλα αυτά τα χρόνια την νοοτροπία της Τουρκικής ηγεσίας μέσα από το δράμα της Τουρκικής εισβολής και των συνακολούθων της δηλαδή κατάκτηση ξένων εδαφών, λεηλασία, βίαιη μετακίνηση πληθυσμών, κατακράτηση αιχμαλώτων και διαρκή αδιαλλαξία.

β) Θρησκεία

Η θρησκεία των Τούρκων (ο Ισλαμισμός) απαιτεί, επιβάλλει την κράτηση αιχμαλώτων σαν λάφυρα του πολέμου. «Με βάση τις επιταγές του Κορανίου στα κεφάλαια *΄Μωάμεθ΄* 47:4-10, *΄Τα λάφυρα΄* 8: 73,76 και *΄Ο Σίδηρος΄* 57:10, οι αιχμάλωτοι πρέπει να ανταλλάσσονται με λύτρα, και το 1/5 από τα λάφυρα των πολέμων (και οι αιχμάλωτοι θεωρούνται λάφυρα πολέμου)

ανήκουν στον Αλλάχ, στους πτωχούς κτλ.» (Βάρνακος Ι. Γ., 1995, σελ. 199).

Το Κοράνι και η παροιμία, είναι φιλοσοφίες τόσο ζωντανές όσο και πριν από 1000 χρόνια, είναι δεμένα άρρηκτα στην συνείδηση του τουρκικού λαού, ο οποίος πιστεύει ότι: «Η παροιμία δεν μπαίνει στο κοράνι είναι όμως κάτι, όχι, πιο λίγο από αυτό». Αυτή η Ιερότητα της παροιμίας οδηγεί τον Τούρκο, όχι μόνο να ανατρέχει και να χρησιμοποιεί πολύ συχνά τις παροιμίες. Και μια Τούρκικη παροιμία λέει: «Ο Σουλτάνος το νόμο του κάθε δύο και τρεις τον αλλάζει»(Σαμαράς Π., 1993, σελ.8).

Για να επανέλθουμε όμως στην αρχή της ανάλυσης μας όπως ξανά αναφέρθηκε, σε όλους τους πολέμους που σύναγε η Τουρκία με τον Ελληνισμό υπάρχει το φαινόμενο της κατακράτησης αγνοουμένων ατόμων.

Κάνοντας μια αναδρομή στα χρόνια του Βυζαντίου, «Ο Θεόδωρος Κατακουζηνός αναφέρει, ότι ήταν συνήθεια να απελευθερώνει ετήσια το Πατριαρχείο 2,000 αιχμαλώτους από τους Τούρκους. [Μάλιστα την εποχή αυτή] οι Τούρκοι «έμποροι» διάδεταν καταστήματα για αγοραπωλησίες αιχμαλώτων...» (Βάρνακος Ι.Γ., 1955 σελ. 199). Εν συνέχεια το 1821 που ξεκίνησε ο απελευθερωτικός αγώνας υπήρξαν και πάλι αγνοούμενοι. Και τότε απαιτήθηκε η απελευθέρωση τους χωρίς όμως επιτυχία.

Εκατό χρόνια μετέπειτα κατά την Μικρασιατική καταστροφή του 1922 και τότε οι Τούρκοι κατακρατούν αιχμαλώτους και πάλι αρνούνται κάθε ύπαρξή τους.

Οι πρώτες επιχειρήσεις κατά των ελληνοκυπρίων αρχίζουν το 1963. Αποτέλεσμα αυτών των επιχειρήσεων είναι να αγνοούνται 55 άτομα. Και φθάνουμε στον τελευταίο πόλεμο που επιχειρεί η Τουρκία κατά του Ελληνισμού, την Τουρκική Εισβολή του 1974, που εκτός των άλλων κακουχιών που υπέστη το νησί των 600000 χιλιάδων κατοίκων, αγνοείται η τύχη 1619 ατόμων ανάμεσα τους γυναίκες και παιδιά.

Η γυναίκα της Κύπρου που έχει συγγενή αγνοούμενο

Θα μείνει για πάντα ανεξίτηλο στην μνήμη το βλέμμα εκείνων των γυναικών, καθώς μιλούσαν για τον άνθρωπό τους που εδώ και 22 ολόκληρα χρόνια αγνοείται η τύχη του. «...Τους βλέπω στον ύπνο μου. Ψες είδα το Σάββα μου. Ήρδες γιε μου του είπα. Ναι μητέρα ήρθα... μη μιλάς όμως δυνατά γιατί θα μας δουν οι Τούρκοι στρατιώτες...» «...Δεν τρώμε το Πάσχα γιατί ο Τάσος μας γιόρταζε αυτή τη μέρα. Δεν μπορούμε να στρώσουμε τραπέζι τη στιγμή που αυτός λείπει. Το ίδιο και τα Χριστούγεννα το ίδιο όλες τις γιορτές». (Μακρίδης Α., 1987, σελ. 87, 100).

«...Είναι αγνοούμενος και να είναι κάποιος αγνοούμενος είναι διαφορετικό από το να είναι νεκρός. Οι νεκροί έρχονται πίσω σε μας με τις ιστορίες που λέμε γι' αυτόν, αλλά δεν λες ιστορίες για τους αγνοούμενους. Θα είναι σαν ένα είδος *προδοσίας..*» (H. Hurt, 1996, σελ. 85).

Είναι αυτές οι ίδιες γυναίκες που στα πρόσωπα τους απεικονίζονται όλες οι ελληνοκύπριες - ελληνίδες και ιδιαίτερα οι γυναικείες αυτές φιγούρες που με βουρκωμένα τα μάτια και γεμάτα από αποφασιστικότητα, κρατώντας τις φωτογραφίες των προσφιλών τους προσώπων, δηλώνουν παρόν σε κάθε διαμαρτυρία που γίνεται είτε στην Κύπρο - Ελλάδα, είτε σε κάθε άλλη γωνιά της γης, για την εξακρίβωση της τύχης τους. «Ντυμένες οι περισσότερες στα μαύρα καθιλώνονται για αρκετές ώρες κάθε μέρα, μπροστά στις φωτογραφίες των αγνοουμένων τους προσώπων και μέσα

από μια βουθή συνομιλία με τον πόνο, τις ποτίζουν με δάκρυα.

Είναι οι μάνες, οι γυναίκες, οι αρραβωνιαστικές, οι κόρες και οι αδελφές των 1619 ελληνοκυπρίων και ελλαδίτων αγνοουμένων της Κυπριακής τραγωδίας του 1974, που για δεκάδες τώρα χρόνια εξακολουθούν να γράφουν το ατελείωτο δικό τους δράμα» (Μακρίδης Α. 1987, σελ. 9).

Και όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Τάκης Κόνης στο βιβλίο του Κοινωνική Ανασυγκρότηση 1974-84. «Σε κάθε 130 περίπου παντρεμένες Κύπριες, της μίας ο άντρας είναι νεκρός ή αγνοούμενος. Ενώ μια στις 100 έχει παιδί αγνοούμενο. Αν πάρουμε αδελφές μανάδες και συζύγους μαζί, υπολογίζεται πως σε κάθε 20 γυναίκες που θα συναντήσεις η μία θα έχει σύζυγο, αδελφό ή παιδί νεκρό ή αγνοούμενο. (Κόνης Τ., 1984 σελ. 41). Αυτοί οι αριθμοί συνδέτουν ένα πρωτοφανές σε έκταση κοινωνικό πρόβλημα - δράμα μέσα σε μια μικρή κοινωνία όπως είναι η δική μας.

Αν και οι περισσότερες από τις γυναίκες της Κύπρου που πριν από την Τουρκική εισβολή, δεν ήταν ακόμη οικονομικά ανεξάρτητες, (αφού η εκτενής οικογένεια, που ήταν ένα από τα χαρακτηριστικά της Κυπριακής οικογένειας δεν της επέτρεπε να ασχοληθεί στον εργατικό τομέα, και έτσι ήταν «αναγκασμένη» να αναλαμβάνει πλήρως την ανατροφή των παιδιών της σε αντίθεση με τον σύζυγο). Παρόλα αυτά έδειξαν το σθένος και την ανοχή που είναι το καμάρι της Κύπριας γυναίκας, που έγινε μάνα και πατέρας συγχρόνως. Πολύ χαρακτηριστικά η σύζυγος κάποιου αγνοουμένου και μητέρα τότε

ενός παιδιού 3 μηνών αναφέρει: «Έπρεπε τούτο το παιδί να μεγαλώσει σαν φυσιολογικός άνθρωπος. Γι' αυτό και προσπαδούσα, και εξακολουθώ να προσπαδώ τίποτα να μην του λείψει. Αυτή ακριβώς η ανάγκη με ανάγκασε να βγω στο μεροκάματο. Φεύγω 10:00 η ώρα και επιστρέφω στις 7 το βράδυ, δηλαδή το γιο μου τον βλέπω στις 7 το βράδυ που γυρνά στο σπίτι». (Μακρίδη Α., 1987, σελ. 97).

Ένα άλλο σημείο το οποίο θεωρήθηκε πολύ σημαντικό να αναφερθεί είναι το δίλημμα που πάντα αντιμετώπιζαν κάποιοι σύζυγοι αγνοουμένων αυτό από την μία μεριά αφορά την σύναψη δεύτερου γάμου, (αφού έχουν το δικαίωμα να το πράξουν αυτό αφενός μεν για την απόκτηση καινούργιου συντρόφου (για να συνεχίσουν την ζωή τους) και αφετέρου δε για την ομαλή ανάπτυξη του παιδιού τους λαμβάνοντας υπόψη την κατακραυγή της κλειστής κοινωνίας.

Από την άλλη μεριά υπάρχουν και οι σύζυγοι εκείνοι των αγνοουμένων προσώπων, που δεν σκέφτηκαν ποτέ την σύναψη κάποιου άλλου γάμου. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια κάποιας συζύγου αγνοουμένου: «Όλοι μου έλεγαν να παντρευτώ γιατί ήμουν νέα. Όμως εγώ αρνιόμουν επίμονα. Αν έκανα κάτι τέτοιο ήταν σαν να ξέγραφα τον άνδρα μου. Ούτε να σκέφτομαι τέτοιο πράγμα δεν μπορώ. Επειδή ακριβώς πιστεύω ότι ο άνδρας μου ζει. Είναι στιγμές που νομίζω ότι όλα είναι ένα κακό όνειρο, και ότι ο άνθρωπος μου θα έρθει αύριο... μεθαύριο. Εξάλλου έχω και το παιδί μου. Πως είναι ποτέ δυνατό να ξεγράψω το φυσικό του πατέρα, τρομάζω με την

απλή σκέψη και μόνο ότι μπορεί να συμβεί τέτοιο πράγμα». (Μακρίδη Α., 1987, σελ.91).

Και αβίαστα βγαίνει το συμπέρασμα πως η ψυχολογική ένταση και ο «κοινωνικός ακρωτηριασμός» που επηρεάζει τη γυναίκα είναι τόσο μεγάλος που μόνο δόξα αξίζει στις γυναίκες της Κύπρου για την αντοχή που έχουν δείξει.

Ιστορική αναδρομή

Όλα άρχισαν αναφέρει ο δημοσιογράφος Μακρίδης στο βιβλίο του «Κραυγή από τα Μπουντρούμια», το καλοκαίρι του 1974.

Ήταν 20 Ιουλίου του 1974 όταν άρχισε η αντίστροφη μέτρηση για την καταστροφή, και κατάληξη του 36,3% της Κύπρου.

Η Τουρκία των 45 εκατομμυρίων, πάνοπλη σαν αστακός εισέβαλε στην Κύπρο για να σκορπίσει το θάνατο.

Στις 18 Αυγούστου όταν ολοκληρωνόταν η δεύτερη φάση της εισβολής με τον «Αττίλα» η Κύπρος και μαζί της ολόκληρος ο ελληνισμός έσκυβε πάνω από τα νεκρά κορμιά των παλικαριών και καταμετρούσε τις απώλειές της:

- 6.000 νεκροί και δεκάδες άλλες χιλιάδες τραυματίες
- 2.000 πρόσφυγες διωγμένοι από τα σπίτια τους
- Το 36.3% του εδάφους της κατειλημμένο με τη βία από το βάρβαρο Τούρκο εισβολέα.
- Και τέλος χιλιάδες ελληνοκύπριοι και Ελλαδίτες Αιχμάλωτοι (Συμπεριλαμβάνονται και 5 Αμερικανοί υπήκοοι) στα χέρια των Τούρκων.

Αυτοί που στην πορεία ονομάστηκαν ως αδήλωτοι αιχμάλωτοι, αφού τα στοιχεία τους, δεν καταγράφονται στους καταλόγους, των αιχμαλώτων που συνέλαβαν οι Τούρκοι, μετά το τέλος των εχθροπραξιών μεταξύ των δύο πλευρών.

Μια απλή και μόνο αναφορά στις κατηγορίες που κατατάσσονται οι 1619 αγνοούμενοι, είναι αρκετή για να καταδείξει το ανίσχυρο των Τουρκικών ισχυρισμών (Περίληψη, Μακρίδης Α., 1987, σελ. 10)

Και εκείνοι που συμπεριλαμβάνονται στους καταλόγους των αγνοουμένων είναι:

- (α) Πρόσωπα τα οποία είχαν επισκεφθεί εκπρόσωποι του διεθνούς ερυθρού σταυρού και τα είχαν καταγράψει σαν αιχμαλώτους πολέμου ή σαν εγκλωβισμένους στις κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου.
 - (β) Πρόσωπα τα οποία είχαν καταγράψει σαν αιχμαλώτους πολέμου οι Τουρκικές αρχές και περιλαμβάνονται στον κατάλογο απελευθέρωσης αιχμαλώτων που όμως δεν απελευθερώθηκαν για λόγους που δεν έχουν δοθεί
 - (γ) Πρόσωπα τα οποία έχουν αναγνωριστεί σε φωτογραφίες που δημοσιεύτηκαν στον τουρκικό τύπο.
 - (δ) Πρόσωπα τα οποία είχαν μιλήσει μέσω του παράνομου Τουρκοκυπριακού ραδιοσταθμού «Μπαϊρακ» και είχαν στείλει μηνύματα σε συγγενείς τους, και για τα πρόσωπα αυτά οι Τούρκοι δεν έδωσαν μέχρι σήμερα καμιά πληροφορία.
-

(ε) Πρόσωπα που αναγνωρίστηκαν από άλλα πρόσωπα τα οποία είχαν κρατηθεί σαν αιχμάλωτοι πολέμου και που είχαν ελευθερωθεί αργότερα.

Πίνακας 1

Όπως φαίνεται αναλυτικά:

	Κάτω των 16	16-40	40-60	Ανω των 60	Σύνολο
Ανδρες	237	222	1008	20	1507
Γυναίκες	58	15	32	6	112
Σύνολο	315	237	26	26	1619

- Από τους οποίους οι 1008 ήταν στρατιωτικοί και οι 611 πολίτες (Φιλόκυπρος, Μεγάλη Κυπριακή εγκυκλοπαίδεια σελ. 122-123)

Αναμφίβολα οι αγνοούμενοι αποτελούν τους πρωταγωνιστές στο ανεξέλεγκτο όργιο ανθρωπομαζώματος κάθε ηλικίας· παιδιά, γυναίκες, γέροι που προφανώς, αποτελούν «τα λάφυρα πολέμου» της Τουρκικής πλευράς. Κάθε έννοια νόμου και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιφρονείται και καταπατείται προκλητικότητα από τους Τούρκους.

Η αρχική απελπισία που κυρίευε τις οικογένειες των αιχμαλώτων άρχισε λίγο μετά το τέλος του Αυγούστου, να μετατρέπεται σε αισιοδοξία. Η συμφωνία για ανταλλαγή αιχμαλώτων έχει υπογραφεί και στις 24 Σεπτεμβρίου του 1974, ελευθερώνονται οι πρώτοι αιχμάλωτοι των Τούρκων. Όταν στις 28 Οκτωβρίου συμπληρωνόταν η ανταλλαγή αιχμαλώτων μεταξύ των δύο πλευρών διαπιστώνονταν ότι 1619 άτομα παρέμειναν ακόμα στα χέρια των Τούρκων.

Όμως για την συντριπτική πλειοψηφία των 1619 αδήλωτων αιχμαλώτων, υπάρχουν αδιάσειστες μαρτυρίες και στοιχεία που αποδεικνύουν ότι αυτά τα πρόσωπα συνελήφθησαν ζωντανά από τους Τούρκους. Και όχι μόνο αυτό, αλλά ότι ήταν στη ζωή πολύ αργότερα από το χρόνο που σταμάτησαν οι πολεμικές συγκρούσεις.

«Η μεγάλη όμως διάγευση των ισχυρισμών του Τουρκοκύπριου ηγέτη, και αργότερα προέδρου του ψευδοκράτους που πολύ σύντομα ανακηρύχθηκε ομόσπονδο κράτος (Ραούφ Ντενκτάς) και της Τουρκίας γενικότερα» όπως χαρακτηριστικά γράφει στο βιβλίο του ο δημοσιογράφος Αντώνης Μακρίδης «Έγινε στις 20 Νοεμβρίου 1974. Την ημερομηνία αυτή αιφνιδιαστική επίσκεψη του (Γλαύκου Κληρίδη), τότε προέδρου της Κυπριακής Βουλής και διαπραγματευτή της Ελληνικής πλευράς του (Οζάριο Ταφάλ) ειδικού τότε αντιπρόσωπου του Ο.Η.Ε. στην Κύπρο και του (Ραούφ Ντενκτάς) στις φυλακές του Σεράγιο στο Τουρκοκρατούμενο τομέα της Λευκωσίας, ανακαλύπτονται άτομα που θεωρούνται αγνοούμενοι (Μακρίδης Α. 1987, σελ. 13).

«Κι 'αν ακόμα όλοι οι αγνοούμενοι είναι νεκροί» αναφέρει ο Πάτερ Οικονόμου Χριστόφορος, στον Πρώτο τόμο του βιβλίου του «Οι προσπάθειες μου», «Πράγμα που πρέπει να τεκμηριωθεί πέρα από κάθε αμφιβολία οι συγγενείς των αγνοουμένων έχουν δικαίωμα, [κατοχυρωμένο στο διεθνές δίκαιο] να γνωρίζουν υπό ποιες συνθήκες οι δικοί τους έχασαν τη ζωή τους, και που είναι οι τάφοι τους. Έχουν ακόμα το δικαίωμα να ζητήσουν επιστημονική εξέταση των οστών για να

επιβεβαιωθεί ότι ανήκουν στους δικούς τους, αλλά και να ζητήσουν μεταφορά των οστών στην πατρίδα, για μια κηδεία, σύμφωνα με τη θρησκεία μας και τις παραδόσεις μας». (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 221).

Πως μπορεί όμως να γίνει κατορθωτό αυτό; Η τουρκική κυβέρνηση με τη συνεχή, αδιαλλαξία που την χαρακτηρίζει αρνείται κάθε ομαλή συνεργασία.

Τόσο οι Παγκύπριες επιτροπές αδήλων αιχμαλώτων, όσο και η πανελλήνια επιτροπή που άοκνα εργάζονται για την εξακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων δεν έμειναν με σταυρωμένα τα χέρια. Δεν έμεινε βήμα που να μην αξιοποιήσουν. Ο διακοινοτικός διάλογος, η προσωπική επαφή, των εκάστοτε προέδρων, τόσο της Κυβέρνησης, όσο και των εκπροσώπων των επιτροπών Αδήλων Αιχμαλώτων με τον (Ραούφ Ντεκτάς).

Η συνεχής αδιαλλαξία της Τουρκικής πλευράς δε στάθηκε εμπόδιο, και δεν έχασαν ποτέ τη διάθεσή τους, να καταφύγουν οι 2 επιτροπές σε διεδνή εκστρατεία. Τα πράγματα δεν ήταν πάντοτε και εκεί ρόδινα «χάριν» της μεροληπτικής στάσης πολλών εμπλεκόμενων προσώπων. Παρ' όλα αυτά οι δύο επιτροπές εξακολουθούν άοκνα τις προσπάθειες τους προσφεύγοντας πότε στην Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. πότε στο συμβούλιο της Ευρώπης, πότε στο Διεθνές δικαστήριο της Χάγης, της Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε., το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Αμερικανικό Κογκρέσο κ.α.

Μετά από αρκετό μόχθο και αγώνα η τουρκική πλευρά εξαναγκάστηκε να αποδεχθεί τη σύσταση κάποιου ερευνητικού

μηχανισμού για την επιτόπια έρευνα του θέματος (στις 22/4/81). Εδώ θα πρέπει να τονισθεί, πως σύμφωνα με την επιτροπή γονέων και συγγενών αγνοουμένων το βασικό σημείο διαφοράς όπως αναφέρθηκε, ήταν η απαίτηση της τουρκικής πλευράς, παρά τη σαφή πρόνοια σχετικού όρου εντολής, να μην συμμετάσχει ο ελληνοκύπριος εκπρόσωπος σε έρευνες στις κατεχόμενες περιοχές επικαλούμενη διάφορους λόγους, αλλά μόνο ένας εκπρόσωπος της τουρκικής κυπριακής πλευράς και ένα τρίτο μέλος που θα διοριζόταν από το γενικό γραμματέα του Ο.Η.Ε. και μετά από ένα αγώνα 22 χρόνων.

Και εντελώς απρόσμενα ο (Ραούφ Ντενκτάς) σε συνέντευξη που παραχώρησε σε τηλεοπτικό σταθμό, δηλώνει κυνικά ότι όλοι οι αγνοούμενοι της Κυπριακής Τραγωδίας, δολοφονήθηκαν 'εν γυχρώ' και αν πράγματι δολοφονήθηκαν 'εν γυχρώ' γιατί τελικά η τουρκική πλευρά δέχτηκε να συμμετάσχει δικός της εκπρόσωπος στην διερευνητική επιτροπή για τους αγνοούμενους;

«Μπορεί όλος αυτό ο Γολγοθάς» αναφέρει μέσα σε άλλα ο Πάτερ Οικονόμου Χριστόφορος «να μην έχει οδηγήσει σε αποτέλεσμα. Νιώθω όμως ότι χάρη σε όλα όσα κάναμε, μπορέσαμε να κρατήσουμε το θέμα των αγνοουμένων στην επιφάνεια. Δεν αφήσαμε να ταφή κάτω από την ισοπέδωση της καθημερινότητας, και τόσων άλλων προβλημάτων που αναφύονται κάθε τόσο και μονοπωλούν την προσοχή της κοινής γνώμης και των μεγάλων» και συμπληρώνει επίσης:

«Υπήρξαν στιγμές απογοήτευσης μεγάλης απογοήτευσης, στα 22 χρόνια που πέρασαν. Υπήρξαν όμως και στιγμές που τα αποτελέσματα των ενεργειών μας, μας γέμισαν με αισιοδοξία και ελπίδα ότι κάποια μέρα θα ησυχάσουν οι γυχές τους με το αποτέλεσμα που θα έρδει» (Αιδ. Οικονόμου Χ. 1994, σελ. 230).

Η Μαραθώνιος πορεία που ακολουθήθηκε για την ανεύρεση της τύχης των αγνοουμένων

Μετά το τέλος των εχθροπραξιών, μεταξύ των δύο αντιμαχόμενων δυνάμεων, διαπιστώθηκε, ότι 2000 σχεδόν άτομα παρέμειναν στα χέρια των Τούρκων. Και η διαπίστωση αυτή δεν ήταν τυχαία, αφού υπήρχαν αδιάσειστες μαρτυρίες και στοιχεία που αποδεικνύουν ότι αυτά τα πρόσωπα συνελήφθησαν ζωντανά από τους τούρκους μετά το τέλος των εχθροπραξιών. Και βεβαίως μιλούμε για άτομα που κατέγραψε ως αιχμαλώτους ο διεθνής ερυθρός σταυρός για άτομα που κατέγραψαν οι τουρκικές αρχές και δεν αφέθηκαν ποτέ ελεύθερα, για άτομα που αναγνωρίστηκαν σε φωτογραφίες που δημοσιεύτηκαν σε Τουρκικά έντυπα, για άτομα που μίλησαν από τον Τούρκο - Κυπριακό σταθμό Μπαϊράκ, για άτομα που έχουν συλληφθεί από του Τούρκους και για τη σύλληψη των οποίων υπάρχουν μαρτυρίες από άλλους αιχμαλώτους που αργότερα αφέθηκαν ελεύθεροι.

Μετά από αυτήν την διαπίστωση ότι δηλαδή κρατούνταν ακόμα από τις Τουρκικές αρχές μια ομάδα πρωτοβουλίας άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά για την ανεύρεση της τύχης τους. Έχοντας πάντα το δίκαιο με το μέρος τους, και πάνω από όλα κατοχυρωμένοι από το

διεθνές δίκαιο αρχίζουν τον αγώνα τους. Όπως αναφέρει αμέτρητες φορές στο βιβλίο του, ο Πάτερ Οικονόμου Χριστόφορος «Οι προσπάθειές μου»: «και νεκροί να είναι κάποιοι αγνοούμενοι, οι ευθύνες για τη διερεύνηση της τύχης τους, δεν εξαντλούνται αλλά ούτε και το δικαίωμα των συγγενών τους να γνωρίζουν τις συνθήκες του θανάτου τους, και τον τρόπο της ταφής τους εξουδετερώνεται» (Αιδ. Οικονόμου Χ. 1994, σελ. 221).

Στη συνέχεια παρατίθεται πολύ συνοπτικά τα κυριότερα διαβήματα που ακολούθησαν. Θεωρήθηκε, πολύ σημαντικό αυτό το κομμάτι, γιατί ο μόχθος των 22 χρόνων που ανάλωσαν για την εξακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων [τα εμπλεκόμενα άτομα] δεν οδήγησαν σε κάποια λύση, αφού δεν ήταν λίγες οι φορές που ένοιωσαν ότι οι ανθρωπίνες ζωές «παζαρεύονται στο βωμό μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων και συμφερόντων» (Αιδ. Οικονόμου Χ., σελ. 204).

Πριν ακόμη από την σύσταση της «Επίσημης επιτροπής αδήλωτων αιχμαλώτων οι συγγενείς ακολούθησαν τα εξής δύο βήματα:

Αμέτρητες επισκέψεις των συγγενών των αγνοουμένων στα κλιμάκια του ερυθρού σταυρού, ζητώντας να τους δοθεί μια απάντηση για την τύχη του δικού τους ανθρώπου, που τις περισσότερες φορές δεν ήταν μόνο σύζυγος, πατέρας ή αδελφός, ήταν και τα τρία μαζί.

Κρατώντας τη φωτογραφία του δικού τους ανθρώπου στο χέρι ζητούσαν επίμονα από τους αρμόδιους του ερυθρού σταυρού πληροφορίες για το αν έχει δοθεί κατάλογος με τα πλήρη στοιχεία των αιχμαλώτων από την τουρκική πλευρά.

Οι απαντήσεις που έπαιρναν, όπως ήταν επόμενο ήταν όλες αρνητικές, και από αυτό το σημείο έχουμε και τα πρώτα διαβήματα της ομάδας πρωτοβουλίας με τη μορφή τηλεγραφήματος στον τότε Τούρκο Πρωθυπουργό, (Μπουλέτ Ετσεβίτ) ζητώντας του τον κατάλογο των αιχμαλώτων. Για το συγκεκριμένο διάβημα ζητήθηκε υποστήριξη τόσο από τον αυστριακό αρμόδιο της αστυνομίας των Ηνωμένων Εθνών, όσο και από τον επικεφαλής του διεθνή ερυθρού σταυρού που βρισκόταν στην Κύπρο.

Και σαν «κεραυνός» ήρθε στις 10 Αυγούστου 1974 η ανακοίνωση από την Τουρκική πλευρά του καταλόγου των Αδύλων Αιχμαλώτων. Στον κατάλογο όμως αυτό δεν αναφέρονται όλα τα ονόματα των αιχμαλώτων.

Στη συνέχεια έχουμε την επίσημη σύσταση της επιτροπής, που είχε άμεση συνεργασία με την κυβέρνηση και προχώρησε στα εξής διαβήματα:

Συνάντηση με τον αντικαταστάτη του (κ. Γλαύκου Κληρίδη), (κ. Ξανδό Κληρίδη). Η επιτροπή απαιτεί από τις κυπριακές αρχές να προβεί σε άμεσα και επείγοντα διαβήματα. Γίνεται αναφορά στους Τουρκοκύπριους αιχμάλωτους που η Κυπριακή Κυβέρνηση είναι έτοιμη να προβεί σε ανταλλαγή. Υπήρξε επίσης συνάντηση με τους τότε πρέσβεις των μεγάλων δυνάμεων στην Λευκωσία, καθώς και με τους Πρέσβεις των Ηνωμένων Εθνών και της Σοβιετικής Ένωσης, με κύριο στόχο να τους θέσουν το πρόβλημα των Αδύλων Αιχμαλώτων. Αυτοί έδωσαν διαβεβαιώσεις για παρέμβαση.

Μετά τη δεύτερη φάση της εισβολής που πραγματοποιήθηκε στις 14 Αυγούστου 1974, ανακοινώνεται και πάλι ελλιπής κατάλογος αιχμαλώτων. Με πρωτοβουλία της επιτροπής αδήλωτων αιχμαλώτων, κρίθηκαν όλοι οι συγγενείς αδήλωτων αιχμαλώτων να δηλώσουν τα πλήρη στοιχεία του προσώπου που αγνοείται στον διεθνή ερυθρό σταυρό.

Συγχρόνως ο τότε Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων εθνών (Κούρτ Βαλντχαιμ) μετά από τις χωριστές επαφές που είχε με τις πλευρές κάλεσε κοινή σύσκεψη στο Λήδρα Παλλάς. Συμμετείχαν οι κ.κ. (Γλαύκος Κληρίδης) και (Ραούφ Ντεκτάς), ο Ύπατος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες και ο αντιπρόσωπος του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού.

Ο πρόεδρος της επιτροπής αδήλωτων αιχμαλώτων, δίνει συνέντευξη σε Κύπριους και ξένους δημοσιογράφους. Ανάμεσα στα άλλα τονίζει την άρνηση της Τουρκικής Πλευράς, σε άνδρες του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού και των Ηνωμένων Εθνών για ελεύθερη διακίνηση στις περιοχές που ελέγχει.

Η συλλογή στοιχείων για τους αγνοούμενους συνεχίζεται, ενώ παράλληλα γίνεται και η πρώτη παγκύπρια συγκέντρωση των συγγενών των αγνοουμένων.

Ακολουθεί συνάντηση μεταξύ (κ. Γλαύκου Κληρίδη) και (κ. Ραούφ Ντεκτάς) όπου συζητήθηκαν ανθρωπιστικά θέματα, με την παρουσία του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Σκοπός ήταν η συμπλήρωση των καταλόγων, δίνοντας προτεραιότητα, στην απόλυση

ασθενών, τραυματιών, ατόμων ηλικίας κάτω των 18 χρονών και άνω των 50 χρονών.

Ως εκ τούτου αντιπροσωπεία της επιτροπής πραγματοποιεί συνάντηση με τους πρέσβεις των πέντε μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. και του εκπροσώπου του Γενικού Γραμματέα του Διεθνούς Οργανισμού στην Κύπρο.

Στην συνέχεια πραγματοποιήθηκε η μετάβαση του προέδρου της Παγκύπρια Επιτροπής Αδήλων Αιχμαλώτων στην Αθήνα με στοχο τη συνάντηση, με τον (κ. Κωνσταντίνο Καραμανλή) τότε πρωθυπουργό της Ελλάδας. Αυτό στάθηκε αδύνατο και έτσι πραγματοποιήθηκε συνάντηση με τον (κ. Γ. Μαύρο), τότε Υπουργό εξωτερικών της Ελλάδας, ζητώντας του να δέσει το θέμα των αδήλων Αιχμαλώτων, στον Τούρκο Υπουργό Εξωτερικών.

Η συνάντηση με τον (κ. Λέανδρο Ζαχαριάδη) επικεφαλής της Υπηρεσίας ανθρωπιστικών θεμάτων ήταν επίσης ένα από τα διαθήματα της επιτροπής.

Και φθάνουμε στις 24 Σεπτεμβρίου 1974, όπου πραγματοποιείται η πρώτη ανταλλαγή αιχμαλώτων. Τότε ακριβώς διαπιστώνεται «και επίσημα πλέον» η κατακράτηση ατόμων στα χέρια των Τούρκων (αυτό διαπιστώθηκε και στην τελευταία ανταλλαγή αιχμαλώτων που πραγματοποιήθηκε στις 28 Οκτωβρίου 1974).

Ακολουθεί συνάντηση του προέδρου της επιτροπής με τον (κ. Ραούφ Ντενκτάς) Αυτός αρνείται κάθε κατακράτηση ατόμων και προσδέτει: «... Αυτό που δεν αποκλείω είναι κάποιοι ανεύθυνοι δικοί

μας να κράτουν τους δικούς σας. Αυτό θα το διερευνήσω». Ο (κ. Κληρίδης) απαιτεί να ερευνηθεί αμέσως το πιο πάνω ενδεχόμενο από την Τουρκική πλευρά. Ακολουθούν οι δύο επόμενες συναντήσεις με τους κ.κ. (Κληρίδη και Ντενκτάς). Σ' αυτήν τη φάση των συνομιλιών, κλιμάκιο του ερυθρού σταυρού εντόπισε αρκετά άτομα που «κρύβονταν» και τους μετέφερε στις ελεύθερες περιοχές.

Στο χρονικό αυτό σημείο επέστρεψε στην Κύπρο, και (ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος) τότε πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο οποίος παραβρέθηκε στην Γενική Συνέλευση των συγγενών των αγνοουμένων. Στην Γενική Συνέλευση παραβρέθηκαν επίσης ο (κ. Γλαύκος Κληρίδης) ο τότε πρέσβης της Ελλάδας (κ. Μιχαήλ Δούντας) ο τότε Υπουργός Δικαιοσύνης (κ. Λεύκος Κληρίδης), ο τότε διοικητής της Εθνικής Φρουράς, ο Πρόεδρος του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού, ο Εκπρόσωπος του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού των Ηνωμένων Εθνών, των Πρεσβειών της Σοβιετικής Ένωσης και των Ηνωμένων Εθνών.

Μετά από ένα μαραθώνιο συνομιλιών, συστήνεται ειδική επιτροπή η οποία ασχολείται αποκλειστικά με τα ανθρώπινα θέματα. Ειδικότερα ασχολείται με την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο. Η δημιουργία αυτής της επιτροπής υποστηρίχθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη, και το Διεθνές Ερυθρό Σταυρό. Στην ίδρυση της πιο πάνω επιτροπής συμφώνησε επίσης και η Τουρκική Πλευρά.

Το ηθικό των συγγενών των Αδύλων αιχμαλώτων αναπτερώνεται, όταν 13 άτομα που μέχρι τότε η Τουρκική πλευρά αρνείται κάθε ύπαρξη τους, μεταφέρθηκαν στις ελεύθερες περιοχές.

Μέσω της επιτροπής ζητήθηκε για άλλη μια φορά να ερευνηθεί, πόσοι και ποιοί σκοτώθηκαν και τάφηκαν στα κατεχόμενα, για να ενημερωθούν σχετικά οι οικογένειές τους. Οι Τούρκοι αρνήθηκαν να τοποθετηθούν στο θέμα αυτό. Ήταν φανερό ότι προτιμούσαν να πάρουν οδηγίες από την πολιτική τους ηγεσία. Από αυτό το σημείο αρχίζει και η αδιαλλαξία της Τουρκικής πλευράς.

Η ελληνοκυπριακή πλευρά κατέθεσε κατάλογο 2 χιλιάδων ατόμων με βάση τα στοιχεία του διεθνούς ερυθρού σταυρού. Αργότερα διαπιστώθηκε πως αγνοούνται 1619 άτομα και όχι 2000 όπως φάνηκε στην αρχή γιατί αρκετά άτομα ήταν γραμμένα 2 φορές με διαφορετικό όνομα, ενώ αντίθετα οι Τούρκοι κατέθεσαν κατάλογο 106 ονομάτων. Αυτό είχε σαν στόχο την πρόσκαιρη αχρήστευση της επιτροπής από την Τουρκική πλευρά. Έτσι η επιτροπή Αδύλων Αιχμαλώτων καταγγέλλει για άλλη μια φορά τη στάση της τουρκικής πλευράς.

Ο εκπρόσωπος των Ηνωμένων εθνών εισηγείται την δημιουργία μιας υπό επιτροπής της προηγούμενης. Μια Ad-HOC επιτροπή, η οποία να ασχοληθεί αποκλειστικά με το θέμα των αγνοουμένων, για να μην οδηγηθεί η προηγούμενη σε αδιέξοδο. Σκοπός της νέας επιτροπής ήταν η επιτόπου έρευνα και εάν αυτό δεν ήταν δυνατό, να έχει τότε το δικαίωμα η Ad-HOC επιτροπή να καλεί ενώπιον της, μάρτυρες ή πρόσωπα που είχαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο ανάμειξη σε συλλήψεις προσώπων που θεωρούνται αγνοούμενοι. Η επιτροπή αυτή κράτησε 1 χρόνο περίπου χωρίς όμως να αλλάξει η

στάση της Τουρκικής πλευράς, ενώ οι «ξένοι» κρατούσαν μια στάση αμερόληπτη.

Στην συνέχεια έχουμε την εισήγηση του διεθνούς ερυθρού σταυρού για την δημιουργία ερευνητικής ομάδας, για τους αγνοούμενους. Η τουρκική πλευρά απάντησε θετικά με τον εξής όρο:

Την διεξαγωγή οποιασδήποτε έρευνας από τους ίδιους τους Τούρκους. Αυτός ο όρος που απαιτούσε η Τουρκική Πλευρά ήταν αδύνατο να ικανοποιήσει πλήρως και τις δύο πλευρές. Έτσι έχουμε την αποχώρηση του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού από την επιτροπή, και εν συνεχεία το τέλος της πιο πάνω επιτροπής.

Ακολούθησε η τηλεφωνική επικοινωνία των κ.κ. (Γλαύκου Κληρίδη) και (Ραούφ Ντενκτάς) που σε μια εμπιστευτική και κατ' ιδίαν συνομιλία μεταξύ τους διαφάνηκε ότι η Τουρκική πλευρά κρατούσε αγνοούμενους για σκοπούς συναλλαγής.

Από το Μάιο μέχρι το τέλος Ιουλίου, πραγματοποιούνται στη Βιέννη 3 γύροι συνομιλιών μεταξύ των κ.κ. (Γλαύκου) και (Ντεκτάς) υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, χωρίς κανένα αποτέλεσμα.

Ακολουθεί νέα γενική σύναξη των συγγενών των αγνοουμένων ενώ παράλληλα γίνονται σκέυεις για την συγκέντρωση πληροφοριών με πληρωμή. Και δεν ήταν λίγες όμως οι φορές που εμφανίστηκαν επιτήδριοι με σκοπό μόνο το δικό τους κέρδος.

Κατόπιν ο (κ. Γλαύκου Κληρίδης) μεταβαίνει στην Ν. Υόρκη που θέτει εκτός των άλλων και το πρόβλημα των αγνοουμένων, και την

σύσκεψη μετά τους (Αρχιεπισκόπου Μακαρίου) και (Γλαύκου Κληρίδη) και αντιπροσωπείας της επιτροπής των συγγενών των αγνοουμένων. Η επιτροπή των συγγενών των αγνοουμένων κατηγορεί την κυβέρνηση ότι δεν προσδίδει στο θέμα των αγνοουμένων την προτεραιότητα που της αρμόζει. Δίνεται όμως υπόσχεση από τους αρμόδιους, πως το θέμα των αγνοουμένων θα είναι πάντα θέμα προτεραιότητας. Δίνεται, επίσης υπόσχεση από την Κυπριακή Κυβέρνηση για επιδίωξη σχηματισμού μικτής διερευνητικής επιτροπής η οποία θα έχει απόλυτη ελευθερία διακίνησης και έρευνα για τον εντοπισμό και την απελευθέρωση αγνοουμένων προσώπων, που κρατούνται ή κρύβονται στα κατεχόμενα, και να μη Δεχθεί συζήτηση άλλου θέματος, προτού επιτευχθεί συμφωνία για ικανοποιητική προώθηση του θέματος.

Στα τέλη Οκτωβρίου 1975 αντιπροσωπεία της Κυπριακής Επιτροπής Συγγενών Αδήλων Αιχμαλώτων μεταβαίνει στην Αθήνα για επαφές με την Ελληνική Κυβέρνηση. Συζητήθηκε η συγκρότηση της Ελλαδικής Επιτροπής συγγενών Αδήλων Αιχμαλώτων και Αγνοουμένων, η οποία πολύ σύντομα συγκροτήθηκε, χωρίς κανένα εμπόδιο. Ζητήθηκε επίσης και η συγκρότηση μιας διακομματικής επιτροπής στη βουλή των Ελλήνων ειδικά για το θέμα των αγνοουμένων, και υπήρξε πάλι θετική ανταπόκριση.

Η συνεχής αδιαλλαξία της Τουρκικής πλευράς που δεν έδινε «κανένα σημάδι ελπίδας» πολύ γρήγορα οδήγησε τις δύο επιτροπές Αδήλων Αιχμαλώτων να προβούν σε μια διεθνή εξόρμηση, γάχνοντας για την λύση. Ως εκ τούτου η συζήτηση του Κυπριακού

στην Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών διατήρησε το θέμα στην επικαιρότητα και έτσι γίνεται κάθε δυνατή προσπάθεια από μέρους των δύο επιτροπών της παραμονής του θέματος στην επιφάνεια.

Οι επιτροπές καταλήγουν στην εκτίμηση ότι αυτό θα μπορεί να επιτευχθεί ή τουλάχιστο να υποβοηθηθεί με τη δημιουργία επιτροπών ειδικά για το θέμα των αγνοουμένων σε διάφορες χώρες.

Πρώτη χώρα που προσφέρεται για κάτι τέτοιο είναι η Ελλάδα. Κατά την παραμονή τους στην Ελλάδα πληροφορήθηκαν από τον τότε Υπουργό εξωτερικών, πως ο τότε πρωθυπουργός (Κωνσταντίνος Καραμανλής) έθεσε το θέμα των αγνοουμένων στον Βρετανό Πρωθυπουργό (κ. Χάρολτ Ουϊλσον). Πάνω στο συγκεκριμένο θέμα ο Κ. Ουϊλσον ανέφερε πως σύμφωνα με πληροφορίες της Βρετανικής Κυβέρνησης αρκετοί αγνοούμενοι κρατούνται από Τούρκους ως αδήλωτοι αιχμάλωτοι.

Στις 11 Νοεμβρίου 1975, κατατίθεται στην Τρίτη επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών σχέδιο γηφίσματος για τους αγνοούμενους (Το γήφισμα εγκρίθηκε με 98 γήφους υπέρ μία κατά εκείνη της Τουρκίας και 21 αποχές).

Αμέσως μετά αρχίζει η Μαραθώνιος πορεία για την υλοποίηση του γηφίσματος. Συγκεκριμένα, πραγματοποιείται συνάντηση με την αντιπροσωπεία της επιτροπής των φίλων της Κύπρου που ιδρύθηκε στο Λονδίνο. Πραγματοποιήθηκε ακόμα συνάντηση με τον ειδικό αντιπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο (κ. Περέζ Ντε Κουεγιάρ) συνάντηση με τον Αμερικανό

Γερουσιαστή (κ. Τόμας Ηγκλετον) συνάντηση με το Γενικό Γραμματέα της διεθνούς Συνομοσπονδίας Ελευθέρων Συνδικάτων (κ. Όττο Κέρστεν).

Τριάντα δύο μέρες στο εξωτερικό

Πραγματοποιήθηκε συνάντηση της Παγκύπριας επιτροπής Αδύλων Αιχμαλώτων και Αγνοουμένων στην Αθήνα με τον πρόεδρο της αντίστοιχης Πανελληνίας Επιτροπής. Έγιναν ανταλλαγές απόψεων και συμφώνησαν να συναντηθούν στις 17 του ίδιου μήνα στην Βιέννη για τη συζήτηση του θέματος στο πλαίσιο των διακοινοτικών συνομιλιών.

Νέα Υόρκη

Η αντιπροσωπεία της επιτροπής συναντάται με τον αρχιεπίσκοπο Βορείου και Νοτίου Αμερικής Ιάκωβο, και με ηγέτες σειράς ομογενεικών οργανώσεων όπως τους ΑΗΕΡΑ, AMERICANS FOR CYPRUS INTERNATIONAL LEAGUE FOR HUMAN RIGHTS. Στην Νέα Υόρκη η επιτροπή δίνει επίσης δεκάδες συνεντεύξεις σε εφημερίδες ομογενειακές και αμερικανικές και σε δεκάδες τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς. Συναντήσεις είχε επίσης με στελέχη της Γενικής Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών.

Ουάσιγκτον.

Υπήρξαν επαφές με δεκάδες βουλευτές, δημοσιογράφους και μέλη της Αμερικάνικης Κυβέρνησης. (Οι Ηνωμένες πολιτείες ξεκάθαρα δεν είχαν διάθεση ή πρόθεση να ασκήσουν οποιαδήποτε πίεση στην Τουρκία για το θέμα των αγνοουμένων). Το μόνο που κατόρθωσε η

επιτροπή ήταν να εξασφαλίσει από τον Αμερικανό επίσημο την διαβεβαίωση ότι η χώρα του θα υποστηρίζει σχέδιο διερεύνησης της τύχης των αγνοουμένων αν αυτό το προτείνει ο Γενικός Γραμματέας.

Γενεύη

Από την Ουάσιγκτον μετέβησαν στην Γενεύη για την σύνοδο της επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών στην οποία συζητήθηκαν εκτός των άλλων θεμάτων και το θέμα των εξαφανισμένων και αγνοουμένων, και τελικά η σύνοδος της επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε. υιοθέτησε κάποιο γήφισμα, που μέσα σε άλλα αναφέρει ο Αιδ. Οικονόμου Χριστόφορος στο βιβλίο του, «Καλεί τον Γενικό Γραμματέα να συνεχίσει και να εντείνει τις προσπάθειες του, σύμφωνα με τις πρόνοιες του γηφίσματος 3450 (χχχ) και σε σχέση με τους αγνοούμενους στην Κύπρο και καλεί τα ενδιαφέροντα μέρη να συνεργαστούν με τον Γενικό Γραμματέα στην εκπλήρωση της αποστολής τους» (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 165).

Πραγματοποιήθηκε επίσης συνάντηση με τους αρμόδιους του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού επειδή η έδρα του είναι στην Γενεύη. Οι αξιωματούχοι του Ερυθρού Σταυρού τόνισαν ότι έπραξαν ότι ήταν δυνατό από το 1974, και ότι εξακολουθούν να βρίσκονται σε επαφή με τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Υπέδειξαν επίσης πόσο δύσκολο είναι το έργο της αναγνώρισης εξαιτίας του γεγονότος, ότι στην Κύπρο οι στρατιώτες δεν φέρουν καθιερωμένα στοιχεία αναγνώρισης όπως μεταλλικές ταυτότητες.

Βιέννη

Μετά από εισήγηση του (κ. Γλαύκου Κληρίδη) επιδιώχθηκε συνάντηση της Κυπριακής αντιπροσωπείας με τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και του (κ. Ραούφ Ντενκτάς) πριν ο ίδιος ο Γραμματέας δέσει το θέμα των αγνοουμένων στις συνομιλίες διαχωρίζοντας το από το πολιτικό. (Ο κ. Ραούφ Ντενκτάς) απέρριψε την πρόταση.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε συνάντηση των 2 επιτροπών με τον τότε Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών (κ. Κουρτ Βαλντχαιμ) ο οποίος αποκάλυψε ότι έχει υπόψη του ένα σχέδιο διαδικασίας που θα μπορούσε να βοηθήσει στη διερεύνηση του θέματος, αλλά δεν το εισηγήθηκε στην προκειμένη περίπτωση επειδή γνωρίζει πως η Τουρκική πλευρά αντιδρά έντονα σε οποιαδήποτε μορφή έρευνας. Οι επιτροπές Αδήλων Αιχμαλώτων και Αγνοουμένων Κύπρου - Ελλάδος, εισηγήθηκαν την σύσταση ειδικών κλιμακίων για επιτόπιες έρευνες στην Κύπρο και την Τουρκία, οι οποίες θα τυγχάνουν της αιγίδας του Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών.

«Ακολούθησε σύσκεψη υπό την προεδρία του (κ. Γλαύκου Κληρίδη) για εκτίμηση των όσων έχουν γίνει. Το γενικό συμπέρασμα ήταν, ότι η Τουρκία και η τουρκοκυπριακή ηγεσία ήταν απροκάλυπτα αρνητικές και απορρίπτουν κάθε εισήγηση που θα μπορούσε να βοηθήσει στην λύση του προβλήματος. Από πλευράς Ηνωμένων Εθνών διαπιστώθηκε ότι υπήρχε διάθεση να βοηθήσουν αλλά ήταν φανερό ότι η διάθεση τους παρεμποδιζόταν από την Τουρκική αρνητικότητα. Η τελική απόφαση της σύσκεψης ήταν (ο κ. Κληρίδης) να επιμένει στις

συνομιλίες της Λευκωσίας στη δημιουργία κλιμακίων για έρευνες». (Αιδ. Οικονόμου Χ., σελ. 171).

Βόννη

Εκπρόσωποι της Επιτροπής επισκέφθηκαν στα γραφεία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στις Βρυξέλες τον αναπληρωτή Γενικό Διευθυντή Εξωτερικών Σχέσεων, ο οποίος αφού άκουσε την επιτροπή είπε ξερά και σχεδόν αδιάφορα ότι το θέμα δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες του. Υπήρξε επίσης επαφή με τον Γερμανό Υφυπουργό και με τον Πρόεδρο της Επιτροπής Παλαιών Αιχμαλώτων Πολέμου. (Η στάση και των 2 ήταν αρκετά ικανοποιητική).

Παρίσι και Λονδίνο

Στην Γαλλία η επιτροπή είχε δημοσιογραφική διάσκεψη η οποία πραγματοποιήθηκε στην Κυπριακή Πρεσβεία.

Είχε επίσης επαφές με το Υπουργείο Εξωτερικών (με πρόσκληση του υπουργείου) με τον εκπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα του Συμβουλίου της Παγκόσμιας γνωστής Federation International De Droits de l' Homme.

Εν συνεχεία έμειναν στο Λονδίνο για 2 μέρες. Πραγματοποίησαν συναντήσεις με τους εκπροσώπους των οργανώσεων Friends of Cyprus και Britan - Cyprus Committee. Θέμα στις συναντήσεις τους, ήταν η υλοποίηση του γυφίσματος των Ηνωμένων Εθνών. Πραγματοποιήθηκαν επίσης συναντήσεις με την Αξιωματούχο της Διεθνούς αμνηστίας (κ. Αν. Μπέρλη) η οποία εξέφρασε την προθυμία της οργάνωσης της να ασχοληθεί με το θέμα των αγνοουμένων της

Κύπρου μέσα στα πλαίσια των κανονισμών λειτουργίας της οργάνωσης.

Τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών υποβάλλει την έκθεση του στο συμβούλιο ασφαλείας για τις εξελίξεις στο Κυπριακό όπου ανάμεσα στα άλλα αναφέρει: «...Ο ειδικός αντιπρόσωπος μου διαβίβασε και στις δύο πλευρές στην Κύπρο τις εισηγήσεις του Δ.Ε.Σ. Με βάση τις αντιδράσεις που εξασφάλισε φαίνεται ότι δεν κατέστη δυνατόν να εξασφαλιστεί η συγκατάθεση και των δύο πλευρών και συνεπώς δεν υπάρχει δυνατότητα αυτή τη στιγμή να υλοποιηθούν οι προτάσεις για τον διορισμό ερευνητικού σώματος όπως το προσδιόρισε ο Δ.Ε.Σ.» (Αιδ. Οικονόμου, 1994, σελ 176).

Κινητοποίηση στο εσωτερικό. Η ενεργοποίηση στο εσωτερικό έγινε μέσω των κομμάτων και άλλων οργανώσεων. Η ανταπόκριση ήταν αρκετά θετική.

Εν τω μεταξύ «η πρόταση που υπέβαλε ο κ. Κληρίδης για την αποστολή στην Κύπρο ανεξάρτητης επιτροπής από ειδικούς για επιτόπου έρευνες με βάση τις υπάρχουσες πληροφορίες για τον κάθε αγνοούμενο απορρίφθηκε από τον Ντενκτάς χωρίς να τη συζητήσει καν. Αντιπρότεινε την ανταλλαγή πληροφοριών την διερεύνηση τους από την κάθε πλευρά χωριστά και την ενημέρωση της άλλης για τα αποτελέσματα» (Από Οικονόμου Χ., 1994 σελ. 189-190).

Οι συνελεύσεις που γίνονταν κατά διαστήματα και ήταν απαραίτητες αποσκοπούσαν στην λεπτομερή ενημέρωση των συγγενών των αγνοούμενων, για την μέχρι στιγμής πορεία της επιτροπής.

Η τελευταία συνέλευση που έγινε αφορούσε εκτός των άλλων πορεία από το Αρχιεπισκοπικό Μέγαρο και τη Βουλή καθώς και καθιστικές εκδηλώσεις με 24ωρη απόχή από τροφή.

Στις 27 Μαΐου πραγματοποιήθηκε στο Λήδρα Παλλάς συνάντηση των διαπραγματευτών των δύο πλευρών, χωρίς να βγουν κάποια θετικά στοιχεία και πάλι την περίοδο αυτή εκπρόσωποι της επιτροπής πραγματοποίησαν συνάντηση με (τον Πάπα Παύλο Στ' στο Βατικανό).

«Η ανταπόκριση του ήταν τέτοια» αναφέρει ο Πάτερ Οικονόμου Χριστόφορος στο βιβλίο του, *Οι προσπάθειες μου*, «αλλά όχι τέτοια που να θεωρηθεί ικανοποιητική».

Αποστάληκε επίσης μέσω της Αμερικανικής Πρεσβείας στην Λευκωσία υπόμνημα τόσο στον (τότε πρόεδρο Φόρντ) όσο και στο σύνδεσμο των συγγενών των Αμερικανών αγνοουμένων. «Ο Αμερικανός πρόεδρος ούτε που καταδέχθηκε να απαντήσει, ενώ αντίθετα η ανταπόκριση των συγγενών ήταν συγκινητική. Όχι μόνο εκφράζουν τη συμπαράσταση τους αλλά μας ενημερώνουν αναλυτικά για τους τρόπους που χρησιμοποιούν οι ίδιοι και μας συμβουλεύουν για τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους προβολής του θέματος στην Αμερικανική κοινή γνώμη» (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 223).

Τον Αύγουστο του 1976, ύστερα από επίμονο αίτημα του τότε Υπουργού Εξωτερικών της Κύπρου η Γραμματεία των Ηνωμένων εθνών σε συνεργασία με τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό, ανακοινώνει στις δύο πλευρές ότι μια ειδική Τριμελής Επιτροπή Έρευνας με τη συμμετοχή ενός εκπροσώπου από κάθε κοινότητα και ενός του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού θα μπορούσε να ασχοληθεί επιτόπου με την εξακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων. Όπως ήταν επόμενο η Τουρκική πλευρά αρνήθηκε. Μετά από την άρνηση αυτή της τουρκικής πλευράς για την εφαρμογή της περσινής απόφασης της Γενικής Συνέλευσης, η προσφυγή της επιτροπής στο συμβούλιο ασφαλείας ήταν την συγκεκριμένη στιγμή η καλύτερη λύση.

Στις 13/2/975 οι Τούρκοι αδιαφορώντας για τις συνέπειες ανακήρυξαν τις κατεχόμενες περιοχές σε ομόσπονδη τουρκική πολιτεία της βόρειας Κύπρου με εμφανή στόχο να καθορίσουν μονομερώς το πλαίσιο λύσης του Κυπριακού.

«Οι ελπίδες της Κύπρου εναποτίθενται στην εκλογή ενός νέου προέδρου στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο οποίος θα είναι αποφασισμένος να περιορίσει τις σκοπιμότητες στις επιλογές στην εξωτερική πολιτική και θα είναι περισσότερο πρόθυμος να ακολουθήσει πολιτική έμπρακτου σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 229).

Η ιστορία όμως και πάλι επαναλαμβάνεται. Η τουρκική πλευρά και πάλι απορρίπτει την πρόταση του Δ.Ε.Σ. για την υιοθέτηση της διαδικασίας διερεύνησης του θέματος των αγνοουμένων.

Και εντελώς ξαφνικά (ο κ. Ραούφ Ντενκτάς), με επιστολή του προς τον (πρόεδρο Μακάριο) του ζήτησε να συναντηθούν και με δράσος του επανέλαβε την εξής πρόταση: Να του παραδοθούν τα στοιχεία που υπάρχουν για να τα διερευνήσει. Όπως ήταν φυσικό η απάντηση της Έλληνο - Κυπριακής πλευράς ήταν αρνητική, επειδή ήταν ξεκάθαρο πως η Τουρκική πλευρά ήθελε μόνο να κλείσει το θέμα.

Ακολούθησε η συνεδρία του Εθνικού συμβουλίου, στην οποία πραγματοποιείται συνάντηση μεταξύ (Μακαρίου) και (κ. Ντενκτάς) παρουσία του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Ο πρόεδρος (Μακάριος) έθεσε και πάλι το θέμα της ερευνητικής διαδικασίας για τους αγνοούμενους και ως εκ του θαύματος ο (κ. Ντενκτάς) αποδέχεται κατ' αρχήν την εισήγηση, αλλά με ορισμένους όρους. Ένας μάλιστα από τους όρους αυτούς ήταν ο εξής: Ότι η επιτροπή δεν θα λειτουργεί υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών αλλά θα υποβοηθείται από ένα αξιωματούχο του οργανισμού, και ότι δεν θα συμμετάσχει ο ελληνοκύπριος εκπρόσωπος στις έρευνες στις κατεχόμενες περιοχές.

Όπως μπορεί να αντιληφθεί ο κάθε λογικός άνθρωπος, οι τουρκικές «προϋποθέσεις», ήταν σχεδιασμένες να εξοργίσουν και να αποτρέγουν την ίδρυση της επιτροπής παρά να βοηθήσουν στο έργο της. Τελικά μη μπορώντας να πράξει διαφορετικά αποδέχτηκε η ελληνο-κυπριακή πλευρά τον πιο πάνω όρο με αρκετές επιφυλάξεις, και έτσι στις 21/4/1981 συστάθηκε ερευνητική επιτροπή για την ανεύρεση της τύχης των αγνοουμένων (Δ.Ε.Α).

Ωστόσο οι επιφυλάξεις της Ελληνο - Κυπριακής πλευράς για την πορεία της συγκεκριμένης επιτροπής δεν άργησαν να πάρουν σάρκα και οστά, αφού η τακτική των τούρκων δεν φάνηκε να αλλάζει σε βαθμό που θα επέτρεπε στην επιτροπή να φέρει την αποστολή της σε αίσιο τέλος.

«...Όσες δυσκολίες και προβλήματα παρουσιάστηκαν στην προσπάθεια να φθάσουμε στη σύσταση διερευνητικής επιτροπής, αλλά τόσα και περισσότερα παρουσιάστηκαν στην λειτουργία της κατά τρόπο που να είναι αδύνατο να οδηγήσει επιτέλους σε κάποιο αποτέλεσμα» (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 205).

Και όλα αυτά οφείλονται όχι μόνο στην αδιαλλαξία της τουρκικής πλευράς, αλλά και στην πολύ περίεργη αντίληψη περί αμεροληψίας σε σχέση με τις αρχές που διέπουν τη λειτουργία και το σκοπό ύπαρξης οργανισμών όπως είναι ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός και τα Ηνωμένα Έθνη.

Το επόμενο βήμα των δύο επιτρόπων ήταν οι προτάσεις που έδωσαν στο εθνικό συμβούλιο και αφορούσαν τις αλλαγές που έπρεπε να γίνουν στους όρους της Δ.Ε.Α. για τον εξής ευνόητο λόγο: Από τις 14 Ιουλίου 1981 μέχρι τις 14 Μαρτίου 1984 η Δ.Ε.Α. ασχολήθηκε σε 17 συνολικά συνεδρίες της αποκλειστικά και μόνο με θέματα διαδικασίας.

Τα χρόνια περνούσαν χωρίς καμιά λύση και ας μην έφτανε αυτό, «στην 24^η συνάντηση της ΔΕΑ που πραγματοποιήθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 1987, η Τουρκοκυπριακή πλευρά προχωρεί σε μια

ενέργεια καλά σχεδιασμένη για να εκθέσει από την μία πλευρά τους Ελληνοκυπρίους και για να εξασφαλίσει από την άλλη έμμεση αναγνώριση του ψευδοκράτους του Αττίλα. Με επιστολή που κατέθεσε ο Τουρκοκύπριος αντιπρόσωπος Δ.Ε.Α, επαναφέρει το θέμα των 200 νεκρών ελληνοκυπρίων που επιχείρησε δήθεν να παραδώσει στην Ελληνοκυπριακή πλευρά τον Ιούλιο του 1974 και η Ελληνοκυπριακή πλευρά αρνήθηκε να παραλάβει» (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 11).

Επόμενη κίνηση της επιτροπής ήταν η αποστολή εγγράφου στο εθνικό συμβούλιο μέσα από το οποίο διαφαίνεται η αγανάκτηση των μελών της επιτροπής για την κωλυσιεργία που επικρατεί από μέρους της Τουρκίας. Γίνονται σκέψεις για διεθνή εκστρατεία και πάλι συμπεριλαμβανομένου του Δικαστηρίου της Χάγης, Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε., Συμβούλων της Ευρώπης κ.α.

Εν συνεχεία η επιτροπή Αδήλων Αιχμαλώτων και αγνοουμένων πληροφορήθηκε από τον τότε πρόεδρο της Κυπριακής δημοκρατίας (κ. Βασιλείου) ότι το τρίτο μέλος της Δ.Ε.Α τον ενημέρωσε ότι είναι έτοιμος να αποφανθεί ότι σε 5-6 περιπτώσεις οι αγνοούμενοι είναι νεκροί. Πειστικά στοιχεία για το θάνατο τους όπως πληροφορήθηκε ο (κ. Βασιλείου) δεν υπάρχουν. Ωστόσο παρατήρησε ότι παρά το γεγονός ότι προσπαθήσαμε να μεταπείσουμε τον (κ. Βαρθ) η διάθεση που επιδεικνύει είναι ενδεικτική της αντίληψης των τρίτων για το θέμα. Και υπάρχει κίνδυνος, χωρίς επαρκή στοιχεία να κηρύξουν νεκρούς όλους τους αγνοούμενους (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 25).

Έχοντας υπόψη της η επιτροπή τα πιο πάνω έστειλε επιστολή στο Τρίτο μέλος της ΔΕΑ με το εξής αίτημα: «Να δοθούν πλήρη και

πειστικά στοιχεία για την διαλεύκανση της τύχης των αγνοουμένων και αποκατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ιδίων και των οικογενειών τους» (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 26).

Ωστόσο τα πράγματα εξακολουθούν να παραμένουν στατικά και αμετάβλητα λόγω της στάσης της Δ.Ε.Α. και του τρίτου μέλους που ζητούσαν να υποβληθούν όλοι οι φάκελοι των αγνοουμένων. Όπως ήταν ευνόητο η επιτροπή αδήλωτων αιχμαλώτων και αγνοουμένων δεν έπραξε κάτι τέτοιο επειδή περιπτώσεις που εκκρεμούσαν στην Δ.Ε.Α. κατά καιρούς, ανακηρύχθηκαν από την τουρκική πλευρά με προκλητική ωμότητα και χωρίς να ανακοινώνουν οτιδήποτε στοιχεία και τεκμήρια, ως νεκροί.

Δικαιολογημένα η επιτροπή θεωρούσε πως υπήρχε κίνδυνος να κάνουν το ίδιο για όλες τις περιπτώσεις εάν υποβάλλονταν όλοι οι φάκελοι και ότι αυτό θα οδηγούσε σε μία κατάσταση όπου οι Τούρκοι θα ισχυρίζονταν πια ότι η ΔΕΑ ερεύνησε όλες τις περιπτώσεις των αγνοουμένων, χωρίς οτιδήποτε και συνεπώς οι αγνοούμενοι θα θεωρούνται όλοι νεκροί.

Στο σημείο όμως αυτό θα ήταν εξίσου σημαντικό να αναφερθούμε στο γήφισμα που είχε κατατεθεί στην ολομέλεια του ευρωκοινοβουλίου, το οποίο αναφερόταν στο πρόβλημα των αγνοουμένων και εγκρίθηκε στις 11/1/1983 με 192 γήφους υπέρ 5 κατά και 21 απόχες. Στην αρχή φάνηκε πως επρόκειτο για μια σημαντική επιτυχία η οποία σημειώθηκε στην πιο κατάλληλη στιγμή αλλά στη συνέχεια αποδείχτηκε το αντίθετο, για τον εξής λόγο: Τα

εκτελεστικά όργανα της κοινότητας, «υποτασόμενα σε πολιτικές και άλλες σκοπιμότητες, δεν πείσθηκαν να ακολουθήσουν το δρόμο που άνοιγε το ευρωκοινοβούλιο. Και δυστυχώς αυτό ήταν το πρόβλημα που αντιμετώπισαν όλες οι προσπάθειες της επιτροπής στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 39)

Το ηθικό όμως όλων αναπτερώνεται αρχικά με την έγκριση του πιο κάτω γηφίσματος από το ευρωκοινοβούλιο του 1992:

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

- A. Αναγνωρίζει, ότι στις 4 Οκτωβρίου 1983 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατέληξε σε ετυμηγορία επί της αιτήσεως της Κύπρου κατά της Τουρκίας.
 - B. Καταδικάζει το γεγονός ότι η ετυμηγορία κρατήθηκε από κλειστή και αδημοσίευτη από τότε μέχρι τον Απρίλιο του 1992.
 - Γ. Καταγράφει την ετυμηγορία της επιτροπής η οποία με 16 γήφους υπέρ και μια κατά αναφέρει ότι: Η Τουρκία παραβίασε το άρθρο 5 της σύμβασης Ανθρωπίνων δικαιωμάτων αρνούμενη να δώσει εξηγήσεις για την τύχη προσώπων που ευρίσκονται υπό τουρκική κράτηση από το 1974 και που σήμερα αγνοούνται.
 - Δ. Συμμερίζεται την αγωνία των συγγενών των 1619 Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων από το 1974
-

Ε. Υπενθυμίζοντας το γήφισμα που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο, στις 12 Ιουλίου 1990.

Καλεί:

1. Την Τουρκική Κυβέρνηση να δώσει εξηγήσει αμέσως και χωρίς επιφυλάξεις για την τύχη των ελληνοκυπρίων αγνοουμένων προσώπων.
2. Την αρμόδια επιτροπή του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου να μελετήσει την ετυμηγορία της ευρωπαϊκής επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να προτείνει τρόπους επίτευξης προόδου στην ανθρώπινη αυτή τραγωδία.
(*Βάρνακος 1994 σελ. 175-176*)

Τα νέα αδιέξοδα δεν άργησαν να φανούν. «Οι προσπάθειες μας να προωθήσουμε λύση του προβλήματος της αποτελεσματικότητας της ΔΕΑ, οδηγούνταν για τέσσερα χρόνια σε αποτυχία» αναφέρει ο Αιδ. Οικονόμου Χριστόφορος στο βιβλίο του και συμπληρώνει «Ανυπέρβλητα εμπόδια δεν ήταν μόνο η αδιαλλαξία και η παντελής έλλειψη διάθεσης συνεργασίας της Τουρκικής πλευράς. Ήταν επίσης η ποντιοπιλατική αμεροληψία των εκπροσώπων του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. Αλλά πάνω από όλα βασικό και κύριο εμπόδιο ήταν οι όροι εντολής της Δ.Ε.Α. που δεν επέτρεπαν ουσιαστική και αποτελεσματική διερεύνηση της τύχης των αγνοουμένων και πρόσθετα χρησιμοποιούνταν τόσο από την Τουρκική πλευρά, όσο και από την πλευρά των διεθνών εκπροσώπων για να

δικαιολογήσουν οι μεν την αρνητική τους στάση οι δε την απροθυμία τους να ενεργήσουν ώστε το έργο της ΔΕΑ να καταστεί αποτελεσματικό» (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 127).

Έτσι σαν να μην ήταν αρκετό ο εκπρόσωπος του Γ.Γ. του ΟΗΕ αξίωσε τώρα να του υποβληθούν όλοι οι φάκελοι αγνοουμένων από κάθε πλευρά. Πριν δηλαδή η ΔΕΑ προβεί σε κάποια αποτελέσματα για προηγούμενες περιπτώσεις που είχαν κατά καιρούς υποβληθεί. Χωρίς χάσιμο χρόνου η επιτροπή αδήλων αιχμαλώτων και αγνοουμένων προτείνει αναθεώρηση των όρων της ΔΕΑ. Με βάση λοιπόν τις εμπειρίες μιας ολόκληρης εικοσαετίας και της δηλώσεις του ΓΓ του ΟΗΕ διαμορφώνουν την πολιτική τους με άξονα τα ακόλουθα πέντε σημεία:

1. Προέχει ο καθορισμός αυστηρών χαρακτηρισμών για το καθεστώς του κάθε αγνοουμένου όπως για παράδειγμα, ζωντανός νεκρός ανεξιχνίαστης τύχης.
 2. Η ΔΕΑ να στελεχωθεί με εξειδικευμένους ερευνητές και διακεκριμένους νομικούς και η Κυπριακή δημοκρατία να αναλάβει το οικονομικό κόστος της στελέχωσης αυτής
 3. Να αλλάξουν οι όροι εντολής της ΔΕΑ ώστε να υπερπηδηθούν οι δυσκολίες, τα εμπόδια και οι περιορισμοί που αντιμετωπίζει με τους υφιστάμενους όρους εντολής.
 4. Να καθοριστεί συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την ολοκλήρωση των ερευνών οι οποίες να μπορούν να διεξαχθούν οπουδήποτε.
-

5. Οι φακέλοι των αγνοουμένων που ζητεί να του παραδοθούν ο εκπρόσωπος του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. να παραδοθούν αφού εξασφαλισθούν τα πιο πάνω.

Και πάλι οι ελπίδες τους, για ένα αίσιο τέλος αρχίζουν να αναπτερώνονται μιας και όλα τα κόμματα της Κύπρου συμφωνούσαν στα πέντε σημεία. Εν συνεχεία όμως ο προεδρικός επίτροπος για ανθρωπιστικά θέματα (κ. Λέανδρο Ζαχαριάδης) δεν αποδεχόταν δύο βασικές θέσεις της επιτροπής αδήλωτων αιχμαλώτων και αγνοουμένων. Η μία αφορούσε τη στάση του εκπροσώπου του Γ.Γ. του ΟΗΕ και την αξίωση της επιτροπής να ζητήσει την αντικατάσταση του και η δεύτερη την αξίωση της επιτροπής να μην παραδοθούν φακέλοι αγνοουμένων, εάν προηγουμένως δεν αναθεωρηθούν οι όροι εντολής της ΔΕΑ, ώστε να καταστεί δυνατός ο καθορισμός κριτηρίων στην εξέταση των φακέλων και στελεχωθεί η ΔΕΑ με ερευνητές.

Αυτό οδήγησε τον πρόεδρο της Επιτροπής αδήλωτων αιχμαλώτων και αγνοουμένων στην απόφαση του να παραιτηθεί από την επιτροπή, και να χαράξει διαφορετική πορεία, μέσω της δημιουργίας της εθνικής επιτροπής αγώνα για τους αγνοούμενους.

Πριν όμως ακόμη και από την δημιουργία της εθνικής επιτροπής αγώνα για τους αγνοούμενους και την παραίτηση του Αιδ. Οικονόμου Χριστόφορου, «για πρώτη φορά από το 1974, η αμερικανική κυβέρνηση» [Μετά από μία ολόκληρη εικοσαετία] «θα είναι υποχρεωμένη δια νόμου να δημιουργήσει μηχανισμούς οι οποίοι να είναι σε θέση να φέρουν αποτελέσματα σε ότι αφορά την τύχη των

αμερικανών πολιτών που περιλαμβάνονται στον κατάλογο των αγνοουμένων καθώς και των άλλων αγνοουμένων» (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 182).

(Περίληψη Αιδ. Οικονόμου Χριστόφορου «Οι προσπάθειές μου οδοιπορικό στον αγώνα τόμοι α, β, Λευκωσία, Κύπρος)

Και εντελώς απρόσμενα στα τέλη του 1996, 22 χρόνια μετά το δράμα του 1974, γεμάτα πόνο και μόχθο «...την έν γυχνρώ δολοφονία ελληνοκύπριων αιχμαλώτων πολέμου από μέλη Τουρκοκυπριακών παραστρατιωτικών οργανώσεων, κατά τη διάρκεια της επέλασης του Τουρκικού στρατού στην Κύπρο το 1974 παραδέχθηκε για πρώτη φορά (ο κ. Ραούφ Ντενκτάς)»

Επίσης «τη συγκλονιστική αυτή αποκάλυψη έκανε ο Τουρκοκύπριος ηγέτης σε συνέντευξη που παραχώρησε σε τηλεοπτικό σταθμό ισχυριζόμενος μάλιστα ότι οι έν γυχνρώ εκτελέσεις γίνονταν ερήμην του τουρκικού στρατού. «...Όπως προέλαυνε ο στρατός μας και συνελάμβανε τους ελληνοκύπριους τους παρέδιδε δυστυχώς σε δικούς μας μαχητές. Ήταν άνθρωποι που είχαν χάσει τις οικογένειές τους, όλα τα προηγούμενα χρόνια, και έτσι έγινε η σφαγή. Αντί να μεταφερθούν οι Ελληνοκύπριοι στα στρατόπεδα συγκέντρωσης σκοτώθηκαν». (Εφημερίδα «Τα νέα» Σάββατο 2 Μαρτίου 1996 σελ. 8)

Ως εκ τούτου η εφημερίδα καθημερινή σε άρθρο της για το ίδιο θέμα αναφέρει μέσα σε άλλα: «Με πρωτοφανή κυνισμό είτε γιατί κάποιοι αμερικανοί που διενεργούσαν έρευνες είχαν ανακαλύψει την αλήθεια είτε γιατί θέλει να δώσει ένα τέλος

στις πιέσεις ή ακόμη και προς εκφοβισμό, είτε τέλος επειδή επιχειρεί να υπονομεύσει τις όποιες προσπάθειες γίνονται για επίλυση του κυπριακού» (*Εφημερίδα «Καθημερινή» 2/3/96 σελ. 7*)

Η συγκλονιστική ομολογία του (κ. Ραούφ Ντενκτάς) όπως ήταν επόμενο προκάλεσε την αντίδραση της κοινής γνώμης, και σύμφωνα με το κυπριακό πρακτορείο ειδήσεων, Βρυξέλες, 13/3/96 (ΚΥΠΕ-Νίκος Μπέλλας): Ανάμεσα σε άλλα αναφέρει ότι τα τρία δεσμικά όργανα της ευρωπαϊκής ένωσης, μέσω των αντιπροσώπων τους εξέφρασαν με μια φωνή τον αποτροπιασμό τους για τις πρόσφατες κυνικές δηλώσεις του (Ραούφ Ντενκτάς) σχετικά με τους αγνοούμενους.

Σε ειδική συζήτηση που έγινε το απόγευμα ενώπιον της Ολομέλειας της Ευρωβουλής στο Στρασβούργο η Ιταλική προεδρία της ευρωπαϊκής ένωσης, ο αρμόδιος επίτροπος και οι εκπρόσωποι όλων των πολιτικών ομάδων του Σώματος καταδίκασαν απερίφραστα τις δηλώσεις αυτές.

Ο εκπρόσωπος της προεδρίας Ιταλός Υφυπουργός (κ. Λουίτζι Βιτόριο Φεράρις) δήλωσε ότι απαιτείται μια άμεση απάντηση στο ανθρωπινό δράμα των αγνοουμένων και προς αυτή την κατεύθυνση θα εργαστεί η προεδρία.

Όσον αφορά επίσης το συγκεκριμένο θέμα το κυπριακό πρακτορείο ειδήσεων Λευκωσία, 12/3/1996 (ΚΥΠΕ) αναφέρει: Η κυβέρνηση εξετάζει την ανάγκη προσφυγής σε σύγχρονα επιστημονικά μέσα για αναγνώριση λειψάνων εάν το θέμα αυτό τεθεί.

Αυτό δήλωσε ο Κυβερνητικός εκπρόσωπος (Γιαννάκης Κασουλίδης) κληθείς να σχολιάσει πληροφορίες ότι το Ινστιτούτο Νεκρολογίας και Γενετικής θα ιδρύσει τράπεζα γενετικού υλικού (γνωστού ως DNA) των συγγενών πρώτου βαθμού των αγνοουμένων, για να χρησιμοποιηθεί όσα χρόνια και αν περάσουν στην αναγνώριση λειψάνων. (Από αδημοσίευτα έγγραφα του Ρ.Ι.Ο. για το κυπριακό πρακτορείο ειδήσεων).

Κι 'αν πράγματι όμως δολοφονήθηκαν όπως πολύ κυνικά ανέφερε ο (κ. Ραούφ Ντενκτάς) τα δικά μας ερωτήματα, που σίγουρα κατά καιρούς απασχόλησαν και εξακολουθούν να απασχολούν πολλούς είναι:

1. Εάν πράγματι δολοφονήθηκαν γιατί δεν μας αποδεικνύουν που τάφηκαν;
2. Γιατί τόσα χρόνια η Τουρκική πλευρά συγκεκριμένα από το 1981 συμμετείχε με δικό της αντιπρόσωπο στην διερευνητική επιτροπή για την ανεύρεση της τύχης τους;

Και η Μαραθώνιος πορεία για την ανεύρεση της τύχης των 1619 αγνοουμένων τώρα αρχίζει...

Μαρτυρίες που αποδεικνύουν την ύπαρξη αγνοουμένων 'εν ζωή'

Μετά την οριστική λήξη των ανταλλαγών αιχμαλώτων που έγινε στις 28 Οκτωβρίου 1974 διαπιστώνεται ότι 1619 άτομα δεν έχουν επιστρέψει. Η απάντηση της Τουρκίας μία και μοναδική· Σκοτώθηκαν όλοι κατά την διάρκεια των εχθροπραξιών.

Οι πληροφορίες όμως που έχει στα χέρια της η Κυπριακή κυβέρνηση διαγεύδουν τον ισχυρισμό της Τουρκίας. Διάφορες μαρτυρίες αποδεικνύουν την ύπαρξη των περισσότερων αγνοουμένων.

Όπως αναφέρθηκε και στην ιστορική αναδρομή ο κατάλογος των Αδύλων Αιχμαλώτων χωρίζεται σε πέντε κατηγορίες:

Πρώτη κατηγορία: Σε άτομα που κατέγραψε ως αιχμάλωτους ο διεθνής ερυθρός σταυρός

Δεύτερη κατηγορία: Σε άτομο που κατέγραψαν οι τουρκικές αρχές ως αιχμάλωτους αλλά δεν αφέθηκαν ελεύθεροι ποτέ.

Τρίτη κατηγορία: Σε άτομα τα οποία αναγνωρίσθηκαν σε φωτογραφίες που δημοσιεύθηκαν σε τουρκικά έντυπα.

Τέταρτη κατηγορία: Σε άτομα που μίλησαν από τον παράνομο Τουρκοκυπριακό σταθμό Μπαϊράκ.

Πέμπτη κατηγορία: Σε άτομα που έχουν συλληφθεί από τους τούρκους και για την σύλληψη των οποίων υπάρχουν μαρτυρίες από άλλους αιχμαλώτους που αργότερα αφέθηκαν ελεύθεροι με την ανταλλαγή αιχμαλώτων (Βαρνακός, 1994, σελ. 204).

Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία των Αδήλων Αιχμαλώτων, δηλαδή εκείνη που αφορά τις περιπτώσεις όπου ο διεθνής ερυθρός σταυρός κατέγραψε ως αιχμάλωτους, έχουμε τις εξής συγκλονιστικές μαρτυρίες όπως μας τις αναφέρει ο Βαρνακός στο βιβλίο του «οι 1619 αγνοούμενοι του 1974»: «Ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός στις 27 Αυγούστου του 1974, με αριθμό: 10.9.74 INF2 κατέγραψε στο χωριό Μάντρες της Ανατολικής Κύπρου 197 άτομα υπό την εποπτεία του Τουρκικού Στρατού... Από τα 197 άτομα έφθασαν στην ελεύθερη Κύπρο τα 192 άτομα. Τα υπόλοιπα πέντε μέχρι και σήμερα αγνοούνται»

- Ο ΔΕΣ, το Σεπτέμβριο του 1974, δημοσίευε κατάλογο αιχμαλώτων. Αντιπροσωπεία του Δ.Ε.Σ. επισκέφθηκε αυτούς τους αιχμαλώτους με υπ' αριθμό 119/1974 ΕΖΥ 284'Δ έγγραφο. Από τα 20 άτομα του καταλόγου, επέστρεψαν οι 12. Οι υπόλοιποι 8, μέχρι και σήμερα αγνοούνται (Βαρνακός, 1995, σελ. 220).

Στην δεύτερη κατηγορία που περιλαμβάνει άτομα που κατέγραψαν οι Τουρκικές Αρχές αλλά δεν αφέθηκαν ποτέ ελεύθεροι, έχουμε τις παρακάτω μαρτυρίες:

- «Πρώτοι στη σειρά αιχμάλωτοι που απολύθηκαν από τους Τούρκους ήταν οι φοιτητές. Για το σκοπό αυτό οι Τουρκικές Αρχές, ετοίμασαν σχετικούς καταλόγους των φοιτητών που επρόκειτο να απολυθούν. Οι κατάλογοι μέσω των Ηνωμένων Εθνών διαβιβάστηκαν στην Κυπριακή αστυνομία. Όταν όμως τα λεωφορεία με τους Αιχμαλώτους φοιτητές έφθασαν στο «Λήδρα Πάλας» διαπιστώθηκε πως έξι φοιτητές που ήταν καταγεγραμμένοι

στους καταλόγους δεν απολύθηκαν από τους Τούρκους...» (Α. Μακρίδης, 1987, σελ. 106)

- Περισσότερο από 100 πρόσωπα... συνελήφθησαν στο χωριό Άσσια και μεταφέρθηκαν από τους Τούρκους στο γκαράζ Παυλίδη στη Λευκωσία, το οποίο χρησιμοποιήθηκε σαν στρατόπεδο συγκεντρώσεως. Μετά λίγες μέρες χώρισαν όσους ήταν κάτω των 50 χρονών, του μετέφεραν σε φυλακές στην Τουρκία και αργότερα τους απέλυσαν. Για τους υπόλοιπους που ήταν περίπου 80, δόθηκε η εντολή να μεταφερθούν πίσω στο χωριό τους. Αυτοί εξακολουθούν να είναι αγνοούμενοι»
- «Στο χωριό Γιαλούσα... συνελήφθησαν 9 άτομα μεταξύ τους και ένα δικαστής που περνούσε στο χωριό τις διακοπές του. Τη σύλληψη του παραδέχτηκε και ο ίδιος ο (Ραούφ Ντενκτάς). Μεταφέρθηκαν όλοι σε Τούρκικο χωριό της περιοχής. Μέχρι στιγμής αγνοείται η τύχη τους. (Φιλόκυπρος μεγάλη Κυπριακή εγκυκλοπαίδεια, σελ. 125).

Όσον αφορά την Τρίτη κατηγορία δηλαδή εκείνη που αναφέρεται σε άτομα τα οποία αναγνωρίστηκαν σε διάφορα τουρκικά έντυπα, τα οποία δημοσίευσαν φωτογραφίες αιχμαλώτων του 1974, τουρκοκυπριακό έντυπο «News Bulletch» δημοσίευσε φωτογραφία που έδειχνε αιχμάλωτους ελληνοκύπριους την ώρα που γευμάτιζαν. Οι 4 από αυτούς που απεικονίζονταν στην φωτογραφία δεν επέστρεψαν ποτέ και είναι οι ακόλουθοι: 1. Θωμάς Ελευθέριος, από την Λαπηθο, τότε ήταν 20 ετών, 2. Κυπριανού Δημήτριος από την Αγία Βαρβάρα, τότε ήταν 20 ετών, 3. Φιλιππίδης Ανδρέας από την Λευκωσία τότε

ήταν 30 ετών, 4. Σταυρινού Ιωάννης από το Καπούτι, τότε ήταν 20 ετών.

- Σε ένα τουρκικό περιοδικό το «Χαγιάτι» στις 19 Σεπτεμβρίου το 1974 δημοσιεύθηκε φωτογραφία με αιχμαλώτους.

Από αυτούς οι πέντε δεν επέστρεψαν ποτέ, και είναι οι ακόλουθοι:

1. Ιωάννης Σκαλιστής, τότε ήταν 20 ετών
2. Μούσκου Χριστάκης, τότε ήταν 20 ετών
3. Πύργου Νίκος, τότε ήταν 22 ετών
4. Στεφανίδης Χαράλαμπος τότε ήταν 20 ετών
5. Προκοπίου Σωτήρης τότε ήταν 22 ετών.

Ως εκ τούτου κάποιος Τούρκος δημοσιογράφος ο Μεχμέτ Αλή Μπιράντ, δημοσίευσε στις 23/6/1976 στην εφημερίδα «Μιλλετ» της Κωνσταντινούπολης άρθρο με τίτλο: «Επιτρέψτε μας να μιλήσουμε για τους αγνοούμενους»

Στην εφημερίδα αυτή παρουσιάζονταν και φωτογραφίες οι οποίες έδειχναν την ώρα αιχμαλωσίας 5 Ελληνοκυπρίων από τους Τούρκους. Ο Τούρκος φωτογράφος, Κονούκσεβερ που έβγαλε τις φωτογραφίες κατά τύχη αιχμαλωτίσθηκε από τους Ελληνοκύπριους στην Λευκωσία. Όταν αργότερα αφέθηκε ελεύθερος από τους Ελληνοκύπριους, εξήγησε στον κ. Αλή Μπιράντ, το πως αιχμαλωτίστηκαν οι 5 (Ελληνοκύπριοι οι οποίοι μέχρι και σήμερα αγνοείται η τύχη τους, και είναι οι ακόλουθοι:

1. Αντωνάκης Κρέλλης, τότε ήταν 30 ετών, από την Κυδρέα
2. Κωστάκης Νικολάου, τότε ήταν 26 ετών, από της Άσσια
3. Χριστόφορος Σκορδής, τότε ήταν 25 ετών, από το Δάλι
4. Ιωάννης Παπαγιάννης τότε ήταν 24 ετών από την Αγλαντζιά
5. Φίλιππος Χατζηκυριάκου (Περίληψη Βαρνακος, 1995)

Στη συνέχεια έχουμε την τέταρτη κατηγορία, εκείνη δηλαδή που αναφέρεται στους Ελληνοκύπριους αιχμαλώτους που έστειλαν μήνυμα στους συγγενείς τους, από το παράνομο Τουρκοκυπριακό Ραδιοσταθμό «Μπαϊράκ». Αν και τα άτομα αυτά διαβεβαίωναν πως ζούσαν, κάτω από ανθρωπίνες συνθήκες, εντούτοις 9 από αυτούς που έστειλαν μηνύματα δεν επέστρεψαν ποτέ και είναι οι ακόλουθοι:

1. Σωτήρης Ανδρέου, έστειλε μήνυμα στα τέλη Ιουλίου 1974
 2. Αναστάσης Κωνσταντίνου έστειλε μήνυμα στα τέλη Ιουλίου 1974
 3. Κώστας Κωνσταντίνου, έστειλε μήνυμα στις αρχές Αυγούστου 1974
 4. Γεώργιος Χατζηκυριάκου, έστειλε μήνυμα, στις αρχές Αυγούστου 1974
 5. Γεώργιος Γιωργαλλάς, έστειλε μήνυμα, την 1^η Αυγούστου 1974.
 6. Χριστάκης Καλαπόδας, έστειλε μήνυμα την 4^η Αυγούστου 1974
 7. Αντωνάκης Κορέλλης έστειλε μήνυμα την 16^η Αυγούστου 1974
-

δ. Ιάκωβος Γιακουμέττης έστειλε μήνυμα την 4^η Αυγούστου 1974 (Περίληψη, Βαρνάκος 1995)

Εκτός από τον παράνομο ραδιοσταθμό Μπαϋράκ [που έγινε πιο πάνω αναφορά] υπάρχουν και ταινίες που απεικονίζονται αγνοούμενοι. «Η μία ταινία είναι του B.B.C. με σκηνές από τις φυλακές των Αδάνων, και με ημερομηνία λήψης των σκηνών η 4^η Σεπτεμβρίου 1974. Η δεύτερη ταινία είναι του «Βίσνιους» και τραβήχτηκε στις 31 Ιουλίου 1974 στις ίδιες φυλακές. Η Τρίτη ταινία της «Aktur» που ετοίμασε το υπουργείο πληροφοριών της Τουρκίας για σκοπούς προπαγάνδας τραβήχτηκε το Σεπτέμβριο του 1974. Στην ταινία αυτή οι Τούρκοι δείχνουν τους αιχμάλωτους την ώρα που τους διανέμουν τσιγάρα» (Μακρίδης, 1987, σελ. 102) Μ' αυτή την ταινία δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Τουρκική πλευρά ήθελε να δείξει ότι οι Ελληνοκύπριοι αιχμάλωτοι ζούσαν κάτω από ομαλές συνθήκες διαβίωσης. Και όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Μακρίδης στο βιβλίο του Κραυγή από τα μπουντρούμια «οι ίδιοι πέφτουν στην μεγάλη γκάφα που δημιούργησαν, επειδή δεν αφήνουν όλους τους αιχμαλώτους που απεικονίζονται στις σκηνές της ταινίας ελεύθερους.

Έτσι οι ίδιοι με την ταινία τους αυτοδιαγεύονται και αυτοαναιρούν τους ισχυρισμούς τους, ότι δεν κρατούν αγνοούμενους». Συνολικά στις ταινίες αυτές αναγνωρίσθηκαν 30 άτομα.

Οι πιο συγκινητικές ίσως μαρτυρίες που έχουμε είναι αυτές των αιχμαλώτων που επέστρεψαν.

Οι άνθρωποι αυτοί μαρτυρούν ότι υπήρχαν και άλλοι ελληνοκύπριοι που τους κρατούσαν επίσης και αυτούς στα απέναντι κελιά.

Συγκλονιστικά είναι τα αποσπάσματα που ακολουθούν και αρχίζουν από την συγκλονιστική μαρτυρία του Γεώργιου Παπαλεονίου ο οποίος ανάμεσα σε άλλα αναφέρει: «Πρωί - πρωί μπήκε μέσα ένας στρατιώτης και φώναξε: Ετοιμαστείτε φεύγουμε για την Κύπρο. Νομίζαμε ότι μας κορόιδευε. Όμως αυτός επέμενε. Ετοιμαστήκαμε λοιπός και στις 10.00 η ώρα μας έβγαλαν στην αυλή. Ήμουν στην τελευταία αράδα. Ένας αξιωματικός φώναξε: «Εμπρός» και αρχίσαμε να προχωρούμε. Πετούσαμε δεν περπατούσαμε». Και συνεχίζοντας ο Παπαλεοντίου αναφέρει ότι «Σε λίγο αφήναμε πίσω μας την πύλη που οδηγούσε στους θαλάμους μας, ενώ η κεφαλή της φάλαγγας πλησίαζε τη δεύτερη πύλη των φυλακών. Την ώρα που η δική μου αράδα έφθασε στο ύψος της πύλης έφθανε ταυτόχρονα στα αυτιά μου, μια σπαρακτική φωνή που βρίσκονταν δεξιά μου «είμαι ο Λεόντιος Λεοντίου ρε παιδιά... δεν μας παίρνουν μαζί σας στην Κύπρο, είμαι ο Λεόντιος Λεοντίου από την Άσσια, μαζί με τον κονιάδο μου τον Ανδρέα. Είμαι ποδοσφαιριστής στον εθνικό Άσσιας...» (Μακρίδης, 1987, σελ. 20)

Ο Λεόντιος Λεοντίου και ο κονιάδος του παραμένουν αγνοούμενοι. Δεν ήταν μόνο αυτή την φορά που προσπάθησε ο Λεόντιος Λεοντίου να δώσει σημεία ζωής. Η Ειρήνη η αρραβωνιαστικιά του Λεοντίου που εργαζόταν στην Τράπεζα Μπαρκλεις στη Λευκωσία αναφέρει: «Κάποια μέρα του 1975 την κάλεσε ο αρμόδιος για την αλληλογραφία της τράπεζας και της έδωσε μια επιστολή. Η επιστολή είχε ως παραλήπτη την Ειρήνη. Σ' αυτή έγραφε: Ειρήνη Κασάντη, Τράπεζα Μπαρκλευς, Λευκωσία. Είχε

ταχυδρομηθεί από την Τουρκία και ήταν γραμμένη στα τούρκικα. Τι έγραφε ακριβώς; Η επιστολή την οποία παρέλαβε στη συνέχεια ο Γλαύκος Κληρίδης, και σχολιάστηκε από τον ίδια ανάμεσα σε άλλα αναφέρει: Η επιστολή αφήνει να νοηθεί ότι προέρχεται από κάποιο Τούρκο στρατιώτη που μπήκε στο χωριό της Ειρήνης, την Άσσια έκαμε έρευνα στο σπίτι της, είδε την φωτογραφία της και της ζητούσε να του γράψει. Ο υποτιθέμενος Τούρκος στρατιώτης της έγραφε πως το όνομά της είναι Ειρήνη και πως και αυτός αγαπούσε την Ειρήνη. Όπως μας δήλωσε η Ειρήνη είχε στο σπίτι της στην Άσσια φωτογραφίες αλλά δεν είχε το όνομά της πίσω από οποιαδήποτε φωτογραφία. Έτσι το πρώτο ερώτημα που εγείρεται είναι: Πως ο υποτιθέμενος τούρκος στρατιώτης ήξερε ότι το όνομά της είναι Ειρήνη; Δεύτερο, η επιστολή εστάλη στην Τράπεζα Μπαρκλεους. Πως ήξερε ο στρατιώτης ότι η ειρήνη εργαζόταν στην Τράπεζα αυτή; Κι' ακόμα κάτι. Περιέγραψε λεπτομέρειες που μόνο ο αρραβωνιαστικός της ή ο αδελφός της θα μπορούσαν να γνωρίζουν. Η μόνη λογική υπόθεση που μπορεί να γίνει είναι να εστάλει η επιστολή από τον αρραβωνιαστικό ή τον αδελφό της μέσω κάποιου Τούρκου δεσμοφύλακα, ο οποίος την ταχυδρόμησε από μέρος, εκτός των φυλακών. Η επιστολή επίσης ήταν ταχυδρομημένη κανονικά, και υπάρχει σήμερα στα αρχείο των αρμόδιων αρχών της Κυπριακής Δημοκρατίας (Περίληψη, Μακρίδης, 1987, σελ. 24).

Στη συνέχεια έχουμε μια άλλη συγκλονιστική μαρτυρία του Χαράλαμπου Παναγιώτου από τη Δερύνεια όπου μετά την απελευθέρωση του κατέθεσε: «Στις φυλακές των Άδανω με κούρευε

ο Ανδρέας Αριστοτέλους που μου είπε ότι υποφέρει από την καρδιά του, επίσης μου είπε ότι υπάρχει ακόμη ένας κουρέας στις φυλακές, ο Κώστας Κωνσταντίνου. Ο Ανδρέας Αριστοτέλους και ο Κώστας Κωνσταντίνου παραμένουν αγνοούμενοι».

Ο Χριστόφορος Μέλισσος επίσης από το Καϊμακλή κατέθεσε κάτι εξίσου σημαντικό: «Ήμουν αιχμάλωτος και με μετέφεραν στις φυλακές των Αδάνων στην Τουρκία στις 11 Σεπτεμβρίου 1974. Τα κρεβάτια μας ήταν διπλά, δηλαδή το ένα πάνω στο άλλο. Εγώ κοιμόμουν σε ένα από τα πάνω και η απόσταση μέχρι την οροφή ήταν πολύ μικρή: Ακριβώς πάνω από το κεφάλι μου ήταν γραμμένα στα Ελληνικά: Κούλλης Αριστείδου - Μια Μηλιά - Ο Κούλλης Αριστείδου από το Χωριό Μια Μηλιά παραμένει αγνοούμενος» (Φιλόκυπρος, Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, σελ. 125).

Αρκετά συγκλονιστική είναι επίσης και η περίπτωση του Γεώργιου Β. Νικολάου. Ο Νικολάου βρισκόταν στις φυλακές των Αδανών. Μετά από πληροφορίες που είχαν οι δικοί του ότι ο Νικολάου θα απελευθερωνόταν, τον περίμεναν στο συγκεκριμένο μέρος που περίμεναν και χιλιάδες άλλοι συγγενείς αιχμαλώτων, για την καθορισμένη ανταλλαγή αιχμαλώτων. Στο τελευταίο λεωφορείο που μετέφεραν αιχμάλωτους βρισκόταν και ο Γεώργιος. Ο πατέρας και η αδελφή του τον είδαν και άρχισαν να τον χαιρετούν. Και όταν τελικά κι αυτός τους είδε, τους φώναξε από το λεωφορείο λέγοντας τους: «Τασούλα θα μας αφήσουν στο ξενοδοχείο Λήδρα Παλάς στην Λευκωσία». Ο Γιώργος όμως δεν επέστρεψε ποτέ και οι γονείς του με την ελπίδα ότι θα επιστρέψει έμειναν εγκλωβισμένοι στην

Κεράνεια για 2 χρόνια. Λίγο πριν όμως την αναχώρησή τους για τις ελεύθερες περιοχές, τουρκοκύπριος φίλος της οικογένειας είπε στον πατέρα του Νικολάου ότι θα φρόντιζε εκείνος να επικοινωνήσει τηλεφωνικός με το γιο τους. "Έτσι κ'έγινε ο πατέρας μίλησε με τον Γιώργο. Κατά την διάρκεια της τηλεφωνικής τους επικοινωνίας που κράτησε πολύ λίγο, ο Γιώργος που μέχρι σήμερα αγνοείται καθυσύχασε τον πατέρα του ότι είναι καλά, και ότι υπάρχουν μαζί του άλλοι 23 Ελληνοκύπριοι αγνοούμενοι. Αξίζει επίσης ν'αναφερθεί η ειδική περίπτωση του Γιώργου Πλίτση, ο οποίος υπηρετούσε στην Ε.Λ.Δ.Υ.Κ. (Ελληνική Δύναμη Κύπρου). Ο Πλίτσης πιάστηκε αιχμάλωτος στις 3 Σεπτεμβρίου το 1975 δηλαδή ένα χρόνο περίπου μετά από το τέλος των εχθροπραξιών και η τουρκική πλευρά με την γνωστή αδιάλλακτη στάση αρνείται συνεχώς την κατακράτησή του.

Και εντούτοις μετά από 14 μήνες βασανισμού από τους Τούρκους, ο Πλίτσης κατάφερε να δραπετεύσει και παρόλο που τον συνέλαβαν αμέσως, αναγκάστηκαν να τον αφήσουν ελεύθερο, γιατί η δραπετεύση του είχε μαθευτεί, και μετά από την παρέμβαση του ερυθρού σταυρού αφέθηκε ελεύθερος (Περίληψη Βάρνακος, 1995).

Πληροφορίες επίσης για την ύπαρξη αγνοουμένων έχουν φέρει και οι Μυστικές Υπηρεσίες της Κύπρου και της Ελλάδας. Σύμφωνα με έγγραφο της κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών Κύπρου ημερομηνίας 20.12.1993 με τίτλο «επιχείρηση Τσιακκιρλι» αναφέρει ότι το καλοκαίρι του 1992 διενεργήθηκε επιχείρηση στην Τουρκία. Όργανο της υπηρεσίας συναντήθηκε με συνταξιούχο μόνιμο επιλοχία του τουρκικού στρατού ο οποίος του δήλωσε ότι την περίοδο 1984 - 1986

στην περιοχή τσιακκιρλί του Νόμου Νεβσιεχέρ όπου υπηρετούσε εκρατούντο ελληνοκύπριοι αιχμάλωτοι. Μάλιστα μπόρεσε να περιγράψει μερικούς. Ένας από τους αιχμαλώτους έφερε στο χέρι του τατουάζ με το μικρό του όνομα. Το όργανο της υπηρεσίας πήγε στην τοποθεσία όπου βρισκόταν το στρατόπεδο, αλλά τα αυστηρά μέτρα ασφαλείας του Τουρκικού στρατού δεν του επέτρεπαν να πλησιάσει. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες που έδωσε ο Τούρκος στρατηγός η υπηρεσία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για πέντε νεκρούς αγνοούμενους.

Επίσης η Ελληνική Υπηρεσία Πληροφοριών της Ελλάδας (Ε.Υ.Π.) σε απόρρητο έγγραφο της ημερομηνίας 24.4.1991 αναφέρεται σε έρευνες που έκανε σε τουρκικές φυλακές.

Συγκεκριμένα στις φυλακές «Σιντιργκί», άτομο που μιλούσε άπταιστα την Τουρκική γλώσσα πλησίασε τον αρχιφύλακα των φυλακών με το πρόσχημα ότι θέλει να δώσει τσιγάρα σε κάποιο κύπριο φίλο του που είναι στην φυλακή. Ο αρχιφύλακας φανερά ταραγμένος του είπε: «Τώρα δεν υπάρχει κανείς κύπριος εδώ. Υπήρχαν προ εξαιτίας γι' αυτό μην γάχνεις. Αν υπάρχει, μήπως είναι στην περιοχή Αδάνων».

Η κυπριακή υπηρεσία πληροφοριών (Κ.Υ.Π.) μας πληροφόρησε επίσης ότι στις φυλακές Hassan Karakash, κρατούνται 50 έλληνες αγνοούμενοι, βρίσκονται ξεχωριστά από τους Τούρκους Κατάδικους και εργάζονται σε αγροκτήματα. Η Κ.Υ.Π. στις 9.9.85 διαβιβάζει στον προϊστάμενο της υπηρεσίας αγνοούμενων απόρρητο έγγραφο σύμφωνα με το οποίο «Τούρκος που υπηρετούσε στον 7^ο λόχο του

3^{ου} τάγματος της 48^{ης} ταξιαρχίας πεζικού στην περιοχή Μπανπαφ ανέφερε ότι στην περιοχή αυτή κρατούνται και εργάζονται σε ορυχεία 50 αγνοούμενοι». Στις 29.5.1989 η Κ.Υ.Π. αναφέρει επίσης ότι Κούρδος πολιτικός φυγάς έδωσε πληροφορίες ότι στην περιοχή Τσιουκούροβα υπάρχει αριθμός ελληνοκυπρίων αγνοουμένων. Επίσης μαρτυρία Κούρδου αναφέρει η εφημερίδα «Αυγή» στις 6.3.88 ο οποίος υπήρξε συγκρατούμενος σε φυλακή της Τουρκίας με ένα ελληνοκύπριο αγνοούμενο.

Επίσης σύμφωνα με απόρρητο έγγραφο που ελήφθη από το Υπουργείο Εξωτερικών στις 8.3.1988 αναφέρεται ότι κάποιος Κούρδος που εκρατείτο στις φυλακές της Μαλάτειας γνώρισε κάποιο Ελληνοκύπριο Ιερέα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μοναδικοί ιερείς που αγνοούνται είναι: (α) Ο Παπαεπιφάνης Ιωάννης, ο οποίος συνελήφθη αιχμάλωτος στις 17.8.74, και ο Παπαχρυσόστομος Καραγιώργης από το Δαύλο. Συνελήφθηκε στις 4 Σεπτεμβρίου το 1974. Επίσης η Κ.Υ.Π. σε σχετικό απόρρητο έγγραφο της Κ.Υ.Π. με ημερομηνία 9.5.1988 αναφέρει: «Αδάνα, Χριστούγεννα 1987. Έλληνας οδηγός φορτηγού, μετά από ταξίδι σε αραβική χώρα μέσω Τουρκίας ανέφερε ότι λίγα χιλιόμετρα έξω από το Αδάνα τον πλησίασε άτομο το οποίο του είπε στα ελληνικά ότι είναι αγνοούμενος της Κύπρου, κατάγεται από τα Τρίκαλα Ημαθίας και ότι ονομάζεται Κωνσταντίνος Σούρλας.» Πραγματικά στο κατάλογο των αγνοουμένων υπάρχει αυτό το όνομα και εμφανίζεται στον αριθμό 1348. Η τελευταία φορά που εδεάθηκε ήταν στο στρατόπεδο της Ε.Λ.Δ.Υ.Κ. στις 18.8.74 (Περίληψη περιοδικό οι σελίδες, τεύχος 224, σελ.16).

Πρέπει να ειπωθεί ότι διάφορα αντικείμενα έχουν φθάσει κατά καιρούς τόσο από την Τουρκία όσο και από άλλες περιοχές στα οποία αναγράφονται μηνύματα από τους αγνοούμενους. Αναφέρουμε τέτοιες περιπτώσεις στη συνέχεια: Κάποια εργάτρια η οποία εργαζόταν σε συσκευαστήριο φρούτων σε πόλη της Δυτικής Μακεδονίας, καθώς ζετύλιγε τα λεμόνια από τα λεπτά τους τσιγαρόχαρτα, κάτι γκριζάρισε. Κοίταξε προσεκτικότερα και διάβασε εντελώς αναπάντεχα. «Είμαι Έλληνας. Εδώ δουλεύω. Βοηθήστε μας» Τα λεμόνια αυτά ήταν εισαγωγής από την Τουρκία.

Στις 8.7.1975 έφθασε επιστολή στην Κ.Υ.Π. και αναφέρει ότι χαρτονόμισμα των 500 μιλς με αριθμό Η/28 17, 260 αναγραφόταν πληροφορία σχετιζόμενη με τον Μιχαλάκη Θεοδούλο. Μετά από έρευνες που έγιναν φαίνεται ότι ο Μιχαλάκης Θεοδούλου του Ανδρέα από το χωριό Αυγόρου της Κύπρου, είναι πράγματι Αγνοούμενος (Περίληψη Βάρνακος, 1995).

Θεωρήθηκε σημαντικό να καταγραφούν οι μαρτυρίες των ανθρώπων αυτών αυτούσιες γιατί με αυτό τον τρόπο δίνεται έμφαση, στο μέγεθος του δράματος, στην τραγικότητα του προβλήματος που για 22 ολόκληρα χρόνια, εξακολουθεί να ταλαιπωρεί τους συγγενείς των αγνοουμένων. Οι μαρτυρίες αυτές είναι οι αποδείξεις ότι αυτά τα άτομα βρίσκονται στη ζωή και έτσι οι δικοί τους συνεχίζουν τον αγώνα μέχρι σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Ανθρώπινα Δικαιώματα και Αγνοούμενοι Κύπρου

Δικαίωμα σύμφωνα με την Διεθνή Αμνηστία «είναι ένα αγαθό που όλοι οι άνθρωποι το δικαιούνται όπως το δικαίωμα της ζωής ή το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Αυτά τα δικαιώματα δεν αρκεί να προβλέπονται από τα συντάγματα, τους νόμους ή τις διεθνείς συμβάσεις πρέπει να τηρούνται στην πράξη για να μπορούμε να ζούμε με ελευθερία ασφάλεια και αξιοπρέπεια» (Διεθνούς αμνηστία, 1994, σελ. 7).

Θα ήταν εύλογο επίσης να αναφερθούμε στις δύο μεγάλες κατηγορίες στις οποίες μπορούν να διακριθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα:

A. «Τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα για ισότητα απέναντι στο νόμο και για προστασία από αυθαίρετη σύλληψη, κράτηση ή εξορία, το δικαίωμα για δικαιοσύνη και πολιτιστική ελευθερία της σκέυης, της συνείδησης, της έκφρασης και της θρησκείας, το δικαίωμα για αντικειμενική δίκη και ανθρώπινη μεταχείριση, το δικαίωμα των ειρηνικών συγκεντρώσεων, και του συνεταιρισμού, το δικαίωμα της προστασίας από καταχρήσεις της εξουσίας κ.α.

B. Τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά δικαιώματα όπως το δικαίωμα της προστασίας από την πείνα, το δικαίωμα για ιατρική περίθαλψη, για μόρφωση για εργασία και κοινωνική ασφάλιση κ.α» (Διεθνούς Αμνηστία, 1994, σελ. 7-8).

Εν συνεχεία θα γίνει μνεία στα άρθρα 2, 4, 5, 6, 9, 13 σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Θεωρήθηκε σωστό να γίνει αναφορά σε αυτά τα άρθρα γιατί είναι τα σημαντικότερα, που για 22 χρόνια καταπατεί ανεξέλεγκτα η Τουρκική πλευρά σε βάρος της Κυπριακής πλευράς, με την κατακράτηση 1619 αιχμαλώτων.

Και αρχίζοντας από το άρθρο 2 το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρει:

«Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλεσθεί όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα διακήρυξη, χωρίς καμιά απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιοσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση, επίσης δεν είναι επιτρεπτό να γίνεται καμιά διάκριση εξαιτίας του πολιτικού, νομικού ή διεθνούς καθεστώτος της χώρας από την οποία προέρχεται κανείς, είτε πρόκειται για χώρα ή εδαφική περιοχή ανεξάρτητη από κηδεμονία ή υπεζούσια ή που βρίσκεται υπό οποιαδήποτε άλλο περιορισμό κυριαρχίας».

Το άρθρο 4, αναφέρει:

«Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας ολικής ή μερικής, η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύεται»

Το άρθρο 5, αναφέρει:

«Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική».

Το άρθρο 6, αναφέρει:

«Καθένας όπου και αν βρίσκεται έχει δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας»

Το άρθρο 9 αναφέρει:

«Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα»

Και το άρθρο 13 επίσης αναφέρει:

«1.Καθένας έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να εκλέγει τον τόπο διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους.

2. Καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα, ακόμη και τη δική του και να επιστρέψει σε αυτήν.» (Η Διεθνούς Αμνηστία, 1994, σελ. 41, 42, 44, 47)

Αναμφίβολα λοιπόν το πρόβλημα των αγνοουμένων της Κυπριακής τραγωδίας είναι καθαρά ανθρωπιστικό πρόβλημα και πρέπει να θεωρείται ανεξάρτητο από κάθε πολιτική σκοπιά:

Σε μια ομιλία του επίσης για τους αγνοούμενους της Κύπρου ο γενικός Γραμματέας του εδρεύοντος στο Στρασβούργο Διεθνούς Ινστιτούτου για τα ανθρώπινα δικαιώματα, (κ. Αλεξάντερ Κις) αναφέρθηκε αναλυτικά στις νομικές πτυχές του φαινομένου, όπως

έχει πει, «Της ακούσιας εξαφάνισης είτε σε πράξεις κρατικών αρχών, είτε σε συν υπευθυνότητα τους, είτε τέλος σε παθητική τους στάση».

«Η περίπτωση των αγνοουμένων της Κύπρου είπε εμπίπτει στην κατηγορίας αυτή». Και πρόσθεσε ανάμεσα σε άλλα «εξετάζοντας τους διεθνούς κανόνες που προστατεύουν τα δικαιώματα του ανθρώπου κατέληξα στο συμπέρασμα ότι η ακούσια εξαφάνιση παρ' όλο ότι δεν αναφέρεται ρητά στα διεθνή κείμενα, εν τούτοις αποτελεί παραβίαση και μάλιστα καθολική και απόλυτη των διεθνώς κατοχυρωμένων δικαιωμάτων του ανθρώπου όχι μόνο των θυμάτων αλλά και των μελών των οικογενειών τους».

Και συνεχίζοντας ο κύριος (Αλεξάντερ Κις) αναφέρει ότι: «Όλες αυτές οι παραβιάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου δημιουργούν για όλα τα κράτη την υποχρέωση να διαλευκάνουν το θέμα και να τιμωρήσουν τους υπεύθυνους. Τέλος το γήφισμα της κοινοβουλευτικής συνέλευσης του συμβουλίου της Ευρώπης, της 19.9.1984 συνιστά στα κράτη να δραστηριοποιηθούν για να χαρακτηριστεί η ακούσια εξαφάνιση ως έγκλημα κατά της ανθρωπότητας του οποίου οι δράστες να τιμωρούνται σε όποιο κράτος και αν βρίσκονται» (Αιδ. Οικονόμου Χ., 1994, σελ. 51-52).

Στη συνέχεια θα γίνει συνοπτική αναφορά σε κάποια βασικά διαβήματα που έγιναν από μερικούς διεθνείς οργανισμούς που εργάζονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Πρώτο σταθμός υπήρξε η πρώτη περίοδος της διάσκεψης της Γενεύης τον Ιούλιο '74. Σ' αυτή την πρώτη περίοδο οι Υπουργοί των

εξωτερικών των τριών εγγυητριών δυνάμεων, συμφώνησαν σε 5 σημεία, όπου το Πέμπτο και τελευταίο σημείο καθόριζε: την ανταλλαγή και απελευθέρωση όσων στρατιωτών ή πολιτών εκρατούντο λόγω των εχθροπραξιών των ημερών εκείνων κάτω από την επίβλεψη του διεθνούς Ερυθρού Σταυρού.

Τον Απρίλιο του 1975 ο Γενικός Γραμματέας του Ο.Η.Ε. (με βάση το γύφισμα 3450 του Δεκεμβρίου '75) εισηγείτο στη Βιέννη (στα πλαίσια των δύο κοινοτικών συνομιλιών) την σύσταση ερευνητικής επιτροπής υπό την αιγίδα του διεθνούς οργανισμού για την διαλεύκανση του προβλήματος. Η κυπριακή πλευρά χαιρέτησε την πρόταση, ενώ η τουρκική πλευρά την απέρριψε με τον ισχυρισμό ότι οι λόγοι της πρότασης ήταν ανύπαρκτοι.

Τον Ιανουάριο του 1977 υπήρξε η Τρίτη κυπριακή κατά της Τουρκίας, προσφυγή ή υπ' αριθμό 8007/77, στην επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η ιδιαιτερότητα της πιο πάνω νομολογίας της ευρωπαϊκής επιτροπής συνίσταται στην καθιέρωση ενός νομικού τεκμηρίου, σύμφωνα με το οποίο σε καταγγελίες μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. αγνοούμενοι - εκτελέσεις αιχμαλώτων) ή μη προγενέστερη χρήση εθνικών εσωτερικών νομικών μέσων, δεν δημιουργούσε νομικό κώλυμα για την προσφυγή κράτους εναντίον άλλου κράτους. Γιατί με βάση το πιο πάνω νομικό κριτήριο τα εθνικά νόμιμα μέσα είτε ατονούσαν είτε καταστρατηγούνται με απλούστερη διατύπωση στην συγκεκριμένη κυπριακή προσφυγή κατά της Τουρκίας το όργανο της ευρωπαϊκής σύμβασης εδέχετο την ανυπαρξία προστασίας των

ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία την έλλειψη κράτους δικαίου και δικαστικής προστασίας. Πριν από την Τρίτη προσφυγή της κυπριακής κυβέρνησης είχαν προηγηθεί οι δύο προγενέστερες προσφυγές της οι υπ' αριθμόν 6780/74 και 6950/75 κατά τα αντίστοιχα έτη 1974 και 1975.

Από τις 4 Οκτωβρίου 1983 η επί της καταρχήν παραδεκτής απόφαση και η έκθεση του δικαιοδοτικού οργάνου της Ευρωπαϊκής επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αναφέρεται στην υπ' αριθμόν 8007 / 77 Κυπριακή προσφυγή λιμνάζουν στις αρχειοθήκες του Στρασβούργου. Με δύο λόγια η ετυμηγορία της ευρωπαϊκής επιτροπής δεν προωθείται για οριστική υιοθέτηση - εκδίκαση. Η έκθεση του δικαιοδοτικού οργάνου, ολοκληρώθηκε το 1983. Το επόμενο βήμα θα έπρεπε να ήταν η απόφαση των υπουργών του ευρωπαϊκού συμβουλίου. Τι έγινε;

Μετά από 9 συναπτά έτη η επιτροπή των υπουργών του ευρωπαϊκού συμβουλίου κατέληξε όχι σε απόφαση για τη λήψη κάποιων εκτελεστικών κατά της Τουρκίας μέτρων, αλλά σε απόφαση δημοσιεύσεως της εκθέσεως που έλαβε χώρα τον Απρίλιο του 1992. Η ενάγουσα Κύπρος στήριξε και αποδείκνυε τις κατηγορίες ότι οι αγνοούμενοι ήταν ζωντανοί μετά την εισβολή, ότι η Τουρκία εξακολουδούσε να παρεμποδίζει την διεξαγωγή ερευνών από διεθνείς ανθρωπιστικές οργανώσεις και ότι όλα αυτά αποτελούν παραβίαση των άρθρων 2, 4, 5 της ευρωπαϊκής συνθήκης για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Στη συνέχεια υπήρξε το «υποκριτικό γήφισμα» του ευρωκοινοβουλίου κατά το έτος 1992 που είχε κατατεθεί από την Αγγλίδα ευρωβουλευτή (κ. Πώλην Γκρήν). Το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο:

A. «Αναγνωρίζει ότι στις 4 Οκτωβρίου 1983 η ευρωπαϊκή η επιτροπή ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατέληξε σε ετυμηγορία επί της αιτήσεως της Κύπρου κατά της Τουρκίας»

B. «Καταδικάζει το γεγονός ότι η ετυμηγορία κρατήθηκε απόρρητη και αδημοσίευτη από τότε μέχρι τον Απρίλιο του 1992».

Εκτενής αναφορά για αυτό το γήφισμα έχει γίνει σε προηγούμενο κεφάλαιο με τίτλο: «Η Μαραθώνιος Πορεία που ακολουθήθηκε για την ανεύρεση της τύχης των αγνοουμένων».

Κατόπιν τον Ιούλιο του 1993 οι Γερουσιαστές (Paul Simon και Alfons d' Amato) κατέθεσαν στην Αμερικανική βουλή νομοσχέδιο για την διερεύνηση της τύχης των αγνοουμένων της Κύπρου.

Στο σημείο αυτό θα ήταν εξίσου σημαντικό να γίνει αναφορά σε κάποιες διεθνείς συμβάσεις που είχαν ως βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα και επικύρωσαν εκτός των άλλων χωρών η Ελλάδα και η Τουρκία.

Στις 27 Ιουλίου 1929 στην Γενεύη υπεγράφησαν δύο Συμβάσεις:

A. «Η Σύμβαση της Γενεύης για την βελτίωση της τύχης των τραυματιών και ασθενών των εν' εκστρατεία στρατευμάτων» και

B. « Η σύμβαση προς την συμπεριφορά απέναντι των αιχμαλώτων πολέμου.

Η κωδικοποίηση ενισχύθηκε και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο με τις συμβάσεις της Γενεύης στις 12 Αυγούστου 1949. Η Ελλάδα τις επικύρωσε Ν. 3481/1954. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στο πλέγμα των τεσσάρων συμβάσεων της Γενεύης του 1949, συμμετείχαν σήμερα όλα τα κράτη του πλανήτη. Το Δεκέμβριο του 1977 στο πρωτόκολλα ανθρωπιστικού δικαίου προσωπογράφησαν ομοίως στη Γενεύη. Το ένα αναφερόταν σε ένοπλες συρράξεις που χαρακτηρίζονται ως διεθνείς και το άλλο αναφερόταν σε ένοπλες συρράξεις που δεν προσλαμβάνουν διεθνή χαρακτήρα.

Πρέπει να διευκρινισθεί στο σημείο αυτό, ότι ενώ η Αθήνα και η Λευκωσία, έχουν επικυρώσει τα δύο πιο πάνω πρωτόκολλα του 1977 η Άγκυρα έχει κατά επανάληψη δηλώσει ότι δεν θα τα επικυρώσει (Περίληψη Βαρνακός, 1995).

Το πρόβλημα των αγνοουμένων αποτελεί άμεση παραβίαση του δικαιώματος τόσο των αγνοουμένων όσο και των συγγενών τους αφού για 22 χρόνια περνούν την πιο σκληρή, την πιο βασανιστική, την πιο εγκληματική αβεβαιότητα. Η αδιάλλακτη στάση της Τουρκικής πλευράς δεν επέτρεπε - επιτρέπει ουσιαστικό διάλογο με κανένα διεθνή οργανισμό που εργάζεται για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΥΣ

Ο Νόμος 77/79 στο άρθρο 2 αναφέρει ότι: «Αγνοούμενος - εξαφανιζόμενος σημαίνει Έλληνοκύπριο ο οποίος ελλείπει λόγω της Τουρκικής εισβολής του Ιουλίου του 1974 και κατά συνέπεια ταύτης δημιουργηθείσης καταστάσεως δια την οποία η κυβέρνηση της δημοκρατίας δεν έχει οποιανδήποτε θετική πληροφορία, ότι αυτός ευρίσκεται εν ζωή».

α. Ειδική Επιτροπή

Για τους σκοπούς της καλύτερης και αποτελεσματικότερης εφαρμογής του πιο πάνω νόμου που αφορά τους αγνοούμενους έχει συσταθεί ειδική επιτροπή η οποία αποτελείται από:

- α. Τον γενικό εισαγγελέα της δημοκρατίας (ως πρόεδρος αυτής)
- β. Τον διευθυντή του τμήματος της κοινωνικής ευημερίας
- γ. Τον προϊστάμενο της υπηρεσίας αγνοουμένων
- δ. Τον αρχιπρωτοκολλητή ή αντιπρόσωπο αυτού ως μέλος.

Η επιτροπή έχει ως αρμοδιότητα να εκδίδει πιστοποιητικά στα οποία φαίνονται τα ονόματα των προσώπων στα οποία ανατίθεται η διαχείριση της περιουσίας του αγνοούμενου σύμφωνα με τις διατάξεις του πιο πάνω νόμου.

β. Διαχείριση της περιουσίας του Αγνοουμένου

- α. Δικαίωμα διαχείρισης στην περιουσία των αγνοουμένων
-

Την περιουσία του αγνοούμενου διαχειρίζεται η σύζυγός του. Σε περίπτωση άγαμου αγνοουμένου τη διαχειρίζεται ο πατέρας και σε περίπτωση που δεν υπάρχει ο πατέρας, την περιουσία του αγνοούμενου τη διαχειρίζεται η μητέρα του μαζί με άλλο ένα πρόσωπο το οποίο διορίζεται από την επιτροπή κατά σειρά προτεραιότητας:

- α. Σύζυγος (περιλαμβάνεται και η μνηστή η οποία απέκτησε τέκνο με τον αγνοούμενο)
- β. Γονείς
- γ. Τέκνα
- δ. Αδελφός ή αδελφή
- ε. Παππούς ή γιαγιά
- στ. Θείος ή Θεία
- ζ. Οποιονδήποτε κατάλληλο πρόσωπο κατά προτίμηση να είναι συγγενής του αγνοούμενου, επιλεγμένο από την επιτροπή.

β. Καθήκοντα των διαχειριστών

Οι διαχειριστές της περιουσίας του αγνοούμενου τον εκπροσωπούν σε κάθε δικαιοπραξία, που αφορά την προσωπική κατάσταση ή την περιουσία του, ενώπιον του δικαστηρίου ή οποιασδήποτε άλλης δημόσιας αρχής:

Οι διαχειριστές που αναλαμβάνουν τη διαχείριση προβαίνουν σε απογραφή της περιουσίας του αγνοούμενου.

Στην είσπραξη των οφειλόμενων στον αγνοούμενο ποσών και έχουν επίσης το δικαίωμα να κινήσουν αγωγές για το σκοπό αυτό, παρουσιάζοντας τους στο δικαστήριο ή να λάβουν όλα τα δικαστικά και άλλα μέτρα για την εν' λόγω είσπραξη.

Οι διαχειριστές θα πρέπει να προβαίνουν σε ασφαλή και επωφελή τοποθέτηση των εισπραχθέντων, και να καταθέτουν σε τράπεζα ή άλλο πιστωτικό ίδρυμα στο όνομα του αγνοούμενου, την περιουσία του που αφορά χρεόγραφα ομόλογα ή μετοχές.

Από την περιουσία του αγνοούμενου την κινητή οι διαχειριστές καταβάλλουν στους εξαρτώμενους από τον αγνοούμενο τέτοιο ποσό το οποίο θα εγκρίνει η επιτροπή. «Εξαρτώμενοι του αγνοούμενου» για τους σκοπούς του πιο πάνω άρθρου είναι η σύζυγος (περιλαμβανόμενης μνηστής η οποία απέκτησε τέκνον με τον αγνοούμενο) τα τέκνα, οι γονείς του.

Αναφορικά, με την ακίνητη ιδιοκτησία του αγνοούμενου, οι διαχειριστές τη διαχειρίζονται κατά τον πλέον επαρκή τρόπο για τον αγνοούμενο.

Κινητή ή ακίνητη ιδιοκτησία, που έχει αγορασθεί και αποπληρωθεί από ή για λογαριασμό του αγνοούμενου αλλά μη μεταβιβασθείς στο όνομα αυτού, μπορεί με αίτηση των διαχειριστών να μεταβιβαστεί στο όνομα του.

Κινητή ή ακίνητη περιουσία δεν μπορεί να πουληθεί, να διακριθεί να αποθηκευθεί ή με οποιοδήποτε τρόπο να μεταβιβαστεί ή να

επιβαρυνθεί, παρά μόνο με τους τρόπος και τους όρους που θα εγκρίνει η επιτροπή.

γ. Κήρυξη νεκρού

Σύμφωνα με το άρθρο 14 του περί διαθηκών και διαδοχής νόμου κεφ. 195, πρόσωπο εξαφανισθεί ή αγνοούμενο, δύναται να κηρυχθεί νεκρός με διάταγμα του δικαστηρίου. Η κήρυξη αυτού δύναται να ορισθεί εάν για δέκα έτη «καμια είδηση δεν υπάρχει ότι το εξαφανιζόμενο πρόσωπο ευρίσκεται στη ζωή.

Σύμφωνα με το εδάφιο 3(α) του πιο πάνω άρθρου, πρόσωπον το οποίο ήταν μέλος ενόπλου δυνάμεως έλαβε μέρος σε πόλεμο, και κατέστη αγνοούμενο, κατά την διάρκεια του πολέμου, και έκτοτε δεν έχουν ληφθεί περί τούτο ειδήσεις δύναται να κηρυχθεί νεκρόν με την πάροδο τριών ετών από την σύναψη ειρήνης. Μη συνάψεως ειρήνης τα πιο πάνω αναφερόμενα 3 έτη άρχονται από της λήξεως του έτους κατά το οποίο τερματίσθηκε ο πόλεμος. Η κήρυξη θανάτου δημιουργεί μάχη του τεκμηρίου ότι το εξαφανισθέν ή αγνοούμενο πρόσωπο απεβίωσε κατά την ημερομηνία η οποία καθορίζεται στο διάταγμα κηρύξεως θανάτου. Διάταγμα κηρύξεως θανάτου δύναται να εκδοθεί μόνο από το δικαστήριο αυτής της δικαιοδοσίας του οποίου το εξαφανισθέν ή αγνοούμενο πρόσωπο είχε τον τελευταίο γνωστό τόπο διαμονής του και μόνον με αίτηση του γενικού εισαγγελέα της δημοκρατίας ή προσώπου το οποίο έχει συμφέρον και δικαιώματα από τον θάνατο του εξαφανισθέντος ή αγνοούμενου προσώπου.

Σύμφωνα με το άρθρο 22 (στ) του καταστατικού χάρτη της Αγιοτάτης εκκλησίας της Κύπρου ή αφάνεια του έτερου των συζύγων επί τριετία είναι λόγος διαζυγίου. Ο νόμος 9/5/89 ο οποίος τροποποίησε το άρθρο III του συντάγματος, και αφορά οικογενειακά θέματα ή διαζύγιο δεν επέβαλε οποιανδήποτε άλλη μεταβολή στο πιο πάνω θέμα και ισχύει το ίδιο όπως στο άρθρο 225 (στ) του καταστατικού χάρτη.

Στον δεύτερο τόμο του βιβλίου θέματα κυπριακού δικαίου του κ. Λουκή Λουκαΐδη βοηθού γενικού εισαγγελέα της Δημοκρατίας στη σελίδα 261 αναφέρει «όσον αφορά την αφάνεια πιστεύω ότι ορδός δεν εξαρτάται από απόφαση αστικού δικαστηρίου. Και η αφάνεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν λόγος διαζυγίου χωρίς να επιφέρει κατ'ανάγκη την κήρυξη του άφαντου σαν νεκρού για όλους τους σκοπούς, με βάση την σχετική κυπριακή νομοθεσία πράγμα που ίσως να ήταν ανεπιθύμητο για τους άλλους συγγενείς του άφαντου (έχουμε μάλιστα υπόμιν το πρόβλημα των αγνοουμένων). Η σχετική αγωγή διαζυγίου θα στηρίζεται στο γεγονός της αφάνειας και όχι στο τεκμήριο του θανάτου, όπως θα πρέπει να προβλεφθεί ότι σε περίπτωση που ο άφαντος έχει ήδη κηρυχτεί νεκρός με δικαστική απόφαση, των κυπριακών δικαστηρίων η απόφαση αυτή θα πρέπει να δεσμεύει για σκοπούς αποδείξεως, το εκκλησιαστικό δικαστήριο (Τώρα οικογενειακό δικαστήριο) που κρίνει για το διαζύγιο γιατί το αντίθετο θα οδηγούσε στο άτοπο αποτέλεσμα ο άφαντος να θεωρείται νεκρός από κάθε άποψη σύμφωνα με τους νόμους του κράτους αλλά ο σύζυγος του να μένει δεσμευμένος στον γάμο».

δ. Οικονομικά βοηθήματα

Υπάρχει το «επίδομα αγνοουμένου». Δικαιούχοι του επιδόματος αυτού είναι οι γυναίκες εξαφανισμένων που αγνοούνται λόγω της τουρκικής εισβολής του 1974 και τα ανήλικα παιδιά τους. Οι προϋποθέσεις για το επίδομα αγνοουμένου, στη σύζυγο είναι οι ίδιες με εκείνες για την σύνταξη χρείας. Ενώ το επίδομα για το ανήλικο παιδί είναι οι ίδιες με εκείνες για το επίδομα ορφάνιας.

Το επίδομα αγνοουμένου θα παρέχεται μέχρι την εξακρίβωση της τύχης του. Όσον αφορά το ποσό του επιδόματος, αυτό είναι το ίδιο με την σύνταξη χρείας σε περίπτωση που παρέχεται σε ανήλικο παιδί. Σύμφωνα με τον νόμο 114 του 1988 στα εδάφια (1) και (2) του άρθρου 6 τα δικαιώματα του επιδόματος αποσβένονται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- (1)(α) Δια την χήραν η οιανδήποτε θυγατέρα, διά του γάμου της
 - (β) Διά οποιονδήποτε υιόν ή αδελφόν διά της συμπληρώσεως του δεκάτου ογδού έτους της ηλικίας του.
 - (γ) Διά οποιανδήποτε αδελφή διά του γάμου της εν πάση περίπτωση διά της συμπληρώσεως του τριακοστού έτους της ηλικίας της.
 - (δ) Διά της απώλειας της Ιθαγένειας της Κυπριακής Δημοκρατίας εκτός εάν ο εξαρτώμενος απέκτησε την ελληνική ιθαγένεια
- (2) Οι διατάξεις του εδαφίου 91) δεν ισχύουν εις περιπτώσιν (α) αναπήρου υιού ο οποίος ενώ συμπλήρωσε το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του, η αναπηρία του είναι τοιούτου βαθμού
-

και τοιούτης φύσεως ώστε εάν ο πεσών ή εξαφανισθείς γονεύς αυτού ζει ή δεν εξαφανίζετο, ο εν λόγω υιός θα εξακολουθεί να είναι πλήρως εξαρτώμενος τους

(β) Υιού ο οποίος ενώ συμπλήρωσε το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του, εξακολουθεί να φοιτά εις σχολήν Μέσης, Ανώτερη ή Ανώτατης εκπαίδευσης εν Κύπρο ή το εξωτερικό ή εκτελεί υποχρέωσιν θητείας εις την εθνικήν φρουρά, δεν συνεπλήρωσαν όμως το εικοστόν τρίτον έτος της ηλικίας τους.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΥΣ

A. Κήρυξη Άφαντου

Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο στην περίπτωση που ο θάνατος είναι βέβαιος, ο νόμος με το άρθρο 39 τον θεωρεί «αποδεδειγμένο» όμως στις περιπτώσεις που δεν είναι βέβαιος είναι «σφόδρα πιθανός» ο αστικός κώδικας καθιερώνει με τα άρθρα 40-50 το δεσμό της αφάνειας.

Ο αστικός κώδικας ορίζει ότι η κήρυξη της αφάνειας γίνεται με δικαστική απόφαση και δέχεται τη δυνατότητα αυτή σε δύο περιπτώσεις που ο θάνατος κάποιου είναι «σφόδρα πιθανός»: α. Επειδή εξαφανίστηκε ενώ βρισκόταν σε κίνδυνο ζωής π.χ. στον πόλεμο β. Επειδή απουσιάζει χωρίς είδηση «από μακρού χρόνου».

Στην πρώτη περίπτωση η κήρυξη της αφάνειας δεν μπορεί να ζητηθεί πριν περάσει τουλάχιστον ένας χρόνος από τη στιγμή του κινδύνου π.χ. εάν ο κίνδυνος ήτο παρατεταμένος, τότε η κήρυξη της

αφάνειας ζητείται «από τις τελευταίες στιγμές αυτού» π.χ. το τέλος του πολέμου. Η αίτηση για κήρυξη της αφάνειας δικάζεται από το δικαστήριο της τελευταίας κατοικίας ή διαμονής του εξαφανισμένου.

Με την κήρυξη της αφάνειας παράγεται τεκμήριο θανάτου. Το τεκμήριο όμως αυτό δεν ανατρέπεται με απλή απόδειξη του ότι δεν επήλθε ο θάνατος αλλά μόνο με δικαστική απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 46. Συνεπέστερο όμως είναι ότι το τεκμήριο αυτό ανατρέπεται και από την εμφάνιση του άφαντου, χωρίς να χρειάζεται στην περίπτωση αυτή η διαδικασία του άρθρου 46 (Ν. Παπαντωνίου, 1983, σελ. 102-104).

Την κήρυξη αφάνειας σύμφωνα με το άρθρο 41 δύναται να ζητήσουν οι έχοντες δικαιώματα εκ του θανάτου του εξαφανισθέντος, είτε προσωπικά είτε περιουσιακά. Ειδικότερα (α) ο σύζυγος, (β) οι εξ αδιαθέτου κληρονόμοι ανεξαρτήτως τάξεως εγγύτεροι ή απώτεροι διότι δεν υπάρχει διαθήκη (γ) οι δωρεοδόχοι (δ) οι δικαιούχοι ασφαλείας ζωής (ε) Το δημόσιον (στ) ο συνέταιρος. Οι πιο πάνω μπορούν να ασκήσουν και παρέμβασιν εις την περί κηρύξεως της αφάνειας δίκην (Α. Γεωργιάδης, 1978, σελ. 76).

Β. Περιουσιακά στοιχεία του άφαντου

Με την κήρυξη της απόφασης για αφάνεια επέρχεται κληρονομική διαδοχή, από το χρόνο που ορίζει η απόφαση. Επειδή δεν αποκλείεται η περίπτωση να εμφανιστεί ο άφαντος το άρθρο 4^α για να προστατεύσει κυρίως αυτόν αλλά και άλλα πρόσωπα, όπως εκείνους που ισχυρίζονται ότι αυτοί είναι κληρονόμοι, υποχρεώνει

τους κληρονόμους ή κληροδόχους να δώσουν ασφάλεια. Την περίπτωση να «αναφανεί ο άφαντος» ρυθμίζει το άρθρο 1883 Α.Κ.

Σύμφωνα με αυτό πρέπει να δεχτούμε ότι όταν «αναφέρεται ο άφαντος» παρέχεται η δυνατότητα να ζητήσει την απόδοση της περιουσίας του που τρίτοι κατέλαβαν ως κληρονόμοι του, χωρίς όμως να στερείται τη δυνατότητα να ασκήσει και τις ειδικές αγωγές (Ν. Παπαντωνίου, 1983, σελ. 102-104).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΑΤΟΜΟ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟ

ΜΕΡΟΣ Α

Α. ΣΤΑΔΙΑ ΚΟΙΝΑ ΠΟΥ ΠΕΡΝΟΥΝ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΝΘΟΥΣ

Το πένθος είναι η ζαφνική διακοπή μιας σχέσης. Το πένθος είναι ένα σύνδρομο το οποίο χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένα ψυχολογικά και σωματικά συμπτώματα. Έτσι στην είδηση κάποιου θανάτου είναι φυσικό να υπάρξουν αντιδράσεις. Το πένθος όμως δεν είναι παρά μία μορφή αντίδρασης στο χωρισμό. Χωρισμός μπορεί να συμβεί για διάφορους λόγους. Δεν είναι απαραίτητο ο χωρισμός να οφείλεται πάντα σε θάνατο. Πολλές φορές μπορεί να μην υπάρχει θάνατος αλλά το άτομο να αισθάνεται απειλή ενδεχόμενου μελλοντικού θανάτου (π.χ. επιστράτευση συζύγου και υιού κλπ εν καιρώ πολέμου). Σε αυτές τις περιπτώσεις η αντίδραση στο χωρισμό μπορεί να εκδηλωθεί υπό τη μορφή πραγματικού συνδρόμου πένθους.

Το άτομο επειδή ανησυχεί πολύ για την προσαρμογή του μετά τον ενδεχόμενον θάνατο του αγαπημένου προσώπου, περνάει όλες τις φάσεις του πένθους δηλαδή κατάθλιψη, υπερβολική ενασχόληση με το πρόσωπο που έφυγε. Σκέφτεται όλους τους κινδύνους που πιθανόν θα οδηγήσουν στο θάνατο του γι' αυτό και περνάει τα στάδια που θα περνούσε εάν συνέβαινε πραγματικά το πένθος. Αυτό το «προκαταβολικό πένθος» αποτελεί μία ασπίδα ψυχικής προστασίας

από το πλήγμα μια αγγελίας ξαφνικού θανάτου. Συγχρόνως όμως αποτελεί και μειονέκτημα σε περίπτωση που επιστρέφει το άτομο που αγνοείται γιατί το άτομο, διαμέσου αυτής της διαδικασίας αποσυνδέει συναισθηματικά τον εαυτό του από το πρόσωπο που έλειπε και σαν αντιστάθμισμα έχει δημιουργήσει νέους δεσμούς.

Το σύνδρομο του πένθους όπως προαναφέραμε χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένα ψυχολογικά και σωματικά συμπτώματα.

1. Συμπτωματολογία του φυσιολογικού πένθους

Τα συμπτώματα αυτά είναι: σωματική δυσφορία που παρουσιάζεται κατά κύματα διάρκειας από 20 λεπτά έως 1 ώρα, αίσθημα σφιξίματος στο λαιμό, ασφυξία και «κόψιμο της αναπνοής», έντονη τάση για αναστεναγμό, αίσθημα κενού στο στομάχι, έλλειψη μυϊκής δύναμης, και μια έντονη υποκειμενική δυσφορία που περιγράφεται από τον πενθούντα σαν υπερένταση ή ψυχικός πόνος. Το άτομο αντιλαμβάνεται γρήγορα ότι αυτά τα κύματα δυσφορίας, μπορεί να τα προκαλέσουν επισκέψεις φιλικών προσώπων συλλυπητήρια και συζητήσεις που αναφέρονται στη μνήμη του νεκρού. Προσπαθεί να αποφύγει το σύνδρομο πάση θυσία και γι' αυτό αρνείται επισκέψεις από το φόβο μήπως το προκαλέσουν, και δειληματικά απομακρύνει τη σκέψη» του από κάθε τι που έχει σχέση με το νεκρό». (Σημειώσεις από το μάθημα ΚΕΑ του Ε εξαμήνου).

Επίσης άλλα συμπτώματα που παρουσιάζει το σύνδρομο του πένθους είναι η συναισθηματική απομάκρυνση από τους άλλους ανθρώπους. Νιώθουν να μην αντιλαμβάνονται την πραγματικότητα. Κατέχονται από την εικόνα του αποβιώσαντος, και ασχολούνται

διαρκώς με αυτή. Αργότερα το άτομο αρχίζει να διακατέχεται από έμμονες ιδέες ενοχής. Ψάχνει απεγνωσμένα να βρει αποδείξεις της ενοχής του για το θάνατο του άλλου προσώπου. Κατηγορεί τον εαυτό του. Νιώθει ότι δεν υπάρχει συγχώρηση. Ακόμη και για τις πιο μικρές παραλήψεις τις μεγεθύνει υπέρμετρα.

Όταν φύγουν τα αισθήματα ενοχής παρουσιάζονται στο άτομο μια απώλεια δέσμης στις σχέσεις του με τους άλλους. Γίνεται ευέξαπτος, εχθρικός θέλει να μείνει μόνος. Θέλει να τον αφήσουν ήσυχο. Συνογιζοντας μπορούμε να πούμε ότι τα συμπτώματα του πένθους είναι σωματική δυσφορία, υπερβολική απασχόληση με τη σκέψη του αποθανόντος, ενοχή, επιθετικότητα (σημειώσεις από το μάθημα ΚΕΑ του Ε΄ εξαμήνου).

2. Η διεργασία του πένθους

α) Εκδήλωση ψυχικών βιωμάτων

Το πρώτο στάδιο της διεργασίας του πένθους είναι η εκδήλωση των ψυχικών βιωμάτων. Ακολουθεί έντονο κλάμα, δρήνος, αναφορές στα χαρίσματα του νεκρού, στα λόγια και στις πράξεις του. Και βέβαια σε αυτό το στάδιο βρίσκουμε και την ψυχική διεργασία της άρνησης του γεγονότος της απώλειας. Αυτή η άρνηση γίνεται αυθόρμητα. Είναι ένα ένστικτο απαραίτητο για αυτοσυντήρηση και αυτοπροστασία. Η λογική ενημερώνει για την σκληρή πραγματικότητα, το άτομο αρνείται στο τέλος όμως θα νικήσει η λογική.

Και στην περίπτωση που το άτομο αγνοείται το άτομο που μένει περνάει αυτό το στάδιο και είναι το ίδιο οδυνηρό και απειλητικό όπως και στην περίπτωση του θανάτου.

β) Στάδιο συνειδητοποίησης του μόνιμου

Το δεύτερο στάδιο της διεργασίας του πένθους είναι η διαδικασία της συνειδητοποίησης του μόνιμου. Δεν υπάρχει ελπίδα επιστροφής. Είναι ένα γεγονός τετελεσμένο οριστικό, αμετάκλητο. Είναι το πιο οδυνηρό στάδιο γιατί το άτομο δεν είναι πλέον μπερδεμένο. Δεν αρνείται το γεγονός του θανάτου. Σε αυτό το στάδιο το άτομο συνειδητοποιεί την οδυνηρή πραγματικότητα της απώλειας, συνειδητοποιεί ότι στην ζωή δεν υπάρχει το αγαπημένο πρόσωπο. Το άτομο τρομάζει, κυριεύεται από απόγνωση. Σε αυτή τη δύσκολη περίοδο έρχονται οι θρησκευτικές συνήθειες και παραδόσεις να απαλύνουν τον πόνο να παρηγορήσουν να στρέψουν την προσοχή του ατόμου προς τους ζωντανούς, να συμπαρασταθούν και κυρίως να προλάβουν παθολογικές επιπλοκές. Οι θρησκευτικές οργανώσεις έχουν βρει τρόπο να ανακουφίζουν τον πένθοντα. Με την πίστη στην ύπαρξη μεταθανάτιου ζωής ενισχύουν την επιθυμία του να συνεχίσει την επικοινωνία με τον αποθανόντα. Αυτό το επιτυγχάνουν καλύτερα με την καθιέρωση τελετών και εθίμων (μνημόσυνα) και επίσης κατορθώνουν να διατηρήσουν την επικοινωνία του ατόμου με το περιβάλλον, αυτό γίνεται με το δόγμα της «Θείας χάριτος» όπως και με τις υποσχέσεις ότι μπορεί να κερδίσει τη συγγνώμη του αποθανόντος στη μετά θάνατο συνάντησή τους. Αυτό είναι πολύ

σημαντικό γιατί κατορθώνουν με αυτό τον τρόπο να αμβλύνουν τα αρρωστημένα συναισθήματα ενοχής του.

Τα άτομα που το αγαπημένο τους πρόσωπο αγνοείται νιώθουν και αυτά μια ανυπόφορη οδύνη και απελπισία. Η διαφορά με τον θάνατο είναι ότι στην περίπτωση του αγνοούμενου παρατείνεται αυτή η οδύνη. Η οδύνη αυτή γίνεται σκληρή, απάνθρωπη, μαρτυρική, γιατί το άτομο εδώ απουσιάζει αλλά υπάρχει ελπίδα επιστροφής. Έτσι το δράμα παρατείνεται.

Ο Henry Hurt αναφέρει ότι το να έχεις κάποιο γνωστό σου αγνοούμενο είναι χειρότερο από το να ξέρεις ότι είναι νεκρός. Όταν το αγαπημένο πρόσωπο αγνοείται τότε σκέψεις βασανιστικές κατακλύζουν αυτούς που έμειναν πίσω. Αναρωτιούνται αν είναι στη φυλακή ή αν το βασανίζουν. Όσο σκληρά και αν προσπαδεί το άτομα να ξεχάσει αυτόν που απουσιάζει για να συνεχίσει κανονικά την ζωή του δεν μπορεί γιατί εξακολουθεί να αισθάνεται την παρουσία του, ακόμη και όταν το άτομο είναι ξύπνιο. Τα άτομα στην περίπτωση νεκρού λένε πούχασε και έτσι παρηγορούνται. Εδώ όμως βασανίζονται από σκέψεις ότι το αγνοούμενο άτομο μπορεί να υποφέρει.

Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια μιας συζύγου αγνοούμενου, όπως μας το αναφέρει ο Κονής «Πιστεύω πως ζει... θέλω να ξέρω τι γίνεται δεν αντέχω άλλο. Αναρωπιέμαι τι πρέπει να κάνω στη ζωή μου τι να πω στα παιδιά μου. Γιατί να μην ξέρω τι γίνεται μετά από τόσα χρόνια; γιατί να μην μπορώ να πω στα παιδιά μου κάτι το θετικό όμως να είμαι και εγώ σίγουρη για αυτό και να μπορέσω να αρχίσω

μαζί τους μια ζωή με νέες βάσεις. Και η γυναίκα αυτή συνεχίζει, «Πίστεψε με το μαρτύριο μου είναι μεγάλο. Να περιμένω κάτι και να ξέρω πως υπάρχει, μπορώ να τα αντέξω όσο καιρός και να περάσει. Αναρωτιέμαι πόσο ακόμα θα αντέξω; ζει; Πέθανε;... Δεν ξέρω και εγώ τι να πιστέψω. Δεν θέλω να πως σε κανένα τον πόνο μου. Είσαι ο μόνος που μιλώ που δείχνω τους φόβους μου. Δεν θέλω να δείξω πως λύγισα. Μερικές φορές νοιώθω την ανάγκη να τα παρατήσω όλα και να φύγω... Να ήξερες πόσο το θέλω κάποτε...».

Το στάδιο αυτό γίνεται ακόμη πιο σκληρό γιατί η εκκλησία δεν μπορεί να προσφέρει τις θρησκευτικές συνήθειες και παραδόσεις της στους συγγενείς των ατόμων που απουσιάζουν. Η πλειοψηφία των γυναικών που έχουν σύζυγο αγνοούμενο αρνούνται να κάνουν μνημόσυνο γιατί πιστεύουν ότι βρίσκεται στη ζωή. Η εκκλησία δεν μπορεί να υποσχεθεί στα άτομα αυτά ότι θα κερδίσουν την συγγνώμη του νεκρού στην μετά θάνατο ζωή, γιατί εδώ το άτομο δεν θεωρείται νεκρό, και γιατί υπάρχει ελπίδα επιστροφής. Έτσι οι διάφορες θρησκευτικές οργανώσεις δεν μπορούν να βοηθήσουν το άτομο να απαλλαγεί από τα αρρωστημένα συναισθήματα ενοχής του, όπως θα συνέβαινε στην περίπτωση του θανάτου. Τα άτομα αυτά δεν κάνουν μνημόσυνα, ούτε άλλα καθιερωμένα έθιμα και τελετές, τα οποία είναι πολύ σημαντικά γιατί βοηθούν τα άτομα να διατηρήσουν την επικοινωνία του ατόμου με το περιβάλλον. Έτσι τα άτομα αυτά νιώθουν χαμένα, αβοήθητα και κυρίως δεν ανακουφίζονται εύκολα από τον πόνο. Υπάρχει και ένας αριθμός συζύγων αγνοουμένων που βασανίζονται από το γεγονός αν πρέπει να κάνουν αυτά τα

θρησκευτικά έθιμα και τελετές. Σκέφτονται από την μία ότι υπάρχει και περίπτωση να είναι νεκρός, γι' αυτό και θα ήταν καλύτερα να κάνουν το καθήκον τους όσο αφορά τα έθιμα αυτά. Αλλά από την άλλη σκέφτονται ότι αν κάνουν μνημόσυνο είναι σαν να παραδέχονται ότι είναι νεκρός. Έτσι οι γυναίκες αυτές ζουν ένα καθημερινό μαρτύριο. Το στάδιο αυτό του πένθους είναι το πιο δύσκολο και το πιο οδυνηρό για το άτομο.

γ. Προσπάθεια ψυχοκοινωνικής ανασυγκρότησης

Το τρίτο στάδιο της διεργασίας του πένθους χαρακτηρίζεται σαν η προσπάθεια της ψυχοκοινωνικής ανασυγκρότησης. Το άτομο προσπαθεί να αντιμετωπίσει τα ψυχικά προβλήματα που προκλήθηκαν από το γεγονός του θανάτου. Πρέπει να διευθετηθούν τα καθημερινά προβλήματα γιατί η ζωή πρέπει να συνεχιστεί. Και αυτό το στάδιο είναι οδυνηρό και η οικογένεια στην προσπάθεια της αυτή ίσως χρειαστεί βοήθεια.

Για την οικογένεια του αγνοούμενου το στάδιο αυτό, δηλαδή της ψυχοκοινωνικής ανασυγκρότησης είναι πολύ πιο δύσκολο από την περίπτωση του θανάτου. Ο Henry Hurt αναφέρει ότι οι νεαρές μητέρες που ο σύζυγος τους αγνοείται, αισθάνονται δεσμευμένες απέναντι στα παιδιά τους. Νιώθουν ότι χρειάζονται να δώσουν στα παιδιά τους αρκετή φροντίδα και αγάπη για να επανορθώσουν για το φοβερό καινού το οποίο συνοδεύει τα παιδιά τους. Επιπλέον τους είναι πολύ δύσκολο να μιλήσουν στα παιδιά τους για ένα άνδρα που πήγε μακριά και δεν επέστρεψε ποτέ (*H Hurt, 1996, σελ.82*).

Και ο Κονής αναφέρει επίσης για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες αυτές. Χαρακτηριστικό είναι το ακόλουθο απόσπασμα «...Αγαπώ τα παιδιά μου, προσπαδώ ότι μπορώ να τους προσφέρω... Νοιώθουν την απουσία του πατέρα και προσπαδώ να την αναπληρώσω. Φοβάμαι πως δεν τα καταφέρνω» (Τ. Κονής, 1984, σελ. 68,69).

Το στάδιο της ψυχοκοινωνικής ανασυγκρότησης είναι αρκετά δύσκολο γι' αυτό και η οικογένεια θα χρειαστεί βοήθεια για να μπορέσει να συνεχίσει τη ζωή της.

Β. Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΦΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΛΕΥΡΑΣ ΠΟΥ ΠΕΡΝΟΥΝ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟ ΜΕΛΟΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Αρκετοί ψυχολόγοι έχουν μιλήσει για τα στάδια που κάθε άνθρωπος περνάει όταν νιώθει το πόνο της απώλειας είτε αυτός είναι ο θάνατος ή είτε είναι η εξαφάνιση. Στο βιβλίο της Διεθνούς Αμνηστίας «οι εξαφανιζόμενοι» περιγράφονται οι επιδράσεις που αφήνουν οι εξαφανιζόμενοι στις οικογένειες και ειδικά στα παιδιά, όπως τα είδαν διάφοροι ψυχολόγοι και ψυχίατροι στις ποικίλες μελέτες τους.

Το φαινόμενο περιγράφεται ως διατηρητέο σοκ (shock). Ένα παρατεταμένο στάδιο κρίσης, όπου η αγωνία και ο πόνος που προκλήθηκε από την απουσία του αγαπημένου προσώπου συνεχίζεται επί αόριστο. Η διαδικασία του πένθους και του θρήνου είναι ουσιαστική για την προσαρμογή του ατόμου στην απώλεια. Μέσα από το πένθος μαθαίνει το άτομο να προσαρμόζεται στις αλλαγές που

συμβαίνουν όταν ακολουθεί ο χαμός κάποιου αγαπημένου προσώπου. Αν αυτή η διαδικασία είναι ανικανοποίητη (εάν κάποιος δεν έχει ολοκληρώσει αυτή την διαδικασία) τότε οι πιθανότητες για υγιή προσαρμογή στην απώλεια δεν είναι τόσο καλές. Από την μία έχουμε τη σκληρή πραγματικότητα, της απώλειας και από την άλλη έχουμε την αβεβαιότητα του θανάτου που βασανίζει τις οικογένειες αυτών που έχουν εξαφανιστεί. Έτσι διαμορφώνεται ένας ψυχικός βασανισμός, τόσο από τα συναισθήματα της ενοχής και της ανημποριάς, όσο και από το γεγονός ότι νιώθουν μια παραληπτική αβεβαιότητα για το τι να κάνουν για να προστατεύσουν τους αγαπημένους τους.

Κάποιο άτομο το οποίο έχει συγγενή εξαφανισμένο περνά διάφορα στάδια για να μπορέσει να ανταποκριθεί στην κατάσταση. Τα στάδια αυτά είναι κυρίως τρία: α) Κοινής Αράνειας β) Παθιασμένης έρευνας γ) Συλλογικής δράσης.

1. Κοινή Αδράνεια

Το άτομο νιώθει φόβο λόγω της επανειλημμένης άρνησης των αρμοδίων να δώσουν πληροφορίες ή να πουν τι γνωρίζουν για το πρόσωπο που έχει εξαφανιστεί αυτό προκαλεί στις οικογένειες, που ελπίζουν να τον βρουν ζωντανό, φόβο στο να απευθύνουν πολλές ερωτήσεις. Φοβούνται ακόμη και να ικετεύσουν για τις ζωές τους, μήπως έμμεσα ή άμεσα επισπεύσουν το θάνατο των αγαπημένων προσώπων, που αγνοούνται.

Οι συγγενείς μπορεί ακόμη να αποπροσανατολισθούν και να ενταθούν σε αυτούς τα αισθήματα ενοχής, για την πιθανότητα δικής

τους έμμεσης ευθύνης για το χαμό του αγαπημένου τους. «Κάτι που είπα ή έκανα μπορεί να οδήγησε στην εξαφάνιση τους».

2. Παθιασμένη Έρευνα

Αυτό το πρώτο στάδιο του φόβου και της ενοχής δίνει τη δέση του σε ένα δεύτερο στάδιο της παθιασμένης έρευνας για το πρόσωπο που εξαφανίστηκε, μια έρευνα, που οδηγείται από την πίστη, ότι είναι κάπου ζωντανός. Όταν κάποιο πρόσωπο αγνοείται καθώς και η φαινομενικά ατελείωτη προσπάθεια να ανακαλύγεις που βρίσκεται μπορεί να έχει καταλυτική επίδραση στο άτομο, όσο και στις παραδοσιακές του σχέσεις. Σε περίπτωση που ο σύζυγος ή το παιδί έχουν εξαφανιστεί, είναι συνήθως οι γυναίκες ή οι γονείς που αφιερώνουν το μεγαλύτερο χρόνο και δύναμη σε μια προσπάθεια να βρουν έστω και την πιο μικρή πληροφορία. Η αγωνία και η ελπίδα να ξαναδούν το άτομο που αγνοείται προκαλεί στους συγγενείς το επιτακτικό καθήκον της έρευνας και ανεύρεσης των αγνοουμένων συγγενών τους. Κάθε μέρα. Ακόμη και όταν η κυβέρνηση κάνει μια άμεση ή έμμεση δήλωση, ότι το πρόσωπο, που εξαφανίστηκε, είναι νεκρό. Για τις οικογένειες ο φυλακισμένος εξακολουθεί να είναι «εξαφανισμένος» λόγω της απουσίας αποδείξεων για το πως σκοτώθηκε και για το που είναι θαμμένος.

Λόγω των περιστάσεων τα μεγαλύτερα παιδιά στην οικογένεια γίνονται συχνά «οι επιστάτες» του σπιτιού, ένας ρόλος που ξεπερνά κατά πολύ την ηλικία και την ωριμότητά τους, γιατί συγχρόνως είναι και παιδιά. Αλλά και για τους ενήλικες ο χρόνος και ο ομαλός ρυθμός της ζωής τους αναστατώνεται: σχέδια, ελπίδες και όνειρα για

το μέλλον εξαφανίζονται. Νεαρά παιδιά, που και οι δύο γονείς τους έχουν απαχθεί με βία, ενώ ήταν παρόντα, καθώς επίσης και τα παιδιά εκείνα που οι γονείς τους εξαφανίστηκαν από τη ζωή τους ξαφνικά, (άλλα ενήλικα μέλη της οικογένειας μπορεί μερικές φορές, αρχικά να κρύβουν την αλήθεια από αυτούς), έχει διαπιστωθεί από τους γιατρούς ότι υποφέρουν από το ψυχολογικό δράμα της εγκατάλειψης, μοναξιάς, ανασφάλειας και έχουν μία διαρκή αίσθηση φόβου. Ακόμη πολλές φορές η οικογένεια, μπορεί να νιώθει στον αγώνα της αυτό ότι περιτριγυρίζεται από ένα εχθρικό και απειλητικό κόσμο.

3. Συλλογική δράση

Ένα τρίτο στάδιο που περνάει το άτομο είναι αυτό της συλλογικής δράσης. Οι οικογένειες των ατόμων, που είχαν εξαφανιστεί κατάλαβαν, ότι η ατομική προσπάθεια δεν ήταν αρκετή. Για παράδειγμα στη Χιλή και Αργεντινή τα άτομα που έχουν συγγενείς εξαφανισμένους συμμετέχουν σε μία ομάδα αλληλεγγύης, ως μια σημαντική μέθοδος θεραπείας για τους συγγενείς εκείνων που έχουν εξαφανιστεί. Ακόμη οι οικογένειες κατάφεραν να ασκήσουν πίεση στις κυβερνήσεις ώστε να αποκαλύγουν συγκεκριμένα γεγονότα για τους φυλακισμένους, που έχουν εξαφανισθεί. Σε άλλες χώρες οργανωμένες δράσης των οικογενειών, που είχαν ~~π~~ άτομα, τα οποία αγνοούνται κατάφεραν τελικά να τραβήξουν τη διεθνή κοινή γνώμη, βγάζοντας τους έτσι από την άγνοια και την απάθειά τους.

Για παράδειγμα στη Χιλή σε μια προσπάθειά τους να μάθουν τι έγιναν τα πρόσωπα, που εξαφανίστηκαν ίδρυσαν τη Χιλιανή Ένωση Εξαφανισμένων και Φυλακισμένων (A.F.D.D). Το A.F.D.D. καλεί το

Χιλικό λαό να αναγνωρίσει το γεγονός ότι η κατάσταση γι' αυτούς που έχουν εξαφανισθεί βασανίζει, όχι μόνο τους φίλους και τους συγγενείς αλλά επίσης και την Εθνική κοινότητα ως σύνολο. Όσο αυτό το πρόβλημα παραμένει άλυτο, δεν μπορεί να υπάρξει συμβιβασμός ανάμεσα στους πολίτες της Χιλής. Όταν όλες οι προσπάθειες, να γίνει γνωστή η αλήθεια, απέτυχαν το A.F.D.D. υιοθέτησε την απεργία πείνας ως τακτική.

Επίσης στην Αργεντινή οι συγγενείς των εξαφανισμένων κυρίως οι μητέρες και οι γιαγιάδες (οι γνωστές ως οι «μητέρες της plaza de Mayo») συγκεντρώνονταν κάθε βδομάδα, συγκεκριμένα κάθε Πέμπτη, στο κεντρικό Buenos Aires για πολλούς μήνες σε μία προσπάθεια να αυξήσουν το ενδιαφέρον και να ενημερώσουν το κοινό για τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν και να παροτρύνουν τις κυβερνήσεις να τους βοηθήσουν να εντοπίσουν τους εξαφανισμένους με το να προβάλουν λεπτομέρειες όλων αυτών που αγνοούνται. Το αντικείμενο της υπόθεσης αυτής, ήταν απλό και ταυτόχρονα πολύ περίπλοκο σκοπό έχει να συντρίγει την εδελοτυφλία του κοινού, που όσον αφορά τους εξαφανισμένους διακατέχεται από μυστήριο, θεωρούν ότι είναι κάτι μη πραγματοποιήσιμο (δηλαδή η ανεύρεση τους) και κυρίως ο κόσμος διακατέχεται από δυσπιστία.

Αυτές οι προσπάθειες απαιτούν ασυνήθιστο θάρρος και δύναμη. Σε πολλές χώρες οι οργανωμένες αυτές προσπάθειες κατάφεραν να υποδείξουν στην Κυβέρνηση με ποιους τρόπους μπορούν να βοηθήσουν στην κατάσταση αυτή. Οι οργανωμένες αυτές προσπάθειες ξεκινούν από την υπόθεση, ότι αυτοί, που εξαφανίστηκαν είναι

ζωντανοί μέχρι αποδείξεως του αντιθέτου. Οι συγγενείς βρίσκονται κάτω από δραματική καθημερινή πίεση στον αγώνα τους να διατηρήσουν αυτή την υπόθεση ζωντανή. Η ένταση, η διαμάχη, η αγωνία και η αλλαγές που επηρεάζουν τα άτομα των οικογενειών είναι επίσης παρόντα και στις οικογενειακές ενώσεις συλλογικών δράσεων. Οι οικογενειακές ενώσεις συλλογικών δράσεων, κατάφεραν να μετατρέψουν το «εξαφανιζόμενος μου» (παιδί, σύζυγος, γυναίκα, γονείς, αδέρφια) σε «εξαφανιζόμενος μας» (*Περίληψη, Amnesty International, 1981*).

Γ. ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΝΑ ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΟΤΑΝ ΧΑΝΕΙ ΤΟΝ ΕΝΑ Η ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ

Μια γνωστή παιδαγωγός και συγγραφέας ειδικευμένη στην Οικογενειακή Συμβουλευτική η Έντα ΛεΣαν μας περιγράφει τα στάδια που περνάει ένα παιδί όταν χάνει ένα γονιό του. Αν και τα στάδια αυτά αναφέρονται σε παιδιά, που έχει πεθάνει ένας από τους δύο γονείς του, εντούτοις αρκετά από αυτά τα στάδια τα περνούν και τα παιδιά των αγνοουμένων. Γιατί όπως ξανααναφέρθηκε το πένθος δεν είναι παρα μία μορφή αντίδρασης στο χωρισμό και δεν είναι απαραίτητο ο χωρισμός να οφείλεται πάντα σε θάνατο. Επιπλέον μέσα από τις προσωπικές μας επαφές, αλλά και από διάφορες συνεντεύξεις, που πάρθηκαν κατά καιρούς για το θέμα αυτό, φαίνεται ότι σε πολλά στάδια, στα οποία η Έντα ΛεΣαν αναφέρεται, έχουν απήχηση και στα παιδιά των αγνοουμένων.

Η Έντα ΛεΣαν αναφέρει, ότι το πρώτο στάδιο, που περνάει ένα παιδί είναι αυτό της δυσπιστίας. Νιώθει τόσο πολύ πόνο, που δεν

μπορεί να το πιστέψει. Πολλές φορές το παιδί ελπίζει ότι θα συμβεί κάτι μαγικό. Θέλει απελπισμένα να πιστέψει, ότι αυτά που ζει είναι ένας τρομακτικός εφιάλτης. Ο Μακρίδης στο βιβλίο του «Κραυγή από τα μπουντρούμια» αναφέρει για το πως αντέδρασαν όταν ήταν μικρά τα παιδιά των αγνοούμενων. Έτσι παρατηρούμε ότι το στάδια της δυσπιστίας είναι κοινό και στα παιδιά των αγνοουμένων.

«Τον είδα μια φορά στο όνειρό μου... κτυπούσε η πόρτα και πήγε η μάνα μου να ανοίξει. Ανοίγοντας την πόρτα είδα τον πατέρα μου να μπαίνει μέσα και εκεί που πήγα να του φωνάξω ξύπνησα...» (σελ. 97)

Το παιδί στην αρχή θυμάται πολλές λεπτομέρειες από το γονιό που χάθηκε π.χ. πως μύριζε η κρέμα ξυρίσματος του πατέρα του. Καθώς όμως περνάει ο καιρός κάτι φοβερό συμβαίνει. Δεν μπορεί να θυμηθεί αυτές τις λεπτομέρειες, αυτό που θυμάται το παιδί είναι περισσότερο συναισθήματα, όπως καυγάδες και συμφιλιώσεις. Πολλά παιδιά αγνοουμένων θυμούνται έντονα τους καυγάδες και συμφιλιώσεις που είχαν με τους γονείς τους.

Κάτι άλλο που κάνει το παιδί να ανησυχεί είναι το γεγονός, ότι νιώθει θυμό για το πρόσωπο, που έχασε και αυτό το μπερδεύει ακόμη περισσότερο, γιατί συγχρόνως αγαπούσε το άτομο, το οποίο είναι θυμωμένο. Το παιδί αρχίζει να πιστεύει ότι το εγκατέλειψαν γι' αυτό είναι θυμωμένο παρόλο που γνωρίζει, ότι αυτό ήταν κάτι, που ο γονιός δεν μπορούσε να αποφύγει. Αρχίζει να μπερδεύει τα συναισθήματα του με τα πραγματικά γεγονότα. Σε αυτό το σημείο συμφωνεί και ο Μακρίδης, ο οποίος μας αναφέρει ότι ένα παιδί αγνοουμένου είπε στην μάνα του: «Μάμμα στο σχολείο όλοι τους

μιλούν για τους μπαμπάδες τους. Ο ένας λέει ότι ο πατέρας του τον πηγαίνει περίπατο, ο άλλος τον παίρνει, ο μπαμπάς του στο γήπεδο, εμείς όμως πάντα εδώ μέσα κλεισμένοι στο σπίτι. Πότε θα έρδει κι εμένα ο πατέρας μου για να με παίρνει μαζί του;» (σελ. 94).

Ακόμη ένα στάδιο που περνά το παιδί που είτε πέθανε ο πατέρας του ή αγνοείται είναι αυτό της ενοχής. Νιώθει ένοχο για το θυμό, αρχίζει μάλιστα να σκέπτεται τα λάθη, που έκανε στο άτομο που απουσιάζει και έτσι η ενοχή εντείνεται. Το παιδί μπορεί να ακούσει τη μητέρα του να λέει θυμωμένα, «να πάρει η ευχή πως μπόρεσε ο Νίκος να με αφήσει με δύο παιδιά να τα μεγαλώσω;» Αυτό το συναίσθημα είναι απόλυτα φυσιολογικό και μας συμβαίνει, όταν είμαστε πολύ πληγωμένοι, ώστε μερικές φορές έχουμε ανάγκη να θυμώσουμε γι' αυτόν τον πόνο μας. Ο Μακρίδης αναφέρει, ότι ένα παιδάκι αγνοούμενου έβλεπε την μανούλα του να κλαίει από τότε, που χάθηκε ο πατέρας του. Όταν τη ρωτούσε να του πει το γιατί εκείνη απόφευγε να του απαντήσει (σελ. 90). Έτσι λοιπόν μερικές φορές ο γονιός, που μένει, νιώθει την ανάγκη να κλάμει ή να θυμώσει επειδή ο πόνος είναι ανυπόφορος.

Μετά από το θυμό το παιδί αρχίζει να φοβάται. Φοβάται να αγαπήσει ξανά. Σκέπτεται, ότι αν δεν είχε αγαπήσει τόσο πολύ το άτομο, που έχασε δεν θα πονούσε τόσο τώρα, έτσι αποφεύγει την συντροφιά των άλλων ανθρώπων. Όπως ο θυμός έτσι και ο φόβος να αγαπήσει ξανά είναι μια φυσιολογική αντίδραση στον πόνο που νιώθει. Όταν αγαπούμε κάποιο άτομο κινδυνεύουμε να πληγωθούμε,

αυτό όμως που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι, ότι αυτό μπορεί να μας οδηγήσει και στην μεγαλύτερη ευτυχία.

Ο μεγαλύτερος φόβος, που νιώθει το παιδί είναι, ότι κάτι φοβερό μπορεί να συμβεί στο γονιό, που έχει απομείνει. Αυτός ο φόβος γίνεται πιο έντονος όταν το παιδί βλέπει, ότι ο γονιός, που έχει μείνει είναι τόσο πληγωμένος ώστε είναι ανίκανος να τον βοηθήσει. Αυτό για το παιδί σημαίνει, ότι έχει ήδη εγκαταλειφθεί και από τους δύο γονείς. Πολλές φορές ένας γονιός μπορεί να πει σε ένα φίλο του, ότι προτιμούσε να μη ζούσε ή να μην είχε κάνει παιδιά, ή μπορεί ακόμη να πει και στο ίδιο το παιδί, να τον αφήσει ήσυχο γιατί αρκετά προβλήματα έχει. Αυτά τα λόγια που λέγονται τόσο απερίσκεπτα από τους γονείς μπορεί να κάνουν το παιδί να πιστέψει, ότι είναι μόνο και εγκαταλελειμμένο. Ο θυμός που νιώθει ο γονιός, ο οποίος μένει μπορεί να είναι και έμμεσος αλλά και πάλι γίνεται αντιληπτό από το παιδί. Ο Μακρίδης αναφέρει σχετικά «... Όλοι μου έλεγαν να παντρευτώ γιατί ήμουν νέα. Εγώ όμως αρνιόμουν επίμονα. Εξάλλου έχω και το παιδί μου...» (σελ.91). Πρέπει αυτά τα λόγια να αποφεύγονται γιατί πληγώνουν το παιδί.

Το παιδί θυμίζει συνέχεια τον γονιό που λείπει. Ο γονιός, που μένει βλέποντας το αυτό, θυμάται πόσο ευτυχισμένος ένιωθε, όταν ήταν κοντά του το αγαπημένο του πρόσωπο. Όταν ο γονιός αρχίσει να αισθάνεται λιγότερο άσχημα θα είναι περήφανος, γιατί θα βλέπει το παιδί σαν ένα κομμάτι του συντρόφου του. Η Εντα ΛεΣαν αναφέρει, ότι, όταν κάποιος λείπει, αρχίζουμε να θυμόμαστε πόσο ευχάριστα περνούσαμε μαζί του, και σιγά σιγά αρχίζουμε να ξεχνάμε

τις δυσάρεστες στιγμές. Ξεχνάμε τι στιγμές εκείνες, που μας γκρίνιαζε, μας θύμωνε, μας εκνεύριζε. Έτσι πολλές φορές το παιδί νιώθει θυμό με τον γονιό που ζει. Αρχίζει να τον συγκρίνει με τον γονιό που λείπει. Πολλές φορές εύχεται να είχε χαθεί η μητέρα και να ήταν μαζί του ο πατέρας ή το αντίθετο. Αυτό δε σημαίνει, ότι το παιδί το εννοεί πραγματικά, απλώς χρειάζεται χρόνος ώστε ο θυμός για το γονιό που ζει να γίνει λιγότερο έντονος.

Πολλές φορές το παιδί αρχίζει να ανησυχεί για τον εαυτό του. Φοβάται, ότι αυτό, που συνέβη στο γονιό, που χάθηκε, θα συμβεί και σε αυτόν. Είναι και αυτό ένα συναίσθημα, που αντιμετωπίζουν πολλά παιδιά. Άλλες φορές πάλι το παιδί αρχίζει να φοβάται, ότι θα μείνει μόνο. Αυτό ο φόβος εντείνεται από το γεγονός ότι έχει ήδη χαθεί ο ένας γονιός* τι θα γίνει αν χαθεί ή πάθει οτιδήποτε και ο άλλος γονιός.

Μπορούμε να καθουχάσουμε το παιδί διαβεβαιώνοντας το ότι οι πιθανότητες να χάσει και τους δυο γονείς είναι πολύ ελάχιστες. Αλλά ακόμη και αν συμβεί αυτό πάντα θα υπάρχει κάποιος, που θα το φροντίζει, ο φόβος αυτός είναι έκδηλος και στα παιδιά των αγνοουμένων.

Το παιδί συνήθως όταν χάσει ένα αγαπημένο του πρόσωπο θέλει να αλλάξει τα πράγματα γρήγορα. Έτσι θέλει να ξαναπαντρευτεί ο γονιός, που μένει. Το παιδί νιώθει φόβο και ντροπή γι αυτές τις σκέψεις γιατί αγαπά και του λείπει το άτομο, που χάθηκε και παρόλα αυτά θέλει να τον αντικαταστήσει τόσο σύντομα. Το συναίσθημα αυτό, όπως μας εξηγεί η Έντα ΛεΣαν δεν είναι καθόλου δύσκολο

να το καταλάβουμε, αν ήσουν ευτυχισμένος πριν, θέλεις να γίνεις ξανά ευτυχισμένο. Είναι φυσικό, για ένα παιδί να θέλει ξανά έναν πατέρα ή μια μητέρα, ιδιαίτερα όταν πριν περνούσε τόσο ωραία. Αυτό ακριβώς δείχνει πόσο σημαντικό ήταν το άτομο που χάθηκε για το παιδί. Ένας άλλος λόγος που οδηγεί το παιδί να εύχεται να ξαναπαντρευτεί ο γονιός του και βιάζεται να αλλάξει τα πράγματα γρήγορα, είναι το γεγονός, ότι νομίζει, πως ο καινούργιος γονιός θα τον βοηθήσει να ξεχάσει την λύπη του. Αυτό συνήθως συμβαίνει όταν ο πόνος είναι ακόμη πολύ δυνατός. Έτσι το παιδί θέλει αμέσως να μετακομίσουν, να αλλάξουν σπίτι, γιατί του θυμίζει το πρόσωπο που λείπει και αγαπά τόσο πολύ. Η φυγή όμως από τις αναμνήσεις δεν είναι πάντα η λύση.

Το καλύτερο που μπορεί να κάνει ένα παιδί είναι να εκφράσει τον πόνο του. Αυτή η έκφραση μπορεί να παίρνει πολλές μορφές. Μπορεί π.χ. ένα παιδί να τελειώσει κάτι που άρχισε μαζί με τον πατέρα του ή να ακούσει τον αγαπημένο του δίσκο ή να κοιτάξει ένα οικογενειακό άλμπουμ. Συμφωνώντας με την Έντα ΛεΣαν ο Μακρίδης αναφέρει: «Όταν ήταν μικρή, έστεκε μπροστά στη φωτογραφία των γονιών της και απειλούσε, πως, όταν θα γύριζαν πίσω, θα τους έλεγε για τα «βάσανα» και τα μαλώματα του Παναγιώτη και των άλλων..» (σελ. 80). Η Έντα ΛεΣαν μας λέει, ότι δεν υπάρχει σωστός και λαδωμένος τρόπος για να αισθανόμαστε. Εκείνο που έχει σημασία για κάθε άνθρωπο είναι να βρει, ποιο είναι το καλύτερο για αυτόν. Πολύ σημαντικό είναι να καταφέρεις να δεχτείς το γεγονός, ότι ένα από τα πιο αγαπημένα σου πρόσωπα χάθηκε, το να περνά ένα παιδί όλο τον

καιρό του με τις αναμνήσεις είναι το ίδιο προβληματικό, όπως και το να μη θέλει να θυμάται καθόλου, το να μετατρέγει όμως το σπίτι του σε μικρό ναό, το να βάζει παντού φωτογραφίες είναι το ίδιο άσχημο, όπως το να μη θέλει να θυμάται καθόλου.

Συνήθως όταν ένας γονιός χάνεται, το παιδί έχει ανάγκη από περισσότερη βοήθεια και προσοχή από τους μεγάλους, έτσι ώστε να μπορέσει να ξεπεράσει τα όσα πέρασε. Αυτοί, που μπορούν να βοηθήσουν δεν είναι μόνο ο ένας γονιός, αλλά και οι υπόλοιποι συγγενείς όπως η γιαγιά ή ο παππούς. Έτσι οι γονείς του γονιού που χάθηκε μπορούν να αναπτύξουν μία δυνατή φιλία με το παιδί. Ο Μακρίδης υποστηρίζει ότι η γιαγιά και ο παππούς πρόσφεραν σημαντική βοήθεια προς την ομαλή ανάπτυξη του παιδιού που αγνοείται ο ένας ή και οι δυο γονείς του. Σε πολλές περιπτώσεις αναγκάστηκαν ο παππούς ή η γιαγιά να μεγαλώσουν μόνη τα εγγόνια τους.

Τέλος η Έντα ΛεΣάν αναφέρει ότι, όταν χάσει ένα από τους δύο γονείς το παιδί μπορεί να συνεχίσει για αρκετό καιρό να νιώθει λύπη και δυστυχία. Όταν αυτά τα συναισθήματα γίνονται εντονότερα. Όταν το παιδί δεν μπορεί πλέον να αντέξει αυτά τα συναισθήματα, όταν αρχίζουν να το επηρεάζουν σε κάθε τι που κάνει, τότε θα ήταν καλύτερα να επισκεφθεί το παιδί κάποιος ειδικός. Ένας κοινωνικός λειτουργός ψυχολόγος ή ψυχίατρος είναι ειδικά εκπαιδευμένος για να βοηθήσει να ανακαλύψει το παιδί περισσότερα πράγματα γύρω από τα συναισθήματα που βρίσκονται στο υποσυνείδητο (Έντα ΛεΣάν, 1982), (Μακρίδης Α., 1987).

Δ. Η ΠΑΤΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Μια μεγάλη κατηγορία - θυμάτων από την ύπαρξη αγνοουμένου προσώπου στην οικογένεια είναι τα παιδιά. Ο Κόνης (1984) αναφέρει ανάμεσα στα άλλα πως πιο ρεαλιστικά και εφικτά αντιμετωπίζεται το πρόβλημα του παιδιού, που έχει χάσει τον πατέρα του. Στην περίπτωση αυτή, υπάρχει μια γνωστή και τελεσίδικη κατάσταση στην οποία ο εσωτερικός ψυχικός κόσμος οικογένειας και παιδιού καλείται να προσαρμοστεί ενάντια στη δυστυχία.

Ο χαμός του πατέρα επίσης, είτε από φυσικό θάνατο, είτε από «θυσία προς την πατρίδα αναγκάζουν το παιδί να φέρνει στην μνήμη του, «ένα θετικό πρότυπο», σε αντίθεση με το διαζύγιο.

Ο εξίσου σημαντικός ρόλος του πατέρα διαφαίνεται πολύ νωρίς από την περίοδο της κύησης γιατί κατά το διάστημα αυτό, ο υπογύφιος πατέρας έχει μια έμμεση σπουδαιότητα κυρίως ως υποστήριξη της μητέρας. Η συμβολή του είναι εξαιρετικά σημαντική, γιατί με τη συμπεριφορά του προς τη σύζυγο του επιδρά στην δυάδα μητέρα - έμβρυο.

Κανένας ωστόσο δεν μπορεί να αμφισβητήσει, ότι οι σχέσεις του παιδιού, από την βρεφική κυρίως ηλικία και με τους δύο γονείς είναι η καλύτερη βάση για την κατανόηση των κοινωνικών του αντιδράσεων σε σύγκριση με τη σχέση του με τον ένα μόνο από τους δύο γονείς. Και στην προκειμένη περίπτωση, λόγω της μόνιμης σημαντικής απουσίας του πατέρα από την οικογένεια, η αντίδραση του παιδιού καθορίζεται από διάφορους παράγοντες. Ανάμεσα σε αυτούς είναι οι διανοητικές δυνατότητες του κάθε παιδιού, η

κατάλληλη ανάπτυξη, το σύνολο της προσωπικότητας και βεβαίως ο ρόλος του πατέρα στη διάρκεια της ζωής. Οι αρνητικές συνέπειες προέρχονται από την έλλειψη της ταύτισης ή από μια ταύτιση που δεν ολοκληρώθηκε ή που θέλουμε να την συνεχίσουμε ακόμη και αν λείπει το μοντέλο (Eppia Daniel, 1987, σελ. 29) και «ταύτιση» σημαίνει την επιθυμία, που έχει κάποιος να μοιάσει με το αντικείμενο το οποίο «ταυτίζεται». Συνήθως έχει κάποιος αυτή την επιθυμία, μόνο όταν το «αντικείμενο» αυτό και στην προκειμένη περίπτωση ο πατέρας κατέχει ή εκφράζει κάτι που φαίνεται επιδιώξιμο. «Και για να επιδιώσει βιολογικά το παιδί» γράφει η Anna Freud, ανάμεσα στα άλλα κόρη του Sigmund Freud, που περιγράφει πρώτος και κατά το πιο αναλυτικό τρόπο αυτή την λειτουργία του πατέρα. «Η διαμόρφωση των αξιών του, η αυτοπεποίδηση του, το αίσθημα της ανασφάλειας, εξαρτώνται από τα πρόσωπα του περιβάλλοντος του. Σε αυτά ανήκει, μαζί με την μητέρα και ο πατέρας. Στην «ανεύρεση του εγώ» του παιδιού είναι ουσιαστικά η συμμετοχή του πατέρα» (Αννε - Λορέ Φον Κάνιτς, 1981, σελ. 46-47).

Οι ψυχαναλυτές επίσης αναφέρει ανάμεσα στα άλλα η Αλεξάνδρα Καππάτου, ψυχολόγος - παιδοψυχολόγος πιστεύουν, στο έβδομο έτος περίπου οι ρόλοι από άποψη σπουδαιότητας θα είναι ίσοι σταδιακά δε θα ελαττώνονται μέχρι την τέλεια αυτονομία του παιδιού, που σκοπό θα έχει να υποκαταστήσει την παιδική εξάρτηση από τους γονείς με σχέση ενήλικου με ενήλικους. Η ψυχανάλυση αναφέρει, ότι ο πατέρας είναι το μέσο της φυσικής ενσωμάτωσης, ο εκπρόσωπος του ανδρικού φύλου, η παρουσία του οποίου θα συνεισφέρει στο κτίσιμο

της προσωπικότητας του παιδιού είναι εκείνος που καθοδηγεί το παιδί να φύγει από το «αδιαίρετο με τη μητέρα», που του δείχνει το μονοπάτι της ανεξαρτητοποίησης και το απομακρύνει από το άμεσο σύμπαν που αποτελεί η μητρική σφαίρα. Αποστολή του είναι να χωρίσει το παιδί από τη μητέρα και να του επιτρέψει να αποκτήσει μια αυτονομία, ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει τον εξωτερικό κόσμο, να χειραφετηθεί. Με την αρρενωπή του παρουσία προκαλεί κατά κάποιο τρόπο το κορίτσι να γίνει γυναίκα και το αγόρι άνδρας. Έτσι από την ηλικία των τριών - τεσσάρων χρόνων περίπου βοηθά και τους δύο να ενσωματωθούν στο φύλο του. Αναμφίβολα ο ρόλος του είναι πολύ σημαντικό και στο παραγμένο διάστημα της εφηβείας, γιατί είναι αυτός που έχει την διάθεση να συνοδεύσει κυρίως το παιδί στην αβεβαιότητα (Καππάτου Α., 1993, σελ. 14-15).

Επίσης μετά από προσωπική της έρευνα η Ennia Daniela Dall'ora, παιδοψυχολόγος, που έκανε στην Ιταλία και είχε ως σκοπό να δει σε ότι αφορά την αυτονομία, την δετικότητα, κοινωνικότητα, αίσθημα ανασφάλειας, αν τα ορφανά, από πατέρα, παιδιά διαφέρουν από αυτά που ζουν με τον πατέρα τους, κατέληξε στα εξής συμπεράσματα:

Σ' ότι αφορά την κοινωνικότητα τα παιδιά χωρίς πατέρα, διαφέρουν από τα παιδιά με πατέρα. Τα παιδιά με πατέρα δείχνουν μία κοινωνική προσαρμοστικότητα, ενώ όσον αφορά την προσαρμοστικότητα, στην οικογένεια οι δύο ομάδες δεν διαφέρουν πολύ. Αντίθετα οι οικογένειες χωρίς πατέρα έχουν σχέσεις πιο βαθιές, είναι δεμένες. Επίσης αν και οι μητέρες χωρίς σύζυγο προστατεύουν πιο πολύ τα παιδιά, αυτά δεν φαίνεται να εξαρτώνται

από τις μητέρες τους. Η απουσία του πατέρα κάνει τα παιδιά να μην εκδηλώνουν την επιθετικότητα τους σε αυτόν που την προκάλεσε αλλά να την κατευδύνουν ή στην μητέρα ή σε δραστηριότητες όπως τα σπορ. Για ότι έχει σχέση με την αυτονομία από την έρευνα φαίνεται, ότι τα «ορφανά» παιδιά παίρνουν πιο εύκολα αποφάσεις και ότι αυτό που αναλαμβάνουν το τελειώνουν. Τα παιδιά που μεγαλώνουν χωρίς πατέρα είναι πιο εκδηλωτικά και τρυφερά, με την μητέρα τους, επειδή φοβούνται μήπως την χάσουν (Ennia Danid, 1987, σελ. 29, 57).

Μέσα από άλλες έρευνες που έγιναν και είχαν ως θέμα τις μονογονεϊκές οικογένειες διαφάνηκε επιπλέον ότι ο πατέρας έχει ξεχωριστή σημασία στη ζωή του αγοριού. Συγκεκριμένα ο Lois Stolz μελέτησε την περίπτωση παιδιών που ήταν βρέφη στον β΄ παγκόσμιο πόλεμο, όταν πολλοί από τους πατέρες τους βρίσκονταν μακριά από τις οικογένειες τους γιατί πολεμούσαν. Όταν τα παιδιά ήταν τεσσάρων ως οχτώ χρονών, ο Stolz διαπίστωσε, ότι εκείνα που είχαν στερηθεί τον πατέρα τους στη βρεφική τους ηλικία είχαν πολύ λίγες σχέσεις με άλλα παιδιά. Έρευνες σχετικά με τους γιους των Νορβηγών ναυτικών οι οποίοι βρίσκονται για ένα διάστημα αρκετών μηνών μακριά από τα σπίτια τους οδηγούν στο ίδιο συμπέρασμα: Τα αγόρια που οι πατέρες τους απουσίαζαν συχνά είναι λιγότερο δημοφιλή.

Έχουν λιγότερους φίλους από ότι τα αγόρια, που έχουν κοντά τους πατέρες τους.

Όσον αφορά τα κορίτσια, αν και η απουσία του πατέρα, δεν τα επηρεάζει σε τόσο μεγάλο βαθμό όπως αυτό παρατηρείται στα αγόρια, μετά από έρευνα της Hetherington, όπου μελέτησε κοπέλες στην εφηβεία, παρατήρησε, ότι τα κορίτσια, που ανήκουν σε οικογένειες με ένα γονιό (ζούσαν με τη μητέρα τους), φοβόντουσαν τα αγόρια αλλά προσπαθούσαν όπως γινόταν φανερό να ξεπεράσουν τους δισταγμούς τους. Οι κόρες των γυναικών, που είχαν πεθάνει οι άντρες τους, έδειχναν συνεσταλμένες και αμήχανες όταν βρίσκονταν με αγόρια. Αντίθετα οι κόρες των χωρισμένων μητέρων έδειχναν πιο μεγάλη αυτοπεποίθηση στην συναναστροφή με αγόρια της ηλικίας τους και με άντρες.

Είναι πιθανό οι κόρες των διαζευγμένων να θεωρούσαν ότι οι μητέρες τους δεν ήταν ευχαριστημένες από τη ζωή τους μετά το χωρισμό, και να πιστεύουν ότι είναι απαραίτητο να κερδίσουν την συντροφιά των αγοριών για να ευτυχίσουν. Μπορεί ακόμη η ζωή με μια μητέρα γεμάτη άγχος ακόμη και αν η μητέρα αυτή αγαπάει πολύ την κόρη της - να παρουσιάζει δυσκολίες γι' αυτό οι κόρες λαχταρούν να φύγουν από το σπίτι σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι κόρες των ευτυχισμένων γυναικών που είχαν την υποστήριξη της υπόλοιπης οικογένειας.

Οι κόρες που έχει πεθάνει ο πατέρας τους μπορεί να τον έχουν εξιδανικεύσει και να νομίζουν, ότι πολύ λίγοι άντρες συγκρίνονται με αυτόν ή μπορεί να βλέπουν όλους του άντρες σαν πρόσωπα, που τους εμπνέουν δέος (Parke RD, 1987, σελ. 80-85).

Β' ΜΕΡΟΣ

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟ ΜΕΛΟΣ

Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Οι επιπτώσεις που έχει η εξαφάνιση του συζύγου στο εισόδημα των γυναικών αρχηγών οικογενείας

Αν και δεν έχουν γίνει έρευνες, που να μας δίνουν πλήρη στατιστικά στοιχεία για το εισόδημα των μονογονεϊκών οικογενειών εντούτοις, από διάφορες συνεντεύξεις, που έχουν παρθεί για το θέμα αυτό, φαίνεται, ότι η οικονομική κατάσταση των γυναικών, που έχουν σύζυγο αγνοούμενο, είναι άσχημη.

Η οικονομική κατάσταση των γυναικών αυτών επηρεάστηκε αρνητικά από την Τουρκική Εισβολή του 1974, και ήταν ιδιαίτερα έντονη στα πρώτα χρόνια της εισβολής. Οι περισσότερες από αυτές έχασαν την περιουσία και τα σπίτια τους, αυτό ήταν η μια όψη της τραγωδίας, η άλλη πτυχή της τραγωδίας ήταν, ότι οι γυναίκες αυτές έχουν και σύζυγο αγνοούμενο.

Ο Τσαούσης αναφέρει ότι ο όρος γάμος έχει δύο σημασίες. Η πρώτη έννοια του γάμου αναφέρεται στην τελετή, στην σύναψη με την οποία αναγνωρίζεται μια νόμιμη γενετήσια ένωση, που θα οδηγήσει στη δημιουργία μιας οικογένειας. Με την δεύτερη σημασία ο γάμος θεωρείται δεσμός. Σαν δεσμός έχει ορισμένα χαρακτηριστικά, δύο από αυτά είναι α) την οικονομική συνεργασία των συζύγων και β) την

από κοινού ανάληψη υποχρεώσεων διατροφής, ανατροφής και αποκατάστασης των κοινών τέκνων.

Συνεχίζοντας ο Τσαούσης αναφέρει, ότι η οικονομική συνεργασία των συζύγων αποτελεί βασικό στοιχείο της έννοιας του γάμου, δεδομένου ότι η οικογένεια αποτελεί σε όλες τις προβιομηχανικές, αλλά και σε σημαντικό βαθμό στον αγροτικό πληθυσμό των βιομηχανικών κοινωνιών, βασική μονάδα παραγωγής των μέσων συντήρησης ή και του οικογενειακού εισοδήματος (Τσαούσης, 1987, σελ. 439).

Στις γυναίκες που ο σύζυγός τους είναι αγνοούμενος παύει να ισχύει και η οικονομική συνεργασία.

Έτσι ένας σημαντικός αριθμός γυναικών αυτών αναγκάστηκαν μόνες να εξασφαλίσουν το οικογενειακό εισόδημα, που είναι απαραίτητο για τη διατροφή, ανατροφή και αποκατάσταση των παιδιών. Αναγκάστηκαν να βρουν δουλειά έξω από τα σπίτια τους, να αναλάβουν την επιμέλεια των παιδιών τους. Η πλειοψηφία από αυτές ομολόγησαν, πως τα έφερναν βόλτα πολύ δύσκολα και κατέβαλαν υπεράνθρωπες προσπάθειες για να μην στερηθούν τα παιδιά τους τα απαραίτητα. Οι γυναίκες αυτές δεν αναπαύονταν αρκετά και δεν είχαν χρόνο να διαδέσουν για τα παιδιά τους και για τους εαυτούς τους.

Οι δυσκολίες αυτές φαίνονται μέσα από το βιβλίο του Μακρίδη «Κραυγή από τα μπουντρούμια». Χαρακτηριστικά μια μητέρα αναφέρει «πρέπει τούτο το παιδί να μεγαλώσει σαν φυσιολογικός άνθρωπος. Γι αυτό και προσπαδώ τίποτε να μην του λείπει. Αυτή ακριβώς η

ανάγκη με ανάγκασε να βγω στο μεροκάματα. Πρώτα σε ένα εργοστάσιο όπου δούλεγα για έξι χρόνια και τώρα στο Νοσοκομείο όπου δουλεύω καθαρίστρια. Φεύγω στις 10 η ώρα και επιστρέφω στις 7 το βράδυ. Δηλαδή το μωρό μου το βλέπω στις 7 το πρωί που ξεκινά για το σχολείο και στις 7 το βράδυ που γυρνά στο σπίτι» (σελ. 97).

Βλέπουμε λοιπόν, ότι οι μητέρες, που μπορούσαν να βρουν μία καλοπληρωμένη δουλειά, δεν τους ήταν εύκολο να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του ωραρίου και της εργασίας. Αρχίζουν να νιώθουν τύψεις και ενοχές γιατί δεν μπορούσαν να ασχοληθούν όσο έπρεπε με τα παιδιά τους. Οι πιθανότητες για μερική απασχόληση ήταν λίγες γιατί τα χρήματα δεν ήταν αρκετά, έτσι αναγκάζονταν να δουλεύουν από το πρωί μέχρι το βράδυ για να μπορέσουν να εξασφαλίσουν στα παιδιά τους τα απαραίτητα⁴ επειδή τα παιδιά τους στερούνταν τον πατέρα τους δεν ήθελαν να στερούνται και όλα τα άλλα.

Οι γυναίκες αυτές όπως μας λέει ο Μακρίδης εξαρτώνταν από δημόσιες υπηρεσίες, οι οποίες δεν ήταν σε θέση να βοηθήσουν ουσιαστικά. Αναγκάζονταν να καταφύγουν σε δάνεια για να μπορούσαν να αντεπεξέλθουν. Χαρακτηριστικά μια μητέρα ομολόγησε «Τούτο το σπίτι που αρχίσαμε να κτίζουμε όταν αρραβωνιάστηκα η εισβολή το βρήκε μισοτελείωτο. Έτσι αναγκάστηκα να κάνω δάνειο για να το κλείσω όπως όπως να μπω με το παιδί μου μέσα. Ακόμα χρωστώ. Τώρα μου λένε ότι θα μου κόβουν £35 από το μισθό μου για φόρο εισοδήματος. Θα είναι μεγάλο πλήγμα για μένα. Δεν ξέρω τι να κάνω...»(σελ.98).

Οι γυναίκες αυτές φοβούνταν για το πως θα συντηρήσουν τα παιδιά τους. Τα οικονομικά ήταν ένα σοβαρό και ανγχотικό

πρόβλημα για τις μητέρες αυτές. Η πλειοψηφία των γυναικών αυτών δεν εργάζονταν πριν την εισβολή, ήταν κυρίως νοικοκυρές. Μετά την εισβολή τα πράγματα άλλαξαν και οι περισσότερες από αυτές αναγκάστηκαν να εργαστούν. Το οικονομικό πρόβλημα επηρέασε την ψυχολογική υγεία των γυναικών αυτών. Υπήρξαν περιπτώσεις συζύγων αγνοουμένων, που υπέφεραν γιατί δεν μπόρεσαν να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα για την υγεία των παιδιών τους. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι και αυτό της Γεωργίας όπως μας το αναφέρει ο Μακρίδης: «Όμως τα βάσανα της Γεωργίας δεν εξαντλούνται στο γεγονός ότι ο άνθρωπός της είναι αγνοούμενος. Ο Ανδρέας, το παιδί της, έχασε το δεξί του μάτι... Η Γεωργία έτρεξε σε γιατρούς, κτύπησε πόρτες αλλά τίποτα δεν έγινε. Ο μικρός έχασε το μάτι του αν και μερικοί γιατροί της δίνουν ελπίδες ότι με μια χειρουργική επέμβαση στο εξωτερικό υπάρχουν πιθανότητες ο Ανδρέας να δει. Τι μπορεί να κάνει όμως η ίδια. Πως μπορεί να αντεπεξέλθει στα τεράστια έξοδα που συνεπάγεται για μια τέτοια εγχείρηση. Σηκώνει τα χέρια ψηλά, αλλά ελπίζει ότι η ανθρωπιά δεν χάθηκε, ότι κάποιος θα βρεθεί να βοηθήσει» (σελ. 91)

Η ψυχική τους υγεία επηρεάζει και την ψυχική υγεία των παιδιών, γιατί τα περισσότερα παιδιά όταν έβλεπαν την μητέρα τους θλιμμένη αισθάνονταν και αυτά θλιμμένα. Τα οικονομικά των γυναικών που αγνοείται ο σύζυγός τους ήταν μια πραγματικά απίστευτη δυσκολία για αυτές και για αρκετές από αυτές ακόμη παραμένει μια πολύ δύσκολη υπόθεση.

B. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ**Προβλήματα σχετικά με την εργασία και την επαγγελματική κατάρτιση γυναικών που έχουν σύζυγο αγνοούμενο**

Οι γυναίκες των αγνοουμένων συζύγων και ιδιαίτερα αυτές που είχαν παιδιά δυσκολεύτηκαν στην εξεύρεση εργασίας και αντιμετώπισαν ιδιαίτερα προβλήματα στην πρόσληψη. Μια σημαντική δυσκολία για τις μοναχικές μητέρες ήταν ότι λόγω του γάμου τους, είχαν αφήσει την εξασφάλιση όλων των οικονομικών στο σύζυγό τους, έτσι όταν έγινε η εισβολή το 1974 οι περισσότερες από αυτές τις γυναίκες εξαναγκάστηκαν να βρουν εργασία για να μπορέσουν να συντηρήσουν τον εαυτό τους και τα παιδιά τους. Επειδή όμως είχαν απουσιάσει για αρκετό καιρό από τον επαγγελματικό στίβο ή επειδή πρώτη φορά θα εργάζονταν και είχαν ατελή επαγγελματική κατάρτιση, αρκετές από αυτές δεν μπόρεσαν να αντεπεξέλθουν στην εργασία τους με αποτέλεσμα να αναζητούν συνεχώς καινούργια.

Οι γυναίκες που εργάζονταν προηγουμένως λίγες ώρες μετά την εισβολή και λόγω της απουσίας του συζύγου αναγκάστηκαν να γάζουν για άλλη δουλειά με πλήρες ωράριο για να τα βγάλουν πέρα. Επίσης αρκετές από αυτές επιδίωξαν αλλαγές της εργασίας τους γιατί το επάγγελμά τους ήταν χαμηλά αμειβόμενο, κουραστικό, ή είχαν κακή μεταχείριση.

Ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετώπισε η πλειοψηφία των γυναικών αυτών ήταν το γεγονός ότι δεν είχαν που να αφήσουν τα παιδιά τους, γιατί τα περισσότερα νηπιαγωγεία δεν εναρμόζονταν με τα ωράρια

εργασίας των μητέρων. Στην φύλαξη των παιδιών ο μόνος σωτήριος δρόμος φαίνεται να ήταν η εκτενής οικογένεια, που αναλάμβανε να βοηθήσει τη μητέρα στο έργο της αυτό. Γενικά δεν υπήρχαν ικανοποιητικές διευκολύνσεις για τις μητέρες, που είχαν σύζυγο αγνοούμενο.

Επίσης ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετώπισαν οι γυναίκες αυτές ήταν η μονιμοποίηση τους στο χώρο εργασίας. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα μιας γυναίκας συζύγου αγνοουμένου, όπως μας το αναφέρει η Μαρία Παναγιώτου σε άρθρο της στο περιοδικό «το περιοδικό» «Η κυρία Χ. εργάζεται για [23] χρόνια τώρα σε ένα παιδοκομικό σταθμό. Όλα αυτά τα χρόνια, λέει, εργάζομαι σαν έκτακτη οικιακή βοηθός. Μαζί με άλλες κοπέλες ζούσαμε με το άγχος για τη δουλειά μας. Χτυπούσαμε πόρτες για να γίνουμε μόνιμες... Περιμένουν μήπως, να βγούμε με σύνταξη για να μας μονιμοποιήσουν; Βέβαια είναι και κάποιες άλλες γυναίκες αγνοουμένων που δεν βρήκαν δουλειά και είναι σε χειρότερη μοίρα από εμάς. Τις έχουν σαν κλοτσοσκούφι και κανείς δεν τις υποστηρίζει...» (Παναγιώτου Μ., 1991, σελ. 34).

Η πλειοψηφία των γυναικών, που είχαν σύζυγο αγνοούμενο και εξαναγκάστηκαν να βγουν στο χώρο εργασίας, παρόλο τις δυσκολίες που συνάντησαν, νιώθουν μια ηθική ικανοποίηση για το ότι κατάφεραν μέχρι τώρα μόνες τους και που αν ήταν μαζί τους ο σύζυγος πιθανόν να μην τα κατάφεραν. Η απουσία του συζύγου τις έκανε να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να αγωνιστούν. Αυτό τις έκανε πιο δυνατές.

Τα προβλήματα αυτά ήταν πιο έντονα στα πρώτα χρόνια της Τουρκικής Εισβολής, αυτό δεν σημαίνει, ότι σήμερα δεν αντιμετωπίζουν ακόμη κάποια από αυτά τα προβλήματα.

Γ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Α. Ελεύθερος χρόνος των συζύγων των αγνοουμένων για ψυχαγωγία ~~διακοπές~~ ψυχαγωγία διακοπές

Ένα από τα προβλήματα, που αντιμετώπισαν οι γυναίκες, που έχουν σύζυγο αγνοούμενο ή κάποιο παιδί τους αγνοούμενο (ιδιαίτερα το πρόβλημα αυτό ήταν πιο έντονο στα πρώτα χρόνια μετά την Τουρκική εισβολή του 1974) ήταν η έλλειψη του ελεύθερου χρόνου για ψυχαγωγία και φροντίδα, προς τον εαυτό τους. Το πρόβλημα αυτό έγινε πιο έντονο εξαιτίας της ανάληψης της επιμέλειας και της φροντίδας των παιδιών από τη μητέρα (αφού ο σύζυγος και πατέρας αγνοείται) καθώς και από την έλλειψη οικονομικών πόρων. Οι γυναίκες αυτές, όπως μας λέει ο Μακρίδης, δούλευαν από το πρωί μέχρι το βράδυ για να τα βγάλουν πέρα. Το οικονομικά τους αρκούσαν ίσα - ίσα για να περάσουν. Ο λιγοστός χρόνος που τους έμενε προτιμούσαν να τον περάσουν με τα παιδιά τους. Αισθάνονταν ήδη αρκετά άσχημα, που αναγκάζονταν να εργάζονται συνεχώς. Θα προτιμούσαν να δουλεύουν λιγότερο, ώστε να είναι περισσότερες ώρες μαζί με τα παιδιά τους (Α. Μακρίδης, 1987, σελ. 98).

Μία σύζυγος αγνοουμένου ανέφερε χαρακτηριστικά: «Είμαι μια γυναίκα βασανισμένη, δυστυχισμένη, κλεισμένη μέσα σε αυτό το σπίτι. Ένας ο δρόμος μου. Δουλειά σπίτι, σπίτι δουλειά, για να

αναδρέγω τούτο το μωρό» (σελ. 98). Οι γυναίκες αυτές δεν μπορούσαν να χαρούν την ζωή τους, δεν έβρισκαν ελεύθερο χρόνο για να διασκεδάσουν, να κάνουν εκδρομές με τα παιδιά τους, να έχουν φίλιες, να δοκιμάζουν καινούργια πράγματα, με λίγα λόγια δεν είχαν ελεύθερο χρόνο για να ζήσουν πραγματικά.

Ένας ακόμη λόγος, που συντέλεσε στην έλλειψη ψυχαγωγίας ήταν, ότι η πλειοψηφία των γυναικών αυτών εκτός το γεγονός ότι είχαν περιορισμένο χρόνο για διασκέδαση, επίσης δεν διέθεταν χρήματα για ψυχαγωγία και διακοπές.

Ο Πεγκάς αναφέρει, ότι η ψυχαγωγία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ατομική και οικογενειακή ευεξία και ευτυχία, αποτελεί κάποιο είδος πιεσόμετρο για την ψυχική διάθεση και κατάσταση του ατόμου. Ο οικονομικός παράγων από τη μία και ο συναισθηματικός από την άλλη συνετέλεσαν στην μείωση του επιπέδου ψυχαγωγίας στα πρώτα χρόνια μετά την εισβολή (Π. Πεγκά, 1987, σελ. 31).

Β. Το κοινωνικό στίγμα και η κοινωνική απόρριψη της γυναίκας που έχει σύζυγο αγνοούμενο

Οι γυναίκες αυτές αναρωτιούνται, αν πρέπει, αν έχουν το δικαίωμα να διασκεδάσουν. Ο Κόνης αναφέρεται στην εξομολόγηση μιας συζύγου αγνοουμένου η οποία ανάμεσα σε άλλα αναφέρει «... αναρωτιέμαι τι πρέπει να κάμω στη ζωή μου... έχω δικαίωμα για ζωή; και αν ναι, ποιος μου το δίνει, με ποια δικαιολογία... Δύο μέτωπα έχω να αντιμετωπίσω. Τον ίδιο μου τον εαυτό... και από πάνω τον κόσμο, την «ευπρέπεια»... Η κόρη μου με βλέπει ύποπτα, όταν γελάω, όταν βγω

έξω, όταν δείχνω πως διασκεδάζω. Ο πατέρας μου, τα αδέρφια μου, μου κάνουν πόλεμο μήπως «ζεστρατίσω» από το δικό τους δρόμο, εγώ ξέρω αν «ζεστράτιστα» (σελ.97).

Ο λόγος που η πλειοψηφία των γυναικών αυτών διστάζουν να διασκεδάσουν και να φτιάξουν ξανά τη ζωή τους είναι κυρίως γιατί σκέπτονται τι θα πει ο «κοινωνικός περίγυρος» γι' αυτή τους την ενέργεια. Ελάχιστες από αυτές τόλμησαν να βγουν έξω από το ρόλο που τις θέλει η κοινωνία να παίζουν. Δηλαδή της «πιστής Πηνελόπης» η οποία ανεξάρτητα από όσα χρόνια και αν περάσουν αυτές θα πρέπει να περιμένουν τον σύζυγό τους ή το παιδί τους να επιστρέψουν και μόνο όταν επιστρέψουν μόνο τότε έχουν το δικαίωμα να συνεχίσουν να ζουν.

Οι γυναίκες αυτές είναι οι άνθρωποι που σήκωσαν στους όμως τους το μεγαλύτερο βάρος της εισβολής. Όλα αυτά τα χρόνια ζουν με τη σκιά του συζύγου, του γιου να τις συντροφεύει σε κάθε τους βήμα. Το καθημερινό άγχος και η αγωνία για το τι απέγιναν αυτοί οι άνθρωποι λύγισαν τις περισσότερες από αυτές, οι οποίες εγκατέλειψαν κάθε ιδέα όχι μόνο για διασκέδαση, αλλά και για να φτιάξουν ξανά τη ζωή τους (Μ. Παναγιώτου, 1991, σελ. 32).

Όπως αναφέρει ο Τσαούσης το διαζύγιο σημαίνει διάλυση. Στην περίπτωση όμως των [εξαφανισμένων] «... δεν σημαίνει διάλυση. Γιατί στην περίπτωση αυτή ο σύζυγος παραμένει ως ενεργός μνήμη με δετική συναισθηματική φόρτιση για όλα τα μέλη της οικογένειας, και διότι οι συγγενικοί δεσμοί με την οικογένεια προσανατολισμού του παραμένουν κατά κανόνα ιδιαίτερα έντονοι (Τσαούσης, 1987, σελ.

460). Έτσι ακόμη και η διασκέδαση για αυτές τις γυναίκες κρύβει κάποιες ενοχές.

Η πλειονότητα των γυναικών αυτών, δεν είχε το θάρρος και την διάθεση να αναζητήσει συντροφιά. Όπως μας αναφέρει η Παναγιώτου αρκετές από αυτές τις γυναίκες δεν σκέφτονται να ξαναπαντρευτούν. Οι περισσότερες είχαν αδέρφια και άλλους συγγενείς, που τις υποστήριζαν και τις συντρόφευσαν στις δυσκολίες της ζωής. Ένας ακόμη λόγος, που διάλεξαν να μην παντρευτούν είναι διότι περιμένουν να μάθουν τι απέγιναν οι σύζυγοί τους.

Είναι βέβαια και κάποιες από αυτές, μετά την Τουρκική εισβολή του 1974, όταν ήταν 24 26 και 28 χρόνων δεν μπορούσαν να φανταστούν τη ζωή τους να κυλά όλα αυτά τα χρόνια μέσα στην μοναξιά και να νυχτοζημερώνονται με μια φωτογραφία στο χέρι, γι' αυτό τόλμησαν να ξαναπαντρευτούν, να ξαναχαρούν και να φτιάξουν τη ζωή τους. Βέβαια το εγχείρημά τους αυτό δεν ήταν καθόλου εύκολο. Ακόμα και η πολιτεία με πολλές δυσκολίες δέχτηκε να τους δώσει διαζύγιο για να ξαναπαντρευτούν (N. Παναγιώτου, 1991, σελ. 34). Ελάχιστες όμως είναι αυτές που παραμέρισαν τα προβλήματα και τις δυσκολίες της ζωή και συνέχιζαν να ζουν.

Μερικές από τις γυναίκες αυτές φορούν μαύρα ρούχα. Ένας από τους λόγους που είναι μαυροντυμένες, είναι ότι τις απασχολεί τι θα πει ο κοινωνικός περίγυρος. Η Μαρία Παναγιώτου αναφέρει για το πως η κοινωνία της Κύπρου δέλει τις γυναίκες αυτές. Η Παναγιώτου αναφέρει ότι τις γυναίκες αυτές η κοινωνία τις θυμάται κάθε επέτειο της εισβολής. Θέλουμε οι γυναίκες αυτές να είναι πάντα παρούσες

στις μαύρες επετείους της εισβολής, μαυροντυμένες με μια φωτογραφία στο χέρι να μας θυμίζουν, ότι το δράμα το δικό τους δεν τελείωσε. Η αλήθεια είναι πικρή, όχι μόνο η κυπριακή κοινωνία δεν τις άκουσε, δεν τις στήριξε, αλλά τους αφαίρεσε και το δικαίωμα να ξαναδημιουργήσουν τη ζωή τους. Η Παναγιώτου τονίζει ότι οι πολιτικοί, τις θυμούνται μόνο σε κάθε επέτειο. Στέκονται στις εξέδρες και επαναλαμβάνουν τα ίδια λόγια, που για τις γυναίκες αυτές δεν έχουν κανένα αντίκρισμα. Οι γυναίκες των αγνοουμένων κατά βάθος έχουν επίγνωση του παιχνιδιού, που παίζεται σε βάρος τους όμως νιώθουν το χρέος να είναι πάντα εκεί. Διαφορετικά η κυπριακή κοινωνία θα τις βάλει στο περιθώριο. Κάποιες από αυτές δεν πηγαίνουν στις εκδηλώσεις, που γίνονται γιατί δεν πιστεύουν ότι ωφελούν σε τίποτε, ή ότι βοηθούν με οποιοδήποτε τρόπο στην ανεύρεση των αγνοουμένων. Κάποιες δίνουν πάντα το παρόν γιατί πιστεύουν σε αυτές τις εκδηλώσεις και κάποιες από αυτές πηγαίνουν μόνο και μόνο για να μην κριθούν από το κοινωνικό περίγυρο (Μ. Παναγιώτου, 1991, σελ. 32, 34, 35).

Το πρόβλημα της μοναξιάς ήταν πιο έντονο στα πρώτα χρόνια μετά την τουρκική εισβολή του 1974. Κάποια θετικά στοιχεία βλέπουμε στην βοήθεια που η εκτεταμένη οικογένεια πρόσφερε στις γυναίκες αυτές βοηθώντας τις να βγουν λίγο από την απομόνωση και την μοναξιά τους. Ο Κόνης αναφέρει ότι είναι γνωστή η ανθεκτικότητα και το σθένος της εκτεταμένης κυπριακής οικογένειας, έτσι που τις πιο πολλές φορές να χειρίζεται μόνη της το πρόβλημα της χωρίς να προσφεύγει στις κοινωνικές υπηρεσίες (Κόνης, σελ. 1984, 67).

Γ. Προβλήματα που αντιμετωπίζει ο πατέρας αρχηγός - μονογονεϊκής οικογένειας σε περίπτωση που η σύζυγος είναι αγνοούμενη

Από την εισβολή του 1974 εκτός από άντρες αγνοούμενους υπάρχει και ένας μικρός αριθμός γυναικών η οποίες η τύχη τους αγνοείται. Συνολικά αγνοούνται 58 γυναίκες. Από αυτές κάποιες ήταν σύζυγοι και μητέρες έτσι ορισμένοι άντρες αναγκάστηκαν να πάρουν μόνοι τους την επιμέλεια και φροντίδα των παιδιών τους.

Ο Τσαούσης αναφέρει ότι υπάρχει γονεϊκή σχέση μεταξύ των δύο συζύγων προς το κοινό τους τέκνο. Όσο διαρκεί ο γάμος αυτή η σχέση είναι ενιαία; όταν όμως για διάφορους λόγους ο γάμος δεν υπάρχει πια, η σχέση αυτή διασπάται σε αυτοτελή προσωπική σχέση μητέρας - παιδιού ή πατέρα - παιδιού. Οι αλλαγές αυτές συνεπάγονται και μεταβολές στους ρόλους των συζύγων γιατί προστίθενται και νέοι ρόλοι (Τσαούσης, 1987, σελ. 454).

Οι πατέρες αυτοί αναγκάστηκαν να αναλάβουν μόνοι τους την ανατροφή των παιδιών και να τα βγάλουν πέρα με το νοικοκυριό. Οι άντρες όμως αυτοί ήταν ανέτοιμοι να αναλάβουν την φροντίδα του σπιτιού και των παιδιών γιατί τους ρόλους αυτούς του είχε η σύζυγος και η μητέρα. Έτσι εξαναγκάστηκαν να προσθέσουν νέους ρόλους στη ζωή τους, εκτός από τους συνηθισμένους ρόλους, του πατέρα που εργάζεται και φέρνει χρήματα στο σπίτι, όπως αναφέραμε αναγκάστηκαν να αναλάβουν καινούργιους ρόλους, όπως τις φροντίδας και του νοικοκυριού. Ένα άλλο πρόβλημα που συνάντησαν

οι πατέρες αυτοί ήταν το πρόβλημα της μοναξιάς καθώς επίσης και κάποιες οικονομικές δυσκολίες.

Υπάρχουν βέβαια και οι περιπτώσεις πατεράδων που υποστηρίχθηκαν από την εκτεταμένη οικογένεια στο μέγαλωμα των παιδιών τους. Η πλειοψηφία όμως από αυτούς ξαναπαντρεύτηκαν. Γενικά δεν έχουμε μεγάλο αριθμό οικογενειών με ένα πατέρα, που διατηρεί ξεχωριστό νοικοκυριό φέροντος μόνος όλα τα βάρη.

Γ ΜΕΡΟΣ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Το έργο του κοινωνικού λειτουργού προς την οικογένεια που έχει αγνοούμενο μέλος είναι:

- Προσφέρει συναισθηματική υποστήριξη και παραδοχή του προβλήματος που παρουσιάζεται στα μέλη της οικογένειας.
 - Στη φάση που ακολουθεί μετά την υποστήριξη παραδοχή του προβλήματος των μελών βοηθά στην παραπομπή των ατόμων αυτών, στις οργανώσεις που λειτουργούν για την εξακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων
 - Εργάζεται με το κάθε μέλος της οικογένειας το ενθαρρύνει να εκφράσει τα συναισθήματά του, τους φόβους τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς του είτε ατομικά είτε μέσα από τη δυναμική της ομάδας
 - Διαμορφώνει μια σαφή αντίληψη της εργασιμότητας της οικογένειας στο σύνολό της, και του κάθε μέλους ξεχωριστά, πως λειτουργεί αναφορικά με το πρόβλημα τις ικανότητες της δυνατότητα χρησιμοποίησης εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων.
 - Συνεργάζεται με την οικογένεια την προετοιμάζει για την προσαρμογή στο νέο οικογενειακό περιβάλλον, βοηθά στον επαναπροσδιορισμό του ρόλου και της ταυτότητας των μελών
-

στα πλαίσια μιας νέας πραγματικότητας και στην οριοθέτηση μελλοντικών στόχων.

- Συνεργάζεται είτε ατομικά είτε σε ομάδες για την επίλυση ατομικών και κοινωνικών προβλημάτων των μελών της οικογένειας ή τους παραπέμπει σε αρμόδιες κοινωνικές οργανώσεις συνεργάζεται και βρίσκεται σε άμεση επαφή με όλες τις υπηρεσίες που βρίσκονται στην κοινότητα και μπορούν να βοηθήσουν την οικογένεια στην συγκεκριμένη φάση της ζωής τους.
- Ενεργοποιεί ένα ευρύτερο υποστηρικτικό σύστημα που περιλαμβάνει μέλη της εκτεταμένης οικογένειας ή άτομα από την κοινότητα που παίζουν σημαντικό ρόλο στη ζωή των ατόμων που έχουν αγνοούμενο μέλος.
- Κάνει κοινωνικοοικονομικές εκθέσεις που αφορούν την οικογένεια και τις αποστέλλει σε υπουργεία που συνεργάζονται με την υπηρεσία του.
- Τα μέλη της οικογένειας εκδηλώνουν μία συμπεριφορά προπαρασκευαστικού θρήνου. Η παρέμβαση του κοινωνικού λειτουργού σε όλα τα στάδια αυτού του προπαρασκευαστικού πένθους είναι αναγκαίο γιατί μπορεί να μειώσει την εκδήλωση των παθολογικών συμπτωμάτων.

Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού είναι ιδιαίτερα λεπτός και απαιτεί προσεκτικό χειρισμό όταν μάλιστα το πρόβλημα συνεχίζεται. Το πρόβλημα αυτό μπορεί να είναι μακροχρόνιο λόγο της μη

διευκρίνσης της τύχης των αγνοουμένων, και έτσι θα πρέπει να είναι έτοιμος να εξυπηρετήσει σε οποιαδήποτε στιγμή την οικογένεια όταν για διάφορους λόγους η ισορροπία της οικογένειας διαταράσσεται (π.χ. διαπιστώθηκε ότι είναι νεκρό το αγαπημένο τους πρόσωπο ή επειδή όσο περνάει ο καιρός οι πιθανότητες να βρεθεί ζωντανό το άτομο λιγοστεύουν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της μελέτης υπήρξε τόσο ο εντοπισμός και η μελέτη των μυχοκοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων στα μέλη της οικογένειας, που έχει αγνοούμενο μέλος/ μέλη, όσο και η ευαισθητοποίηση - ενημέρωση των σπουδαστών του τμήματος της κοινωνικής εργασίας και της κοινής γνώμης ευρύτερα, συμπεριλαμβανομένου και των ειδικών για τις διαστάσεις αυτού του προβλήματος.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν τόσο από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας όσο και από προσωπικές επαφές των συγγραφέων της πτυχιακής αυτής εργασίας με άτομα που έχουν κάποιο αγνοούμενο πρόσωπο στην οικογένεια τους, είναι τα ακόλουθα:

- Μετά το τέλος των εχθροπραξιών μεταξύ των δύο αντιμαχόμενων δυνάμεων διαπιστώθηκε ότι 1619 άτομα παρέμειναν στα χέρια του Τούρκων. Η διαπίστωση αυτή δεν ήταν τυχαία, αφού υπάρχουν αδιάσειστες, μαρτυρίες και στοιχεία που αποδεικνύουν ότι αυτά τα πρόσωπα συνελήφθησαν ζωντανά από τους τούρκους, μετά το τέλος των εχθροπραξιών, και ότι για πολλούς αγνοούμενους, υπάρχουν επίσης αδιάσειστες μαρτυρίες ότι εκρατούνταν από τους Τούρκους ως αιχμάλωτοι ή φυλακισμένοι πολύ αργότερα.
 - Η θρησκεία των Τούρκων απαιτεί, επιβάλλει την κράτηση αιχμαλώτων μετά από κάθε πόλεμο σαν λάφυρα πολέμου
-

- Οι ευθύνες για την διερεύνηση της τύχης των αγνοουμένων δεν εξαντλούνται αλλά ούτε και το δικαίωμα των συγγενών τους να γνωρίζουν τις συνθήκες του θανάτου τους, και τον τόπο της ταφής τους.
 - Η ακούσια εξαφάνιση, παρόλο ότι δεν αναφέρεται ρητά στους διεθνείς κανόνες, που προστατεύουν τα δικαιώματα του ανθρώπου εν τούτοις αποτελεί παραβίαση και μάλιστα καθολική και απόλυτη των Διεθνώς κατοχυρωμένων δικαιωμάτων του ανθρώπου, όχι μόνο των θυμάτων αλλά και των μελών των οικογενειών τους. Γιατί κεκτημένο δικαίωμα όλων των ανθρώπων είναι να γνωρίζουν για τα αγαπημένα τους πρόσωπα.
 - Πρέπει να καθοριστούν αυστηρά χαρακτηριστικά για το καθεστώς του κάθε αγνοουμένου. Όπως για παράδειγμα ζωντανός, νεκρός, ανεξιχνίαστης τύχης.
 - Πολλές φορές οι συγγενείς των αδήλων αιχμαλώτων, ένοιωσαν και συνεχίζουν να νοιώθουν ακόμη ότι: Οι ανθρώπινες ζωές παζαρεύονται στο βωμό μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων και συμφερόντων»
 - Η πρόσφατη δήλωση του Ραουφ Ντενκτάς δεν είναι πειστική για το λόγο, ότι η Τουρκική πλευρά συμμετείχε με δικό της εκπρόσωπο στην διερευνητική επιτροπή για την ανεύρεση της τύχης τους.
 - Τα Μ.Μ.Ε. «δεν δέλησαν να λειτουργήσουν ως μηχανισμός μιας κοινωνικής ενοποιητικής ιδεολογίας στο πρόβλημα των
-

αγνοουμένων, που θα επέτρεπε την δημιουργία συναντίληψης στις συνειδήσεις και την νοοτροπία των διαπλεκόμενων κοινωνιών στην Ελλάδα και την Κύπρο, και θα καταστούσε ευχερέστερη την κοινωνική αποδοχή και στήριξη μιας ενιαίας και συντονισμένης προσπάθειας, για την έρευνα της τύχης των αγνοουμένων, στον Ελλαδικό, Τουρκικό και διεθνή χώρο...»

- Σε κάθε 150 περίπου παντρεμένες κύπριες γυναίκες της μίας ο άντρας είναι νεκρός ή αγνοούμενος. Ενώ μία στις 100 έχει παιδί αγνοούμενο. Αν πάρουμε αδελφές, μανάδες και συζύγους μαζί υπολογίζεται, πως σε κάθε 20 γυναίκες που θα συναντήσεις η μία θα έχει σύζυγο, αδελφό ή παιδί νεκρό ή αγνοούμενο
 - Η πλειοψηφία των αντρών που είχαν σύζυγο αγνοούμενο ξαναπαντρεύτηκαν. Δεν υπάρχει μεγάλο αριθμός με ένα γονιό (τον πατέρα) που διατηρεί ξεχωριστό νοικοκυριό φέροντας μόνος όλα τα βάρη
 - Το πένθος δεν είναι παρά μόνο μία μορφή αντίδρασης στο χωρισμό. Ο χωρισμός μπορεί να συμβεί για διάφορους λόγους και δεν είναι απαραίτητο να οφείλεται πάντα σε θάνατο. Πολλές φορές μπορεί να μην υπάρχει θάνατος, αλλά το άτομο να αισθάνεται την απειλή ενδεχόμενα θανάτου (π.χ. η επιστράτευση συζύγου γιου κτλ σε καιρό πολέμου).
 - Όταν το άτομο αντιμετωπίζει πένθος από χωρισμό και ο χωρισμός αυτός δεν οφείλεται σε θάνατο τότε το άτομο
-

εκδηλώνει τα συμπτώματα, του πένθους και μερικά στάδια είναι πιο δύσκολα και οδυνηρά από ότι στην περίπτωση θανάτου.

- Στο δεύτερο στάδιο του πένθους κυρίως αυτό που το άτομο αντιλαμβάνεται την σκληρή πραγματικότητα για το θάνατο κάποιου προσώπου νιώθει μια ανυπόφορη οδύνη. Η διαφορά με το θάνατο είναι ότι για το αγνοούμενο άτομο η οδύνη αυτή παρατείνεται, γίνεται σκληρή, απάνθρωπη, μαρτυρική, γιατί το άτομο εδώ απουσιάζει, αλλά υπάρχει η ελπίδα της επιστροφής του, έτσι το δράμα παρατείνεται
 - Υπάρχει ένας αριθμός γονέων - συζύγων κ.α, των αγνοουμένων, που βασανίζονται από το γεγονός αν πρέπει να κάνουν κάποια καθιερωμένα θρησκευτικά έθιμα και τελετές. Σκέφτονται από την μία ότι υπάρχει και περίπτωση να είναι νεκρός, γι' αυτό και είναι καλύτερα να κάνουν το καθήκον τους, όσο αφορά τα έθιμα αυτά. Αλλά από την άλλη σκέφτονται ότι αν κάνουν μνημόσυνο είναι σαν να παραδέχονται ότι είναι νεκρός. Έτσι ζουν σε ένα καθημερινό μαρτύριο.
 - Τα άτομα που έχουν συγγενή εξαφανισμένο περνούν διάφορα στάδια για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στην κατάσταση. Τα στάδια αυτά είναι κυρίως: (α) Κοινή Αδράνεια (β) Παδιασμένη Έρευνα (γ) Συλλογική δράση
 - Τα κυριόπουλα που έχουν αγνοούμενο πατέρα (μετά από μικρό χρονικό διάστημα από την εισβολή) διαπιστώθηκε ότι είχαν
-

περισσότερα ψυχολογικά προβλήματα, από ότι τα παιδιά που δεν είχαν.

- Τα παιδιά που έχουν αγνοούμενο πατέρα και δεν ήταν πρόσφυγες επηρεάστηκαν λιγότερο.
 - Κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι οι σχέσεις του παιδιού από την βρεφική κυρίως ηλικία και με τους δύο γονείς είναι η καλύτερη βάση για την κατανόηση των κοινωνικών του αντιδράσεων σε σύγκριση με τη σχέση του με τον ένα μόνο από τους δύο γονείς
 - Ο σημαντικό ρόλος του πατέρα διαφαίνεται πολύ νωρίς έμμεσα από την περίοδο της κύησης. Με τη συμπεριφορά του προς τη σύζυγο του επιδρά στην δυάδα μητέρας εμβρύου και στη συνέχεια «στην ανεύρεση του εγώ του παιδιού».
 - Σε ότι αφορά την κοινωνικότητα, τα παιδιά χωρίς πατέρα διαφέρουν από τα παιδιά με πατέρα: α) Τα παιδιά με πατέρα δείχνουν μία κοινωνική προσαρμοστικότητα, ενώ όσον αφορά την προσαρμοστικότητα στην οικογένεια οι δύο ομάδες δεν διαφέρουν πολύ. Αντίθετα οι οικογένειες χωρίς πατέρα έχουν σχέσεις πιο βαθιές, είναι δεμένες. β) Για ότι έχει σχέση με την αυτονομία, φαίνεται ότι τα «ορφανά παιδιά» παίρνουν πιο εύκολα αποφάσεις και ότι αναλαμβάνουν το τελειώνουν.
 - Τα παιδιά που μεγαλώνουν χωρίς πατέρα είναι πιο εκδηλωτικά και τρυφερά με τη μητέρα τους, επειδή φοβούνται μήπως τη χάσουν και αυτήν
-

- Ο πατέρας έχει ξεχωριστή σημασία στη ζωή του αγοριού. Τα αγόρια, που οι πατέρες του απουσιάζουν συχνά, είναι λιγότερο δημοφιλή, έχουν λιγότερους φίλους από ότι τα αγόρια που έχουν κοντά τους πατέρες τους
 - Όσον αφορά τα κορίτσια που έχει πεθάνει ο πατέρας τους, αν και η απουσία του δεν τα επηρεάζει σε τόσο μεγάλο βαθμό όπως αυτό παρατηρείται στα αγόρια. Τα κορίτσια όμως που ανήκουν σε οικογένειες με ένα γονιό (με την μητέρα τους) φοβούνται τα αγόρια αλλά προσπαθούν να ξεπεράσουν τους δισταγμούς τους, σε αντίθεση με τις κόρες των χωρισμένων μητέρων, που δείχνουν πιο μεγάλη αυτοπεποίθηση στην συναναστροφή μ' αγόρια της ηλικίας τους και με άντρες.
 - Το παιδί επίσης, που έχει χάσει το γονιό του, περνάει από διάφορα στάδια. Αν και τα στάδια αυτά αναφέρονται σε περίπτωση θανάτου. Εντούτοις αρκετά από αυτά τα στάδια τα περνούν και τα παιδιά, που ένα αγαπημένο τους πρόσωπο αγνοείται.
 - Οι περισσότερες από τις συζύγους αγνοουμένων αναγκάστηκαν να πάρουν πρωτοβουλίες που προηγουμένως δεν είχαν γιατί στην πλειοψηφία τους ήταν νοικοκυρές, και δεν ασχολούνταν με δουλειές εκτός του νοικοκυριού τους. Αυτό τις έκανε πιο δυνατές.
 - Η πλειοψηφία των συζύγων των αγνοουμένων είχε προβλήματα στην εργασία. Το πρόβλημα αυτό αφορούσε είτε τη μη ανεύρεση
-

εργασίας είτε την μη ικανοποίηση στη συγκεκριμένη εργασία ή ακόμη και τον συνεχή φόβο για απώλεια από την δουλειά. Το πρόβλημα αυτό επηρέαζε τη ψυχική υγεία πολλών γυναικών. Η υπομονή όμως και η δύναμη τους δεν του επέτρεπε «να παραδοθούν» και συλλογικά κατάφεραν να αποκτήσουν πολλά δικαιώματα, στον οικονομικό - επαγγελματικό και σε άλλους τομείς.

- Πολλές φορές ο κοινωνικός περίγυρος είναι αυτός που δεν τις αφήνει να ξεχάσουν. Του στερεί το δικαίωμα να συνεχίσουν τη ζωή τους, και τις κατακρίνει εάν πράζουν τα αντίθετο.
 - Τις μάνες, συζύγους, αδελφές των αγνοουμένων τις θυμάται η κοινωνία σε κάθε επέτειο της εισβολής μαυροντυμένες με μια φωτογραφία στο χέρι να μας θυμίζουν ότι δικό τους δράμα συνεχίζεται.
 - Η αντιθετικότητα και το σθένος της εκτεταμένης κυπριακής οικογένειας δείχνουν ότι τις περισσότερες φορές χειρίζεται μόνη της το πρόβλημα της, χωρίς να προσφεύγει στις κοινωνικές υπηρεσίες.
 - Οι συγγενείς των αγνοουμένων, έδειξαν στην πράξη με την εμμονή τους, την αποφασιστικότητα, την καρτερικότητα, το κουράγιο και τους αγώνες τους στα 22 χρόνια που πέρασαν ότι έχουν την ψυχική δύναμη να στηρίζουν κάθε κίνηση, και να υπομείνουν μέχρι να αποδώσει.
-

- Τόσο ο ρόλος του Κ.Λ. όσο και άλλων επιστημόνων όπως ψυχολόγοι, ψυχίατροι κτλ. Είναι πολύ λεπτός και σημαντικό, γι' αυτό το πρόβλημα απαιτεί προσεκτικό χειρισμό. Οι ειδικοί είναι άτομα, που μπορούν να εξυπηρετήσουν σε οποιαδήποτε στιγμή την οικογένεια, όταν για διάφορους λόγους (π.χ. στην περίπτωση που διαπιστωθεί ότι είναι νεκρό το αγαπημένο πρόσωπο ή επειδή όσο περνάει ο καιρός οι πιθανότητες να βρεθεί ζωντανό το άτομο λιγοστεύουν) η ισορροπία της οικογένειας διαταράσσεται. Οι ειδικοί είναι αυτοί που θα κατανοήσουν και θα παραδεχτούν τον πόνο και τη ψυχική κατάρρευση των ατόμων αυτών και θα βοηθήσουν τα άτομα να βάλουν στόχους στη ζωή που συνεχίζεται.
-

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Προσπάθεια κάθε Κυβέρνησης, εδώ και 22 χρόνια είναι το θέμα των αγνοουμένων να μείνει ανεξάρτητο από κάθε πολιτική σκοπιμότητα. Πρέπει να καταστεί σαφές από πλευράς κυβερνήσεως προς το Γενικό Γραμματέα και προς τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε. ότι πρέπει να αναλάβει τις ευθύνες του, όπως πηγάζουν από τα ειδικά για το θέμα υψίσματα της Γενικής συνέλευσης του διεθνούς οργανισμού.
 - Να δημιουργηθεί μια παγκόσμια οργάνωση ζώνη εντοπισμού εξαφανισμένων ατόμων εξαιτίας πολεμικών συγκρούσεων. Αυτή η οργάνωση να έχει παραρτήματα σε διάφορες χώρες για καλύτερο εντοπισμό των ατόμων αυτών. Τα άτομα που θα την απαρτίζουν πρέπει να είναι κατά προτίμηση εθελοντές, να εκπαιδεύονται ειδικά για αυτό τον σκοπό, έτσι ώστε να υπάρχει πραγματικό ενδιαφέρον.
 - Οι επιστήμονες ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών, που ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με το θέμα αυτό, πρέπει να έχουν τις κατάλληλες κατευθύνσεις και εφόδια για να μπορούν να αντεπεξέλθουν στις ιδιαιτερότητες της κλειστής κυπριακής κοινωνίας.
 - Πέρα από τις επαρχιακές επιτροπές που υπάρχουν πρέπει να δημιουργηθούν συμβουλευτικές ομάδες και ομάδες αυτοβοήθειας. Μέσα από τις ομάδες αυτές το άτομο να μπορεί
-

να εκφράσει τα συναισθήματα του, τους φόβους της ανησυχίες και τους προβληματισμούς του, να μπορεί να μοιραστεί τις εμπειρίες του. Οι ομάδες αυτές επίσης θα είναι το μέσο της αύξησης του ενδιαφέροντος της ενημέρωσης της κοινής γνώμης, για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, όπως επίσης και η παρότρυνση των κυβερνήσεων για την βοήθεια στον αγώνα τους.

- Να δημιουργηθούν κέντρα ψυχικής υγιεινής όπου οι γυναίκες τα παιδιά και γενικά όσοι χρειάζονται βοήθεια να μπορούν να χρησιμοποιούν τις παροχές του κέντρου.
 - Το υπουργείο εργασίας και κοινωνικών ασφαλίσεων και το υπουργείο παιδείας να συμπεριλάβουν στο πρόγραμμα τους αντίστοιχα, επιμορφωτικά σεμινάρια για τους νέους (αφού η Κύπρος απειλείται συνεχώς από πόλεμο), ώστε να μπορούν αργότερα ως αυριανοί γονείς να χειρίζονται κατάλληλα τυχόν προβλήματα που θα αντιμετωπίσουν.
 - «Το εξαφανισμένο μου» («παιδί, σύζυγος, γονείς, αδέρφια») πρέπει να μετατραπεί σε «εξαφανισμένος μας».
 - Πρόθεση των συγγραφέων αυτή της πτυχιακής είναι να συνεχίσουν το θέμα γιατί παρουσιάζει αρκετό ενδιαφέρον, και «στοιχεία» για ανάλυση.
-

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αννε Λορέ φον Κάνιτζ. «Πατέρας: ο νέος ρόλος του άνδρα στην οικογένεια», (μετάφραση Αγγελική Κοναλάκη) εκδόσεις Νότος, Αθήνα 1981, σελ. 46-47.
 2. Αιδ. Οικονόμου Χ. «Οι προσπάθειές μου: οδοιπορικό στην αγωνία» (Τόμος 1, Λευκωσία 1994) σελ. 6, 51, 52, 144, 165, 171, 176, 189, 190, 221, 223, 229.
 3. Αιδ. Οικονόμου Χ. «Οι προσπάθειές μου: οδοιπορικό στην αγωνία» (Τόμος 2, Λευκωσία 1994) σελ. 11, 25, 26, 39, 127, 182, 221, 204, 230.
 4. Βαρνάκος Ι. Γ. «Οι 1619 Αγνοούμενοι του 1974: Η εκούσια απώλεια της κοινωνικής, πολιτικής και εθνικής μας συνείδησης» (Εκδόσεις πελασγος, Αθήνα 1993) σελ. 51, 59, 60, 66, 78, 88, 91, 96, 123, 145, 148, 175, 197-199, 204, 220.
 5. Γεωργιάδης Α. «κ.α.» «Αστικός Κώδιξ», (εκδόσεις Σακούλα, Αθήνα 1978, τόμος 1) σελ. 76.
 6. Διεθνής Αμνηστία «Τα ανθρωπίνια δικαιώματα: τι εννοούμε» (Έκδοση του Ελληνικού τμήματος της διεθνούς αμνηστίας, Αθήνα Μάρτης 1994) σελ. 7,8.
 7. Ennia Daniel D. «Η πατρότητα και η απουσία του πατέρα», άρθρο στο περιοδικό παιδί και νέοι γονείς, Νοέμβριος 1987, τεύχος 102, σελ. 29, 57).
-

8. Θεοδωρακάτου Δ. «κ.α.» «Νέο λεξικό: θησαυρός όλης της ελληνικής γλώσσας» (παγκόσμιος εκδοτικός οργανισμός, Χ. Γιοβάνης Α.Ε.Β.Ε.) σελ. 515.
 9. Ιωαννίδη Κ. «Λεξικό της Γλώσσας μας», (Εκδόσεις Αιγαίο, Θεσσαλονίκη) σελ. 23, 392.
 10. Καππάτου Α. «Ψυχολογία: Ο ρόλος του πατέρα στην ψυχολογική εξέλιξη του παιδιού», άρθρο στο περιοδικό παιδί και νέοι γονείς, Ιανουάριος 1993, τεύχος 203, σελ. 14,15
 11. Κοινωνική Εργασία με άτομα. Σημειώσεις για το Ε΄ Εξάμηνο, Τ.Ε.Ι., Πάτρας, 1995.
 12. Κονή Τ. «Κοινωνική Ανασυγκρότηση: 1974-1984», (Έκδοση Κέντρων Νεότητας Κύπρου, Λευκωσία 1984) σελ. 41, 67, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 79
 13. Λουκαΐδη Λ. «Θέματα Κυπριακού Δικαίου», Λευκωσία 1985, (τόμος 2 σελ. 259-261)
 14. ΛεΣαν Ε. «Μαθαίνοντας να λέμε αντίο: στο γονιό που χάνεται», (μετάφραση Εύη Νάντσου, εκδόσεις θυμάρι, Αθήνα 1982, Δεύτερη έκδοση 1990)
 15. Μακρίδη Α. «Κραυγή από τα μπουντρούμια: ντοκουμέντο για τους αγνοούμενους», Λευκωσία 1987, σελ. 9, 10, 13, 20, 24, 87, 91, 97, 98, 100, 102, 106.
 16. «Ντενκτάς. Τους σφάζαμε» άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή, 2 Μαρτίου, 1996, σελ. 7
-

17. Παρασκευά Σ. «Κοράνι - Τουρκικές Παροιμίες Δείκτες του Τουρκικού Επεκτατισμού: Αναφορά στους Αγνοούμενους». (Εκδόσεις Σ. Βογιατζή και Σία, Αθήνα 1993) σελ. 31
 18. Πανγκύπρια Επιτροπή Αδήλωτων Αιχμαλώτων. «Αδήλωτοι αιχμάλωτοι και αγνοούμενοι της κυπριακής τραγωδίας», άρθρο στο περιοδικό Πρωτοπορία, 1995-1996, τεύχος 1, σελ. 37
 19. Παναγιώτου Μ. «17 χρόνια καρτέρας και αναμονής», άρθρο στο περιοδικό Το Περιοδικό, 1991, τεύχος 271, σελ. 32, 34, 35
 20. Παπαντωνίου Ν. «Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου», Εκδόσεις Σακούλα, Αθήνα 1983, γ' έκδοση αναθεωρημένη) σελ. 102, 104.
 21. «Παραδοχή Ντενκτάς: Δολοφονήσαμε εν ψυχρώ τους Ελληνοκύπριους αιχμαλώτους», άρθρο στην Εφημερίδα Τα Νέα, 2 Μαρτίου 1996, σελ. 8
 22. Πέγκα Π. «Πόλεμος και τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα του», (Κ.Α.Τ.Ε. Πάτρα 1978) σελ. 31
 23. Parke R. D. «ο πατέρας: η συμβολή του στη διαμόρφωση του παιδιού».(Μετάφραση Άννα Κελεσίδου) εκδοτικές επιχειρήσεις Π. Κουτσούμπος Α.Ε, Αθήνα 1987, σελ. 80-85
 24. Τσαούση Δ.Γ. «Η κοινωνία του ανθρώπου: εισαγωγή στην κοινωνιολογία», (Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1987, τέταρτη έκδοση) σελ. 439, 441, 443, 454, 460.
-

-
25. Φιλόκυπρος, λήμμα στην «Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια», Εκδόσεις Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, Λευκωσία 1982, τόμος 1 σελ. 122, 123, 125
26. An Amnesty International U.S.A. «Disappearances: A workbook» (An Amnesty International U.S.A Publication, April 1981) page 109, 110, 112, 115.
27. Hurt. H. «Ring of Truth», Reader's Digest February 1996, page 81, 82, 83, 85
28. Orphanides A.C. «e.t». «The LaMarseh Research programme Reportor» April 1988, page 51, 52, 54, 55, 56, 57
29. Unicef «Children of war: wandering alone in Southern Sudan» (unicef U.S.A publication, March 1994) page 30.
-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΙ
ΕΝΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ
ΠΡΟΒΛΗΜΑ

MISSING
A HUMANITARIAN
PROBLEM

PERSONNES
DISPARUES
UNE AFFAIRE
D' HUMANISME

VERMISSTE
EINE HUMANITÄRE
FRAGE

Τούτο το βλέμμα κρύβει ολοκληρή την τραγωδία των συγγενών των αγνοουμένων. «Που είσαι γιέ μου, που σε κρατούν, γιέ μου δεν θα αντέξω αυτό το χωρισμό, δεν το μπορεί η καρδιά μου σπλαχνά από τα σπλαχνά μου, γιέ μου μοναχογιέ μου». (Από το βιβλίο Κραυγή απ τα μπουντρούμια του Αντωνή Μακριδη)

— 1619 πρόσφατα συλλαμβάνονται και εξαφανίζονται κατά τη διάρκεια της Τουρκικής εισβολής στη Κύπρο το 1974. Από τότε αγνοείται η τύχη τους μέχρι σήμερα.

— Νέοι, γέροντες, γυναίκες, μικρά παιδιά και στρατιώτες συμπεριλαμβάνονται μεταξύ των Κυπρίων Αγνοουμένων.

— 1619 Αγνοούμενοι συνελήφθησαν από το Τουρκικό στρατό και Τουρκοκυπρίους που δρούσαν υπό τις διαταγές των Τουρκικών στρατευμάτων. Αδιάσειστη μαρτυρία από ανεξάρτητες πηγές επιβεβαιώνει πως βριακονταν ζωντανόι στα χέρια του Τουρκικού στρατού ύστερα από τη σύλληψή τους. Πολλοί απ' αυτούς μεταφέρθηκαν στη Τουρκία, όπου εκρατούντο σαν αιχμάλωτοι σε Τουρκικές φυλακές.

— Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, στην έκθεσή της για τους Αγνοουμένους της Κύπρου, ημερ. 10.7.1976, αποφαινεται πως:

«Υπάρχει υπόθεση Τουρκικής ευθύνης για τη τύχη προσώπων που αποδεδειγμένα βριακονταν υπό Τουρκική κράτηση».

— Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε ξη ειδικά ψηφίσματα για το θέμα των Αγνοουμένων της Κύπρου, που ζητούν την άμεση επίλυση του ανθρωπιστικού αυτού θέματος.

— Παρά τις επανειλημμένες εκκλήσεις των Διεθνών Οργανισμών, της διεθνούς κοινής γνώμης και των οικγενειών των Αγνοουμένων, η Τουρκία εξακολουθεί ν' αρνείται να συνεργασθεί και να δώσει απάντηση στη δικαιολογημένη απαίτηση να μάθουμε αν οι άνθρωποι αυτοί ζούν ή όχι.

— Η άρνηση της Τουρκίας να συνεργασθεί και ν' αναγνωρίσει την υποχρέωση της να δώσει εξηγήσεις για τη τύχη προσώπων που κρατούσε, την καθιστά ένοχη για ένα από τα πιο σποτρώποια εγκλήματα εναντίο της ανθρωπότητας. «— Το έγκλημα της ακούσιας εξαφάνισης, ένα έγκλημα τεραστίων διαστάσεων».

— Η σπαίτηση, εμός, των οικγενειών των Αγνοουμένων, είναι βαθιό ανθρωπίνη. Απλώς και μόνο ζητούμε την αποκατάσταση και το σεβασμό των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Αγνοουμένων μας και εμάς. Σ' αυτό τον αγώνα, ζητούμε την υποστήριξη και αλληλεγγύη σας.

ΖΗΤΟΥΜΕ ΠΟΛΛΑ;

— 1,619 persons "disappeared" as a result of Turkey's invasion of Cyprus in 1974 and are still "missing" today.

— Young, old people, women, little children and soldiers are included among the Cypriot "missing".

— The 1,619 Cypriot "missing" were arrested by the Turkish Army and/or by Turkish Cypriots under the control and command of Turkey's armed forces. There is indisputable evidence from independent sources that, they were alive and well when they were arrested by the Turkish Army. Subsequent to their arrest, many were transported to Turkey and kept as prisoners in Turkish jails.

— The Committee of Human Rights of the Council of Europe in its report dated 10.7.1976 concluded that:

"There is a presumption of Turkish responsibility for the fate of persons shown to have been in Turkish custody."

— The United Nations adopted six special resolutions on the issue of the Cypriot "missing"; requesting the immediate settlement of this purely humanitarian problem.

— Yet, despite all appeals from International Organizations, Governments, world public opinion and the families of the "missing", Turkey refuses to co-operate and to answer our legitimate demand to know, whether our loved ones are alive or dead.

— Turkey's refusal to co-operate and to recognize its obligation to account for the fate of Cypriots held in its custody leaves it guilty of one of the most heinous crimes against humanity - "the crime of enforced disappearance, a crime which is not subject to limitation".

— The only demand we, the families of the "missing" persons, have, is a profoundly human one. We simply demand the full restoration and respect of the basic and fundamental human rights of the "missing" persons and ourselves. In our struggle for the restoration and respect of our human rights, we ask for your support and solidarity.

DO WE ASK TOO MUCH?

Αυτή ήταν κάποτε μιά εϋτυχισμένη οίκογένεια. Ήρθε όμως ή είσβολή και ό Άττίλας για νά μετατρέψουν τήν εϋτυχία της σέ μιά άνείπωτη ανθρώπινη τραγωδία. Ο πατέρας Άνδρέας Λοΐζου Γεωργίου πάνω δεξιά, είναι άγνοούμενος. Ο Βενιαμίν τής οίκογένειας πεντάχρονος τότε Χριστάκης (κάτω άριστερά) έγινε ό ... βενιαμίν τών άγνοουμένων τής Κυπριακής τραγωδίας. Όμως ή τραγωδία είχε και συνέχεια. Η Γιαννούλα δίπλα στό Χριστάκη, μέ τό χαμόγελο, πέθανε στό Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, λίγο μετά τόν έρχομό τής οίκογένειας στις έλεύθερες περιοχές. (Άπό τό βιβλίο «Κραυγή άπ' τά μπουντρούμια» του Άντώνη Μακρίδη).

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΑΙΧΜΑΛΩΤΩΝ

Ελληνοκύπριοι αιχμάλωτοι — μερικοί από αυτούς χαπαπεύτσια — αφήνουν τὰ Τουρκικά λεωφορεία και πηδούν στα Έλληνικά. Καταφανώς ήσαν εξαντλημένοι, με μίνα μάτια από τις κακουχίες, την άγνωση και την

αγρύπνια. Αντίθεση, τὸ γεγονός ὅτι ήταν ὅλοι φρεσκοξυρισμένοι (οἱ Τούρκοι, μετὰ ἀπο ἕνα μήνα ταλαπωριῶν φρόντισαν προχθές γιὰ εὐνοήτους λόγους ὥστε οἱ ἀπολυθέντες νὰ κάνουν μπάνιο καὶ νὰ ξυρισθουν...).

Τουρκοκύπριοι αιχμάλωτοι ἐλεύθεροι. Ἡ ἐμφάνισή τους εἰως διαφορετικὴ ἀπὸ τοὺς ἀπελευθερωθέντες Έλληνοκυπρίους. Ἐφαίνοντο αὐτοὶ εὐδιάθετοι, ἔβιδαν τὴν ἐντύπωση

ὅτι δὲν εὐρίσκοντο ὑπὸ ἀιχμαλωσίαν. Οἱ Τούρκοι δημοσίως γράφει ὅταν τοὺς φώναζαν νὰ φηλώσουν τὸ χέρι καὶ νὰ χαιρετίσουν μπροστά στο φακό αὐτοὶ τὸ ἔπραξαν χαιρογελέντα

Missing Persons

Categories and age groups of missing persons

<i>Missing Persons</i>	<i>Men</i>	<i>Women</i>	<i>Total</i>
Civilians	511	116	627
Reservists / Soldiers	992	-	992
Total	1503	116	1619

<i>Age</i>	<i>Over 60</i>	<i>40-60</i>	<i>16-39</i>	<i>Under 16</i>	<i>Total</i>
Men	257	226	995	25	1503
Women	58	15	41	2	116
Total	315	241	1036	27	1619

Αντώνιος	496521	1945	Πολ.	21.8.74	Ασία	Γκαραζ Πουλιδη	1	Αδαράταλης Μιχάλης	445356	1949	Εφ.	6.8.74	Αθήνας	Αθήνας
Αντώνιος	-----	1955	Στρ.	14.8.74	Μια Μηλιά	Μια Μηλιά	2	Αδραμ Λευτέρης	462323	1953	Εφ.	14.8.74	Παλαϊκυθρο	Παλαϊκυθρο
Αντώνιος	495106	1954	Στρ.	22.7.74	Αγρος Γεωργος	Αγρος Γεωργος	3	Αδραμ Λοιζος	448099	1951	Εφ.	23.7.74	Συγχωρι	Συγχωρι
Απόστολος	-----	1907	Πολ.	15.8.74	Τύμνου	Τύμνου	4	Αγαθοκλέους Ανδρέας	468038	1952	Στρ.	14.8.74	Αθήνας	Αθήνας
Κυριάκος	-----	1930	Πολ.	20.8.74	Αγ. Μαρίνα	Αγ. Μαρίνα	5	Αγαθοκλέους Ηρακλής	507183	1956	Στρ.	15.8.74	Αγ. Ερμούλαος	Αγ. Ερμούλαος
Στέλιος	457703	1955	Στρ.	14.8.74	Μια Μηλιά	Κοντα στο Παλαϊκυθρο	6	Αγαθοκλέους Χριστόφορος	504817	1955	Στρ.	23.7.74	Συγχωρι	Συγχωρι
Χαράλαμπος	450134	1951	Εφ.	15.8.74	Βιάνη	Κοντα στο Παλαϊκυθρο	7	Αγαπίου Νίκος	105645	1945	Εφ.	14.8.74	Τζιβάος	Κορώνησπας
Χριστόδουλος	444400	1955	Στρ.	22.7.74	Κερυνεία	Βιάνη	8	Αγγελή Αγοθαγγελοσ	-----	1954	Στρ.	6.8.74	Αθήνας	Γκαραζ Πουλιδη
Σπ. Αντρέας	454281	1929	Πολ.	17.8.74	Νέα Χωρο-Κυθρας	Κερυνεία	9	Αγλαντζιώτης Παναγιώτης	573673	1959	Πολ.	17.8.74	Βιάνη	Γκαραζ Πουλιδη
Σπ. Μιχαήλ	457940	1928	Πολ.	15.8.74	Βιάνη	Νέα Χωρο-Κυθρας	10	Αδαμίδης Αργύρης	194599	1942	Εφ.	14.8.74	Παλαϊκυθρο	Παλαϊκυθρο
Σπ. Σάββας	431233	1955	Στρ.	6.8.74	Ασπίδος	Κ. Βορρας	11	Αδάμου Αδαμος	478454	1955	Στρ.	6.8.74	Αθήνας	Γκαραζ Πουλιδη
Σπ. Αντρέας	450072	1948	Εφ.	15.8.74	Βιάνη	Βιάνη	12	Αδάμου Αδαμος	133760	1945	Εφ.	14.8.74	Παλαϊκυθρο	Παλαϊκυθρο
Σπ. Αντώνιος	445985	1944	Εφ.	14.8.74	Παλαϊκυθρο	Παλαϊκυθρο	13	Αδάμου Βραυκήσ	493201	1953	Στρ.	17.8.74	Αμμοχώστος	Αμμοχώστος
Σπ. Αντώνιος	455492	1955	Στρ.	22.7.74	Ασπρη Μούστη	Ασπρη Μούστη	14	Αδάμου Λουκός	501668	1955	Στρ.	23.7.74	Τραχινός	Τραχινός
Σπ. Φωτεινός	445654	1949	Εφ.	14.8.74	Παλαϊκυθρο	Παλαϊκυθρο	15	Ζαμπός Πόλυος	162975	1938	Πολ.	14.8.74	Κέρυνεία	Κυθρα
Σπ. Αντρέας	438567	1942	Εφ.	23.7.74	Καραβός Τζιβάος	Καραβός Τζιβάος	16	Αθανάσιου Γεωργιος	266275	1939	Πολ.	22.7.74	Κερυνεία	Κερυνεία
Σπ. Γεωργιος	441625	1956	Στρ.	29.7.74	Ασπρη Μούστη	Ασπρη Μούστη	17	Αθανάσιου Αθανάσιος	476333	1954	Στρ.	26.7.74	Αγ. Γεωργιος	Αγ. Γεωργιος
Σπ. Κωνσταντίνος	442653	1958	Πολ.	14.8.74	Αμμοχώστος	Αμμοχώστος	18	Αθανάσιου Γεωργιος	454873	1951	Εφ.	16.8.74	Αγ. Πουλιός	Αγ. Πουλιός
Σπ. Γεωργιος	453979	1952	Εφ.	14.8.74	Κουτοροβάνης	Κουτοροβάνης	19	Αθανάσιου Κωστας	425521	1949	Εφ.	22.7.74	Κερυνεία	Κερυνεία
Σπ. Ιωάννης	450076	1950	Εφ.	25.7.74	Μεταπολις	Μεταπολις	20	Αθανάσιου Αντρέας	267557	1940	Πολ.	3.8.74	Αγ. Επικτιος	Αγ. Επικτιος
Σπ. Κυριάκος	444356	1955	Στρ.	22.7.74	Τραχινός	Τραχινός	21	Αλεξάνδρου Νίκος	010340	1944	Εφ.	14.8.74	Παλαϊκυθρο	Παλαϊκυθρο
Σπ. Αντρέας	446901	1951	Εφ.	6.8.74	Ασπίδος	Ασπίδος	22	Αλεξάνδρου Γεωργιος	403169	1945	Εφ.	7.8.74	Αθήνας	Αθήνας
Σπ. Βασίλειος	444666	1927	Πολ.	16.8.74	Βιάνη	Βιάνη	23	Αλεξάνδρου Αντρέας	-----	1955	Στρ.	22.7.74	Ασπρη Μούστη	Ασπρη Μούστη
Σπ. Αντρέας	433394	1955	Στρ.	28.7.74	Αγ. Βασίλειος	Αγ. Βασίλειος	24	Αλεξάνδρου Νίκος	010340	1944	Εφ.	14.8.74	Παλαϊκυθρο	Παλαϊκυθρο
Σπ. Ιωάννης	457710	1956	Στρ.	22.7.74	Αγ. Γεωργιος	Αγ. Γεωργιος	25	Αλλαγιώτης Γεωργιος	403169	1945	Εφ.	7.8.74	Αθήνας	Αθήνας
Σπ. Κωστας	437166	1954	Στρ.	22.7.74	Ασπρη Μούστη	Ασπρη Μούστη	26	Αναστασιου Χριστόφορος	490737	1954	Στρ.	20.7.74	Κυθρας	Κυθρας
Σπ. Κωνσταντίνος	433971	1954	Στρ.	14.8.74	Κυθρα	Κυθρα	27	Αναστασιου Χριστόφορος	490737	1954	Στρ.	20.7.74	Κυθρας	Κυθρας
Σπ. Κωνσταντίνος	451581	1944	Εφ.	14.8.74	Τζιβάος	Κερυνεία	28	Αντρέου Αγγελία	220718	1949	Πολ.	15.8.74	Τραχινός	Τραχινός
Σπ. Κωνσταντίνος	451223	1935	Πολ.	21.8.74	Αφονεία	Αφονεία	29	Αντρέου Αγγελίος	-----	1950	Εφ.	14.8.74	Μουσουκίτα	Μουσουκίτα
Σπ. Κωνσταντίνος	432050	1920	Πολ.	21.8.74	Ασία	Αφονεία	30	Αντρέου Αντρέας	516533	1956	Στρ.	21.7.74	Δίκωρο	Δίκωρο
Σπ. Κωνσταντίνος	445115	1933	Πολ.	18.8.74	Ασία	Αφονεία	31	Αντρέου Αριστεριανός	503264	1959	Στρ.	22.7.74	Αγ. Γεωργιος	Αγ. Γεωργιος
Σπ. Κωνσταντίνος	446277	1950	Εφ.	18.8.74	Ασία	Αφονεία	32	Αντρέου Γεωργιος	514252	1954	Στρ.	21.7.74	Κοιτημένος	Κοιτημένος
Σπ. Κωνσταντίνος	481155	1954	Στρ.	22.7.74	Κερυνεία	Γκαραζ Πουλιδη	33	Αντρέου Γεωργιος	519929	1952	Εφ.	14.8.74	Τζιβάος	Κοιτημένος
Σπ. Κωνσταντίνος	452356	1956	Στρ.	28.7.74	Κορώνη	Κορώνη	34	Αντρέου Ειρήνη	159930	1936	Πολ.	15.8.74	Ν. Χωριον Κυθρας	Ν. Χωριον Κυθρας
Σπ. Κωνσταντίνος	450408	1955	Στρ.	15.8.74	Αμμοχώστος	Κορώνη	35	Αντρέου Οικριπτακίς	484491	1953	Πολ.	15.8.74	Τραχινός	Τραχινός
Σπ. Κωνσταντίνος	450953	1948	Εφ.	15.8.74	Αθήνας	Κορώνη	36	Αντρέου Ευγένιος	233122	1931	Πολ.	27.7.74	Συκόλησπας	Συκόλησπας
Σπ. Κωνσταντίνος	484252	1952	Εφ.	22.7.74	Αγ. Γεωργιος	Κορώνη	37	Αντρέου Κούλλα	-----	1962	Πολ.	17.8.74	Αμμοχώστος	Αμμοχώστος
Σπ. Κωνσταντίνος	433746	1953	Στρ.	15.8.74	Κοιτημένος	Κοιτημένος	38	Αντρέου Κωστας	473549	1953	Εφ.	22.7.74	Τραχινός	Τραχινός
Σπ. Κωνσταντίνος	495091	1955	Στρ.	20.7.74	Αγ. Γεωργιος	Κοιτημένος	39	Αντρέου Κωστας	473549	1953	Εφ.	22.7.74	Τραχινός	Τραχινός
Σπ. Κωνσταντίνος	445074	1954	Στρ.	14.8.74	Παχουσιμος	Κοιτημένος	40	Αντρέου Μαρία	172537	1922	Πολ.	27.7.74	Συκόλησπας	Συκόλησπας
Σπ. Κωνσταντίνος	457526	1936	Πολ.	16.8.74	Κυθρα	Κυθρα	41	Αντρέου Μάρα	514022	1955	Πολ.	15.8.74	Τραχινός	Τραχινός
Σπ. Κωνσταντίνος	454526	1950	Εφ.	14.8.74	Μερονίκι	Κυθρα	42	Αντρέου Νίκος	-----	1950	Πολ.	15.8.74	Τραχινός	Τραχινός
Σπ. Κωνσταντίνος	411202	1947	Εφ.	14.8.74	Μια Μηλιά	Κυθρα	43	Αντρέου Στέλιος	403099	1948	Εφ.	25.7.74	Αγ. Γεωργιος	Αγ. Γεωργιος
Σπ. Κωνσταντίνος	452916	1950	Εφ.	17.8.74	Αγρος Πουλιός	Κυθρα	44	Αντρέου Στέλιος	27312	1952	Στρ.	24.7.74	Αγ. Γεωργιος	Αγ. Γεωργιος
Σπ. Κωνσταντίνος	470913	1953	Εφ.	14.8.74	Μια Μηλιά	Κυθρα	45	Αντρέου Σπύρος	-----	-----	Πολ.	21.8.74	Κάτω Δερυνεία	Κάτω Δερυνεία
Σπ. Κωνσταντίνος	517232	1955	Στρ.	14.8.74	Κίληνη	Μερονίκι	46	Αντρέου Τάσος	-----	1960	Πολ.	21.8.74	Κάτω Δερυνεία	Κάτω Δερυνεία
Σπ. Κωνσταντίνος	531385	1949	Εφ.	14.8.74	Μια Μηλιά	Αδωνα	47	Αντρέου Χαρίλαμπος	476568	1954	Στρ.	15.8.74	Κυθρα	Κυθρα
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	48	Αντρέου Χριστόφορος	-----	1965	Πολ.	21.8.74	Κάτω Δερυνεία	Κάτω Δερυνεία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	49	Αντρέου Χριστόφορος	467047	1953	Στρ.	14.8.74	Παλαϊκυθρο	Παλαϊκυθρο
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	50	Αντωνίου Χριστόφορος	467047	1953	Στρ.	14.8.74	Παλαϊκυθρο	Παλαϊκυθρο
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	51	Αντωνίου Αντρέας	181909	1914	Πολ.	23.8.74	Κυθρα	Κυθρα
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	52	Αντωνιάδης Αντρέας	436627	1951	Εφ.	17.8.74	Ασία	Ασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	53	Αντωνιάδης Γεωργιος	515762	1956	Στρ.	6.8.74	Αθήνας	Αθήνας
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	54	Αντωνιάδης Σάββας	456145	1951	Εφ.	17.8.74	Αγ. Παύλος	Αγ. Παύλος
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	55	Αντωνίου Αντρέας	504169	1950	Εφ.	14.8.74	Παλαϊκυθρο	Παλαϊκυθρο
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	56	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	57	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	58	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	59	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	60	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	61	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	62	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	63	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	64	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	65	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	66	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	67	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	68	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	69	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457198	1952	Εφ.	14.8.74	Νέα Χωρία	Κοιτοροβάνης	70	Αντωνίου Αντωνιάδης	495503	1954	Πολ.	15.8.74	Αλικιασία	Αλικιασία
Σπ. Κωνσταντίνος	457													

Χριστοδουλος	404061	1948	Εφ.	20.7.74	Πυργά	Πυργά
Χρίστος	520045	1956	Στρ.	22.7.74	Ασπρη Μούττη	Ασπρη Μούττη
Κωνσταντίνος	423716	1948	Εφ.	14.8.74	Βώνη	Βώνη
Κώστας	553719	1959	Πολ.	17.8.74	Βώνη	Βώνη
Κώστας	455422	1951	Εφ.	26.7.74	Αγ. Ερμούλαος	Αγ. Ερμούλαος
Κωνσταντίνος	163761	1923	Πολ.	14.8.74	Τραχηνή Κυβέρτος	Τραχηνή Κυβέρτος
Κωνσταντίνος	186672	1932	Πολ.	14.8.74	Τραχηνή Κυβέρτος	Τραχηνή Κυβέρτος
Κωνσταντίνος	501719	1952	Στρ.	22.7.74	Κερυνεία	Κερυνεία
Κωνσταντίνος	108811	1910	Πολ.	21.8.74	Ασσία	Γκαρδζ Πουλιδή
Κωνσταντίνος	189705	1942	Εφ.	23.7.74	Κερυνεία	Κερυνεία
Κωνσταντίνος	245418	1924	Πολ.	20.7.74	Αγ. Γεωργιος	Φυλακός Αδώνων
Κωνσταντίνος	514610	1955	Στρ.	23.7.74	Συγχάρι	Γκαρδζ Πουλιδή
Κωνσταντίνος	512546	1954	Στρ.	24.7.74	Ασπρη Μούττη	Ασπρη Μούττη
Κωνσταντίνος	519080	1956	Στρ.	14.8.74	Μια Μηλιά	Μια Μηλιά
Κωνσταντίνος	450560	1952	Εφ.	23.7.74	Πελλάπαις	Πελλάπαις
Κωνσταντίνος	437631	1949	Εφ.	14.8.74	Μια Μηλιά	Μια Μηλιά
Κωνσταντίνος	301409	1900	Πολ.	17.8.74	Αφάνεια	Ασσία
Κωνσταντίνος	490564	1955	Στρ.	14.8.74	Μια Μηλιά	Μια Μηλιά
Κωνσταντίνος	458175	1951	Εφ.	6.8.74	Λαπήθος	Λαπήθος
Κωνσταντίνος	109298	1912	Πολ.	21.8.74	Ασσία	Γκαρδζ Πουλιδή
Κωνσταντίνος	121833	1916	Πολ.	22.8.74	Κυβέρτος	Κυβέρτος
Κωνσταντίνος	125613	1918	Πολ.	16.8.74	Μια Μηλιά	Μια Μηλιά
Κωνσταντίνος	452112	1951	Στρ.	22.7.74	Κερυνεία	Γκαρδζ Πουλιδή
Κωνσταντίνος	454213	1951	Στρ.	8.8.74	Καραβός	Καραβός
Κωνσταντίνος	512163	1954	Στρ.	23.7.74	Ασπρη Μούττη	Ασπρη Μούττη
Κωνσταντίνος	184546	1943	Εφ.	14.8.74	Τζιάδος	Τζιάδος
Κωνσταντίνος	313637	1923	Πολ.	17.8.74	Κάτω Δερύνεια	Κάτω Δερύνεια
Κωνσταντίνος	437032	1947	Εφ.	16.8.74	Αφάνεια	Αφάνεια
Κωνσταντίνος	108309	1924	Πολ.	21.8.74	Καραβός	Καραβός
Κωνσταντίνος	450107	1951	Εφ.	15.8.74	Αγ. Αμβρόσιος	Αγ. Αμβρόσιος
Κωνσταντίνος	322281	1955	Στρ.	20.7.74	Συγχάρι	Συγχάρι
Κωνσταντίνος	553207	1956	Στρ.	22.7.74	Αγ. Γεωργιος	Αγ. Γεωργιος
Κωνσταντίνος	452353	1953	Εφ.	25.7.74	Μπέλλαπαις	Μπέλλαπαις
Κωνσταντίνος	151246	1954	Εφ.	15.8.74	Βώνη	Βώνη
Κωνσταντίνος	496764	1954	Στρ.	23.7.74	Μπέλλαπαις	Μπέλλαπαις
Κωνσταντίνος	460434	1951	Εφ.	22.7.74	Μπέλλαπαις	Μπέλλαπαις
Κωνσταντίνος	510522	1956	Στρ.	14.8.74	Κουτσοβέντης	Κουτσοβέντης
Κωνσταντίνος	238584	1902	Πολ.	2.8.74	Πέτρα	Πέτρα
Κωνσταντίνος	190979	1918	Πολ.	21.8.74	Ασσία	Γκαρδζ Πουλιδή
Κωνσταντίνος	505221	1956	Στρ.	23.7.74	Συγχάρι	Συγχάρι
Κωνσταντίνος	346866	1913	Πολ.	15.8.74	Στραγγυλός	Στραγγυλός
Κωνσταντίνος	503216	1955	Στρ.	15.8.74	Αγιος Ερμούλαος	Αγιος Ερμούλαος
Κωνσταντίνος	463194	1952	Εφ.	23.7.74	Τραχηνός	Τραχηνός
Κωνσταντίνος	349453	1945	Εφ.	15.8.74	Βώνη	Βώνη
Κωνσταντίνος	185504	1918	Πολ.	15.8.74	Βώνη	Βώνη
Κωνσταντίνος	437332	1947	Εφ.	16.8.74	Μια Μηλιά	Φυλ. Αντήγαμο
Κωνσταντίνος	176845	1940	Εφ.	14.8.74	Μια Μηλιά	Μια Μηλιά
Κωνσταντίνος	516693	1949	Εφ.	14.8.74	Κουτσοβέντης	Κουτσοβέντης
Κωνσταντίνος	232827	1941	Πολ.	3.8.74	Τζιάδος	Τζιάδος
Κωνσταντίνος	494796	1953	Στρ.	14.8.74	Αγ. Επίκτητος	Αγ. Επίκτητος
Κωνσταντίνος	165598	1916	Πολ.	22.8.74	Χαλι-Ακανθού	Χαλι-Ακανθού
Κωνσταντίνος	1950	1950	Εφ.	22.7.74	Τρούλλοι	Τρούλλοι
Κωνσταντίνος	1950	1950	Εφ.	22.7.74	Μπέλλαπαις	Μπέλλαπαις

Κωνσταντίνος	1950	1950	Πολ.	23.7.74	Κυβέρτος	Κυβέρτος
Κωνσταντίνος	500439	1956	Στρ.	6.8.74	Φτέρυχα	Φτέρυχα
Κωνσταντίνος	200577	1911	Πολ.	22.7.74	Λαπήθος	Λαπήθος
Κωνσταντίνος	527107	1949	Εφ.	15.8.74	Κάτω Δίκωμο	Κάτω Δίκωμο
Κωνσταντίνος	329085	1913	Πολ.	22.8.74	Βώνη	Βώνη
Κωνσταντίνος	501302	1953	Εφ.	13.8.74	Κώμη Κεπίρ	Κάστρο Κεντάρος
Κωνσταντίνος	195551	1955	Στρ.	14.8.74	Κλεπινή	Μερονίκη
Κωνσταντίνος	109739	1921	Πολ.	21.8.74	Ασσία	Ασσία
Κωνσταντίνος	414419	1946	Εφ.	22.7.74	Ασσία	Γκαρδζ Πουλιδή
Κωνσταντίνος	181845	1939	Εφ.	22.7.74	Πέντε Μίλι	Πέντε Μίλι
Κωνσταντίνος	468044	1900	Πολ.	16.8.74	Γλυκιάτσα	Φυλακός Αδώνων
Κωνσταντίνος	145982	1945	Εφ.	14.8.74	Αμυδακώστας	Αμυδακώστας
Κωνσταντίνος	300816	1937	Πολ.	19.8.74	Παλαικυβρο	Παλαικυβρο
Κωνσταντίνος	510209	1954	Στρ.	15.8.74	Ασσία	Γκαρδζ Πουλιδή
Κωνσταντίνος	448466	1950	Εφ.	23.7.74	Κοντεμένος	Κοντεμένος
Κωνσταντίνος	126517	1945	Εφ.	22.7.74	Καζόφρασι	Καζόφρασι
Κωνσταντίνος	492347	1953	Εφ.	2.8.74	Γλυκιάτσα	Γλυκιάτσα
Κωνσταντίνος	559320	1958	Πολ.	2.8.74	Κερυνεία	Κερυνεία
Κωνσταντίνος	141324	1917	Πολ.	15.8.74	Ασσία	Ασ. Στ. Κερυνείας
Κωνσταντίνος	515739	1956	Στρ.	14.8.74	Επισκόμη	Επισκόμη
Κωνσταντίνος	329185	1918	Πολ.	21.8.74	Κλεπινή	Φυλακός Αντήγαμο
Κωνσταντίνος	448695	1950	Εφ.	18.8.74	Κώμη Κεπίρ	Κάστρο Κεντάρος
Κωνσταντίνος	344072	1944	Πολ.	18.8.74	Λύση Σίντα	Λύση Σίντα
Κωνσταντίνος	212342	1955	Στρ.	22.7.74	Λύση Σίντα	Λύση Σίντα
Κωνσταντίνος	385850	1944	Εφ.	6.8.74	Κλεπινή	Κλεπινή
Κωνσταντίνος	402355	1948	Εφ.	23.7.74	Λαπήθος	Λαπήθος
Κωνσταντίνος	484643	1954	Εφ.	21.7.74	Γερόλακκος	Γερόλακκος
Κωνσταντίνος	411111	1948	Εφ.	22.7.74	Συγχάρι	Συγχάρι
Κωνσταντίνος	441372	1949	Εφ.	14.8.74	Κερυνεία	Κερυνεία
Κωνσταντίνος	422355	1952	Στρ.	22.7.74	Παλαικυβρο	Παλαικυβρο
Κωνσταντίνος	516435	1955	Στρ.	14.8.74	Τυρμού	Τυρμού
Κωνσταντίνος	308828	1911	Πολ.	14.8.74	Κερυνεία	Κερυνεία
Κωνσταντίνος	537533	1956	Πολ.	14.8.74	Μια Μηλιά	Βώνη
Κωνσταντίνος	145006	1946	Εφ.	14.8.74	Αγκαστίνα	Αγκαστίνα
Κωνσταντίνος	435399	1949	Εφ.	14.8.74	Ασάνια Αγκαστίνα	Ασάνια Αγκαστίνα
Κωνσταντίνος	527751	1956	Στρ.	22.7.74	Κλεπινή	Ακάνθου
Κωνσταντίνος	151670	1946	Εφ.	22.7.74	Παλαικυβρο	Παλαικυβρο
Κωνσταντίνος	508922	1956	Στρ.	14.8.74	Παλαικυβρο	Παλαικυβρο
Κωνσταντίνος	500969	1954	Στρ.	23.7.74	Γλυκιάτσα	Γλυκιάτσα
Κωνσταντίνος	444250	1947	Εφ.	14.8.74	Αγ. Γεωργιος	Αγ. Γεωργιος
Κωνσταντίνος	210059	1932	Πολ.	14.8.74	Αγ. Δομέτιος	Αγ. Δομέτιος
Κωνσταντίνος	453784	1950	Εφ.	26.7.74	Μπέλλαπαις	Μπέλλαπαις
Κωνσταντίνος	535983	1951	Εφ.	14.8.74	Συγχάρι	Συγχάρι
Κωνσταντίνος	028772	1932	Πολ.	14.8.74	Παλαικυβρο	Παλαικυβρο
Κωνσταντίνος	514832	1956	Εφ.	14.8.74	Μια Μηλιά	Μια Μηλιά
Κωνσταντίνος	185393	1943	Εφ.	6.8.74	Λαπήθος	Λαπήθος
Κωνσταντίνος	418746	1946	Εφ.	19.8.74	Ασσία	Αφάνεια
Κωνσταντίνος	240656	1954	Στρ.	23.7.74	Ασσία	Κερυνεία
Κωνσταντίνος	425737	1949	Εφ.	22.7.74	Κερυνεία	Κερυνεία
Κωνσταντίνος	515548	1955	Στρ.	14.8.74	Τραχηνός	Τραχηνός
Κωνσταντίνος	515300	1955	Στρ.	22.7.74	Αγ. Επίκτητος	Αγ. Επίκτητος
Κωνσταντίνος	1950	1950	Στρ.	22.7.74	Παχύσαμος	Παχύσαμος
Κωνσταντίνος	1950	1950	Στρ.	22.7.74	Καζόφρασι	Καζόφρασι

220	Δημοσθέους Λεωνίδος	526438	1955	Στρ	15.8.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
221	Δημοσθέους Νέφυρος	482132	1955	Στρ	14.8.74	Χαρίτζα	Χαρίτζα
222	Δόκου Αντρέας	195155	1952	Ερ	20.7.74	Καράβος	Καράβος
223	Δόκου Κωνσταντής	185416	1900	Πολ	31.8.74	Εξω Μετόχι	Εξω Μετόχι
224	Δόκου Σάββας	459136	1950	Ερ	23.7.74	Καράβος	Καράβος
225	Δορκου Αντρέας	106645	1948	Ερ	22.8.74	Ασσία	Ασσία
226	Δορκου Αντώνιος	109531	1942	Πολ	21.8.74	Ασσία	Γεωργ. Παυλίδη
227	Δορκου Γρηγόριος	171243	1911	Πολ	15.8.74	Αγ. Δημήτριος Κουρκά	Αγ. Δημήτριος Κουρκά
228	Δροσάκης Σωτήρης	501852	1955	Στρ	23.7.74	Μαζιάστας	Μαζιάστας
229	Εγγλέζου Αντωνόκης	-----	1958	Πολ	28.8.74	Ασσία	Μαζιάστας
230	Εγγλέζου Γεώργιος	106813	1924	Πολ	16.8.74	Ασσία	Ασσία
231	Εγγλέζου Γιαννάκης	490027	1956	Πολ	16.8.74	Ασσία	Ασσία
232	Εγγλέζου Γεωργάκης	-----	1963	Πολ	16.8.74	Ασσία	Ασσία
233	Εγγλέζου Νίκος	-----	1951	Πολ	16.7.74	Ασσία	Ασσία
234	Εγγλέζου Χριστόκης	-----	1950	Πολ	16.8.74	Ασσία	Ασσία
235	Ελευθερίου Αντρέας	524377	1955	Στρ	8.8.74	Αθήνας	Αθήνας
236	Ελευθερίου Ελευθέριος	194269	1944	Ερ	17.8.74	Μάραση	Μάραση
237	Ελευθερίου Ελευθέριος	198279	1945	Ερ	14.8.74	Μα Μετόχι	Μα Μετόχι
238	Ελευθερίου Ελευθέριος	194276	1942	Πολ	17.8.74	Μάραση	Μάραση
239	Ελευθερίου Χρήστος	-----	1968	Πολ	17.8.74	Μάραση	Μάραση
240	Ελλάκου Μιχαήλ	-----	1957	Πολ	8.8.74	Καβάλα	Καβάλα
241	Εργασιάνου Χρήστος	270050	1943	Ερ	14.8.74	Παλιόκωβο	Γεωργ. Παυλίδη
242	Ερμιόπουλου Νίκος	516532	1956	Στρ	23.7.74	Μαζιάστας	Μαζιάστας
243	Εργασιάνου Ευάγγελος	517927	1954	Ερ	15.8.74	Ασσία	Ασσία
244	Εργασιάνου Ελένη	-----	1929	Πολ	24.8.74	Σουκιάστας	Σουκιάστας
245	Εργασιάνου Στέλιος	412959	1952	Ερ	2.7.74	Καράβος	Καράβος
246	Ερμιόπουλου Δημήτριος	532284	1943	Ερ	14.8.74	Καράβος	Καράβος
247	Ευθυμίου Αντωνίου	449103	1930	Ερ	14.8.74	Μα Μετόχι	Μα Μετόχι
248	Ευθυμίου Κωνσταντής	400784	1947	Ερ	15.8.74	Βουλιά	Βουλιά
249	Ευθυμίου Νίκος	529559	1915	Στρ	14.8.74	Κουκουλιώτης	Κουκουλιώτης
250	Ευρυπίδου Αντρέας	105345	1916	Ερ	14.8.74	Γαλακίτσιο	Παλιόκωβο
251	Ευρυπίδου Ευάγγελος	447004	1917	Ερ	15.8.74	Βουλιά	Βουλιά
252	Ευαχίου Χρήστος	455111	1950	Ερ	20.7.74	Τριχωνιάς	Τριχωνιάς
253	Ευαχίου Αλέξης	127908	1943	Ερ	14.8.74	Μα Μετόχι	Μα Μετόχι
254	Ευαχίου Χρήστος	507127	1950	Ερ	14.8.74	Καμάρι	Καμάρι
255	Ευαχίου Χρήστος	108449	1912	Πολ	16.8.74	Ασσία	Ασσία
256	Ευαχίου Νικόλαος	520436	1956	Στρ	8.8.74	Αθήνας	Αθήνας
257	Ευαχίου Γεωργίου	187341	1926	Πολ	22.7.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
258	Ευαχίου Σωτήρης	478421	1951	Ερ	23.7.74	Καράβος	Καράβος
259	Ευαχίου Αντρέας	-----	1959	Πολ	15.8.74	Ασσία	Ασσία
260	Ευαχίου Κωνσταντής	130895	1924	Στρ	12.8.74	Ασσία	Ασσία
261	Ευαχίου Παναγιώτης	495024	1912	Στρ	23.7.74	Καράβος	Καράβος
262	Ευαχίου Αντρέας	249865	1912	Πολ	14.8.74	Ασσία	Ασσία
263	Ευαχίου Κωνσταντής	304650	1905	Πολ	24.7.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
264	Ευαχίου Σωτήρης	188951	1913	Πολ	21.8.74	Ασσία	Γεωργ. Παυλίδη
265	Ευαχίου Ζήνων	542110	1916	Πολ	21.7.74	Ομορπιά	Ομορπιά
266	Ευαχίου Θεοφάνης	451799	1942	Ερ	15.8.74	Βουλιά	Βουλιά
267	Ευαχίου Αντρέας	288266	1921	Πολ	15.8.74	Αμυγδαλάς	Αμυγδαλάς
268	Ευαχίου Αντρέας	499229	1953	Ερ	16.8.74	Αγός Παύλος	Αγός Παύλος
269	Ευαχίου Γιάννης	-----	1949	Ερ	8.8.74	Καράβος	Καράβος
270	Ευαχίου Παναγιώτης	497069	1955	Στρ	22.7.74	Μαζιάστας	Μαζιάστας
271	Ευαχίου Κωνσταντής	507268	1956	Στρ	22.7.74	Αγ. Γεωργίου	Καράβος
272	Ευαχίου Νικόλαος	459862	1950	Ερ	14.8.74	Μα Μετόχι	Αγ. Δημήτριος Κουρκά
273	Ευαχίου Σωτήρης	427524	1941	Ασρ	25.8.74	Ασσία	Ασσία
274	Ευαχίου Κωνσταντής	-----	1924	Πολ	15.8.74	Τριχωνιάς	Τριχωνιάς
275	Ευαχίου Δημήτριος	-----	1956	Πολ	15.7.74	Ασσία	Ασσία
276	Ευαχίου Θεοφάνης	472960	1934	Ερ	15.7.74	Μαζιάστας	Μαζιάστας
277	Ευαχίου Παναγιώτης	452233	1911	Ερ	15.8.74	Παλιόκωβο	Μαζιάστας
278	Ευαχίου Χρήστος	481711	1955	Στρ	22.7.74	Καράβος	Καράβος
279	Ευαχίου Αντρέας	564956	1953	Στρ	21.7.74	Αγ. Γεωργίου	Καράβος
280	Ευαχίου Αντωνίου	-----	1955	Στρ	22.7.74	Καράβος	Καράβος
281	Ευαχίου Θεοφάνης	-----	1956	Στρ	15.7.74	Αγ. Γεωργίου	Καράβος
282	Ευαχίου Κωνσταντής	503710	1958	Στρ	15.8.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
283	Ευαχίου Θεοφάνης	-----	1951	Στρ	14.8.74	Κουκουλιώτης	Κουκουλιώτης
284	Ευαχίου Μιχαήλ	521920	1956	Στρ	14.8.74	Μα Μετόχι	Μα Μετόχι
285	Ευαχίου Αντρέας	505021	1956	Στρ	15.8.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
286	Ευαχίου Αντρέας	184561	1945	Ερ	22.8.74	Καμάρι	Καμάρι
287	Ευαχίου Αντρέας	481591	1948	Ερ	21.7.74	Καράβος	Καράβος
288	Ευαχίου Ιωάννης	-----	1955	Στρ	8.8.74	Καράβος	Καράβος
289	Ευαχίου Σάββας	-----	1948	Ερ	14.8.74	Τριχωνιάς	Τριχωνιάς
290	Ευαχίου Φίλιππος	148704	1946	Ερ	14.8.74	Αθήνας	Αθήνας
291	Ευαχίου Χαράλαμπος	194507	1942	Ερ	15.8.74	Ασσία	Ασσία
292	Ευαχίου Βασίλειος	108433	1924	Πολ	21.8.74	Ασσία	Γεωργ. Παυλίδη
293	Ευαχίου Θεοφάνης	-----	1955	Στρ	22.7.74	Μαζιάστας	Μαζιάστας
294	Ευαχίου Σωτήρης	175311	1860	Πολ	7.8.74	Ασσία	Ασσία
295	Ευαχίου Δημήτριος	485544	1953	Ερ	26.7.74	Αγ. Γεωργίου	Καράβος
296	Ευαχίου Θεοφάνης	433179	1950	Πολ	21.8.74	Αγαστινιά	Αγαστινιά
297	Ευαχίου Χαράλαμπος	227183	1944	Ερ	14.8.74	Μα Μετόχι	Μα Μετόχι

298	Ευαχίου Δημήτριος	408740	1947	Ερ	14.8.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
299	Ευαχίου Κωνσταντής	197258	1923	Πολ	15.8.74	Στρογγυλός	Στρογγυλός
300	Ευαχίου Λαζάρου	-----	1954	Στρ	22.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
301	Ευαχίου Δημήτριος	403777	1946	Ερ	22.2.74	Καράβος	Καράβος
302	Ευαχίου Ελευθέριος	451748	1951	Ερ	21.7.74	Τριχωνιάς	Τριχωνιάς
303	Ευαχίου Βασίλειος	163838	1952	Στρ	14.8.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
304	Ευαχίου Κωνσταντής	520724	1954	Ερ	21.7.74	Καράβος	Καράβος
305	Ευαχίου Πάουλος	123371	1948	Ερ	14.8.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
306	Ευαχίου Σωτήρης	173513	1905	Πολ	15.8.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
307	Ευαχίου Κωνσταντής	460896	1951	Ερ	22.7.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
308	Ευαχίου Κωνσταντής	-----	1954	Ερ	6.8.74	Ασσία	Ασσία
309	Ευαχίου Ιωάννης	-----	1925	Στρ	22.7.74	Αγ. Γεωργίου	Καράβος
310	Ευαχίου Αναστάσιος	401684	1950	Ερ	14.8.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
311	Ευαχίου Ελευθέριος	447864	1951	Ερ	21.7.74	Καράβος	Καράβος
312	Ευαχίου Ευάγγελος	248667	1942	Ερ	22.7.74	Μαζιάστας	Μαζιάστας
313	Ευαχίου Ευάγγελος	-----	1954	Στρ	14.8.74	Μα Μετόχι	Μα Μετόχι
314	Ευαχίου Αντρέας	292194	1956	Στρ	21.8.74	Ασσία	Ασσία
315	Ευαχίου Αντρέας	485114	1953	Στρ	14.8.74	Μα Μετόχι	Μα Μετόχι
316	Ευαχίου Γεωργίου	320696	1905	Πολ	15.8.74	Ασσία	Ασσία
317	Ευαχίου Δορκου	277662	1914	Πολ	15.8.74	Βουλιά	Βουλιά
318	Ευαχίου Ελευθέριος	443920	1951	Ερ	21.7.74	Τριχωνιάς	Τριχωνιάς
319	Ευαχίου Θεοφάνης	-----	1914	Πολ	15.8.74	Βουλιά	Βουλιά
320	Ευαχίου Θεοφάνης	108762	1944	Ερ	15.8.74	Ασσία	Ασσία
321	Ευαχίου Ιωάννης	145840	1945	Ερ	14.8.74	Μα Μετόχι	Μα Μετόχι
322	Ευαχίου Ιωάννης	139089	1942	Ερ	22.7.74	Μαζιάστας	Μαζιάστας
323	Ευαχίου Κύπριος	551333	1954	Στρ	27.7.74	Τριχωνιάς	Τριχωνιάς
324	Ευαχίου Κυριάκος	182124	1912	Ασρ	14.8.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
325	Ευαχίου Κωνσταντής	287510	1912	Πολ	20.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
326	Ευαχίου Κωνσταντής	692455	1948	Ερ	21.7.74	Μαζιάστας	Μαζιάστας
327	Ευαχίου Μορίος	312111	1951	Στρ	22.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
328	Ευαχίου Μορίος	120500	1944	Ερ	21.7.74	Καράβος	Καράβος
329	Ευαχίου Παπαθανάσιος	452441	1912	Πολ	17.7.74	Ασσία	Ασσία
330	Ευαχίου Σπυρίδων	124451	1912	Ερ	15.8.74	Μα Μετόχι	Μα Μετόχι
331	Ευαχίου Βασίλειος	-----	1942	Στρ	21.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
332	Ευαχίου Κωνσταντής	130028	1904	Στρ	15.8.74	Τριχωνιάς	Τριχωνιάς
333	Ευαχίου Χρήστος	539554	1913	Στρ	21.7.74	Μαζιάστας	Μαζιάστας
334	Ευαχίου Σάββας	333925	1916	Πολ	14.8.74	Καράβος	Καράβος
335	Ευαχίου Κωνσταντής	-----	1916	Πολ	15.8.74	Καράβος	Καράβος
336	Ευαχίου Χρήστος	215621	1914	Πολ	21.7.74	Ασσία	Ασσία
337	Ευαχίου Χρήστος	165455	1927	Πολ	15.8.74	Καράβος	Καράβος
338	Ευαχίου Νικόλαος	204172	1954	Πολ	21.7.74	Καράβος	Καράβος
339	Ευαχίου Χρήστος	175842	1921	Πολ	21.7.74	Ασσία	Ασσία
340	Ευαχίου Ιωάννης	205715	1942	Ασρ	23.7.74	Καράβος	Καράβος
341	Ευαχίου Σάββας	201318	1900	Πολ	21.7.74	Καράβος	Καράβος
342	Ευαχίου Σάββας	209304	1931	Πολ	14.8.74	Καράβος	Καράβος
343	Ευαχίου Κυριάκος	517761	1956	Πολ	14.8.74	Μα Μετόχι	Μα Μετόχι
344	Ευαχίου Γιάννης	236685	1929	Πολ	15.8.74	Παλιόκωβο	Παλιόκωβο
345	Ευαχίου Βασίλειος	152446	1942	Πολ	22.7.74	Μαζιάστας	Μαζιάστας
346	Ευαχίου Κωνσταντής	408437	1943	Ερ	21.7.74	Καράβος	Καράβος
347	Ευαχίου Δημήτριος	298229	1910	Πολ	15.8.74	Ευαχίου	Ευαχίου
348	Ευαχίου Θεοφάνης	-----	1951	Πολ	15.8.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
349	Ευαχίου Γεωργίου	109797	1912	Πολ	21.7.74	Ασσία	Ασσία
350	Ευαχίου Σωτήρης	415111	1954	Στρ	22.7.74	Ασσία	Ασσία
351	Ευαχίου Κυριάκος	425790	1913	Στρ	21.7.74	Καράβος	Καράβος
352	Ευαχίου Κωνσταντής	321154	1934	Ερ	14.8.74	Καμάρι	Καμάρι
353	Ευαχίου Χρήστος	-----	1913	Πολ	15.8.74	Ασσία	Ασσία
354	Ευαχίου Αναστάσιος	-----	1950	Πολ	15.8.74	Καράβος	Καράβος
355	Ευαχίου Κυριάκος	510524	1956	Στρ	21.7.74	Ασσία	Ασσία
356	Ευαχίου Νικόλαος	474453	1948	Ερ	14.8.74	Μα Μετόχι	Μα Μετόχι
357	Ευαχίου Ιωάννης	497287	1951	Ερ	21.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
358	Ευαχίου Δημήτριος	108569	1912	Πολ	21.8.74	Ασσία	Ασσία
359	Ευαχίου Χαράλαμπος	442295	1957	Ερ	8.8.74	Ασσία	Ασσία
360	Ευαχίου Αντρέας	462347	1953	Ερ	8.8.74	Ασσία	Ασσία
361	Ευαχίου Κωνσταντής	294244	1917	Πολ	15.8.74	Αγ. Τριπέδα	Αγ. Τριπέδα
362	Ευαχίου Κυριάκος	329658	1912	Πολ	21.8.74	Καμάρι	Καμάρι
363	Ευαχίου Ιωάννης	129575	1945	Ερ	19.8.74	Μορίος	Μορίος

1	Καρόγιαννης Παναγιώτης	490864	1954	Ερ	21.7.74	Αγ. Ιωάννης	Αγ. Ιωάννης
2	Καρούλλη Παύλος	-----	1956	Στρ	20.7.74	Κοιμήτη	Κοιμήτη
3	Καρατζής Αναστάσης	011036	1945	Ερ	14.8.74	Αγ. Παύλος Νέο	Αγ. Παύλος Νέο
4	Καροφυλλιάς Λαΐκος	528802	1958	Πολ	20.8.74	Κυρια του Γαίου	Κυρια του Γαίου
5	Καροφυλλιάδης Χρήστος	499102	1954	Ερ	22.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
6	Κάρμης Λαΐκος	185434	1933	Πολ	23.8.74	Κερνισιά	Κερνισιά
7	Καρούλια Αντρέας	306364	1900	Πολ	14.8.74	Παλαμάδα	Παλαμάδα
8	Κασάκης Αντρέας	576975	1957	Φοκ	20.8.74	Ασπίς	Ασπίς
9	Κασιά Αντρέας	202111	1909	Πολ	15.8.74	Κυβέρτα	Κυβέρτα
10	Κασιούρη Γεώργιος	512173	1915	Πολ	15.8.74	Επισκοπή	Γαλάτιστα
11	Κατσιάνου Χιώτας	524765	1955	Στρ	15.8.74	Αγ. Εμμανουήλ	Αγ. Εμμανουήλ
12	Κατσιάνου Νικόλαος	-----	1943	Στρ	22.7.74	Κονταβάνος	Κονταβάνος
13	Κατσιάνου Αντρέας	-----	1951	Στρ	24.7.74	Κερνισιά	Κερνισιά
14	Κάσζη Νίκος	429109	1945	Φρ	14.8.74	Αγ. Παύλος	Αγ. Παύλος
15	Κατσιάνου Μιχαήλ	184445	1925	Πολ	21.8.74	Νέα Κυρια Κιάρα	Νέα Κυρια Κιάρα
16	Κατσιάνου Παναγιώτης	531733	1925	Πολ	4.8.74	Κερνισιά	Απ. Στ. Κερνισίας
17	Κασεζήλη Αντωνιάκης	-----	1954	Ερ	17.8.74	Αγ. Παύλος	Αγ. Παύλος
18	Κασιός Παναγιώτης	506635	1952	Ερ	20.7.74	Πέντε Μιλ.	Πέντε Μιλ.
19	Κασιώη Χριστόφορος	-----	1919	Πολ	6.8.74	Ασπίδος	Ασπίδος
20	Κασιούρη Σωκράτης	-----	1906	Πολ	3.8.74	Καρόβας	Καρόβας
21	Κασιάνου Χιωτάκης	406429	1949	Ερ	6.8.74	Καρόβας	Καρόβας
22	Κερμανού Σάββας	491588	1915	Στρ	14.8.74	Κιάρα	Κιάρα
23	Κερμανής Νίκος	148225	1904	Ερ	14.8.74	Παράλι Στρ.	Ελευσίου Σουλίου
24	Κίρης Θεοδόσης	424800	1924	Στρ	22.7.74	Νεοκλή	Νεοκλή
25	Κισπη Παναγιώτης	320154	1954	Ερ	15.8.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
26	Κίτσιου Νικόλαος	336971	1916	Πολ	26.7.74	Τριφυλία	Τριφυλία
27	Κισρή Αντώνης	502956	1952	Πολ	16.8.74	Ασπίς	Ασπίς
28	Κίσιου Χαρίλαος	192573	1916	Πολ	21.8.74	Ασπίς	Ασπίς
29	Κισίλια Βασίλειος	487400	1950	Ερ	14.8.74	Μα Μελά	Μα Μελά
30	Κισίλιος Χαρίλαος	597300	1956	Στρ	22.7.74	Σύγγαρι	Σύγγαρι
31	Κούλης Χαρίλαος	181050	1920	Πολ	14.8.74	Πλάτανα	Πλάτανα
32	Κούσης Παναγιώτης	501241	1911	Πολ	29.8.74	Ασπίς	Γεωργ. Παυλίδη
33	Κουλή Χαρίλαος	108260	1923	Πολ	21.8.74	Ασπίς	Καρόβας
34	Κλαυδίου Αντρέας	-----	1954	Στρ	21.7.74	Πύργου Νέο	Πύργου Νέο
35	Κλαυδίου Κλάυος	529556	1956	Στρ	22.7.74	Ασπίς	Ασπίς
36	Κλαυδίου Νίκος	504999	1955	Στρ	14.8.74	Καρόβας	Καρόβας
37	Κλαυδίου Παναγιώτης	343079	1959	Πολ	15.8.74	Προτόμα	Προτόμα
38	Κοκκίνη Αντρέας	163684	1927	Πολ	15.8.74	Ασπίς	Ασπίς
39	Κοκκίος Παναγιώτης	518175	1950	Πολ	21.7.74	Ελευσίου	Ελευσίου
40	Κοκκίη Χ' Χαρίλαος	109500	1950	Πολ	21.8.74	Ασπίς	Γεωργ. Παυλίδη
41	Κοκκιάδης Μιχαήλ	499479	1958	Στρ	15.8.74	Ασπίς	Ασπίς
42	Κοκκίος Ιωάννης	518071	1952	Στρ	22.7.74	Ασπίδος	Ασπίδος
43	Κοκκίος Χιωτάς	208827	1914	Πολ	11.8.74	Μα Μελά	Μα Μελά
44	Κοκκίος Μιχαήλ	201573	1914	Ερ	21.7.74	Πλάτανα	Πλάτανα
45	Κοκκίης Δημήτρης	346503	1924	Πολ	26.8.74	Ασπίς	Ασπίς
46	Κοκκίανου Γεωργίου	472223	1930	Ερ	2.8.74	Παναγιώ	Παναγιώ
47	Κοκκιάτης Αλέξανδρος	516366	1954	Ερ	6.8.74	Ασπίδος	Ασπίδος
48	Κοκκίος Σπύρος	185529	1923	Πολ	20.8.74	Κυβέρτα	Κυβέρτα
49	Κοκκιάς Σπύρος	519948	1956	Ερ	14.8.74	Καταβάνος	Καταβάνος
50	Κοκκιάκης Νίκος	126267	1952	Πολ	14.8.74	Ασπίς	Ασπίς
51	Κοκκιάδης Νίκος	504470	1951	Πολ	11.8.74	Πύρα	Πύρα
52	Κοκκίη Παυλίδη	296037	1954	Πολ	25.8.74	Αγ. Μηνών	Αγ. Μηνών
53	Κοκκίς Αντώνης	154937	1916	Πολ	15.8.74	Επισκοπή	Γεωργ. Παυλίδη
54	Κοκκίης Μιχαήλ	481812	1954	Στρ	22.7.74	Τζιβάδα	Τζιβάδα
55	Κοκκιάκης Δημήτρης	502025	1954	Στρ	22.7.74	Μα Μελά	Μα Μελά
56	Κοκκίος Παναγιώτης	488221	1952	Ερ	21.7.74	Τραχίνα	Τραχίνα
57	Κοκκίανου Αντρέας	582907	1955	Στρ	22.7.74	Τραχίνα	Τραχίνα
58	Κοκκίης Αντωνιάκης	181795	1924	Ερ	14.8.74	Τζιβάδα	Φιλιας Μένου
59	Κοκκίη Νίκος	426151	1951	Ερ	22.7.74	Κερνισιά	Κερνισιά
60	Κοκκίη Νίκος	462304	1954	Στρ	14.8.74	Κοιμήτη	Γεωργ. Παυλίδη
61	Κοκκίη Δημήτρης	109106	1917	Πολ	21.8.74	Ασπίς	Γεωργ. Παυλίδη
62	Κοκκίης Γεωργίου	120731	1929	Πολ	15.8.74	Μα Μελά	Μα Μελά
63	Κοκκιάδης Λαΐκος	510653	1956	Στρ	22.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
64	Κοκκιάδης Αντρέας	594563	1949	Ερ	14.8.74	Μα Μελά	Μα Μελά
65	Κοκκιάδης Σάββας	-----	1952	Ερ	14.8.74	Τραχίνα	Τραχίνα
66	Κοκκιάδης Νίκος	185650	1928	Πολ	21.8.74	Βαγιά	Ευαγγελία Βαγιάς
67	Κοκκιάδης Παύλος	521350	1955	Στρ	15.8.74	Καρόβας	Καρόβας
68	Κοκκίη Θεοδώρα	470883	1951	Ερ	22.7.74	Σύγγαρι	Σύγγαρι
69	Κοκκίη Μιχαήλ	525535	1955	Στρ	14.8.74	Καρόβας	Καρόβας
70	Κοκκιάδης Χαράλαμπος	275862	1942	Ερ	22.7.74	Κερνισιά	Κερνισιά
71	Κοκκιάδης Παναγιώτης	346072	1920	Πολ	19.8.74	Προτόμα	Προτόμα
72	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Ερ	15.8.74	Μεσοορις	Μεσοορις
73	Κοκκιάδης Νίκος	496836	1954	Στρ	14.8.74	Ασπίδος	Ασπίδος
74	Κοκκιάδης Νίκος	296379	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
75	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
76	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Κερνισιά	Κερνισιά
77	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
78	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Ασπίς	Ασπίς
79	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
80	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
81	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
82	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
83	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
84	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
85	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
86	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
87	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
88	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
89	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
90	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
91	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
92	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
93	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
94	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
95	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
96	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
97	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
98	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
99	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας
100	Κοκκιάδης Νίκος	-----	1954	Στρ	22.7.74	Καρόβας	Καρόβας

Μαρουσάκης Κωνσταντίνος	1914	Πολ	11 9 74	Γαλιούρι	Γαλιούρι	
Μαρουσάκης Αντρέας	208464	1919	Πολ	14 8 74	Τυρηνός	Τυρηνός
Μαρουσάκης Μιχαήλ	201878	1923	Πολ	11 8 74	Κατα Δικαίο	Κατα Δικαίο
Μαρίνης Γιάννης	186351	1923	Πολ	14 8 74	Παλιούρι	Παλιούρι
Μακρογιάννης Γεώργιος	—	1955	Στρ	22 7 74	Αγ Γεωργίου	Αγ Γεωργίου
Μακρίτης Αναστάσιος	011724	1910	Πολ	22 8 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μακρίτης Γεώργιος	—	1912	Πολ	27 8 74	Τρούλλοι	Τρούλλοι
Μακρίνου Βασίλειος	242558	1941	Ερ	23 7 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μανώλης Σάββας	26640	1952	Ερ	20 7 74	Παρά Νερό	Παρά Νερό
Μανωλάκης Χρήστος	196744	1924	Πολ	21 8 74	Αρόσι	Γκαροζ Παυλίδη
Μαρκάκης Κωνσταντίνος	458822	1952	Ερ	8 8 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαρολιάκης Γεώργιος	245711	1933	Πολ	6 8 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαρινάκης Βασίλειος	412612	1947	Ερ	2 8 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαροπούλης Αντρέας	512440	1955	Στρ	13 8 74	Κυβερ	Κυβερ
Μαροπούλης Σπυρίδων	—	1951	Ερ	22 7 74	Αγ Γεωργίου	Αγ Γεωργίου
Μαρίνης Αντρέας	—	1951	Ερ	16 8 74	Δωροκόπου	Δωροκόπου
Μακρίνης Βασίλειος	153476	1911	Πολ	21 7 74	Αρόσι	Αρόσι
Μακρίνης Γεώργιος	425703	1949	Ερ	14 8 74	Μα Μήλια	Μα Μήλια
Μακρίτης Εκκλησιάρχης	—	1952	Στρ	21 7 74	Αλιανόρα	Αλιανόρα
Μανώλης Βασίλειος	283185	1920	Ερ	14 8 74	Τεσσαρά Μην	Τεσσαρά Μην
Μανωλάκης Κωνσταντίνος	285289	1924	Ερ	22 7 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μαρά Γεώργιος	285279	1924	Ερ	14 8 74	Αγ Δημητρίου	Αγ Δημητρίου
Μανώλης Χρήστος	102518	1912	Πολ	21 8 74	Αρόσι	Αρόσι
Μακάριος Χαράλαμπος	181992	1920	Ερ	22 7 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μακρίνης Ανδρέας	417355	1943	Ερ	2 8 74	Καρυδιά	Ασπίδος
Μακρίνου Γεώργιος	427843	1948	Ερ	21 7 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μακρίνου Σπυρίδων	491733	1951	Ερ	1 8 74	Παλιούρι	Παλιούρι
Μαζής Μιχαήλ	—	1956	Πολ	15 8 74	Σπυρίδων	Σπυρίδων
Μαζουράκης Αθανάσιος	232102	1917	Ερ	14 8 74	Παλιούρι	Παλιούρι
Μαζουράκης Αντρέας	222817	1923	Στρ	18 8 74	Κυβερ	Κυβερ
Μαζουράκης Αντρέας	—	1956	Στρ	22 7 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μαζουράκης Βασίλειος	146331	1929	Ερ	15 8 74	Βυνη	Βυνη
Μαζουράκης Γεώργιος	187567	1938	Πολ	22 7 74	Ταξιάρχης	Ταξιάρχης
Μαζουράκης Γεώργιος	277285	1911	Ερ	14 8 74	Κυβερ	Σταύρος Αθηνών
Μαζουράκης Γεώργιος	222667	1932	Πολ	16 8 74	Παλιούρι	Παλιούρι
Μαζουράκης Αλέξανδρος	307679	1935	Πολ	18 8 74	Αρόσι	Αρόσι
Μακίτης Μιχαήλ	502522	1920	Ερ	18 8 74	Αγ Γεωργίου	Αγ Γεωργίου
Μαζουράκης Αθανάσιος	129525	1916	Πολ	21 8 74	Αρόσι	Καροζ Παυλίδη
Μαζουράκης Μιχαήλ	218124	1923	Στρ	11 8 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μαζουράκης Μιχαήλ	42122	1924	Στρ	22 7 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μαζουράκης Μιχαήλ	—	1951	Ερ	22 7 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μαζουράκης Νικόλαος	—	1923	Ερ	18 8 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Νικόλαος	—	1922	Ερ	14 8 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μαζουράκης Νικόλαος	555179	1932	Στρ	22 7 74	Αγ Γεωργίου	Καρυδιά
Μαζουράκης Παναγιώτης	521223	1935	Στρ	16 8 74	Βυνη	Βυνη
Μαζουράκης Σπυρίδων	487819	1922	Στρ	6 8 74	Ασπίδος	Γκαροζ Παυλίδη
Μαζουράκης Σπυρίδων	137322	1927	Στρ	19 8 74	Αλιανόρα	Αλιανόρα
Μαζουράκης Σπυρίδων	138774	1924	Ερ	23 7 74	Σπυρίδων	Σπυρίδων
Μαζουράκης Χρήστος	488228	1923	Στρ	1 8 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Χρήστος	493224	1945	Ερ	21 7 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μαζουράκης Χρήστος	114627	1943	Ερ	25 7 74	Σπυρίδων	Σπυρίδων
Μαζουράκης Χρήστος	196225	1918	Πολ	21 8 74	Αρόσι	Γκαροζ Παυλίδη
Μαζουράκης Βρασιλίας	—	1952	Στρ	8 8 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Παύλος	122421	1921	Πολ	1 8 74	Βυνη	Βυνη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	172423	1920	Ερ	20 7 74	Παρά Νερό	Παρά Νερό
Μαζουράκης Παναγιώτης	—	1954	Στρ	22 7 74	Αγ Γεωργίου	Αγ Γεωργίου
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1952	Στρ	24 7 74	Μακρίνης	Μακρίνης
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	105342	1912	Πολ	21 8 74	Αρόσι	Γκαροζ Παυλίδη
Μαζουράκης Γεώργιος	314314	1937	Πολ	16 8 74	Βασίλειος	Βασίλειος
Μαζουράκης Νικόλαος	—	1950	Στρ	21 7 74	Αγ Γεωργίου	Αγ Γεωργίου
Μαζουράκης Γεώργιος	434107	1950	Ερ	14 8 74	Αγ Δημητρίου	Καρυδιά
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	507214	1956	Στρ	15 8 74	Αγ Ευστάθιος	Αγ Ευστάθιος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1952	Στρ	22 7 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1955	Στρ	14 8 74	Παλιούρι	Παλιούρι
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	410514	1947	Πολ	22 7 74	Σπυρίδων	Σπυρίδων
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	271919	1947	Ερ	22 7 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μαζουράκης Δημήτριος	152432	1924	Ερ	26 7 74	Πύργο	Πύργο
Μαζουράκης Νικόλαος	312827	1941	Ερ	22 7 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Σπυρίδων	—	1954	Στρ	19 8 74	Αλιανόρα	Αλιανόρα
Μαζουράκης Παναγιώτης	471453	1951	Ερ	14 8 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μαζουράκης Αντρέας	195366	1927	Πολ	15 8 74	Βυνη	Βυνη
Μαζουράκης Παναγιώτης	213767	1928	Πολ	8 8 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Χρήστος	226464	1941	Ερ	14 8 74	Μα Μήλια	Μα Μήλια
Μαζουράκης Χρήστος	502522	1955	Στρ	14 8 74	Μα Μήλια	Μα Μήλια
Μαζουράκης Μιχαήλ	—	1956	Πολ	21 8 74	Αλιανόρα	Αλιανόρα
Μαζουράκης Αντώνιος	487209	1954	Ερ	14 8 74	Μα Μήλια	Μα Μήλια
Μαζουράκης Γεώργιος	—	1953	Ερ	23 7 74	Σπυρίδων	Σπυρίδων

Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1956	Στρ	22 7 74	Καρυδιά	Καρυδιά
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	498480	1955	Στρ	21 7 74	Αρόσι	Αρόσι
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	212572	1925	Πολ	21 8 74	Αρόσι	Γκαροζ Παυλίδη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	187247	1921	Πολ	24 8 74	Μάρα	Μάρα
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	401498	1948	Ερ	14 8 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	108758	1907	Πολ	23 8 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	185345	1921	Πολ	14 8 74	Εξο Μελίτη	Εξο Μελίτη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	508371	1956	Στρ	14 8 74	Παλιούρι	Παλιούρι
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	472637	1953	Ερ	14 8 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	502333	1955	Στρ	15 8 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1956	Στρ	13 9 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	570368	1958	Στρ	13 8 74	Χαροζ	Χαροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	504170	1952	Ερ	26 7 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	557646	1954	Ερ	14 8 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	334898	1929	Πολ	22 8 74	Επικουρή	Επικουρή
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	72646	1940	Ερ	15 8 74	Βυνη	Βυνη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	344675	1917	Πολ	20 8 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	234340	1940	Ερ	22 7 74	Καροζ	Ασπίδος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	274445	1944	Ερ	20 7 74	Αγ Γεωργίου	Αγ Γεωργίου
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	109344	1906	Πολ	21 8 74	Αρόσι	Γκαροζ Παυλίδη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	403019	1910	Ερ	23 8 74	Αρόσι	Αρόσι
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	330623	1916	Πολ	17 8 74	Σπυρίδων	Σπυρίδων
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	581497	1955	Στρ	26 7 74	Αλιανόρα	Αλιανόρα
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1955	Στρ	15 8 74	Βυνη	Βυνη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	516629	1953	Ερ	14 8 74	Αγ Ευστάθιος	Αγ Ευστάθιος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	329548	1914	Πολ	11 8 74	Αρόσι	Αρόσι
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	107868	1944	Ερ	24 7 74	Σπυρίδων	Γκαροζ Παυλίδη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	476602	1954	Στρ	8 8 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1950	Ερ	16 8 74	Αγ Γεωργίου	Γκαροζ Παυλίδη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	330074	1918	Πολ	15 8 74	Καροζ	Γαλατά
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	447334	1949	Ερ	15 8 74	Βυνη	Βυνη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	185348	1929	Πολ	21 8 74	Βυνη	Βυνη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	500129	1949	Ερ	23 7 74	Σπυρίδων	Ασπίδος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	523860	1958	Στρ	21 7 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	236654	1917	Πολ	3 8 74	Γαλατά	Γαλατά
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	275445	1911	Ερ	4 8 74	Παλιούρι	Παλιούρι
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1918	Πολ	22 8 74	Παλιούρι	Παλιούρι
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	502441	1954	Ερ	20 7 74	Ταξιάρχης	Ταξιάρχης
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1949	Πολ	20 8 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	127603	1921	Πολ	22 8 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	210221	1917	Πολ	18 8 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	422137	1949	Ερ	2 8 74	Ασπίδος	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	226157	1900	Πολ	3 8 74	Γαλατά	Γαλατά
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1916	Στρ	14 8 74	Βυνη	Βυνη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	448714	1950	Ερ	15 8 74	Βυνη	Βυνη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1921	Πολ	21 8 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	451144	1950	Ερ	18 7 74	Σπυρίδων	Σπυρίδων
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	407108	1955	Στρ	22 7 74	Αγ Γεωργίου	Αγ Γεωργίου
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	487620	1955	Στρ	14 8 74	Παλιούρι	Παλιούρι
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1922	Ερ	22 7 74	Ταξιάρχης	Ταξιάρχης
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1944	Ερ	14 8 74	Μα Μήλια	Μα Μήλια
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	502305	1955	Στρ	23 7 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	407701	1948	Ερ	26 7 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	458742	1951	Ερ	22 7 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	497457	1954	Ερ	15 8 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1954	Πολ	16 8 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1903	Πολ	16 8 74	Αλιανόρα	Αλιανόρα
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	521780	1955	Στρ	22 7 74	Ταξιάρχης	Ταξιάρχης
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	479352	1955	Στρ	16 8 74	Μα Μήλια	Μα Μήλια
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	151754	1944	Ερ	20 7 74	Αγ Γεωργίου	Αγ Γεωργίου
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	512720	1949	Ερ	22 7 74	Αγ Γεωργίου	Αγ Γεωργίου
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	347542	1951	Ερ	14 8 74	Μα Μήλια	Μα Μήλια
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	526268	1956	Στρ	14 8 74	Μαροζ	Μαροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	109460	1916	Πολ	16 8 74	Αρόσι	Αγ Αθανάσιος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	978451	1919	Πολ	16 8 74	Αρόσι	Αρόσι
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1961	Στρ	6 8 74	Ασπίδος	Γκαροζ Παυλίδη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1947	Πολ	15 8 74	Σπυρίδων	Σπυρίδων
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	430731	1949	Ερ	21 7 74	Εξο Καροζ	Εξο Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	503193	1954	Στρ	24 7 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	525741	1955	Στρ	23 7 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1956	Στρ	15 8 74	Βυνη	Βυνη
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1952	Ερ	14 8 74	Ταξιάρχης	Ταξιάρχης
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1953	Στρ	14 8 74	Μα Μήλια	Μα Μήλια
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	451282	1951	Ερ	20 7 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1949	Ερ	16 8 74	Καροζ	Καροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	441684	1949	Ερ	14 8 74	Μα Μήλια	Μα Μήλια
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	399868	1948	Ερ	32 7 74	Ασπίδος	Ασπίδος
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1895	Πολ	15 8 74	Μαροζ	Μαροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	—	1897	Πολ	15 8 74	Μαροζ	Μαροζ
Μαζουράκης Κωνσταντίνος	458603					

Μαυροματς Κωνσταντίνος	1914	Πολ.	11.9.74	Γαβριέλα	Γαβριέλα	
Μαυρο Αντρέας	208464	1949	Πολ.	14.8.74	Τσιμπι	Τσιμπι
Μαυροδής Μιχαήλ	201878	1903	Πολ.	11.9.74	Κατί Δικαίο	Κατί Δικαίο
Μέλις Γιάννης	186351	1908	Πολ.	14.8.74	Παλακίδα	Παλακίδα
Μέλιτρονίδης Γεώργιος	-----	1956	Στρ.	22.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
Μέλιτσα Αναστασία	011724	1910	Πολ.	22.6.74	Τραυλάκι	Τραυλάκι
Μέλιτσης Γεώργιος	-----	1912	Πολ.	22.3.74	Τραυλάκι	Τραυλάκι
Μενελάου Βάσος	242586	1941	Ερ.	23.7.74	Κερκίρα	Κερκίρα
Μενονίκης Σάββας	26640	1952	Ερ.	20.7.74	Πικρο Νερό	Πικρο Νερό
Μηνόικου Κυριάκος	186744	1924	Πολ.	21.8.74	Ασπίς	Γεωργ. Παυλίδ
Μερακλή Κώστας	456802	1952	Ερ.	6.8.74	Ασπίς	Ασπίς
Μερακλήγιαννης Γεώργιος	246711	1933	Πολ.	6.6.74	Αρκαδία	Αρκαδία
Μερακλή Φαίδος	412812	1947	Ερ.	6.8.74	Ασπίς	Ασπίς
Μεσορίτης Αντρέας	512440	1955	Στρ.	13.8.74	Κύβρα	Κύβρα
Μεσορίτης Σωτήριος	-----	1951	Ερ.	22.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
Μίτης Αντρέας	-----	1951	Ερ.	16.8.74	Δοξα Πατρών	Δοξα Πατρών
Μικαράκης Βασίλης	19478	1911	Πολ.	21.8.74	Ασπίς	Ασπίς
Μικαράκης Γεώργιος	432723	1949	Ερ.	14.8.74	Μα Μεγία	Μα Μεγία
Μηλιώτη Ελευθέριος	-----	1956	Στρ.	21.7.74	Αλιανός	Αλιανός
Μηνα Νίκος	280188	1930	Πολ.	14.8.74	Τεσσαρ Μαι	Τεσσαρ Μαι
Μηνα Χαρακλάκης	030391	1964	Ερ.	22.7.74	Κερκίρα	Κερκίρα
Μηνα Γεώργιος	453328	1954	Ερ.	15.8.74	Αγ. Δημητρίου	Αγ. Δημητρίου
Μιας Χρήστος	109115	1915	Πολ.	21.8.74	Ασπίς	Γεωργ. Παυλίδ
Μίκου Χερσίκος	161935	1945	Ερ.	22.7.74	Κερκίρα	Κερκίρα
Μίκουδου Δημήτρης	417375	1946	Ερ.	2.8.74	Κερκίρα	Αγ. Γεωργίου
Μίκουδου Γεώργιος	402943	1946	Ερ.	21.7.74	Κερκίρα	Κερκίρα
Μίκουδου Σταύρος	403733	1952	Ερ.	14.8.74	Παλακίδα	Παλακίδα
Μίλις Μιχαήλ	-----	1905	Πολ.	12.8.74	Τραυλάκι	Τραυλάκι
Μισαήλ Αθανάσιος	229221	1947	Ερ.	14.8.74	Παλακίδα	Παλακίδα
Μισαήλ Αντρέας	502591	1956	Στρ.	15.8.74	Κύβρα	Κύβρα
Μισαήλ Αντρέας	-----	1958	Στρ.	21.7.74	Κοιταριάς	Κοιταριάς
Μισαήλ Βάσος	148281	1946	Ερ.	15.8.74	Βυνη	Βυνη
Μισαήλ Γεώργιος	492937	1955	Πολ.	22.7.74	Τραυλάκι	Τραυλάκι
Μισαήλ Γεώργιος	077636	1944	Ερ.	14.8.74	Κύβρα	Κωνσταντ. Αθανάσιος
Μισαήλ Δρόσος	302657	1952	Πολ.	18.8.74	Κερκίρα	Τριαν. Αλ. Πανα
Μισαήλ Λούκος	301975	1985	Πολ.	17.8.74	Αγ. Δημητρίου	Αγ. Δημητρίου
Μισαήλ Μιχαήλ	303382	1950	Ερ.	14.8.74	Αγ. Δημητρίου	Αγ. Δημητρίου
Μισαήλ Παύλος	107199	1918	Πολ.	21.8.74	Ασπίς	Τραυλάκι
Μισαήλ Μιχαήλ	319704	1951	Στρ.	14.8.74	Κοιταριάς	Κοιταριάς
Μισαήλ Μιχαήλ	411890	1954	Στρ.	22.7.74	Βυνη	Βυνη
Μισαήλ Μιχαήλ	-----	1951	Ερ.	20.7.74	Κερκίρα	Κερκίρα
Μισαήλ Νικόλαος	-----	1952	Ερ.	6.8.74	Ασπίς	Ασπίς
Μισαήλ Νικόλαος	-----	1923	Πολ.	13.8.74	Κερκίρα	Κερκίρα
Μισαήλ Νίκος	329775	1956	Στρ.	22.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
Μισαήλ Παναγιώτης	501953	1955	Στρ.	15.8.74	Βυνη	Βυνη
Μισαήλ Σωτήριος	457510	1953	Στρ.	6.8.74	Ασπίς	Γεωργ. Παυλίδ
Μισαήλ Σίμος	137527	1937	Πολ.	19.8.74	Αλιανός	Αλιανός
Μισαήλ Σωτήριος	136274	1944	Ερ.	28.7.74	Σιγγαρά	Σιγγαρά
Μισαήλ Χριστόφορος	488365	1953	Στρ.	6.8.74	Ασπίς	Ασπίς
Μισαήλδης Αντρέας	406074	1945	Ερ.	24.7.74	Κερκίρα	Κερκίρα
Μισαήλδης Κωνσταντίνος	114687	1942	Ερ.	28.7.74	Σιγγαρά	Σιγγαρά
Μισαήλδης Σάββας	109128	1915	Πολ.	21.8.74	Ασπίς	Γεωργ. Παυλίδ
Μισιστής Βασίλης	-----	1955	Στρ.	6.8.74	Ασπίς	Ασπίς
Μισοβίτη Παπαζήνη	132423	1923	Πολ.	1.8.74	Τσιμπι	Τσιμπι
Μούνης Κωσταντίνος	175440	1940	Ερ.	20.7.74	Πικρο Νερό	Πικρο Νερό
Μούνης Τάκης	-----	1954	Στρ.	22.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
Μουστακός Γεώργιος	167721	1953	Στρ.	21.7.74	Μπαλκάνια	Μπαλκάνια
Μουστακός Κώστας	109242	1912	Πολ.	21.8.74	Ασπίς	Δοξα
Μουστακός Νικόλαος	314514	1937	Πολ.	16.8.74	Παλακίδα	Παλακίδα
Μουτσης Νικόλαος	-----	1950	Στρ.	21.7.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
Μυθιλάκης Γεώργιος	434107	1950	Ερ.	14.8.74	Αγ. Δημητρίου	Αγ. Δημητρίου
Νεοφάνη Κυριάκος	507218	1956	Στρ.	15.8.74	Αγ. Γεωργίου	Αγ. Γεωργίου
Νεοκλάους Αντρέας	497565	1955	Στρ.	22.7.74	Κερκίρα	Κερκίρα
Νεοκλάους Παύλος	491316	1955	Στρ.	11.8.74	Παλακίδα	Παλακίδα
Νεοκλάους Χριστόφορος	410611	1947	Πολ.	24.7.74	Σιγγαρά	Σιγγαρά
Νεοφάνη Αντρέας	271919	1947	Ερ.	22.7.74	Κερκίρα	Κερκίρα
Νεοφάνη Δημήτριος	152432	1944	Ερ.	26.7.74	Πύλη	Πύλη
Νεοφάνη Νεοφάνης	312927	1941	Ερ.	22.7.74	Ασπίς Μουτση	Ασπίς Μουτση
Νεοφάνης Σταύρος	-----	1954	Στρ.	19.8.74	Αμοιόματος	Αμοιόματος
Νεοφάνης Παναγιώτης	471403	1951	Ερ.	14.8.74	Κιλιπιά	Κιλιπιά
Νεοφάνη Αντρέας	195366	1927	Πολ.	15.8.74	Βυνη	Βυνη
Νεοφάνη Κώστας	213767	1928	Πολ.	8.8.74	Κερκίρα	Κερκίρα
Νεοφάνης Παντελής	225464	1941	Ερ.	14.8.74	Μα Μεγία	Μα Μεγία
Νεοφάνης Χριστόφορος	500522	1953	Στρ.	14.8.74	Μα Μεγία	Μα Μεγία
Νεοκλάους Μιχαήλ	-----	1956	Πολ.	21.8.74	Αγκαθιά	Αγκαθιά
Νεοκλάους Αντώνιος	487209	1954	Ερ.	14.8.74	Μα Μεγία	Μα Μεγία
Νεοκλάους Γεώργιος	-----	1953	Ερ.	21.7.74	Σιγγαρά	Σιγγαρά

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΛΛΑΔΙΤΩΝ ΑΓΝΟΟΥΜΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ
ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΤΟ 1974

Α	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ	ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ	ΒΑΘΜΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΞΑΦΑΝΗΣΗΣ
1	ΑΓΑΠΙΟΥ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ			ΙΔΙΩΤΗΣ		
2	ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΜΗΝΑΣ	ΚΑΡΔΙΤΣΑ	ΔΝΕΥΣ (ΜΧ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
3	ΑΝΑΛΥΤΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ		ΣΤΡΤΗΣ (ΔΒ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
4	ΑΝΔΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΑΘΗΝΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
5	ΑΝΤΩΝΙΟΥ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ			ΙΔΙΩΤΗΣ		
6	ΑΝΕΜΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΚΑΡΔΙΤΣΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΔΒ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
7	ΑΝΟΗΣ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	ΑΓΓΕΛΟΣ	ΚΕΡΚΥΡΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΜΧ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
8	ΑΥΔΩΝΙΤΗΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΛΕΥΚΑΔΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)		20-7-74
9	ΒΑΗΣ	ΙΑΚΩΒΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ		ΛΟΧΙΑΣ (ΥΓ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
10	ΒΕΛΩΝΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΙΔΑ	ΑΧΑΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
11	ΓΕΡΟΝΤΗΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)		21-7-74
12	ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗΣ	ΜΗΝΑΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΗΡΑΚΛΕΙΟ	ΔΝΕΥΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
13	ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΚΑΡΔΙΤΣΑ	ΑΛΧΙΑΣ (ΜΧ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
14	ΓΙΑΡΕΝΤΖΟΣ	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	ΚΩΝ ΝΟΣ	ΑΘΗΝΑ	ΛΟΧΙΑΣ (ΔΒ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
15	ΓΡΙΒΑΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΚΩΝ ΝΟΣ		ΔΝΕΥΣ (ΕΜ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
16	ΔΕΔΕΒΕΣΙΝΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΚΩΝ ΝΟΣ		ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
17	ΔΕΡΙΖΙΩΤΗΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ	ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ	ΚΣΤΗΣ (ΡΕ)		20-7-74
18	ΖΑΧΑΡΕΑΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΚΑΛΑΜΑΤΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
19	ΖΕΡΒΟΜΑΝΩΛΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΛΕΣΒΟΣ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
20	ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΑΓΓΕΛΗΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
21	ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΑΘΗΝΑ	ΔΝΕΥΣ (ΕΜ)		22-7-74
22	ΙΓΝΑΤΙΑΔΗΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΜΙΧΑΗΛ	ΚΙΑΚΙΣ	ΛΟΧΙΑΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
23	ΚΑΛΜΠΟΥΡΤΖΗΣ	ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΑΘΗΝΑ	ΑΝΧΗΣ (ΠΒ)		23-7-74
24	ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΤΡΙΚΑΛΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
25	ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΣ	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	ΓΙΕΤΡΟΣ	ΗΛΕΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
26	ΚΑΤΟΥΜΤΑΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΚΑΛΑΜΑΤΑ	ΥΠΧΟΣ (ΠΖ)		22-7-74
27	ΚΑΤΡΑΚΑΚΗΣ	ΘΕΟΚΑΡΗΣ	ΚΩΝ ΝΟΣ	ΑΘΗΝΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΜΧ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
28	ΚΕΝΤΡΑΣ	ΚΩΝ ΝΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΑΡΓΟΣ	ΑΝΣΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
29	ΚΟΥΚΟΥΛΑΡΗΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΚΩΝ ΝΟΣ	ΑΘΗΝΑ	ΛΟΧΙΑΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
30	ΚΟΥΚΟΥΛΗΣ	ΘΩΜΑΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΚΑΡΔΙΤΣΑ	ΣΤΡΤΗΣ		21-7-74
31	ΚΟΥΡΟΥΠΗΣ	ΓΡΥΛΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΑΘΗΝΑ	ΑΝΧΗΣ (ΠΖ)	ΕΦ	22-7-74
32	ΚΟΥΤΡΑΦΟΥΡΟΣ	ΜΗΝΑΣ			ΙΔΙΩΤΗΣ		
33	ΚΟΥΤΡΟΥΛΗΣ	ΣΤΕΦΑΝΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
34	ΚΡΑΤΙΒΕΝΟΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΚΩΝ ΝΟΣ	ΑΡΚΑΔΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
35	ΚΡΗΤΙΚΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΑΘΗΝΑ	ΛΟΧΙΑΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
36	ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΑΛΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
37	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	ΜΙΧΑΗΛ		ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
38	ΛΟΥΡΜΠΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΗΛΕΙΑ	ΔΝΕΥΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
39	ΛΥΓΚΟΥ	ΘΩΜΑΣ	ΠΑΝΤΕΛΗΣ	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
40	ΜΑΛΟΥΡΑΣ	ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ			ΙΔΙΩΤΗΣ		
41	ΜΟΝΑΧΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΜΙΧΑΗΛ	ΘΕΣΠΡΟΤΙΑ	ΔΝΕΥΣ (ΔΒ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
42	ΜΟΥΡΚΗΣ	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΕΥΒΟΙΑ	ΔΝΕΥΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
43	ΜΗΤΣΑΚΗΣ	ΣΤΑΥΡΟΣ	ΕΥΤΥΧΙΟΣ	ΧΑΝΙΑ	ΕΘΑΝΟΧΟΣ (ΠΖ)		8-8-74
44	ΜΠΟΥΡΕΚΑΣ	ΑΣΗΜΑΚΗΣ	ΜΕΝΕΛΑΟΣ	ΛΕΣΒΟΣ	ΣΤΡΤΗΣ (ΜΧ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
45	ΜΠΡΟΔΗΜΑΣ	ΚΩΝ ΝΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΑΡΓΟΛΙΔΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
46	ΝΙΚΗΤΟΠΟΥΛΟΣ	ΛΑΜΠΡΟΣ	ΡΩΙΑΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑ	ΔΝΕΥΣ (ΥΓ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
47	ΞΕΝΟΣ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΗΛΕΙΑ	ΔΝΕΥΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
48	ΞΥΔΙΑΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΛΕΩΝΙΔΑΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
49	ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ	ΗΛΙΑΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΤΡΙΚΑΛΑ	ΛΟΧΙΑΣ (ΜΧ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
50	ΠΑΛΙΟΛΟΓΟΥ	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ			ΙΔΙΩΤΗΣ		
51	ΠΑΝΤΙΩΡΑΣ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ		ΙΔ ΕΘΕΛΟΝΤ	ΕΦ	20-7-74
52	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΧΑΡΙΑΔΟΣ	ΗΛΕΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
53	ΠΑΠΑΛΑΜΠΡΙΔΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΣΤΕΦΑΝΟΣ	ΙΩΑΝΝΙΝΑ	ΥΠΧΟΣ (ΠΖ)	ΕΦ	22-7-74
54	ΠΑΠΑΛΑΜΠΡΟΥ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ		ΑΝΣΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
55	ΠΑΠΑΤΣΑΛΗΣ	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ	ΓΡΕΒΕΝΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΜΧ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
56	ΠΑΤΣΑΝΑΣ	ΚΩΝ ΝΟΣ	ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ	ΛΕΣΒΟΣ	ΛΟΧΙΑΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
57	ΠΑΥΛΟΥΔΗΣ	ΠΑΥΛΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	ΛΟΧΙΑΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
58	ΠΑΦΙΩΛΗΣ	ΚΩΝ ΝΟΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΗΛΕΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)		20-7-74
59	ΡΑΧΩΒΙΤΣΑΣ	ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ	ΘΩΜΑΣ	ΚΑΡΔΙΤΣΑ	ΛΟΧΙΑΣ (ΤΧ)		20-7-74
60	ΡΟΥΣΣΙΝΗΣ	ΣΕΡΑΦΕΙΜ	ΛΑΜΠΡΟΣ	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
61	ΣΙΝΝΗΣ	ΑΡΓΥΡΙΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
62	ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ		ΤΡΙΚΑΛΑ	ΑΛΧΙΑΣ	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
63	ΣΚΟΥΡΑΝΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΑΓΓΕΛΗΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
64	ΣΜΥΡΑΝΗΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΑΡΓΟΛΙΔΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
65	ΣΟΥΡΑΣ	ΚΩΝ ΝΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΉΜΑΘΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΛΛΑΔΙΤΩΝ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ
ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΤΟ 1974

Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ	ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ	ΒΑΘΜΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΞΑΦΑΝΗΣΗΣ
66	ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ	ΑΝΔΡΕΑΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ	ΜΕΣΣΗΝΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
67	Σ ΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ	ΚΟΝ/ΝΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΗΛΕΙΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
68	Σ ΓΙΑΡΟΥ	ΣΩΤΗΡΙΟΣ	ΘΕΟΦΑΝΗΣ	ΙΩΑΝΝΙΝΑ	ΛΟΧΙΑΣ (ΠΖ)		15-8-74
69	ΣΤΕΡΓΙΕΝΑΚΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ			ΙΑΩΤΗΣ		
70	ΣΤΙΒΑΧΤΑΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ		ΝΑΥΤΗΣ		20-7-74
71	ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΙΔΗΣ	ΜΑΝΟΥΣΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΗΡΑΚΛΕΙΟ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
72	ΤΡΙΑΝΤΗΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ	ΠΙΡΕΒΕΖΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΜΧ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
73	ΤΣΙΑΚΑΣ	ΚΟΝ/ΝΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ		ΤΧΗΣ (ΠΖ)		22-7-74
74	ΤΣΙΠΡΙΔΗΣ	ΚΟΝ/ΝΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΠΕΛΛΑ	ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
75	ΤΣΟΥΚΝΙΔΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΒΛΙΟΣ	ΚΑΡΔΙΤΣΑ	ΥΠΧΟΣ	Ε.Φ.	21-7-74
76	ΤΣΩΝΗΣ	ΗΛΙΑΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ		ΔΝΕΥΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
77	ΧΑΙΡΕΤΑΚΗΣ	ΜΙΧΑΗΛ	ΜΙΧΑΗΛ	ΧΑΝΙΑ	ΛΟΧΙΑΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
78	ΧΑΜΟΥΡΙΩΤΑΚΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΙΜΟΣΘΕΝΗΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	ΛΟΧΙΑΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
79	ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΙΟΥΔΑΝΗΣ				
80	Χ ΑΥΓΟΥΣΤΙΔΗΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΠΙΕΤΡΟΣ	ΗΡΑΚΛΕΙΟ	ΛΧΟΣ (ΠΖ)		14-8-74
81	ΧΑΤΖΗΣΤΑΥΡΗΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ		ΣΤΡΤΗΣ (ΔΒ)	ΕΛΔΥΚ	16-8-74
82	ΧΟΥΝΤΑΛΑΣ	ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ		ΣΤΡΤΗΣ (ΠΖ)	ΕΛΔΥΚ	20-7-74
83	ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	ΛΘΑΝΑΣΙΟΣ					

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΔΙ' ΑΓΝΟΥΜΕΝΟΥ

Παρακαλείται οιοσδήποτε γνωρίζει τι περί των αγνοουμένων εθνοφρουρών όπως επικοινωνήση άμεσα με τους οικείους των εις τὰ κάτωθι τηλέφωνα.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
εκ Μαλεούντας

Εφεδρος, έβραθή διά τελευταίαν φοράν τήν 22αν Ιουλίου εις Κυρήναιαν. Αποταθήτε: Τηλ. 337, Μαλεούντα.

ΣΑΒΒΑΣ ΔΙΑΚΟΥ
τού Δημητρίου, εκ Βασιλείας

Εφεδρος, άγνωσται ή τύχη του από τής 20ής Ιουλίου. Αποταθήτε: τηλ. 22866, Ανδρέας Αδάμου, Στρόβολος.

ΠΑΙΣΧΑΛΗΣ Π. ΖΟΥΒΑΝΗΣ
εκ Σωτήρας Άρ.στ.α

εθνοφρουρός, 1905ς Λόδος π. ροβαλικού, Μαραθόβουνος. Έπικοινωνήσατε μετά του κ. Ζοβάνη Τσαούκα, Σωτήρα Άρ.στ.α

ΛΟΥΙΖΟΣ Γ. ΜΟΥΣΤΟΥ
Έξ Άρμολάστου

εθνοφρουρός, 2ον τάγμα πελ. κού Τ. 399 Μπυγάζι Άρ.στ.α Έπικοινωνήσατε, Σαλαμίνη 107, Άρ.στ.α, τηλ. 65298

ΚΛΕΙΤΟΣ Α. ΚΛΕΙΤΟΥ
εκ Λευκονόικου

εθνοφρουρός, 2ον τάγμα πεζικ. Μπυγάζι Άρ.στ.α. Έπικοινωνήσατε με τους γονείς του, π. λυκατοικία Έτουάλ, Λευκ. Κέντρου, τηλ. 031—73850 Άρμολάστου.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΡΔΙΟΣ
εξ Όρησειας

Εφεδρος στρατιώτης, Έθιας διά τελευταίαν φοράν εις τή περιοχήν Άσπρη Μούτη τή 23.7.74. Αποταθήτε: τηλ. 04214391.

—Ο Γεώργιος Θεοδοσιου Σάβα, εξ Ίνιαν Πάφου, έβραθή από τής 18ης Ιουλίου. Αποταθήτε κοινοτικόν τηλέφωνον Ίνιαν.

Παρακαλείται οιοσδήποτε γνωρίζει τι περί τής τύχης του **ΒΑΣΙΛΗ ΣΥΝΕΣΗ** τού Δημήτρη από τού Ριζοκάρπασου όπως επικοινωνήση μετά του Γεωργίου Βερσιέ στην Άχνα ή τού Δημητρίου Τσανταρου στο Ριζοκάρπασον.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΡΓΥΡΗ
εκ Πολιστύπου

άναζητείται υπό τών οικείων του. Αποταθήτε: Ανδρέαν Λοιζίδην, διδάσκαλον, κοινοτικόν τηλέφωνον Πολιστύπου ή στον κοινοτάρχην Γεώργιον Κυριακίδην, Πολιστύπου.

Αιχμάλωτοι σε Τουρκικό αντιορμητήριο

Special

NEWS BULLETIN

WEDNESDAY

SEP 4 1974

No. 1201

Special NEWS BULLETIN (a Turkish Cypriot Publication), Wednesday 4 September 1974

Greek Cypriot POWs during lunch hour. They were visited yesterday by the Representatives of the Turkish Red Crescent who toured all Prisoner of War Camps in the Turkish controlled region of the island to ascertain the needs of the prisoners.

The following persons, identified in the photo, are still missing:

1. Thomas Eleftherios tou Christou, age 20, from Lapithos
2. Kyriakos (Tzirkakas) Demetrios tou Panteli, age 20, from Ay. Varvara
3. Philippides Andreas tou Georghiou, age 30, from Nicosia
4. Stavrinou Ioannis tou Stavrou, age 20, from Kapouti

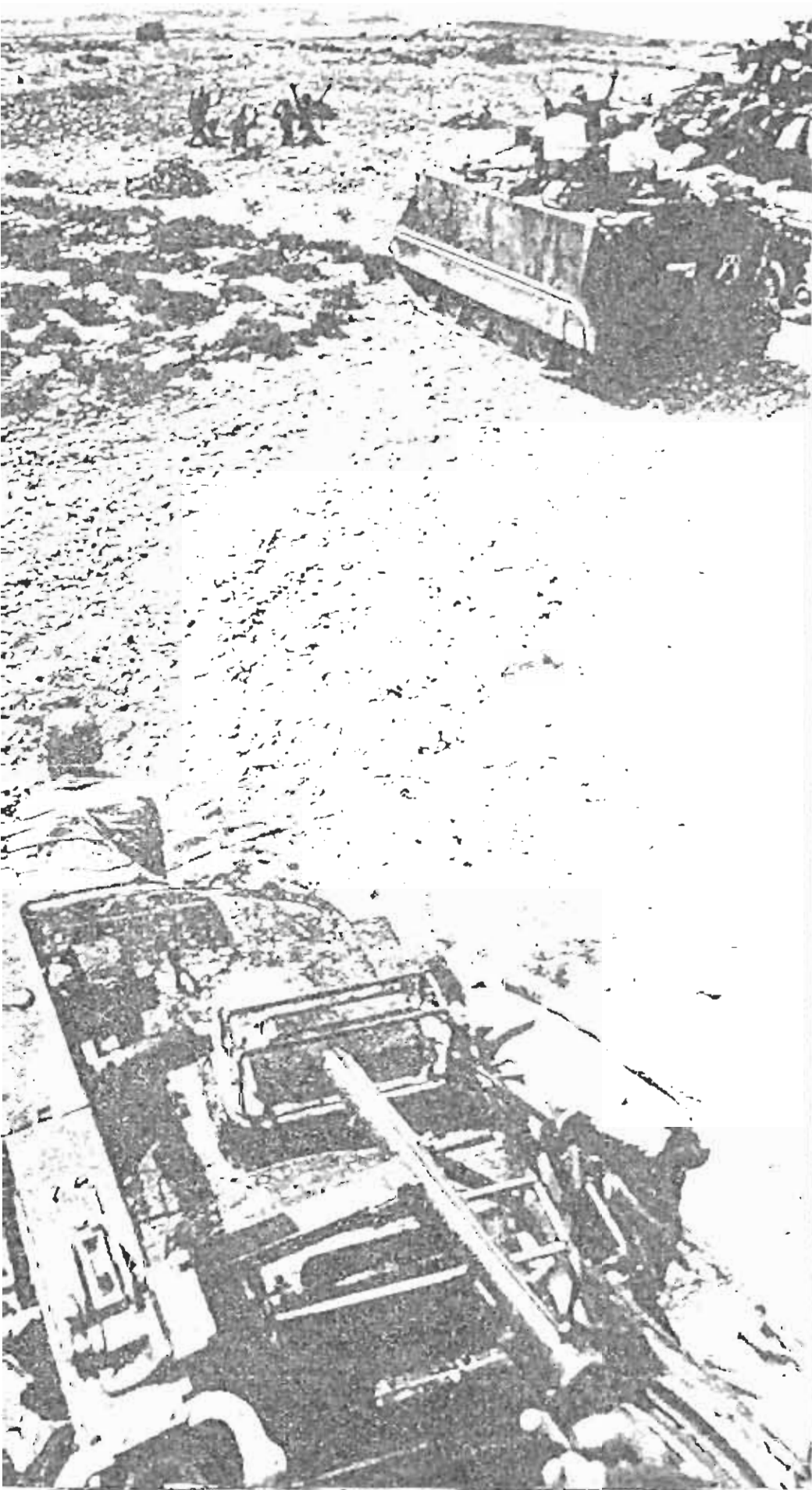
STILLS FROM A BBC DOCUMENTARY FILM TAKEN AT ADANA
PRISONS-TURKEY WHICH WAS BROADCAST IN LONDON ON 4.9.1974

- A. 1. GEORGHIOU Andreas George - Latsia (age 26 at time of arrest)
- 2. STEPHANIDES Charalambos Demetris - Nicosia (age 19)

- B. 1. PETRIDES Nikos Petros - Episcopio (age 32)
- 2. SYZINOS Demetrios Philippos - Yipsou (age 50)

Πολεμικός όλεθρος

Φωτογραφία 1η: Τά τούρκικα ἄρματα πλησιάζουν. Οἱ μέχρι σήμερα αἰχμάλωτοι πέντε Ἑλληνοκύπριοι γονατιστοὶ στό βάθος δέν ἔχουν ἄλλη ἐκλογή. Παραδίδονται. Τό ΜΕΡΙΓ 1 τοὺς πλησιάζει.

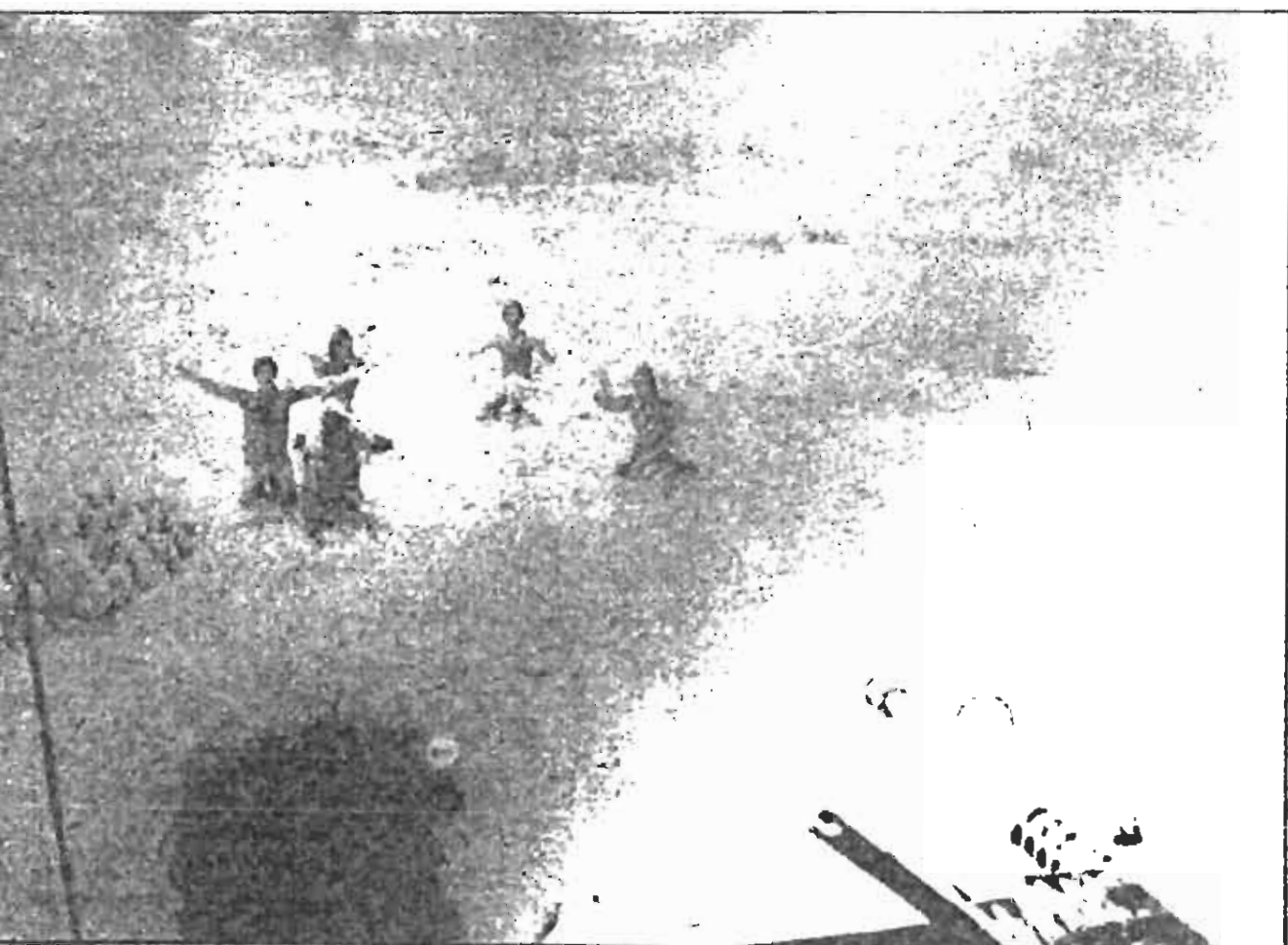

Ἡ τραγωδία πέντε ἄγνωστων μας, σέ τέσσερις φάσεις. Πάνω, ὁ τοῦρκος ἀξιωματικός τῶν τεθωρακισμένων ἐπέσημανε τοὺς ἐθνοφρουροὺς. Κάτω, ἀρχίζει σύντομη ἀνάκριση...

Πάνω, ή σύντομη ανάκριση τῶν πέντε ἔθνοφρουρῶν φαίνεται ὅτι τελειώνει. Κάτω, οἱ ἀνακριτές ἀξιωματικοί ἀποσύρθηκαν καί τό πολυβόλο τοῦ τάνκς στρέφεται στούς στρατιῶτες.

Αυτή η φωτογραφία Ελληνοκυπρίων αιχμαλώτων στην Τουρκία δημοσιεύτηκε στο τουρκικό περιοδικό "Χαγιάτ" στις 19 Σεπτεμβρίου του 1974. Από τους αιχμαλώτους που φαίνονται δεν αφεθήκαν ελεύθεροι και έτσι βρίσκονται στους καταλόγους των αγνοουμένων οι εξής: 1. Ιωάννης Σκαλιστής 20 χρονών. 2. Μουσκού Χριστάκης 20 χρονών. 3. Πυργού Νίκος 20 χρονών. 4. Στεφανίδης Χαράλαμπος 22 χρονών. 5. Προκοπίου Σωτήρης 22 χρονών (Απο το βιβλίο "Κραυγή απ τα μπουντρούμια" του Αντώνη Μακρίδη).

Ο Λεόντιος Λεοντίου πού ἔμεινε στό μπιουντρούμι τῆς αἰχμαλωσίας του. Τῆ σπαρακτική του φωνή «Εἶμαι ὁ Λεόντιος Λεοντίου ἀπό τὴν Ἄσσια, γιατί δέν μᾶς παίρνουν μαζί σας στὴν Κύπρο» ἄκουσε ὁ Γιώργος Παπαλεοντίου καὶ τὴν μετέφερε σὰν σημάδι διατήρησης του στὴ ζωὴ στὴν Κύπρο μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση του.

Dear Sir,

I am writing in response to your Appeal from Le Monde newspaper of last July regarding Greeks in Turkish prisons.

I am an Iranian businessman. In last July and August I was in Turkey to visit my nephew who was at the Nevshehir prison and negotiate his moving into some other prison either in Istanbul or Ankara. He has fallen victim of a shameful intrigue and an assassination slander; these are traps commonly used in Turkey for extorting money.

I don't know whether what I have to tell you could be useful to you; at that time I was not aware of your Appeal and I didn't pay special attention to the Greek prisoners.

On the day of my visit to the prison some scuffle had taken place and as a result of it one of the prisoners, Andreas Giorgiou, Greek by nationality, was seriously hurt and taken to hospital. My nephew told me that there were about 30 Greek prisoners there. There had been much more Greeks but they were moved to other prisons. The Greeks were held apart from the rest of the prisoners under more rigorous control. Some of them spoke English; judging from what he had overheard they were educated people.

The Nevshehir prison is in the old part of the town, south-west from the central part of town square, at the foot of the hill. It is an old solid structure that once used to be a Christian church. That's all I can tell you about them.

I was afraid to write to you before my nephew was moved into another prison.

Handwritten signature

Mr Jean CATSIAPIS
30, av. du Général-Leclerc
75014 PARIS

Επιστολή Πέρση εμπορευόμενου με πληροφορίες για όμηρους σε
Τουρκικές Φυλακές

ΠΕΥΚΩΒΙΟ 11.8.74

Αγαπημένη μου Μανούλα σε φιλώ. Είμαι ωραία υγιής
και χαρούμενη θα είσαι κοντά σου. Μην στεναχωριέσαι
από τον ήλιο θα πάνε ωραία μαζά. Ο θεός δεν θα μας
άφισε θα μας προστατεύει. και χαρούμενα θα γυρνάμε
Αφού χαλαρώσατε μέχρι σήμερα ήθελα να πάνε μαζά.
Μην στεναχωριέσαι Μανούλα μου. έχω κερνά ωραία χει
ρότερα κωδε ήρα μεθα στο γαρνιφουρί. έχω κωδε
σε όλα τα νεύρα μου πρίνι άσωρη. δεν είχα και τί
ρα είναι χέφατο το νεφάρι μου, αλλά κώνω όωο-
κοντ και κωράδιο μέχρι το τερά. δεν χώνω το
δάρρο μου και την ωίδη μου και έχω ε-οίωτοβί-
νη σε θεό ότι όλα θα πάνε ωραία μαζά.
Μην βεχνά όμω ότι είναι ωραίο. και ο ωραίο
είναι ματαόσφορ. Αφού έταχε να χίντ σε θα
είν χίντ. όσο βανό

Πολλούς χαίρεσι σου σε όλοι, και ελπίς ωρ
τα στον χροσάκη και είμαι κωδε Μανούλα.

Μην είσαι Μανούλα μου ηδουίσι
και γέλω όωό κωντα σου
Χίλιόδω μάνε έργάωντε
στην μοίρα την δικιά σου.

ΜΑΝΟΥΛΑ ΤΟ
ΜΑΓΙΟ
ΕΤΟΙΜΑΣΕ
ΕΡΧΟΜΑΙ

Γράμμα από ένα παλικάρι, τό Δημήτρη Λούρηπα
πρός τή μάνα του στίς 11 Αύγουστου τοῦ 1974.

ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΓΕΝΩΝ
ΑΔΗΛΩΤΩΝ ΑΙΧΜΑΛΩΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΩΝ

A. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ 4 - ΤΗΛ. 477794
ΛΕΥΚΩΣΙΑ - ΚΥΠΡΟΣ

PANCYPRIAN COMMITTEE
OF PARENTS AND RELATIVES
OF UNDECLARED PRISONERS
AND MISSING PERSONS

A. DEMETRIOU Str. 4 - TEL. 477794
NICOSIA - CYPRUS

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ
ΘΕΜΑ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΩΝ

Η καταπελτική έκθεση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις παραβιάσεις των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη Κύπρο από τη Τουρκία δίνει μια νέα διάσταση γενικά στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και ειδικά στο θέμα των Αγνοουμένων μας.

Ως γνωστό, η έκθεση αφορά την αίτηση της Κύπρου αρ. 5007/77, εναντίο της Τουρκίας, που άρχισε να εξετάζεται από την αρμόδια Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης, το 1979. Στα πλαίσια αυτής της εξέτασης κλητεύθηκαν αυτόπτες μάρτυρες οι οποίοι και κατέθεσαν στην έδρα του Συμβουλίου της Ευρώπης στο Στρασβούργο.

Τα ευρήματα και οι αποφάσεις της Επιτροπής συμπεριλαμβάνονται σ' έκθεση της, που υιοθετήθηκε στις 4 Οκτωβρίου 1983 και που σύμφωνα με τις διαδικασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης διαβιβάστηκε στο εκτελεστικό όργανο του Συμβουλίου της εξ Υπουργών Επιτροπής, η οποία και αποφάσισε να κρατήσει εμπιστευτική την έκθεση. Οι εκτιμήσεις σχετικά με την απόφαση αυτή της εξ Υπουργών Επιτροπής διαίστανται. Άλλοι υποστήριξαν πως η απόφαση είναι αποτέλεσμα πολιτικών σκοπιμοτήτων και άλλοι πως με την απόφαση αυτή εδίδετο τίτωση χρόνου στη Τουρκία, ν' αποκαταστήσει τα ανθρώπινα δικαιώματα που παραβίαζε.

Η Επιτροπή μας δεν συμμερίζεται την δεύτερη εκδοχή. Αν πράγματι αποσκοπούσε σ' αυτό η απόφαση της εξ Υπουργών Επιτροπής θα έπρεπε να συνοδεύεται από κάποιες υποδείξεις έστω προς τη Τουρκία, πράγμα που δεν έγινε. Αντίθετα η Επιτροπή μας πιστεύει πως η αναχή που επιδείχτηκε απειθρόυνε τη Τουρκία και σκλήρυνε την στάση της, με αποτέλεσμα δεκαοχτώ χρόνια ύστερα να συνεχίζεται η εκκρεμότητα γύρω από σοβαρότατες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η όλη κατάσταση διαφοροποιείται με την απόφαση που πήρε η εξ Υπουργών Επιτροπή τις αρχές αυτού του μήνα να δημοσιοποιήσει την έκθεση. Η ετυμηγορία της Επιτροπής αναφορικά με το θέμα των Αγνοουμένων (αντίγραφο επισυνάπτεται) δίνει την πραγματική εικόνα γύρω από το πρόβλημα. Αφ' ενός μεν τονίζει πως αγνοούμενοι μας συλλογάζονται και κρατούνται από την Τουρκία, καταρρίπτοντας έτσι τους Τουρκικούς ισχυρισμούς πως οι αγνοούμενοι μας εξαφανίζονται στο πραξικόπημα και πως οι ίδιοι δεν έχουν καμιά ανάμειξη ή ευθύνη και αφ' ετέρου υπογραμμίζει την ουσιαστική παράλειψη της Τουρκίας να δώσει τις απαιτούμενες εξηγήσεις για το τι απέγιναν αυτοί οι άνθρωποι ύστερα από τη σύλληψή τους.

Τα δύο αυτά σημεία αποτελούν σοβαρότατα στοιχεία, που η ορθή αξιοποίησή τους θα βοηθήσει σε μέγιστο βαθμό την προώθηση και επίλυση του θέματος των Αγνοουμένων μας, που επαναλαμβάνεται είναι η διακρίβωση με βάση πειστικά στοιχεία της τύχης του κάθε αγνοουμένου.

Από πλευράς της Επιτροπής μας έχει καταρτισθεί πρόγραμμα δράσης έτσι που τα διάφορα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως η εξ Υπουργών Επιτροπή και η Κοινοβουλευτική Συνέλευση να απαιτήσουν από τη Τουρκία να αποκαταστήσει τα ανθρώπινα δικαιώματα που παραβιάζει στη Κύπρο και να δώσει εξηγήσεις. Παράλληλες ενέργειες η Επιτροπή μας προγραμματίζει προς άλλες κατευθύνσεις όπως διεθνείς οργανισμούς και διεθνή κέντρα αποφάσεων. Κατά κύριο λόγο η Επιτροπή μας προτίθεται να στραφεί προς την πλευρά των Ηνωμένων Εθνών και ήδη ζήτησε συνάντηση με το Γενικό Γραμματέα κ. Γκάλι.

Οι συγγενείς αγνοουμένων έχουν αναποθέσει τις ελπίδες τους για τερματισμό του δράματος τους στον Ο.Η.Ε. Γι' αυτό και αναμένουν από το νέο Γενικό Γραμματέα ν' αναπτύξει ποσοπικά νέες πρωτοβουλίες για να ξεφύγει το θέμα από το σημερινό αδιέξοδο.

Υπογραμμίζουμε με πικρία τη μη αναφορά του θέματος των Αγνοουμένων στην πρόσφατη έκθεση του Γενικού Γραμματέα προς το Συμβούλιο Ασφαλείας, σε μια περίοδο μάλιστα που η υφιστάμενη Ερευνητική Επιτροπή, που τελεί υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα, δεν μπορεί να προχωρήσει πράγμα που παραδέχεται και η ίδια στο τελευταίο της ανακοινωθέν.

Αυτό που πιστεύουμε είναι πως έχει παραωριμάσει ο χρόνος για λύση του θέματος των Αγνοουμένων. Και πρέπει να υπάρξουν έντονες και συντονισμένες ενέργειες απ' όλους - από τη Κυβέρνηση, από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, από την Εκκλησία - προς κάθε δυνατή κατεύθυνση που θα υποβοηθούσε τη λύση του θέματος.

Η έκθεση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μας δίνει στερεά βάση για ν' απαιτήσουμε ό,τι δικαιοματικά μας ανήκει.

Λευκωσία 21 Απριλίου, 1992

ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

*Ανακοίνωση της Επιτροπής μας για την Έκθεση της Επιτροπής
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*

One Hundred Third Congress
of the
United States of America

AT THE SECOND SESSION

Began and held at the City of Washington on Tuesday,
the twenty-fifth day of January, one thousand nine hundred and ninety-four

An Act

To provide for an investigation of the whereabouts of the United States citizens
and others who have been missing from Cyprus since 1974

Be it enacted by the Senate and House of Representatives of
the United States of America in Congress assembled,

SECTION 1. UNITED STATES CITIZENS MISSING FROM CYPRUS.

(a) INVESTIGATION.—As soon as is practicable, the President shall undertake, in cooperation with appropriate international organizations or nongovernmental organizations, a thorough investigation of the whereabouts of the United States citizens who have been missing from Cyprus since 1974. Any information on others missing from Cyprus that is learned or discovered during this investigation shall be reported to the appropriate international or nongovernmental organizations. The investigation shall focus on the countries and communities which were combatants in Cyprus in 1974, all of which currently receive United States foreign assistance.

(b) REPORT TO THE FAMILIES.—The President shall report the findings of this investigation of the missing Americans to the family of each of the United States citizens. Such reports shall include the whereabouts of the missing.

(c) REPORT TO THE CONGRESS.—The information learned or discovered during this investigation shall be reported to the Congress.

(d) RETURNING THE MISSING.—The President, in cooperation with appropriate international organizations or nongovernmental organizations, shall do everything possible to return to their families, as soon as is practicable, the United States citizens who have been missing from Cyprus since 1974, and others who have been missing, including returning the remains of those who are no longer alive.

Thomas S. Foley
Speaker of the House of Representatives

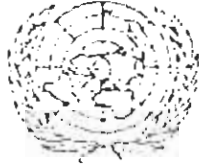
Robert H. Byrd
President of the Senate pro tempore

APPROVED

OCT 19 1974

William J. Clinton

UNITED NATIONS
GENERAL
ASSEMBLY

Distr.
GENERAL

A/RES/3450 (XXX)
15 January 1976

Thirtieth session
Agenda item 12

RESOLUTION ADOPTED BY THE GENERAL ASSEMBLY

[on the report of the Third Committee (A/10284/Add.1)]

3450 (XXX). Missing persons in Cyprus

The General Assembly,

Recalling its resolution 3312 (XXX) of 1 November 1974,

Noting resolution 4 (XXVI) adopted by the Commission on Human Rights on 13 February 1975,

Gravely concerned about the fate of a considerable number of Cypriots who are missing as a result of armed conflict in Cyprus,

Appreciating the work of the International Committee of the Red Cross in this field,

Reaffirming the basic human need of families in Cyprus to be informed about missing relatives,

1. Requests the Secretary-General to exert every effort, in close co-operation with the International Committee of the Red Cross, to assist in the tracing and accounting for persons missing as a result of armed conflict in Cyprus;
2. Requests the Secretary-General to provide the Commission on Human Rights at its thirty-second session with information relevant to the implementation of the present resolution.

2433rd plenary meeting
9 December 1975

Το ψήφισμα 3450 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, με το οποίο ζητείται η διακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων.

**POSITIONS TAKEN BY INTERNATIONAL
ORGANIZATIONS ON THE PROBLEM OF
DISAPPEARANCES**

Assistance and co-operation in accounting for persons who are missing or dead in armed conflicts

3220 XXIX

Date: 6 November 1974
Vote: 95-0-32

Meeting: 2278
Report: A/9829

The General Assembly,

Recalling that one of the purposes of the United Nations is the promotion of international co-operation in solving international problems of a humanitarian character,

Regretting that, in violation of the principles of the Charter of the United Nations, resort to force has continued to occur, causing loss of human lives, widespread devastation and other forms of human suffering,

Reaffirming that it is one of the fundamental obligations of Member States to ensure and promote international peace and security by preventing or ending armed conflicts,

Recognizing that one of the tragic results of armed conflicts is the lack of information on persons - civilians as well as combatants - who are missing or dead in armed conflicts.

Noting with satisfaction resolution V, adopted by the twenty-second International Conference of the Red Cross held at Teheran from 28 October to 15 November 1973, calling on parties to armed conflicts to accomplish the humanitarian task of accounting for the missing and dead in armed conflicts, 10,

Bearing in mind the inadmissibility of a refusal to apply the Geneva Conventions of 1949, 11/1,

Reaffirming the urgent need to ensure full adherence to, and effective implementation of, the Geneva Conventions of 1949 on the protection of war victims by all States, in particular, those signatories to the Geneva Conventions of 1949,

Forced or involuntary disappearances

The XXIVth International Conference
of the Red Cross,

alarmed at the phenomenon of forced or involuntary disappearances, perpetrated, connived at or consented to by governments,

deeply moved by the great suffering such disappearances cause not only to the missing persons themselves and their families but also to society,

considering that such disappearances imply violations of fundamental human rights such as the right to life, freedom and personal safety, the right not to be submitted to torture or cruel, inhuman or degrading treatment, the right not to be arbitrarily arrested or detained, and the right to a just and public trial,

pointing out that families have a right to be informed of the whereabouts, health and welfare of their members, a right which is laid down in various resolutions of the United Nations General Assembly,

commending the efforts of the ICRC, the Working Group established by the UN Commission on Human Rights to investigate the phenomenon of forced or involuntary disappearances and various impartial humanitarian organizations for the benefit of missing persons and their families,

1. *condemns* any action resulting in forced or involuntary disappearances, conducted or perpetrated by governments or with their connivance or consent,

2. *recommends* that the ICRC take any appropriate action which might reveal the fate of missing persons or bring their families relief and urges that the ICRC Central Tracing Agency and any other impartial humanitarian organization be granted the facilities necessary to take effective action in this matter,

3. *urges* governments to endeavour to prevent forced or involuntary disappearances and to undertake and complete thorough inquiries into every case of disappearance occurring in their territory,

4. *urges* governments to co-operate with humanitarian organizations, and with the relevant bodies of the United Nations and of intergovernmental organizations, in particular those which investigate forced or involuntary disappearances, with a view to putting an end to that phenomenon.

VII. MISSING PERSONS

88. The general question of missing persons or “enforced disappearances” was on the agenda of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in September 1984. In the conclusions of his report (Doc. 5273) Mr. Verde wrote:

“Enforced disappearance is one of the most serious violations of the human rights safeguarded by international instruments: it infringes virtually all the victims’ personal rights and many of the rights of their families. **The violations are also contrary to the 1949 Geneva conventions and cannot be justified by special circumstances whether armed conflict, state of emergency or internal unrest or tension.** Under international law (eg. Article 4 of the International Covenant on Civil and Political Rights) there can be no derogation from the obligation to respect a “hard core” of rights, comprising the right to life, protection against torture and the universal right to recognition as a person before the law, which are infringed in the event of enforced disappearance. The breach is so serious that it should elicit the most severe international sanctions.”

89. The Assembly took much the same view as Mr Verde and, after discussing his report, adopted Resolution 828 (1984) on enforced disappearances. There it branded these disappearances as “a flagrant violation of a whole series of human rights” and called on the governments of United Nations member states “to support the preparation and adoption by the United Nations of a declaration declaring that ‘enforced disappearances’ is a crime against humanity” and therefore “not subject to limitation”.

COUNCIL
OF EUROPE

CONSEIL
DE L'EUROPE

EUROPEAN COMMISSION

OF HUMAN RIGHTS

APPLICATIONS Nos. 6780/74 AND 6950/75
CYPRUS
AGAINST
TURKEY

REPORT OF THE COMMISSION

(Adopted on 10 July 1976)

What follows is the conclusion of the European Commission on Human Rights, concerning the missing persons in Cyprus.

II. Missing persons

351. The Commission considers that there is a presumption of Turkish responsibility for the fate of persons shown to have been in Turkish custody. However, on the basis of the material before it, the Commission has been unable to ascertain whether, and under what circumstances, Greek Cypriot prisoners declared to be missing have been deprived of their life. (6).

“Disappearances” constitute a clear violation of international law. When a person has been taken into custody and the authorities nonetheless deny knowledge of this, internationally guaranteed human rights are contravened, such as: the right to security of the person; the right not to be subjected to arbitrary arrest and detention and the right to an effective remedy for acts violating fundamental rights, as guaranteed by Articles 3, 9 and 8 of the Universal Declaration of Human Rights and Articles 9 and 2 of the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR).

A “disappearance” also contravenes Rule 92 of the UN Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, which states that “an untried prisoner shall be allowed to inform immediately his family of his detention and shall be given all reasonable facilities for communicating with his family and friends... **The UN Commission on Human Rights, in Resolution 1986/55, expressed “its emotion at the anguish and sorrow of the families concerned, who should know the fate of their relatives”.** The suffering caused by a disappearance to the relatives, as well as to the victim, in itself contravenes the right not to be tortured or subjected to cruel, inhuman and degrading treatment or punishment”.

Moreover, a person who has disappeared may have been tortured or killed in custody in violation of the rights guaranteed respectively by Articles 5 and 3 of the Universal Declaration of Human Rights and Articles 7 and 6 of the ICCPR. **The right to life and the right not to be tortured are absolute rights enshrined in these articles from which no state may derogate even in situations of publicly declared emergency as defined in Article 4 of the ICCPR.**

Αμερικανοί διακρίβωσαν την τύχη

Πολλόν αγνοουμένων

Ταρο τις δηλώσεις Ντενκας πως εκτελέστηκαν οι αγνοούμενοι της δικής μας πλευράς - σύμφωνα με τον κυβερνητικό εκπρόσωπο - είναι πως θέλει να δώσει μορφή για τον καθένα και να οδηγήσει παιδρικοεταζώντανος η νεκρός.

Ταράλληλα ο κ. Καραυλίδης έθεσε θέμα ενενεπαν Ντενκας για εγκλήματα πολέμου.

Με τον τρόπο που τα περιγράφει ο Ρούφ Ντενκας, πρόεδρος, η ευθύνη του συγκρατημένου ιρκικού στρατού απέναντι στη Συνθήκη της Γενεύης είναι ξεκάθαρη. Διότι όταν συλλαμβάνονται φάλαγγες πολέμου φέρουν και την ευθύνη τα ιρκικά στρατεύματα να τους παραδώσουν στο εθνικό Ερυθρό Στρατό σωκός και αιμάσεις μετά τη λή των εχθροπραξιών.

Με διασποχή στο θέμα όμως είναι και μισανή έιση του ΡΚΚ, σύμφωνα με την οποία στα πλαίσια ένυστε Αμερικανών αξιωματούχων για την τύχη στο Ειρήνη-καμπερίων που περιλαμβάνονται στη σχέση και για άλλους αγνοουμένους. Σύμφωνα με το ΡΚΚ, διακρίβωσαν πλήρως την τύχη και των ενός χωριστούνται πλέον την Αραβία οι τοιο, αφού ανέληλθθησαν χωριστήκαν σε δύο ομάδες. Μία ομάδα με εντρες άνω των 50 χρόνια, κυοδητήθηκαν στο γκαζέ Παυλίδη και άλλη ομάδα με εντρες 16-50 χρόνια, που οδηγήθηκαν στην αμερικανική Συμβουλή με το ΡΚΚ, ο Ντενκας γνωρίζει

πως εκτελέστηκαν όλοι, αλλά δεν προτίθεται να επιθέσει εκκατη τους.

Σχολαζόντας εξάλλου τη δήλωση Ντενκας ότι από τα αρχεία του Ερυθρού Στρατού φάνε τα ότι όλα είναι πηγαν στην Τουρκία έπις ο στραφών, ο κ. Καραυλίδης είπε ότι «εμείς έχουμε στοιχεία ότι δεν δηλώθηκαν στον Ερυθρό Στρατό όλα όσα πήγαν στην Τουρκία και υπάρχουν και αριθμός αγνοουμένων που ενώ δηλώθηκε στον Ερυθρό Στρατό, δεν εζητήσανε».

Ο κ. Καραυλίδης επανέλαβε επίσης πληροφορίες δήλωση του ότι όταν υποδείχουν σε ετή τριτοη ισχυρισμοί για υποβλή, τώρων Τικ στις ελευθερές περιοχές και υποδείχθουν και χωροί όπου ίσως υπάρχουν θαμμένοι Τικ, η έση μας πλεύρα θα ανεργαστεί πλήρως στην εκκατη και στην άλλη διαδικασία.

Διευκρινίζε τούτχρονα ότι αυτή η διαδικασία θα πρέπει να είναι παράλληλα με την εκκατη θαμμένων Εικ στις κατεχομένους περιοχές.

Σχολαζόντας από την πλευρά του ο επιτροπός Ανθρωπιστικών Θεμάτων κ. Ασάνδρος Ζαχαιδής δήλωσε ότι ο σωστός τρόπος επίλυσης της προβλήματος των αγνοουμένων είναι η παρουσίαση πιστευτων αποδείξεων για την τύχη τους.

Δηλώσεις για το θέμα εκάσαν και εκπρόσωποι ομάδων της Ελλάδας.

